

**Міністерство освіти і науки
України Державний заклад
«Луганський національний
університет імені Тараса
Шевченка»**

**ЗБІРНИК
МАТЕРІАЛІВ
IX Міжнародної науково-
практичної конференції
«Україна-Китай: діалог
культур» та Міжнародної
науково- практичної
конференції «Сучасні тенденції
сходознавства»
(16-18 квітня 2019 р.,
м. Полтава-
Старобільськ)**

**Старобільськ
ДЗ «ЛНУ імені Тараса
Шевченка» 2019**

УДК
ББК

Рецензенти:

Дмитренко В.І. – доктор філологічних наук, професор кафедри української та світової літератур Криворізького державного педагогічного університету.

Перова С.В. – доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії та практики перекладу ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

З-41 Збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Україна-Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції сходознавства» (16 -18 квітня 2019, м. Полтава-Старобільськ) / за заг. ред. Н.В. Федічевої; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Вип. 1. – Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019. – 379 с.

До збірника ввійшли матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Україна – Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції сходознавства».

Збірник розрахований насамперед на студентів і викладачів вищих навчальних закладів.

Рекомендовано до друку вченою радою Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 10 від 31 травня 2019 року)

© Колектив авторів, 2019

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019

ЗМІСТ

РОЛЬ І МІСЦЕ КИТАЮ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1. **Кошовий С.А.** ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ ТА РЕЦЕПЦІЯ ІНОЗЕМНИХ ТОВАРІВ: КИТАЙСЬКИЙ ДОСВІД.....9-16
2. **Кисельова В.В.** ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВЕЛИКОГО ШОВКОВОГО ШЛЯХУ ДЛЯ КРАЇН ЄВРАЗІЇ.....16-24
3. **Бахмет М. Ю., Гуцкало О. О.** УКРАЇНА І КИТАЙ: СЛІДИ СПІЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ.....24-31

ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЗВИТОК КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

4. **Корінська О.О.** ДІАЛЕКТИ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....31-36
5. **Корінська О.О.** ДЖЕРЕЛА НОВОЇ ЛЕКСИКИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....36-45

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

6. **Передера О.А., Овчаренко Г.А.** ПОНЯТТЯ АСОЦІАТИВНО-ВЕРБАЛЬНИХ СІТОК У КОНТЕКСТІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....45-62

7. **Alexander Lennartz** THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN TEACHING CORE DEMOCRATIC VALUES.....53-56

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ СИНОЛОГІЇ

8. **Конкс Д.О.** КИТАЙСЬКА ПОЕЗІЯ В ПЕРІОД КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ТА ПОДАЛЬШОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО РУХУ.....56-67
9. **Юрченко О. М.** ПРОБЛЕМА ЖІНОЧОЇ СВІДОМІСТІ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ВЕЙ ХОЙ "КРИХІТКА З ШАНХАЮ".....67-75
10. **Плотнікова-Лісайчук А. А.** ДВІЙНИЦТВО В РОМАНІ ЦАЙ ЦЮНЯ "ЗАКЛЯТТЯ".....75-79
11. **Одарюк В.С.** ОБРАЗ ДРАКОНУ В КИТАЙСЬКІЙ МІФОЛОГІЇ І КУЛЬТУРІ.....79-91
12. **Волкова А.О.** КОЛОРИСТИКА КИТАЮ.....91-103
13. **Коломойченко А.В.** ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ХУДОЖНИКІВ ХХ СТОРІЧЧЯ В КИТАЇ.....103-120

ПАТРІОТИЧНЕ, ГРОМАДЯНСЬКЕ І МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В КИТАЇ ТА УКРАЇНІ

14. **Мінєнко Г. М., Літовка О. П.** ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В КИТАЇ ТА УКРАЇНІ НА

- СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....121-128
15. **Вертегел В.Л.** ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ.....128-133
16. **Петребко А.Р.** ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОЛОДІ.....133-142

ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СХІДНИХ МОВ (ТУРЕЦЬКА, ЯПОНСЬКА, АРАБСЬКА)

17. **Підвойний В.М.** КАБІНЕТ АРАБО-ІРАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ТЮРКОЛОГІЇ В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО СХОДОЗНАВСТВА.....143-151
18. **Скразловська І. А.** ПРАГМАТИКА АНТРОПОНІМІЧНИХ МОДЕЛЕЙ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ ТУРЕЦЬКОЇ ПРЕСИ).....151-159
19. **Алибекироглу С.** К ПРОБЛЕМЕ СОКРАЩЕННЯ (АББРЕВІАЦІИ) КАК СПОСОБА СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКЕ.....159-166

САМОБУТНІСТЬ СХІДНОЇ КУЛЬТУРИ

20. **Горбуньова С.О.** ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В ЯПОНІЇ ТА УКРАЇНІ.....166-180

21. **Медведів А.Р.** ПАТЕНТНІ ОПИСИ ЯПОНІЇ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....180-186
22. **Глиненко А.А.** ЗОЛОТА ДОБА КИТАЙСЬКОГО КИТЕМАТОГРАФУ.....187-192
23. **Колдаєва А.М.** ЯПОНСЬКА СИСТЕМА ОНШІ У ХРАМІ ІСЕ ТА ВПЛИВ, ЯКЕ МАЛО ЇЇ РОЗФОРМУВАННЯ НА СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ ІСЕ У ХІХ-ХХ СТ.....192-200
24. **Лях Р. А.** ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ОРІЄНТАЛІСТІВ У ХАРБІНІ (1936): КИТАЄЗНАВЧИ СТУДІЇ.....200-210
25. **Yunatska A.** INTEGRATION AND SOCIAL INCLUSION OF UNDOCUMENTED IMMIGRANTS IN THE UNITED STATES: A SOCIOLINGUISTIC PERSPECTIVE.....211-215
26. **Фатєєв І.** ПОХОДЖЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЙНА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ.....215-227
27. **Харченко А.З.** ЯПОНСЬКИЙ ТЕАТР КАБУКІ: ЗАРОДЖЕННЯ, РОЗВИТОК, СУЧАСНИЙ СТАН.....227-234
28. **Рудзик Д. В.** СУЧАСНА РЕЛІГІЙНА СИТУАЦІЯ В ЯПОНІЇ.....234-241

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

29. **Teresa Siek-Pisozub** EFL LEARNER AGENCY
FROM THE PERSPECTIVE OF
AUTOBIOGRAPHY.....242-255
30. **Irfan Tosuncuoglu** FLIPPED
LEARNING.....255-266
31. **Стрельцова В.Ю.** МОЖЛИВОСТІ
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ
ШКОЛІ.....266-281
32. **Uğur Tetik** THE IMPORTANCE OF BEING AN
INSPIRING TEACHER.....282-284
33. **Pavlo Shopin** LANGUAGE MATTERS MORE THAN
EVER IN THE AGE OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE.....284-289
34. **Abdel Munem Hater** CONTEMPORARY
METHODOLOGY OF TEACHING FOREIGN
LANGUAGES.....289-292
35. **Qabas Jameel** SUGGETOPEDIA IN THE PROCESS
OF TEACHING AND LEARNING FOREIGN
LANGUAGES.....292-296
36. **Husakova O.O.** THE ROLE AND
RESPONSIBILITIES OF ACCESS ENGLISH
TEACHER.....296-303
37. **Irfan Tosuncuoglu** COMUNICATIVE ACTIVITIES
IN THE ENGLISH
CLASSROOM.....303-319

38. **Nataliya Fedicheva** TEACHING RESILIENCE IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM.....319-330
39. **Nataliya Fedicheva, Irfan Tosuncuoglu** PREPARING UNIVERSITY STUDENTS FOR GLOBAL CITIZENSHIP.....330-333

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

40. **Прилепська А. А.** ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ.....333-341
41. **Боровська В. А.** ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКИХ АНТРОПОНІМІВ НА МАТЕРІАЛІ КИТАЙСЬКОГО КІНО.....341-345
42. **Боровська В. А.** ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЧЕН'ЮЙ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.....345-351
43. **Шекера Я.В.** ПЕРЕКЛАДНІСТЬ ПОЕЗІЇ: АРГУМЕНТАЦІЯ, РІШЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ.....351-358
44. **Козуб О.О.** ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІДИОМ ТА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ.....358-369
45. **Кувічінська О.О.** ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЯПОНСЬКОГО СЛЕНГУ.....369-380

РОЛЬ І МІСЦЕ КИТАЮ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УДК 94(510)

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ ТА РЕЦЕПЦІЯ ІНОЗЕМНИХ ТОВАРІВ: КИТАЙСЬКИЙ ДОСВІД

Кошовий С.А.

к.і.н., головний консультант Апарату Верховної Ради України

З початку 2000-х років, відбулося значне розширення і глобалізація китайського капіталу, людей та ідей. Успішна реалізація політики реформ і відкритості (改革开放), політики китайського уряду «Йти у зовні» (走出去), а також нової ініціативи «Пояс і шлях» (一帶一路) відображають внутрішній контекст надлишкового накопичення капіталу, цілеспрямованої державної стратегії, підвищення та покращення рівня життя населення, його стрімка урбанізація.

Дослідженням становлення середнього класу, визначенням критеріїв його ідентифікації та виокремленням основних характеристик займаються такі вітчизняні вчені, як Л.Антошкіна, В.Брич, Д.Василюк, О.Задоренко, Е.Лібанова, В.Мандебура, Л.Овчарова, Н.Прокопенко, В.Савчук, О.Сологуб та інші. Серед наукових праць, у яких досліджені теоретичні засади вищезазначеної тематики, слід виокремити наступних зарубіжних вчених: А.Баркер, К.Кристенсен, Цай Лі, Сюй Мінці та багато інших. Водночас, незважаючи на значну

кількість робіт із досліджуваної проблематики, слід відзначити, що питання формування механізмів становлення і розвитку середнього класу в Китаї потребують подальшого дослідження, оскільки залишаються багато в чому невирішеними і нерозв'язаними. Саме це й обумовило вибір теми цієї роботи, постановку мети і завдань дослідження. У дослідницькій стратегії було використано метод кейс-стаді.

На нашу думку, середній клас – це частина населення, яка має необхідні матеріальні ресурси із врахуванням рівня освіти та професійної підготовки. Для прикладу у 2002 р. середній клас Китаю становив лише чотири відсотки населення. Через десять років ця цифра зросла до тридцяти одного відсотка, що становить понад 420 мільйонів чоловік і продовжує тенденцію до зростання.

У нещодавньому звіті Національного статистичного бюро (国家统计局) [1], який був оприлюднений у січні 2019 р., зазначається, що осіб з доходами менше 2000 юанів на місяць слід вважати особами з «низьким рівнем доходу» (低收入). Ті, хто заробляє від 2000 до 5000 юанів щомісяця є особами з «середнім рівнем доходів» (中收入). Люди, які отримують 5000-10000 юанів, вважаються працівниками з «відносно високим» рівнем доходу, а кожен, чия зарплата складає більше 10 000 юанів, є людьми з високим доходом (高收入). До 2022 р., як свідчать дослідження агентства Nielsen, більше 75 % міських жителів Китаю зароблятимуть від 60 000 до 229 000 юанів (від 9 000 до 34 000 доларів США) на рік [2].

Відтоді як Китай заявив про себе у світі як глобальна економічна потуга, зріс добробут місцевого населення, паралельно з'явився і постав числений споживчий клас, який хоче і може мати кращі західні якісні товари – як

споживчі, так і промислові. Відтак, китайський середній клас почав поводитися подібно до своїх колег по всьому світу, витрачаючи доходи на цілу низку товарів і послуг. У КНР, де двадцять п'ять років тому більшість населення ніколи не куштувала різноманітні кондитерські вироби, не існувало такого явища як споживання кави, вина, шоколаду. Показовою у цьому випадку є історія з шоколадом. Шматочок шоколаду вважався скоріше цінною рідкістю, аніж повсякденною необхідністю. Нині провідні найбільші світові виробники шоколаду змагаються за пальму першості на як на глобальному, так зокрема і на китайському, як зазначають експерти галузі, безмежному ринку. Згідно даних Global Top 100 Candy Companies 2019 [3] глобальні гравці Hershey Foods (США), Nestlé SA (Швейцарія), Mars Incorporated (США), Ferrero Group (Італія), Godiva (Бельгія) та інші прагнуть розширити свою присутність, збільшити асортимент власної продукції для китайського споживача. Для більшості з них Китай став ключовим регіоном.

Лоуренс Аллен у своїй книзі «Шоколадні удачі: битва за серця, розум і гаманці споживачів Китаю» зазначав: «Майже ніхто з них (китайців) ніколи не їв шматочок шоколаду». Автор, колишній Голова правління Hershey та Nestlé, вказав, що ділові можливості та перспективи в Китаї – країні з найбільшим за кількістю населенням у світі, більшість якого ніколи не пробувала «аутентичний західний шоколад» є колосальними [4, с. 113]. У типовому столичному супермаркеті Китаю споживач зможе легко знайти продукцію більш ніж 70-ти солодких марок з усього світу. За даними дослідницької компанії Ebrun [5], яка займається вивченням внутрішнього споживчого ринку та сприяє просуванню нових категорій товарів. Очікується,

що ринок шоколадної продукції виросте в ціновому еквіваленті до 40-ка млрд юанів до початку наступного року.

Слід зазначити, що ринок шоколаду Китаю почав формуватися у 1990-х роках, відтоді як вищезазначені провідні світові виробники цього продукту відкрили на території КНР власні виробничі потужності, практикуючи зрозумілу маркетингову стратегію шляхом порівнянь і аналогій, коригуючи цінову політику прийнятною відповідно до китайських стандартів, навчаючи китайських споживачів полюбити цей незвичний продукт, привити шоколадний смак з тим, щоб з часом перетворити місцевих жителів на справжніх шанувальників шоколаду, а місцевий споживчий ринок на бум.

У Китаї – країні, у якій, як відомо, є культ та поклоніння «їжі як першій необхідності людини» – смак є найважливішим та визначальним фактором, що дозволяє судити про вишуканість їжі, шоколаду зокрема. Однак більшість шоколадних виробів, представлених на полицях китайських магазинів позиціонуються як вишуканий товар, подарунки для різноманітних урочистих подій, серед яких цукерки для весільної церемонії, важливої ділової зустрічі, візитів до родичів тощо. Варто зазначити, що у повсякденному житті мешканці Китаю потребують подарунків для численних традиційних свят. Наприклад, під час відзначення Нового року за місячним календарем, коли люди обмінюються привітаннями з нагоди свята, презентуючи маленькі ласощі. Поряд з цим, невеликі за розміром гостинці також даруються вчителям, батькам дружини або чоловіка, хворим особам або під час відвідувань знайомих, дружніх візитів до колег.

Для китайських чоловіків, особливо представників

молодого покоління, цукерки із дорогого цінового діапазону, які мають делікатну упаковку, стали «обов'язковим» елементом щоб продемонструвати свою самовіддану любов до своїх друзів. За даними дослідницького звіту компанії Alibaba під час китайського Дня Святого Валентина (свято Подвійної сімки – Цісі, яке відзначають у 7-й день 7-го місяця за місячним календарем) п'ятьма з десяти обраних товарів, проданих через інтернет ресурси є саме шоколадні вироби, зокрема цукерки у золотій обгортці.

Таким чином, враховуючи, що Китай все ширше відчиняє свої двері зарубіжним виробникам, інтерес до товарів з закордону, значно збільшився протягом останніх років з огляду на те, що китайські споживачі все більше звертають увагу на безпеку харчових продуктів. У зв'язку з чим споживання імпортованої продукції, зокрема шоколаду майже автоматично стає звичною справою.

На відміну від старшого покоління, сьогодні молоде покоління споживачів має набагато глибше розуміння шоколаду, включаючи його смак, виробничий процес та культуру споживання.

Споживачі середнього класу, які прагнуть отримати високу якість і готові платити за це, є причиною того, що в китайських містах центрального підпорядкування (Пекін, Тяньцзінь, Шанхай, Чунцін) з'явилися розкішні шоколадні монобрендові бутіки провідних виробників солодощів світу. Це явище все більше перетворюється на тренд китайського повсякдення. До прикладу, шоколадний набір бельгійського виробника Godiva 2019 р., присвячений китайському Новому року, коштував 1258 юанів (близько 252 дол. США). Але, незважаючи на відносно високу ціну, ці набори відзначилися своєю популярністю серед

споживачів. Саме цей новорічний шоколадний набір був одним із бестселерів магазину під час новорічних свят за місячним календарем у китайських містах, оскільки він містив у собі шоколад у формі кої (锦鲤), декоративного типу коропа, широкої кольорової гама, який приносить удачу в уяві китайців та представників Азії в цілому.

Згідно даних компанії Nielsen, прогнозується, що до 2023 р. китайський ринок шоколаду сягне рівня 5,39 млрд. дол. США, що є орієнтиром та додатковим стимулом для нових гравців. Водночас, за даними Асоціації китайських виробників шоколаду, жителі Піднебесної щороку споживають лише 70 г шоколаду на душу населення, у той час, як у сусідній Японії та Південній Кореї ця цифра сягає 2 кг. У Європі ж середнє споживання шоколаду становить 7 кг на людину на рік. Отже, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що останнім часом китайський ринок шоколаду все ще перебуває на етапі свого становлення і розвитку з огляду на продовження збільшення числа представників середнього класу та підвищення рівня і якості життя населення.

Література:

1. 2018年全国时间利用调查公报-国家统计局, http://www.stats.gov.cn/tjsj/zxfb/201901/t20190125_1646796.html
2. The Nielsen Company, <http://sites.nielsen.com/newscenter/>
3. Global Top 100 Candy Companies 2019, <https://www.candyindustry.com/2019/top-25-candy-companies>
4. Lawrence L. Allen. Chocolate Fortunes: The Battle for the Hearts, Minds, and Wallets of China's Consumers. – AMACOM, 2009. – 256 p.
5. Market research company Ebrun (亿邦动力),

<http://www.ebrun.com/>

Кошовий С.А. Формування середнього класу та рецепція іноземних товарів: китайський досвід

У даній роботі охарактеризовано механізми становлення і розвитку середнього класу в Китаї. Проаналізовано розвиток економічного співробітництва між КНР та світовими виробниками шоколаду на рубежі ХХ-ХХІ століть з огляду на збільшення добробуту китайського населення. Виявлено пріоритетні напрямки взаємодії на сучасному етапі та маркетингові чинники, які цьому сприяють.

Ключові слова: Китай, середній клас, кейс-стаді, глобалізація, економічні реформи, стратегії інтернаціоналізації, двостороннє і багатостороннє співробітництво, якість життя.

Кошевой С.А. Формирование среднего класса и рецепция иностранных товаров: китайский опыт

В данной работе охарактеризованы механизмы становления и развития среднего класса в Китае. Проанализировано развитие экономического сотрудничества между КНР и мировыми производителями шоколада на рубеже ХХ-ХХІ веков учитывая увеличение благосостояния китайского населения. Выявлены приоритетные направления взаимодействия на современном этапе и маркетинговые факторы, которые этому способствуют.

Ключевые слова: Китай, средний класс, кейс-стади, глобализация, экономические реформы, стратегии интернационализации, двустороннее и многостороннее сотрудничество, качество жизни.

Koshovyi S.A. Formation of the middle class and reception

of foreign goods: Chinese experience

In this paper, the mechanisms of the formation and development of the middle class in China are described. The development of economic cooperation between the PRC and world producers of chocolate at the turn of XX-XXI centuries has been analyzed in view of the increase of the welfare of the Chinese population. The priority directions of interaction at the present stage and the marketing factors contributing to it are revealed.

Keywords: China, middle class, case-study, globalization, economic reforms, internationalization strategies, bilateral and multilateral cooperation, quality of life.

ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ВЕЛИКОГО ШОВКОВОГО ШЛЯХУ ДЛЯ КРАЇН ЄВРАЗІЇ

Кисельова В.В., студентка 2 курсу

Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент,
зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Вступ. Великий шовковий шлях – одне з найзначніших і найбільших досягнень цивілізації, якому по праву можна привласнити роль головної торгової трансєвразійської магістралі за весь час її існування. Це перший в історії людства шлях, який з'єднав між собою країни і народи від Середземномор'я до Тихого океану і за допомогою якого протягом багатьох століть здійснювався обмін товарами, досвідом, навичками, ідеями, технологіями та ремеслами. Мандрівники не боялися серйозних труднощів, з якими вони стикалися, долаючи такий довгий і важкий шлях. Їх не лякали ні напади кочівників, ні

безводні азіатські пустелі, а дорогу часом можна було відшукати тільки «по кістках людей і тварин» [1].

Історичний Великий шовковий шлях склався стихійно, в силу економічних потреб відповідних регіонів, сьогодні ж для створення його аналога потрібно проводити цілий комплекс додаткових політичних й економічних заходів [2; 3]. Проіснувавши кілька століть, Великий шовковий шлях став важливим фактором для економічного, політичного і культурного прогресу тих регіонів, через які він проходив. На початку третього тисячоліття у людства з'явилася необхідність пошуку нових шляхів співпраці або відновлення давно забутих, яким і є Великий шовковий шлях.

Мета. З'ясувати роль Великого шовкового шляху як головної трансєвразійської дороги протягом декількох століть; простежити історію виникнення шляху й зародження економічних відносин між країнами Євразії; з'ясувати специфічні особливості перевезення товарів; окреслити причини припинення його існування.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши наявні джерела з теми, можемо констатувати, що Великий шовковий шлях (Great silk road) – це єдина трансконтинентальна система караванних торгових шляхів, які з'єднували країни в межах Західної Європи й Китаю. Він почав своє існування ще з II століття до н. е. [4] і продовжував діяти аж до XV ст.

Термін «шовковий шлях» був запропонований в 1877 році німецьким географом Фердинандом Ріхтгофеном для позначення зв'язків між Сходом і Західною частиною Євразії [5]. З огляду як на значимість транспортної гілки в історії Євразії, так і на протяжність шляху, що становив понад 7 тисяч кілометрів, було введено прикметник

«Великий». Великий шовковий шлях не був єдиною магістраллю, а був розбитий на кілька ділянок: Лазуритовий шлях, що з'єднував Середню Азію і Середній Схід із Середземномор'ям та Індією; Нефритовий шлях від Східного Туркестану до Китаю і Степовий шлях, що простягнувся від Чорномор'я до берегів Дону, а звідти до сарматів в Південне Приуралля. Проте в II столітті ці шляхи стали зливатися і врешті-решт залишилися дві основні траси, що з'єднували Схід і Захід [6]:

- Південна дорога – від півночі Китаю через Середню Азію на Близький Схід і Північну Індію;
- Північна дорога – від півночі Китаю через Памір і Приуралля до Нижньої Волги і до басейну Чорного моря.

Між цими двома трасами пролягали невеликі шляхи, що з'єднували їх один з одним. Основні маршрути караванів зміщувалися то на північну дорогу, то на південну. Історики вважають, що виникнення Великого шовкового шляху стало можливим в умовах існування великих державних утворень, якими виявилися Китай, Середня Азія, Індія, Близький Схід і Середземномор'я. Це пов'язано з тим, що наявність централізованої влади, що розповсюджується на прилеглі області, здатне було забезпечити безпеку на караванних шляхах.

Для функціонування Великого шовкового шляху було потрібне створення розвиненої системи міжнародного поділу праці у виробництві і в забезпеченні інфраструктури транспортних комунікацій. А оскільки торгівля передбачала подолання величезних відстаней, то необхідна ринкова інфраструктура визначала наявність перевалочних пунктів, спеціалізованих базарів, режиму стабільних грошових розрахунків і т. д.

Великий шовковий шлях проходив через безліч міст,

які були утворені завдяки його близькому приляганню. Дістатися від одного до іншого можна було за один день, проте зараз дороги засипані пісками пустель. Колись сюди приходило безліч людей, так як тут було багато торговельних точок; тут купці знаходили собі нічліг, їжу і питво. Можна з упевненістю Великий шовковий шлях створив середньоазіатську цивілізацію.

Багато міст обабіч Великого шовкового шляху були розвинені нерівномірно: одні з них були величезними, а деякі служили невеликими перевалочними пунктами (нічлігами). На різних територіях Великого шовкового шляху існували різні релігії й ідеології.

Розвиток Шовкового шляху багато в чому залежав від економічних чинників. Процес товарообміну багато в чому зумовлювався купівельною спроможністю європейців, яка не відрізнялася стабільністю. У зв'язку із занепадом античного суспільства і натуралізацією господарства Західної Європи, товари зі Сходу стали доходити, як правило, тільки до Візантії. Купівельна спроможність у Західній Європі відновилася лише з XI століття, в період зрілого феодалізму. Крім Європи, споживачами східних товарів були також країни Близького Сходу та Індії. Завдяки цьому шлях не завмирав навіть в ранне Середньовіччя, коли Європа тимчасово перестала відчувати в ньому потребу. Після арабських завоювань товари стали споживатися на всьому південному Середземномор'ї, аж до Іспанії.

Великим шовковим шляхом провозили безліч товарів: шовк, ювелірні вироби, військове спорядження, шкіру, шерсть, килими і багато іншого. Однак чому цей шлях називається саме Великим шовковим шляхом? Є кілька причин для цього:

1. Шовк має дуже важливу особливість – дезінсекційні властивості [7]. Це означає, що в тканині не водяться воші, блохи і клопи. Через це «не тільки знатні люди і їх челядь, а й прості люди прагнули придбати таку тканину» [7].

2. Легкість шовку в транспортуванні і велика ціна за такий виріб.

3. Шовк став першим і основним товаром, який стали перевозити зі Сходу на Захід.

Батьківщиною шовківництва був Китай. Він мав монополію на його виробництва до V-VI століть, але після цього все одно залишався одним з найбільших центрів виробництва, поряд із Середньою Азією. У середні століття Китай експортував ще фарфор і чай. Спеціалізація країн Близького Сходу і Центральної Азії передбачала виготовлення вовняних і бавовняних тканин, які направляються по шовковому шляху на схід, а саме в Китай. Спеції для консервації продуктів і виготовлення ліків привозили в Європу з країн Південної та Південно-Східної Азії.

При здійсненні торгових угод європейці купували дорогі східні товари, але не могли запропонувати в обмін на них такі ж якісні товари, в зв'язку з чим розплачувалися золотом або сріблом. Це свідчило про пасивний торговий баланс між Західною Європою і Сходом. За весь період свого існування шовковий шлях виступав таким собі каналом «перекачування» дорогоцінних металів з Європи на Схід. Це негативно позначалося на економіці, оскільки подібна перекачування справляло негативний вплив на грошову систему. Через це європейські правителі встановлювали обмеження на споживання товарів східного виробництва і вивезення на Схід дорогоцінних металів у

вигляді золота і срібла, однак вжиті заходи надавали лише незначний ефект. Конкурентоспроможність європейських товарів змогла більш менш зрівнятися зі східними лише після промислової революції.

Шовковий шлях сприяв передачі не тільки товарів, але й інформації про їх існування і технології виробництва. Отримало широке поширення виробництво шовку, який спочатку виготовляли тільки в Китаї, а потім стали виготовляти в східному Туркменістані, Ірані та Греції. Так само було і з папером, який спочатку європейці купували, а з XIII століття стали виготовляти самі. Китайці, в свою чергу, завдяки Великому шовковому шляху освоїли такі сільськогосподарські культури, як квасоля, цибуля, огірки, морква та ін. Таким чином, в ході караванної торгівлі Захід запозичив промислові нововведення, а Схід – сільськогосподарські. Однак деякі секрети технологічного виробництва, такі як, наприклад, виробництво порцелянового посуду та зброї, європейцям в епоху активного функціонування Великого шовкового шляху перейняти так і не вдалося.

Незважаючи на великий попит товарів, які проходили по Великому шовковому шляху, а також його стрімкому розвитку і процвітанню Великий шовковий шлях із часом почав пригасати і до кінця XV століття зовсім припинив своє існування. Разом з ним «згасла» і Середньоазіатська цивілізація, а також багато міст, які перебували на шляху проходження караванів.

Причиною такого завершення історії стало відкриття європейцями морського шляху до Індії та Китаю. Ця причина є основною, так як один корабель віз стільки ж продукції, скільки тисяча верблюдів. Причому кораблі везли товари набагато швидше, ніж це робиться по суші,

внаслідок чого витрати на перевезення товарів зменшилися.

Висновок. Великий шовковий шлях мав важливе економічне й політичне значення в житті народів Азії та Європи. Великий шовковий шлях – це економічний феномен, який можна класифікувати як мережеве формування, в якому в м'якій формі було об'єднано безліч підприємств, людей, організацій і владних структур, що забезпечували його безперебійне функціонування. Протягом усього Шляху здійснювалися не тільки торгові угоди, але також «полягали дипломатичні договори й військові союзи» [7]. Великий шовковий шлях відіграв найважливішу роль в економічному і політичному житті народів Євразії, виступаючи сполучною ланкою між країнами різних цивілізацій та соціально-економічних систем, мостом між Сходом і Заходом, завдяки якому досягалося культурна взаємодія та відбувалося торгове співробітництво. Його розвиток і прагнення людства відродити щось подібне через століття свідчить про необхідність подібної взаємодії між народами з метою взаємного збагачення.

Література:

1. Макогон Ю. В., Грузан А. В. Роль Великого шелкового пути в развитии цивилизации. Возрождение Большого пути через трансформацию Евразийских транспортных коммуникаций: региональный аспект / Ю. В. Макогон, А. В. Грузан. – Донецк, 2009 – 306 с.

2. Котляров И. Д. Геоэкономическое значение трансевразийского транспортного коридора / И. Д. Котляров // Записки Горного института. – 2009. – Т. 184. – С. 225–230.

3. Шарапов С. Н., Ивницкий О. В. Определение конкурентоспособности маршрута транспортной связи /С. Н. Шарапов, О. В. Ивницкий // Экономика железных дорог. – 2013. – № 9. – С. 22–34.

4. Великий шелковый путь: Универсальная научно-популярная энциклопедия «Кругосвет». URL: http://www.krugosvet.ru/enc/istoriya/VELIKI_SHELKOVI_PUT.html (дата обращения 21.10.2014).

5. Ахметшин Н. Х. Тайны Шелкового пути / Н. Х. Ахметшин. – М., 2002 – 365 с.

6. Кюнер Н. В. Китайские известия о народах Южной Сибири, Центральной Азии и Дальнего Востока. – М., 1961. – 391 с.

7. Панфилова В. Великий Шелковый Путь: возьмет ли экономика верх над политикой?. URL: <http://www.fergananews.com/article.php?id=1089> (дата обращения 22.10.2014).

Кисельова В.В. Историчне значення великого шовкового шляху для країн Євразії

У статті з'ясовано роль Великого шовкового шляху як головної трансєвразійської дороги протягом декількох століть. Автором простежено історію виникнення шляху й зародження економічних відносин між країнами Євразії. Визначено причини, що послужили його виникненню, появі назви, з'ясовано специфічні особливості перевезення товарів, окреслено причини припинення його існування.

Ключові слова: Великий шовковий шлях, Схід, Захід, історія, економіка.

Киселева В.В. Историческое значение большого шелкового пути для стран Евразии

В статье определена роль Великого шелкового пути

как главной трансевразийской дороги на протяжении нескольких веков. Автором исследовано историю возникновения пути и зарождения экономических отношений между странами Евразии. Определены причины, послужившие появлению названия, определены специфические, особенности перевозки товаров, очерчены причины прекращения его существования.

Ключевые слова: Великий шёлковый путь, Восток, Запад, история, экономика.

Kyseleva V.V. The historical significance of the Great Silk Road for the countries of Eurasia

The article analyzes the Great Silk Road, which has been playing the role of the main Trans-Eurasian road for several centuries. The history of the emergence of the path and the birth of economics between the countries of Eurasia is considered. The reasons for the appearance of the name, its territory, features of the transportation of goods and the reasons for its termination are described.

Key words: Silk Road, East, West, history, economy.

УДК 811.581:398.8

УКРАЇНА І КИТАЙ: СЛІДИ СПІЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ

Бахмет М. Ю., Гуцкало О. О.

Відокремлений підрозділ «Лисичанський педагогічний
коледж

Луганського національного університету імені Тараса
Шевченка»

Постановка проблеми. Традиції – безліч уявлень,

обрядів, звичок і навичок практичної і громадської діяльності, що передаються з покоління в покоління, які виступають одним з регуляторів суспільних відносин. Традиції тією чи іншою мірою і в тих чи інших формах присутні в будь-якому суспільстві і практично в усіх сферах культури. У них пояснюються та обґрунтовуються взаємини між людьми, цінність духовної культури окремої людини і народу взагалі.

Такі дві країни, як Україна та Китай, широко відомі в усьому світі своїми яскравими та самобутніми традиціями. Та не зважаючи на належність до різних культур (слов'янської та азійської) в нашому дослідженні ми маємо бажання дослідити спільні риси українських та китайських традицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання культурних відносин ґрунтовно вивчаються китайськими науковцями в працях Мзі Чжаочжун, Чжунго Вайцзяо, Цзян Цземіня та ін. Поряд із цим, вивченню та ознайомленню з культурними та національними традиціями Китаю присвячені дослідження сучасних українських науковців: В. Кравченко, В. Бадрак, В. Кравцової, О. Шпичак та ін.

Метою дослідження є порівняльний аспект українсько-китайських культурних відносин та традицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна і Китай – дві країни, в яких бурхливий розвиток промисловості йде рука об руку з віковою історією. Головна національна риса жителів обох країн – повага до традицій. Китай – багатонаціональна держава, де проживають різні етнічні групи. Кожна з них має свої звичаї і обряди, розрізняється за характером. Однак всіх китайців об'єднує відданість давнім цінностям. Шанобливе ставлення до

традицій ми також можемо спостерігати і в українській культурі, яка складається з цінностей, надбаних багатьма поколіннями.

Найголовніша цінність для кожного жителя Китаю – це сім'я, яка вважається не просто осередком суспільства, а й важливою складовою соціального та особистого життя людини. Сучасна китайська сім'я будується за канонами, прийнятим ще в стародавні часи. Важливу роль в ній відіграють повага і шанування старшого покоління. Основа суспільства Піднебесної – патріархат: чоловік – глава сім'ї. Народження хлопчика – велика і радісна подія. В давнину синам давали імена, які в перекладі означали «радість», «щастя» або «благополуччя».

В Україні значною мірою збережені традиції сімейного способу життя, цінності традиційної сім'ї і шлюбу. Завжди за традицією лідером сім'ї вважався чоловік, який заробляв гроші на утримання сім'ї, а жінка вела домашнє господарство і виховувала дітей. Українцям з давніх-давен був притаманний культ Роду та домашнього вогнища. Українець не мислив власного щастя без сім'ї: «Без сім'ї – нема щастя на землі». Культ роду був відлунням того, що ми сьогодні називаємо генетичним кодом, покликом крові. Окремі роди виділялися як "знатні"; до них висувалися особливі вимоги, зокрема моральні й патріотичні. "Знатні роди" в історії народів були їх репрезентантами, носіями їх кращих особливостей. Честь роду зобов'язувала людину поводитися високоморально, бути взірцем для інших. Хлопчики вважалися продовжувачами роду, і тому отримували імена, що склалися з двох основ, в значення яких закладалася думка про прославляння та звеличення свого роду: Всеволод, Володимир, Богдан, Боримир, Творимир, Брячислав,

Мстислав, Ростислав, Ярослав, Ярополк, Святополк. В українських родинах дуже цінувалася пам'ять про предків і їхні вчинки; від покоління до покоління передавалися матеріальні предмети, залишені ними, – рушники, особисті речі, зображення тощо; ретельно доглядалися могили предків.

Традиції гостинності також виражають певні риси схожості українців і китайців. У багатьох країнах є прийнятним, що гість повинен поважати, перш за все, закони оселі, до якої він увійшов. У Китаї до гостя відносяться з великою добротою і повагою і дозволяють йому все, що завгодно, лише б гостю було комфортно в оселі господаря.

Гість в українській родині завжди бажаний. Навіть у найскрутнішій фінансовій ситуації людина, яка прийшла в будинок, буде обов'язково нагодована, напоєна, і обігріта. Гість даний вищими силами, і образити його – значить, згрішити перед Господом. Гостю нададуть найкраще місце в будинку, його розпитають про все, вислухають, підтримають і допоможуть, чим зможуть. Гість – завжди шанована людина, яка повинна відчутися себе як вдома. Те, як сім'я приймає гостей – і становить її репутацію в суспільстві.

Певні релігійні вірування китайців (синкретизм і шаманізм) відлунюють у язичницьких віруваннях слов'ян, прашурів українців. Спільні риси цих вірувань – це віра в те, що божественне розлите у природі та має безліч своїх проявів. Серед тваринного світу вагомими є символи собаки (вовка, лисиці). Хулі-цзин – лисиця-перевертень у китайській традиційній міфології, яка виступає в ролі доброго або злого духу. В українському фольклорі досить поширеними є вірування у козацьких воїнів-характерників,

які вважали своїм покровителем вовка.

У Китаї птах Фенікс символізує нескінченність буття та воскресіння у вогні після смерті. Він уособлює також добру вдачу і відродження духу людини в нелегкій вічній боротьбі проти спокус і труднощів матеріального світу. У східнослов'янській народній творчості аналогію можна провести з казковим птахом Жар-Птицею. Це символ природи, що постійно відроджується. Наші предки вірили, що Жар-Птиця може зцілити від недугів і подарує довгі роки тому, хто вірить в неї і слухає її співи; чарівне перо Жар-Птиці завжди приносить удачу, щасливу долю, кохання. Ці обидва птахи – представники світлої сторони, вони випромінюють добро і тепло.

Фігурка чаплі, або її художнє зображення на полотні або папері – обов'язковий предмет у кожному китайському будинку. За переказами, завдання непокірної людини, перетвореної колись богами за зайву цікавість в чаплю – очищення землі від гадів усіляких. Тому вважається, що чапля повинна захистити домашні традиції, звичаї та підвалини від скверни, нечисті і взагалі будь-якої негативної енергії. Крім цього, чапля є символом весняного пробудження природи, настання радісних змін і благополуччя. У слов'янських віруваннях чапля – птиця, яка очищає земні води після створення світу. У легендах і весняних обрядах чапля – охоронець і очищувач землі від гадів та іншої нечисті; вона винищує жаб, на яких обертаються відьми, а її гніздо охороняє будинок від злих духів взагалі.

Традиція очищення через вогонь і воду є дуже давньою та характерна для української та китайської культур. Ці природні феномени вважаються джерелом життя, і тому найпопулярніші обряди пов'язуються саме з

ними. Поважливе ставлення до зернових культур спостерігається в обрядових діях українського та китайського народів: традиція обсіпати зерном молодих на весіллі та небіжчика під час похоронів (в Україні – пшеницею, в Китаї – рисом).

Поминали померлих – ще одна традиція, яка є спільною для двох самобутніх країн. В Китаї традиція вшановувати душі померлих або Цінмін відзначається 4-5 квітня. Китайці називають це свято Днем душі. Але для жителів Піднебесної це свято більш значуще і радісне. У цей день люди приходять на могили своїх близьких і до пам'ятників героїв, щоб вшанувати їх пам'ять. Також в цей день багато гуляють за містом або в парках, тому цей день ще називають Днем прогулянок по першій траві. В Україні за аналогією можна назвати свято Красною гіркою – народна назва першої неділі після Пасхи, коли люди вшановують пам'ять своїх померлих родичів і приходять до них на могили. У східних слов'ян цей день вважався святом початку весни та відзначався з багаттями, хороводами, ярмарками наречених, закликанням весни.

Висновки. Таким чином, не зважаючи на належність до цілком різних світових культур нам все ж таки вдалося знайти спільні риси між двома унікальними народностями, провівши діалог культур між Україною та Китаєм, які зберегли невід'ємні традиції свого буття крізь віки.

Література:

1. Кравцова М. История культуры Китая / М. Кравцова. – М.: Лань. – 2006. – 416 с.
2. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / В. К.

Борисенко; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Унісерв. – 2000. – 190 с.

Бахмет М. Ю., Гуцкало О. О. Україна і Китай: сліди спільної традиції. У публікації на підставі культурологічного аналізу аспектів традицій та звичаїв Китаю та України проаналізовано спільні риси понять «родина», «гостинність», «вірування», акцентовано увагу на спільності українських та китайських традицій, здійснено аналіз сукупності рис між двома унікальними народностями в межах діалогу культур між Україною та Китаєм.

Ключові слова: традиція, сімейне життя, гостинність, релігійні вірування.

Bahmet M. Yu., Hutskalo O. O. Ukraine and China: Traces of a Common Tradition. In the publication on the basis of the cultural analysis of aspects of traditions and customs of China and Ukraine, the common features of the family, hospitality, beliefs are analyzed, emphasis is made on the commonality of Ukrainian and Chinese traditions, an analysis of the set of traits between two unique nations within the framework of the dialogue of cultures between Ukraine and China is made.

Key words: tradition, family life, hospitality, religious beliefs.

Бахмет М. Ю., Гуцкало Е. А. Украина и Китай: следы общей традиции. В публикации на основании культурологического анализа аспектов традиций и обычаев Китая и Украины проанализированы общие черты понятий «семья», «гостеприимство», «верования», акцентировано внимание на общности украинских и китайских традиций, осуществлен анализ совокупности черт между двумя уникальными народностями в пределах диалога культур между Украиной и Китаем.

Ключевые слова: традиция, семейная жизнь, гостеприимство, религиозные верования.

ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЗВИТОК КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

ДІАЛЕКТИ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Корінська О.О.

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», студентка
Наук.керівник – Федічева Н.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри східних мов

Китайська мова – одна із найдревніших мов світу, що є представником сино-тибетської мовної сім'ї. Їй вдалося зберегти у своєму вживанні значну частину архаїзмів, а також вона має найдревнішу у світі писемність. Мовна картина сучасного Китаю досить складна. КНР є багатонаціональною державою, і на її території розповсюджена велика кількість мов національних меншин. Крім того, сама китайська мова, яка вважається у країні державною, структурно розпадається на безліч відокремлених діалектів. Ці історично сформовані діалекти завжди ставали перепоною для спілкування між жителями різних регіонів, так як відмінності між ними настільки великі, що їх носії не здатні зрозуміти один одного. Метою написання даної роботи є вивчення китайських діалектів, виявлення особливостей їх поширення на території сучасного Китаю, та особливостей їх розвитку та функціонування.

Багато вчених при аналізі мовної картини у КНР навіть вважають діалекти, з формальної точки зору, самостійними мовами. Діалекти китайської мови сформувалися під впливом двох основних нелінгвістичних факторів: контакти між носіями різних древніх діалектів; контакти носіїв древніх діалектів із іншими народами. Діалект – різновид мови, що вживається як засіб порозуміння між особами, пов'язаними однією територією, фаховою або соціальною спільністю [4].

Під діалектною групою (наріччям) розуміють найбільшу одиницю говіркового членування мовного простору. Наріччя є одним із різновидів загальнонародної мови, її відгалуженням, що поширене на певній території і складається з однотипних у мовному плані говорів (менших територіально-мовленнєвих одиниць) [1].

Діалектна мова охоплює позанормативні з точки зору літературної мови слова, вживання яких обмежене певною територією. А отже, до діалектної мови належать слова та словосполучення, що властиві певним територіальним діалектам. У межах територіальних діалектів, до складу яких уходять вужчі регіональні утворення – говори й говірки, функціонують відмінні від закріплених у літературно-нормативному вживанні слова найрізноманітніших тематичних груп. До них належать назви предметів домашнього побуту, об'єктів рослинного і тваринного світу, продуктів сільського виробництва й народних промислів та ремесел, об'єктів навколишнього природного середовища, понять, пов'язаних із народними звичаями, віруваннями, обрядами, народною медициною та педагогікою, морально-етичними нормами народу тощо [2].

Дослідники виокремлюють 6 основних видів діалектизмів, до яких відносяться [6]:

1. Граматичні діалектизми, котрі відображають особливості граматичної будови того чи іншого діалекту.

2. Лексичні діалектизми, серед яких виокремлюють:

- власне лексичні, що мають синоніми в інших діалектах або в літературній мові. Наприклад, шанхайське слово 今朝 [jīnzhāo] еквівалентне 今天 [jīntiān] в путунхуа – «сьогодні»;

- лексико-фонетичні, які вказують на розрізнення наголосу та розходження тону.

3. Фонетичні діалектизми, котрі відображають особливості звукової системи говорів. Наприклад, в путунхуа 忙 [máng] має шанхайський аналог 忙 [ma] – «зайнятий», шанхайське слово 先生 [xīshēng] має еквівалент в путунхуа 先生 [xiānshēng] – «пан, містер».

4. Семантичні діалектизми – слова, що мають дещо інакше значення, ніж в іншому діалекті. Наприклад, шанхайське слово 侬 [nóng] – «ти» на путунхуа має зовсім інше значення – «слуга, раб»; на путунхуа слово 奶奶 [nǎi nai] – «бабуся зі сторони батька» на гуанчжоунському діалекті перекладається як «молодша сестра» [3, с. 63].

5. Етнографічні діалектизми, тобто назви предметів чи явищ, які не мають аналогів в інших діалектах, що пов'язано особливостями побуту, ведення господарства тощо. Наприклад, 小回回蒜 [xiǎo huí huí suàn] – «катонський лютик».

6. Фразеологічні діалектизми, тобто стійкі поєднання слів, що розповсюджені у будь-якому говорі. Наприклад, шанхайський вираз 头五头六 [tóu wǔ tóu liù] на путунхуа передається стійким виразом 丢三拉四 [diū sān lā sì] – «розгублений, забудькуватий».

Діалектна картина Китаю формувалася протягом

багатьох віків. Доведено, що ще у часи правління династії Західна (Рання) Чжоу, у різних регіонах Китаю почали складатися різноманітні регіональні мовні форми, що відрізнялися одна від одної за своїм лексичним складом.

На сьогодні у китайській мові представлені 7 основних діалектних груп, із яких найбільше розповсюджена група північних діалектів. Китайські діалекти у цілому мають єдину граматичну будову та словарний склад. Разом із тим між діалектами існують значні лексичні та граматичні відмінності.

Усі діалекти розбиті на 7 груп згідно традиційної класифікації – гань, північні діалекти, хакка (кецзя), мінь (включаючи фуцзяньський та тайванський), у (включаючи шанхайський), сян та юе, а також на ще три групи, котрі визнають все більше число лінгвістів у світі – аньхойський, цзинь та пінхуа. У даному списку також представлені неklasифіковані діалекти [5].

Крім вищезазначених діалектів, у Китаї також існує неофіційна практика назви діалектів за провінціями, наприклад сичуанський діалект, хенанський діалект. Дані назви не завжди співпадають із класифікаціями лінгвістів, проте вони також мають свої відмінні характеристики.

Як мови малих народів, так і діалекти китайської мови у ХХ ст. були об'єктом пильної уваги та піддавалися певному впливу, зокрема і реформуванню, оскільки мова сама по собі є важливим інструментом влади.

Історія розвитку діалектів китайської мови у ХХ ст. поділяється на два періоди:

- 1) із 1949 до 1990 року, коли кінцевою метою влади Китаю була асиміляція діалектів та їх повна заміна стандартним путунхуа;

- 2) із 1990 року до наших днів, коли уряд визнає

необхідність подальшого використання діалектів, однак, намагаючись підтримувати статус путунхуа як загальноживаної мови, продовжував витісняти діалекти із різноманітних сфер суспільного життя.

Література

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К.: Вища шк. – 1980. – 246 с.
2. Мала філологічна енциклопедія / укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К.: Довіра. – 2007. – 478 с.
3. Янківер С. Б. Гуанчжоуский диалект китайского языка / С. Б. Янківер. – М.: Издательство Наука, 1987. – 317 с.
4. Діалект: стаття з Вікіпедії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82>. – Заголовок з екрану.
5. Савтырева А. А. Грамматические и фонетические особенности диалектов китайского языка / А. А. Савтырева, Л. А. Шустова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.pglu.ru/upload/iblock/4f9/uch_2012_vii_00029.pdf. – Заголовок с экрана.
6. 保定话 [Електронний ресурс] 百度网址大全. – 2016 – 2017. – Режим доступу: baike.baidu.com/item/%E4%BF%9D%E5%AE%9A%E8%AF%9D?sefr=c#1. – Заголовок з екрану.

Корінська О.О. Діалекти китайської мови

У даній роботі розглянуті діалекти китайської мови. Метою написання даної роботи є вивчення китайських діалектів, виявлення особливостей їх поширення на території

сучасного Китаю, та особливостей їх розвитку та функціонування. Завдання роботи полягають в розгляданні поняття діалекту, описання історії виникнення та аналізування розвитку у ХХ ст.

Ключові слова: діалекти, діалектичні групи, діалектизми, китайська мова, мова.

Коринская О.О. Диалекты китайского языка

В данной работе рассмотрены диалекты китайского языка. Целью написания данной работы являются изучение китайских диалектов, определение особенностей их распространение на территории современного Китая, и особенностей их развития и функционирования. Задачи работы заключаются в рассмотрении понятия диалекта, описания истории происхождения и анализирования развития в ХХ в.

Ключевые слова: диалекты, диалектические группы, диалектизмы, китайский язык, язык.

Korinska O.O. Dialects of Chinese language

In this paper, the dialects of Chinese language are considered. The aim of the work is to study Chinese dialects, determine the characteristics of their distribution on the territory of modern China, and the characteristics of their development and functioning. The tasks of the work are to consider the concept of the dialect, describe the history of the origin and analyze the development in the 20th century.

Key words: dialects, dialectical groups, dialecticisms, Chinese language, language.

ДЖЕРЕЛА НОВОЇ ЛЕКСИКИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ Корінська О.О.

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса

Шевченка», студентка

Наук.керівник – Федічева Н.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри східних мов

Іноземні запозичення є одним із основних джерел поповнення лексики будь-якої мови. Китайська мова не є виключенням, особливо якщо говорити за останні роки, про що свідчать словники неологізмів та іноземних слів, що регулярно видаються в КНР [6 – 8; 11]. У даній статті ми розглянемо особливості та види іноземних запозичень у сучасній китайській мові, як джерел нової лексики.

Існує думка, що специфіка китайської мови не дозволяє іноземним запозиченням проникати в її лексику. Основними причинами, які обмежують проникнення іноземних слів у китайську мову є:

- ієрогліфічна письменність;
- фіксована кількість складів та суворо обмежена сполучуваність звуків, що створює значні складнощі для звукового відтворення іноземних слів;
- тонування складів, що не дає можливості зберегти повну тотожність звучання слова у мові-донорі та мові-реципієнті;
- морфологічна/семантична значимість розподілу на склади (склад у китайській мові дорівнює морфемі, та записується окремим ієрогліфом і асоціюється у носія мови з певним значенням) [12, с. 109; 2, с. 58 – 59; 4, с. 55].

Іноземні запозичення (外来词 wàiláicí; дослівно «слова, що прийшли зовні») – це природний наслідок культурних, економічних, політичних відносин між різними країнами та народами, коли разом із новими реаліями та

поняттями виникають слова, що їх позначають. Таким чином, іноземні запозичення не можуть не виникати у різних мовах, і Китай не є виключенням.

В останні 25 – 30 років масштаб іноземних запозичень у китайській мові помітно збільшився, але найголовніше – змінився склад іноземних запозичень як з боку мови-джерела, так і з боку видів запозичених слів. Крім того, запозичуються не лише слова, але й афікси і навіть форми слів. Як і в інших мовах, запозичення у китайській мові поділяються на фонетичні та семантичні (кальки). Фонетичних запозичень набагато менше, ніж семантичних, на що вказують дослідники даного явища [2; 3; 5].

Фонетичний спосіб запозичення полягає у передачі звучання іноземного слова. Але, входячи у китайську мову, іноземні запозичення піддаються переоформленню у відповідності із внутрішніми законами мови-реципієнта. Під впливом фонетичної системи китайської мови запозичення проходять фонетичну адаптацію у відповідності із нормами мови-реципієнта, однак ступінь фонетичного освоєння неоднаковий.

В. В. Іванов виокремив три ступені адаптації фонетичних запозичень у китайській мові: повну, неповну, та часткову [2, с. 63]. При повному освоєнні (адаптації) спостерігається збіг звучання слів у мові-джерелі та мові-реципієнті. Наприклад:

- 摩登 móděng – сучасний (від англійського «modern»);
- 呔 tǎi – краватка (від англійського «tie»)
- 杜吗 dùmǎ – Дума (від російського «Дума»).

При неповному освоєнні (адаптації) звучання іноземного слова близьке до слова у китайській мові (можуть бути видозмінені один чи два звуки або

відбувається випадіння кінцевої приголосної). Наприклад:

- 白脱 báituō – масло (від англійського «butter»);
- 披亚诺 pīyànuò – піаніно (від англійського «piano»).

При частковому освоєнні (адаптації) звучання запозичених слів у китайській мові лише наближається до звучання слова у мові-джерелі. Наприклад:

• 德谟克拉西 démóklāxī – демократія (від англійського «democracy», французького «démocratie»).

- 伽必丹 jiābīdān – капітан (від англійського «captain»).

Проте найбільш значними за кількістю є семантичні запозичення, або кальки. Ці слова з точки зору виникнення являють собою запозичення, але складаються вони із китайських лексичних елементів. На відміну від фонетичних запозичень семантичні легко засвоюються мовою-реципієнтом, а носії мови багато із цих слів не сприймають як запозичення. У китайській мові прийнято виокремлювати кальки та напівкальки [2, с. 101].

До кальок відносять слова, усі компоненти яких беруть участь у розкритті слова. Їх поділяють на структурні та етимологічні. Структурні кальки запозичують структуру слова та дають буквальний переклад кожного його елемента. Наприклад:

• 超人 chāorén – супермен, надлюдина (超 chāo – супер; 人 rén – людина)

• 月食 yuèshí – місячне затемнення (月 yuè – місяць; 食 shí – затемнення).

Етимологічні кальки розкривають сенс іноземного слова незалежно від його структури. Наприклад:

• 人本学 rénběnxué – антропологія (人 rén – людина + 本 běn – корінь + 学 xué – наука).

• 留声机 liúshēngjī – патефон (留 liú – залишати + 声 shēng – звук + 机 jī – механізм).

Напівкалька – це слова, у яких одна частина є фонетичною імітацією частини запозиченого слова, а інша частина являє собою буквальний переклад другої частини запозиченого слова. Наприклад:

摩托车 mótuōchē (від англійського motor-car) – 摩托 mótuō (фонетичний запис першої частини слова) + 车 chē – візок (буквальний переклад другої частини запозиченого слова) [2, с. 108 – 109].

У ХХІ ст. у Китаї з'явився новий вид запозичень. Це, як правило, англійські слова та вирази, котрі спочатку з'явилися у Гонконзі або на Тайвані, а потім були запозичені нормативною китайською мовою, витісняючи із вживання у ній існуючі споконвічно китайські слова. Наприклад:

• 巴士 bāshì (от англ. bus) – замість традиційного слова 公共汽车 gōnggòng qìchē – автобус;

• 的士 dīshì (от англ. taxi) – замість 出租汽车 chūzū qìchē – таксі;

• 波士 bōshì (от англ. boss) – замість 老板 lǎobǎn – хазяїн, керуючий, бос [18, с. 156].

Сьогодні існує також велика кількість буквених запозичень. Так, автори словника неологізмів сучасної китайської мови, що був виданий у Шанхаї в 2009 році, виокремлюють три види буквених запозичень [7, с. 3]. Вони досить повно описані у науковій статті «Вплив глобалізації на лексику сучасної китайської мови» [9]. Наведемо приклади:

1. Запозичені буквени слова (абревіатури)

PC – Personal Computer – персональний комп’ютер;
MBA – master of Business administration – магістр
бізнес-адміністрування.

2. Іноземні слова у повному написанні:

Call – дзвінок;

Kiss – поцілунок;

Party – вечірка;

Style – стиль.

3. Аббревіатури, що мають цифровий компонент:

B2C – business to customer – бізнес для споживача;

C2C – consumer to consumer – споживач для
споживача.

4. Слова, що мають буквені запозичення в поєднанні із
ієрогліфічними компонентами та цифрами (такі слова
називають у Китаї混血儿hùnxuè’ér – метиси):

- IT时代 IT shídài – епоха інформаційних технологій;

- 3F女性 sān F nǚxìng (3F – fat, fertile, forty – повна,
здатна до відтворення потомства жінка у віці сорок років
(середнього віку).

Протягом багатьох років державна китайська мова
путунхуа поповнюється також і за рахунок діалектної
лексики. Роль різноманітних діалектів у цьому процесі не
однакова. Наприклад, достатньо багато слів потрапляє в
путунхуа із гуандунського діалекту [10, с. 9; 1, с. 10].
Наведемо приклади:

- 砍大山 kǎndàshān – пуста балаканина;

- 倒爷 dǎoyè – спекулянт.

Таким чином, основним джерелом нової лексики
китайської мови є іноземні запозичення. Сучасна китайська
мова є мовою-реципієнтом великої кількості іноземних
запозичень, незважаючи на своєрідність писемності,

фонетичних обмежень та типологічних особливостей. У ній є запозичення, котрі зустрічаються в інших мовах: фонетичні та семантичні. Потрапляючи в китайську мову, запозичення знаходяться у процесі зміни та розвитку, частина їх адаптується у системі мови-реципієнта, а частина витісняється або традиційними китайськими словами, або семантичними запозиченнями, котрі краще сприймаються, ніж фонетичні запозичення.

Література

1. Буров В.С. Китайско-русский словарь новых слов и выражений. / В. С. Буров, А. Л. Семенас. – М.: Восточная книга, 2007. – 736 с.
2. Иванов В. В. Терминология и заимствования в современном китайском языке. / В. В. Иванов. – М.: Наука, 1973. – 173 с.
3. Кленин И. Д. Лексикология китайского языка. / И. Д. Кленин, В. Ф, Щичко. – М.: Восточная книга, 2013. – 272 с.
4. Коростина Т. П. К вопросу об иностранных заимствованиях в современном китайском языке / Т. П. Коростина // Китайское языкознание. Изолирующие языки. X международная конференция. Москва. 20 – 21 июля 2000. – М.: Советский писатель, 2000. – С. 53 – 61.
5. Семенас А. Л. Лексика китайского языка. / А. Л. Семенас. – М.: Восток-запад, 2007. – 310 с.
6. Словарь буквенных слов китайского языка. Шанхай: Шанхай цышу чубаньшэ, 2001. (汉语字母词词典. 上海: 上海辞书出版社, 2001)

7. Словарь неологизмов современного китайского языка. Шанхай: Шанхай цышу чубаньшэ, 2009. (现代汉语新词语词典. 上海: 上海辞书出版社, 2009)

8. Словарь неологизмов китайского языка 2014 года. Пекин: Шаньбу иньшугуань, 2015. (2014 汉语新词语. 北京: 商务印书馆, 2015)

9. Хаматова А. А. Влияние глобализации на лексику современного китайского языка / А. А. Хаматова // Тезисы 2-ой региональной научно-практической конференции «Россия-Восток-Запад. Проблемы межкультурной коммуникации». 22 апреля 2005. – Владивосток, 2005. – С. 58 – 59.

10. Хаматова А. А. Тенденции развития лексики китайского языка в начале XXI в. / А. А. Хаматова // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2012. – № 4 (21). – С. 9 – 13.

11. Цэнь Цисян. Словарь иностранных заимствований китайского языка. Пекин: Шаньбу иньшугуань, 2015. (岑麒祥. 汉语外来语词典. 北京: 商务印书馆, 2015).

12. Novotna Z. Linguistic factors of the low adaptability of loan-words to the lexical system of modern Chinese, Monumenta Serica, Vol. 26. / Z. Novotna. – PP. 103 – 118.

Корінська О.О. Джерела нової лексики в китайській мові

Метою написання даної публікації був аналіз джерел нової лексики у китайській мові, а саме іноземних запозичень, їх особливостей та видів. Об'єктом дослідження виступають

власне іноземні запозичення у сучасній китайській мові. Предметом є особливості утворення та функціонування іноземних запозичень у сучасній китайській мові, як джерел нової лексики. Методами дослідження виступали: аналітичний, описовий, узагальнення. У результаті проведеного дослідження ми побачили, що китайська мова є мовою-реципієнтом великої кількості іноземних запозичень, незважаючи на своєрідність писемності, фонетичних обмежень та типологічних особливостей.

Ключові слова: іноземні запозичення, неологізми, калька, аббревіатура, діалектна лексика.

Коринская О.О. Источники новой лексики в китайском языке

Целью публикации был анализ источников новой лексики в китайском языке, а именно иностранных заимствований, их особенностей и видов. Объектом исследования выступают собственно иностранные заимствования в современном китайском языке. Предметом есть особенности образования и функционирования иностранных заимствований в современном китайском языке, как источников новой лексики. Методами исследования выступали: аналитический, описательный, обобщения. В результате проведенного исследования мы увидели, что китайский язык есть языком-реципиентом большого количества иностранных заимствований, не смотря на своеобразие письменности, фонетических ограничений и типологических особенностей.

Ключевые слова: иностранные заимствования, неологизмы, калька, аббревиатура, диалектная лексика.

Korinska O.O. Sources of new vocabulary in Chinese language

The purpose of this publication was to analyze the sources of the

new vocabulary in the Chinese language, namely foreign borrowings, their features and types. The object of the research is foreign borrowings in modern Chinese language. The subject is the peculiarities of the formation and functioning of foreign borrowings in modern Chinese as sources of new vocabulary. The research methods were: analytical, descriptive, generalizations. As a result of our study, we saw that Chinese is the recipient language of a large number of foreign borrowings, despite the peculiarity of writing, phonetic limitations and typological peculiarities.

Key words: loan words, neologisms, tracing, abbreviation, dialect vocabulary.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

ПОНЯТТЯ АСОЦІАТИВНО-ВЕРБАЛЬНОЇ СІТКИ У КОНТЕКСТІ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Передера О.А., Овчаренко Г.А.,

ДЗ «Луганський національний університет ім. Т.

Шевченка», студенти. Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н.,

доцент,

зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Всесвітня глобалізація сприяє тому, що китайська мова набуває небаченого розповсюдження, а її вивчення стає дуже актуальним. Китайська мова традиційно

вважається однією з найскладніших для вивчення серед усіх мов світу. Це твердження є найбільш справедливим для суспільств, які послуговуються абеткою. Існує навіть приказка про «китайську грамоту» як репрезентацію чогось незрозумілого і чужорідного. Виникає питання, чому саме ієрогліфічна китайська писемність викликає в іноземців такі труднощі у засвоєнні? Дати відповідь на це питання й обґрунтувати його - мета нашої роботи.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю вивчення шляхів моделювання важливих для міжкультурної комунікації наративних компетенцій у студентів факультету іноземних мов, що навчаються за спеціальністю «Китайська мова».

Об'єктом дослідження виступає процес формування вторинної мовної особистості як основи ефективного освоєння китайської мови.

Предмет дослідження складають особливості вербально-асоціативних сіток, притаманних сучасній китайській культурі.

У працях Арістотеля висловлюється припущення про те, що мова опосередковує досвід безпосереднього сприймання людиною оточуючого світу. Формуючись в процесі діяльності, мова одночасно формує діяльність. У XIX ст. мовознавці А. Шлейхер, Х. Штайнталь, О. А. Потебня, Ф. де Соссюр та ін., науково обґрунтовували філософську ідею єдності мови та мислення [8].

На думку Б. Уорфа мова певним чином визначає бачення світу її носієм. Е. Сепір також вважає, що мова є орієнтиром для сприйняття соціальної реальності. Люди великою мірою знаходяться під впливом тієї мови, носіями якої являються, так як саме ця система комунікації, характерна для соціального оточення індивіда, є засобом

існування та історичного розвитку суспільства, у якому він живе. Мова невіддільна від культури, вона тісно пов'язана із архетипом народу, тому у своєму дослідженні ми будемо спиратися на гіпотезу лінгвістичної відносності Сепіра – Уорфа, що висвітлює взаємозв'язок мовної структури з ментальними проявами людини [1].

Так як безпосереднім носієм мови завжди виступає конкретна особистість, основу такої взаємозалежності мови та культури складає психологічне поняття аперцепції. Воно виражає усвідомленість процесу сприймання з опорою на попередній життєвий досвід та зміст психічної діяльності людини [4]. За рахунок оволодіння іноземною мовою індивідуальна картина світу особистості поступово змінюється: розширюється система понять, які утворюють нові асоціативні зв'язки; закладається та розвивається аперцепційна база на іншій мові, відповідно формується і друга мовна свідомість. За допомогою цих змін індивід може відійти від свого національного менталітету, хоча його мовна свідомість все ж залишиться для нього первинною [3].

Складність вивчення ієрогліфічних мов для іноземців полягає насамперед у фізіологічних відмінностях стратегії сприймання вербальної інформації. При читанні і написанні китайського тексту активно використовується права півкуля мозку з її просторово-образним мисленням та холистичним способом обробки інформації, що не характерно для носіїв абеткових мов. Такі розбіжності зумовлені історичним розвитком мови та психіки. На прикладі китайської філософії можна простежити формування мовної картини світу східного типу. Конфуціанству, даосизму та іншим древнім філософським течіям Китаю притаманний особливий категоріальний апарат (мова філософської

рефлексії), на становлення якого суттєво вплинула ієрогліфічна писемність та її ідеографічний характер. На ранніх етапах створення китайської мови ієрогліфи мали суто наочно-предметний сенс, але з часом вони набували абстрактного значення. Це вплинуло на стиль мислення сучасних китайців. Предмети, природні явища, пори року і т.д. поступово перетворились у східній філософській течії у метафізичні категорії на противагу чисто логічним термінам західної науки. Ця тенденція глибоко проникла до буденної свідомості народу та простежується у формуванні специфічних понять-образів, притаманних загальнокультурній домінанті життя китайського суспільства.

Як зазначає Масленнікова Є.М. «головним джерелом, яке забезпечує «вихід» на національні картини світу, був і залишається текст» [2, с. 105]. Текст при цьому може розглядатися як одиниця комунікації, наратив. В свою чергу, дискурсивний характер тексту вказує на його зв'язок зі знаннями автора про світ (як індивідуальними, так і зумовленими культурою), правилами побудови дискурсу та іншими екстралінгвістичними факторами, а не лише виражає інформацію за допомогою побудови зв'язної послідовності слів та речень. Поняття наратив (від лат «narrare» – розповідати) є запозиченням. В його етимології простежується значення «знання в розповіді». Тобто наратив моделює певну життєву ситуацію, актуалізує відповідний особистий та соціальний досвід [5].

Наративні методи навчання – молодий та динамічний напрямок, який впроваджується в сучасну педагогічну науку. Зважаючи на зростання цікавості до поняття наративу, зарубіжні дослідники говорять про новий міждисциплінарний парадигмальний напрям – «поворот до

наративу». При використанні цього підходу у лінгвістиці та педагогіці основна увага в процесі навчання зміщується від слова і речення до історії, дискурсу, «вербального представлення ситуацій або подій» [5, с. 136].

Укладачі сучасних навчальних матеріалів з китайської мови, з нашої точки зору, приділяють мало уваги асоціативно-вербальним сіткам, намагаючись класифікувати ієрогліфи за найбільш розповсюдженим типом класифікації – тематичним принципом. На практиці цей підхід часто не дозволяє оптимізувати процес формування необхідних навичок. Вирішенням цієї проблеми може бути звернення до основ учіння як психологічного процесу. Формування вторинної мовної свідомості та когнітивних структур, які складають базис успішного здійснення акту міжкультурної комунікації з представниками китайської культури, можливе лише через залучення суб'єкта навчального процесу до мовної картини світу китайців. Остання ґрунтується на асоціативно-вербальній сітці і виражається через наратив, який транслюється культурою.

Асоціативно-вербальна сітка у сукупності всіх своїх індивідуальних структур спирається на універсальні відношення між словами, що притаманні для конкретної культури. Семантичне поле цих структур визначається наративами, які циркулюють у даній мовній спільноті. Ця модель мовної картини світу відображує передмовну готовність носія, весь його попередній досвід, зокрема і мовний. При цьому елементи моделі (наприклад, слова) частіше за все не є семантично унікальними для конкретної мови, але кожній культурі властива особлива система їх організації [7].

Шляхом проведення масових асоціативних

експериментів на базі семи мов встановлено, що мовна особистість спирається у своїх мовних діях на тотожність слова, вживання якого закріплено у мовних моделях, характерних для даного суспільства. Через асоціативно-вербальну сітку носій мови утворює різноманітні семантичні зв'язки між будь-якими з її елементів [6].

Таким чином, вивчення іноземної мови полягає не лише у засвоєнні лексики, граматики, норм вимови, а насамперед у формуванні нової асоціативно-вербальної сітки, наближеної до відповідних структур свідомості носіїв. З цією метою, перспективним напрямом роботи для вдосконалення методики викладання, ми бачимо створення асоціативного словника китайської мови, на основі якого може бути переглянута традиційна система класифікації ієрогліфів та інших навчальних матеріалів.

Література:

1. Байрамова С. И. К вопросу о соотношении языка и мышления в ключе парадигмы «концептуальная и языковая картины мира» (На материале китайского языка) / С. И. Байрамова // Образование и наука. – 2008. – №8 (56). – С. 105 – 113.
2. Масленникова Е. М. Лакунарные разрывы в диалоге культур: к пониманию сущности / Е. М. Масленникова // Слово и текст: психолингвистический подход: сб. науч. тр. / под общ. ред. Залевской А. А. – Тверь: Твер. гос. ун-т, 2008. – Вып. 8. – С. 100 – 107.
3. Нечаева Е. Ф. Языковое сознание и национальный менталитет (к вопросу терминологии) / Е. Ф. Нечаева // Вестник ВГУ. Серия: Лингвистика межкультурная коммуникация. – 2009. – №2. – С. 30 – 33.
4. Подольская Е. А. Педагогика и психология высшей школы: Учебник / Е. А. Подольская. – Х.: Изд-во НУА,

2009. – 316 с.

5.Репьевская М. В. Подходы к изучению нарратива / М.В. Репьевская // Вестник ЮУрГУ. – 2012. – №25. – С. 136 – 137.

6.Уфимцева Н. В. Ассоциативный словарь как модель языковой картины мира / Н.В Уфимцева // Вестник ИрГТУ – 2014. – №9 (92). – С. 340 – 347.

7.Федорова В. П. Формирование нарративной компетенции как способа моделирования вторичного языкового сознания: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / В. П. Федорова. – Москва, 2004. – 20 с.

8.Ярошевский М. Г. Психология XX столетия: Теорет. проблемы развития психол. науки / М. Г. Ярошевский. – М.: Политиздат, 1971. – С. 247.

Передера О.А., Овчаренко Г.А. Поняття асоціативно-вербальної сітки у контексті методики вивчення китайської мови як іноземної

Стаття присвячена проблемі вивчення китайської мови як іноземної з точки зору формування другої мовної свідомості. Метою написання статті є дослідження шляхів удосконалення методики викладання китайської мови, заснованої на психологічних закономірностях асоціативно-вербального мислення. Ця стаття буде корисна викладачам, студентам вищих навчальних закладів, а також усім, хто вивчає китайську мову.

Ключові слова: асоціативно-вербальна сітка, асоціативний експеримент, аперцепція, мовна картина світу, нарратив, нарративна компетенція, мовна особистість, вторинна мовна особистість.

Передера А.А., Овчаренко А. Понятие асоциативно-

вербальной сети в контексте методики изучения китайского языка как иностранного

Статья посвящена проблеме Изучение китайского языка как иностранного с точки зрения формирования Второй языкового сознания. Целью написания статьи является исследование путей совершенствования методики преподавания китайского языка, основанной на психологических закономерностях ассоциативно-вербального мышления. Эта статья будет полезна преподавателям, студентам высших учебных заведений, а также всем, кто изучает китайский язык.

Ключевые слова: ассоциативно-вербальная сеть, ассоциативный эксперимент, апперцепция, языковая картина мира, нарратив, Нарративная компетенция, языковая личность, вторичная языковая личность.

Peredera O.A., Ovcharenko G.A. Concept of associative-verbal grid in the context of the method of studying Chinese as a foreign language

The article is devoted to the problem of studying Chinese as a foreign language in terms of forming the second language consciousness. The purpose of the article is to study ways to improve the teaching methodology of the Chinese language, based on the psychological laws of associative and verbal thinking. This article will be useful to teachers, students, as well as to anyone studying the Chinese language.

Key words: associative verbal grid, associative experiment, apperception, linguistic picture of the world, narrative, narrative competence, linguistic personality, secondary linguistic personality.

THE ROLE OF A FOREIGN LANGUAGE IN TEACHING CORE DEMOCRATIC VALUES

Alexander Lennartz
USA

This paper addresses the pedagogical problem of how university instructors of English world while can teach democratic and social justice principles to youth. It starts by saying that democracy is vital for the achievement of the main goals of peace, human rights and development in any country. It further says that education is an important factor in social development and the consolidation of democracy in any country and public education institutions with educational programs play a significant role in this process.

Examples of teaching for democracy through the use of literature, history, social science and other disciplines have been found in the literature. As far as the discipline "foreign language" is concerned, its potential has not been sufficiently explored. Meanwhile, we all know that language teaching has a political side to it and language classroom is potentially a very important place of learning for democratic citizenship. The teaching for democracy is also the encouragement of curiosity, discussion, critical thinking, the ability to criticize constructively and the ability to take responsibility for one's actions. The problem of teaching students democratic values is relevant in the context of reforming civil societies in many countries. We strongly believe that if university instructors of English infuse their teaching with democratic content, the graduates will be able to shape a future which embraces the fundamental values of freedom and self-government. The purpose of the article is to substantiate the necessity of forming democratic values among students of higher educational

establishments and to describe methods of work that will ensure formation of democratic values.

In the article, we consider the informative level and look at technologies, approaches and teaching methods that may be appropriate in the process of teaching for democratic values and principles. We provide rationale for such approaches as content-based learning, interactive learning, critical thinking, and smart learning which can foster the formation of democratic values in students of higher education. A special attention in the article is given to teaching materials, namely texts in a foreign language. They should deepen knowledge of fundamental *concepts of democratic culture*. They should be based on factual material about existing democracies, types of democracy, its principles and values. They should be meaningful for students and satisfy their emotional and cognitive needs. The methods used for this study was the thorough examination of publications and websites as well as individual interviews with students. Students' answers suggest that they do not fully realize that to further the prosperity of democracy, students must value it as a way of life.

References

1. Campoy, F. I. (2004). *Authors in the classroom: A transformative education process*. Boston, MA: Pearson Education, Inc. Appiah.
2. Bahktin, M. (1986). *Speech genres and other late essays* (V. W. McGee, Trans.). Austin: University of Texas Press.
3. Benhabib, S. (2002). *The claims of culture: Equality and diversity in the global era*. Princeton, NJ: Princeton University Press. Bolgatz, J. (2004).

4. Dance, L. J. (2008). Helping students see each other's humanity. In M. Pollack (Ed.) *Everyday anti-racism: Getting real about race in school* (pp. 57–60). New York, NY: The New Press
5. Gutmann, A. (1999). *Democratic Education*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
6. Gutmann, A., & Thompson, D. (2004). *Why deliberative democracy?* Princeton, NJ: Princeton University Press.

Олександр Леннарц. Роль іноземної мови у навчанні основних демократичних цінностей

Стаття присвячена обговоренню змісту формування демократичних цінностей у студентів університетів. У статті розглянуто педагогічну проблему того, як викладачі університету англійської мови можуть навчати студентів принципам демократичної та соціальної справедливості. Вона починається з того, що демократія є життєво важливою для досягнення цілей миру, прав людини та розвитку в будь-якій країні. Далі йдеться про те, що освіта є важливим чинником соціального розвитку, а консолідація демократії в будь-якій країні і державні навчальні заклади з освітніми програмами відіграють важливу роль у цьому процесі. Метою статті є обґрунтування необхідності формування демократичних цінностей у студентів вищих навчальних закладів; визначення ролі іноземної мови у викладанні демократичних цінностей; опис методів роботи, які забезпечать формування демократичних цінностей.

Ключові слова: демократичні цінності, навички, студенти, іноземна мова.

Александр Леннарц. Роль иностранного языка в преподавании основных демократических ценностей

Статья посвящена обсуждению содержания формирования демократических ценностей у студентов университетов. В статье рассмотрены педагогическую проблему того, как преподаватели университета английского языка могут обучать студентов принципам демократической и социальной справедливости. Она начинается с того, что демократия является жизненно важной для достижения целей мира, прав человека и развития в любой стране. Далее говорится о том, что образование является важным фактором социального развития, а консолидация демократии в любой стране и государственные учебные заведения с образовательными программами играют важную роль в этом процессе. *Ключевые слова:* демократические ценности, навыки, студенты, иностранный язык,

Alexander Lennartz. The role of a foreign language in teaching core democratic values

The article concludes with recommendations for practice. Insights from research and our explanations will hopefully benefit university instructors of English and other foreign languages as well as teacher educators. The author of the article intends to continue the study and focus on what teaching materials to select, how to teach and make students learn and acquire skills

Keywords: democratic values, skills, students, foreign language.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ СИНОЛОГІЇ

КИТАЙСЬКА ПОЕЗІЯ В ПЕРІОД КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ТА ПОДАЛЬШОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО РУХУ

Конкс Д.О. , студентка

Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент,
зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Дослідження поезії періоду китайської культурної революції є цінним допоміжним фактором для розуміння подій 1966-1976 років у Китаї. Актуальність статті полягає у важливості розуміння впливу історичних змін на свідомість китайського суспільства. Під час вирішення проблеми ми отримуємо змогу прослідкувати за подальшим розвитком китайської поезії та мистецтва у цілому. Важливою постає об'єктивізація безпосередніх змін у ментальності нації та дослідження тенденцій розвитку поетичного мистецтва.

Метою нашого дослідження є:розглянути процеси культурних змін Китайської держави у період культурної революції 20 ст.;визначити глобальність впливу державної політики на формування поезії даного періоду;проаналізувати внутрішній світ та емоційні переживання представників «туманної поезії».

Ключові слова:

Культурна революція, туманна поезія, підпільна поезія, політика Мао Цзедуна, студенти, марксизм, традиційна культура, масова свідомість, цензура.

Китайська культурна революція (1966-1976) — масовий рух, розпочатий вождем китайської комуністичної

партії Мао Цзедунгом, спрямований проти вищих представників середнього класу — державних службовців, артистів і вчених, що були знищені, ув'язнені, принижені або вигнані з країни. Спрямована на «очищення» китайського комунізму, вона була також спробою Мао оновити свою політичну й ідеологічну позицію всередині Китаю. Управлінський і економічний хаос, що виник у результаті, мав багато довгострокових наслідків.

Така культурна політика відповідала марксистської теорії, відповідно до якої культура розглядалася не тільки як частина ідеологічної надбудови, яка залежить від економічного базису, а ще й як фактор, що має вплив на державні процеси. У цей період рушійною силою стає молодь, що була критично налаштована проти буржуазії, яка залишалася в уряді, партії та армії. Студенти були націлені на викорінення інтелектуальних консерваторів, релігійних інститутів, культурних пам'яток Китаю, а також цілого пласту громадян - носіїв старих культурних цінностей. Наслідком цього стала ідеологічна дезорієнтація суспільства. Маоїзм зберіг свій вплив та поступово став ідеологічною основою, за якою розгорнулася політична боротьба за верховенство.

Цей період кардинально протиставляється традиційній культурі, головним законом якої є збереження і відтворення традиції в незмінному вигляді. Специфікою перетворень в традиційних суспільствах є поступове та максимально розважене введення новацій в існуюче культурний простір, але політика Мао передбачала неймовірно швидке перетворення країни .

Однак і в цей період глибинні шари традиційної культури лишалися непохитними. Досить згадати, що традиційна китайська культура сформувалася під сильним

впливом конфуціанства, що розглядає людину не як щось самоцінне, а як систему зобов'язань і відповідальностей, що впливають на приналежність індивіда до сім'ї та суспільства. Східний традиційний погляд на світ ніколи не заохочував прояви індивідуальності, оскільки для Сходу традиційною є колективна ментальність. Саме тому заборони на індивідуальні прояви в одязі або поведінці, які асоціювалося з індивідуалізмом Заходу, мали повну підтримку широких верств населення.

Метою Великої пролетарської культурної революції було проголошення гармонізації думок китайських громадян. Лідери Комуністичної партії Китаю прагнули якомога швидше виховати нову особистість, образно звану «листом чистого білого паперу », що цілком співвідноситься зі сталінською теорією «гвинтика ». Однак виховання молоді на ідеології доносів на батьків і зневажливого ставлення до старших, яке винищувало кращі національні риси, натикалося на глухий опір мас, вихованих у традиції конфуціанства. Тому в 1972-1976 рр. була проведена кампанія «повалення Конфуція з національного п'єдесталу ». На людей обрушувалися сотні брошур і багатогодинні радіопередачі, які повинні були переконати китайців, що Конфуцій висловлював інтереси сучасного йому капіталістичного класу і що його цінності застаріли.

Не випадково в Китаї з'являється «маленька червона книжечка», так званий «Цитатник Мао», який можна було бачити в руках буквально кожного чоловіка, кожної жінки і кожної дитини в Китаї. Подібно до того, як раніше найбільш важкі місця з Конфуція коментувалися в спеціальних виданнях, тепер були випущені спеціальні словники для трактування творів Мао Цзедуна, який вірив, що як тільки його висловами оволодіють маси, вони стануть

невичерпною істиною.

Особливості розвитку мистецтва у період культурної революції були не абияк зумовлені політичною ситуацією у Китаї. Саме у ці роки виникає Андерграудна(підпільна) поезія. У Китаї це явище отримало назву «Туманна поезія». Термін «туманна поезія» вперше з'являється в літературно-критичних роботах в 1979-1980-х рр. як реакція на незрозумілість змісту і незвичну новизну образів і форм, їх поєднання у віршах деяких молодих поетів. Відчуття втрати і туги, нав'язування фальшивих моральних цінностей змушують поетів бачити світ перевернутим з ніг на голову.

Яскравим прикладом ставлення є представлена нижче анонімна цитата: «Ми вірили в комунізм, повністю, на сто відсотків, а коли нас відправили на перевиховання, ми побачили, як насправді живе країна, нам відкрилася темна сторона реальності, те, про що не говорили пропагандисти. Це була справжня криза віри: ми перестали розуміти, хто ми насправді і що відбувається навколо нас.»

Пропонуємо ознайомитись із прикладом «туманної поезії»:

«Закрий очі

І сам себе поховай

І більше не побачиш Сонце,

Ту яскраву вогняну квітку, зірвану, кинуту на землю та розтоптану безжально.»

(Ман Ке «Закрий очі»)

Хоча далеко не всі їхні вірші відрізнялися так званою «туманністю», проте цей термін поступово витіснив інші та закріпився у китайському літературознавстві. Офіційною датою проголошення «туманною поезії» є 1979 р коли в журналі «Поезія» («诗刊») було опубліковано вірш Бей Дао «Відповідь»(«回答») - перший твір поетів даного напрямку, що з'явилося в регулярному виданні. «Туманні

вірші» стали потужним потоком, що підкорив китайську молодь.

Незважаючи на яскраво виражену творчу індивідуальність кожного з «туманних» поетів, їх поезію все ж об'єднує ряд спільних рис. Це історизм мислення; глибока, що виходить за рамки конкретних епізодів історії і окремої особистості рефлексія; зближення поетичного мистецтва з філософією; використання мотивів самотності, втраченої молодості, краху ідеалів і віри; бунтівний дух опору; романтичний ідеалізм; почуття відповідальності та високої місії поета в суспільстві; прагнення до свободи творчості й самовираження в пошуку гармонії життя; пошук нових способів поетичної виразності: свіжі метафори і новизна символіки, акцент на почуттях (кольором, ритмом). Суб'єктивні художні асоціації поетів приходять на зміну об'єктивності у відображенні дійсності, логіка почуттів замінює логіку речей, ірраціональне переплітається з раціональним, в центрі уваги знаходяться емоції і почуття ліричного суб'єкта.

«Підпільна поезія», яка зафіксувала переживання і страждання цілих поколінь, зберігає ту частину китайської історії, про яку забути неможливо і неприпустимо для запобігання повторення трагедії в майбутньому:

«Але надія перетворилася на сльози,

Впала на землю.

Як можемо ми обіцяти...»

У поетів «втраченого» покоління немає єднання з народом, державою, вони шукають захисту від світу, своєрідною формою відходу від реальності для них стає поезія. Вони, насильно вилучені зі звичного середовища, відірвані від сімей, рано подорослішали і сформували своє уявлення про світ. Вони постають проти цілого всесвіту,

маючи за собою лишень зневіру у Батьківщині, та втрачену віру у майбутнє.

«Закрий очі

І сам себе поховай.

Так ти прощаєшся зі світом і з людьми

І більше не дізнаєшся про печалі і страждання» (Ман Ке «Закрий очі»)

Безвір'я, самотність як наслідок краху соціальних ідеалів, ціннісних орієнтирів призводить до розчарування:

«Ах, тиша,

Я намагаюся забути твій білосніжний дах.

Вітер, що сніг розкидав, мені лише біль приніс.» (До До «Море»)

Цікаво те, що суто індивідуальні оповідання молодих поетів про особисті переживання та страждання мають узагальнені характеристики. Незважаючи на юність авторів, багато творів змістовно глибокі та об'єднують у собі цілий історичний пласт, досвід усього покоління. Розповіді їх не просто констатують історичні події, а, володіючи глибокою емоційністю, свідчать про справжні почуття, які можуть проявитися лише в моменти глибокого душевного потрясіння, емоційної напруги. Так, написаний Ши Чжі в 1968 р вірш «Це Пекін в шістнадцять нуль вісім хвилин» , що символізує розлуку з рідними, малою батьківщиною, став гімном всього покоління школярів і студентів, засланих у виробничі бригади в сільську місцевість і гірські райони:

«Раптом кольнуло в груди.

Я знаю: це мамина нитка прошила серце.»

Спочатку вірші авторів-авангардистів поширювалися в рукописному вигляді. Пізніше, в 1978 р, по творчій

ініціативі Бей Дао і Ман Ке було видано перший номер неофіційного поетичного журналу «Сьогодні» («今»). Це було перше видання віршів «підпільної літератури», який об'єднав близькі за змістом вірші різних поетів усієї країни. Серед авторів поетичних творів, які увійшли в «Сьогодні», не тільки початківці, імена яких були мало відомими, а й поети старших поколінь. Так, наприклад, в перший номер журналу Бей Дао включає три вірші Цай Ціцзяо 蔡其矫 (1918-2007): «Пейзаж» («风景画»), «Адреса -» («给 -»), «Думи» («思念») (зادля конспірації вірші Цай Ціцзяо було опубліковано під псевдонімом Цяо Цзя 乔加). Поява «Сьогодні» стала першим кроком на шляху до легалізації підпільної літератури часів «культурної революції»: твори, що переписувалися від руки і передавалися таємно, будучи свого роду формою духовного виживання і спілкування китайської інтелігенції в похмурі роки культурного тоталітаризму, вперше в друкованому вигляді вийшли в широкі маси. У ці часи поетів різних поколінь об'єднувала спільна ідея, обумовлена потужним протистоянням тверезого розуму абсурдним проявам епохи, неприйняттям «духовної пустелі китайського зразка». Різні автори осмислюють і художньо висловлюють породжені історією факти дійсності і все більше поглиблюються у внутрішній світ окремої людини. трагічний пафос протистояння і опору, критичне мислення і одночасно глибокий ліризм багато в чому стали закономірним наслідком соціально-історичного розвитку Китаю. Серед представників «туманною поезії» практично у всіх роботах називають імена Бей Дао 北岛, Гу Чена 顾城, Шу Тін 舒婷, Ян Ляня 杨炼, Цзян Хе 江河, Ван Сяоне 王小妮, Сюй Цзін'у 徐敬亚, Ло Ген'е 骆耕野, Лі Сяюй 李小雨, Сунь Уцзюнь 孙武军,

Е Яньбінь 叶延滨, Чан Яо 昌耀, Яо Ман 姚莽, Бай Юй 白渔, Чжен Лін 郑玲, Ян Сяньяна 杨献瑶, Янь Бей 雁北, Вей Ман 魏, Лі Юаньшень 李元胜.

Висновок:

1. Поезія у період культурної революції дає змогу зрозуміти вплив політичних процесів на китайське суспільство.
2. Національна трагедія культурної революції супроводжувалася виникненням нових жанрів, змінами світобачення тогочасної освіченої молоді.
3. Завдяки поетичній спадщині зазначеного періоду стає можливою об'єктивізація безпосередніх змін у ментальності нації.
4. Дослідження поезії періоду 1966-1976рр дає змогу літературознавцям, сходознавцям та історикам поширити розуміння важливості історичних подій.
5. Подальше дослідження даної теми дозволить визначити вплив поезії періоду культурної революції на подальший розвиток мистецтва.

Література:

1. Frumkin V. Ranshe my byli marksisty: pesennye svyazi dvukh sotsializmov [We Were Marxists Before: Songs Connections of Two Socialisms]. Gorizont, 1991, no. 3, pp. 72-74.
2. Cheremushnikova I.K. Imidzh kak smyslovaya realnost kulturey [Image as Semantic Reality of Culture]. Volgograd, Izd-vo VolgMU, 2010. 297 p.
3. Yan Tszya. Yazykovaya transformatsiya znakov evropeyskoy mody v kitayskoy kulture [Language

Transformation of European Fashion Signs in Chinese Culture]. Lichnost. Kultura. Obshchestvo, 2011, no. 61, pp. 217-221.

4. 中国广州·首届九十年代艺术双年展（油画部分） 吕澎—中国：四川美术出版社，2013。—465页

5. 朦胧诗论争集 Сборник критических статей о «туманной поэзии» / 姚家华编 под ред. Яо Цзяхуа. —北京 Пекин: 学苑出版社 Сюэ юань, 1989.

6. 舒婷 Шу Тин / 舒婷著 под ред. Шу Тин. —北京：人民文学出版社— Пекин: Изд-во Народная литература, 2008. 12. 王家平 Ван Цзяпин. —一九六六—一九七六年中国诗歌研究 Китайская поэзия в 1966 – 1976 гг. : 博士论文 дис. ...д-ра филол. наук. 人民文学出版社— Пекин: 北京大学 Изд-во Пекинского ун-та, 1999. —132 с. 13

7. <https://verseagrant.com/2017/11/12/%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D1%8D%D0%B7%D0%B8%D1%8F-%D1%81%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8F/>

8.

<http://niu19860827.blog.163.com/blog/static/20906031200822841750874/>

Конкс Д.О. Китайська поезія в період культурної революції та подальшого демократичного руху

Дослідження поезії періоду китайської культурної революції є цінним допоміжним фактором для розуміння подій 1966-1976 років у Китаї. Актуальність статті полягає у важливості розуміння впливу історичних змін на свідомість китайського суспільства. Під час вирішення проблеми ми отримуємо змогу прослідкувати за подальшим

розвитком китайської поезії та мистецтва у цілому. Важливою постає об'єктивізація безпосередніх змін у ментальності нації та дослідження тенденцій розвитку поетичного мистецтва.

Метою нашого дослідження є: розглянути процеси культурних змін Китайської держави у період культурної революції 20 ст.; визначити глобальність впливу державної політики на формування поезії даного періоду; проаналізувати внутрішній світ та емоційні переживання представників «туманної поезії».

Ключові слова: культурна революція, туманна поезія, підпільна поезія, політика Мао Цзедуна, студенти, марксизм, традиційна культура, масова свідомість, цензура.

Конкс Д.А. Китайская поэзия в период культурной революции и дальнейшего демократического движения

Исследование поэзии периода китайской культурной революции является ценным вспомогательным фактором для понимания событий 1966-1976 годов в Китае. Актуальность статьи заключается в важности понимания влияния исторических изменений на сознание китайского общества. При решении проблемы мы получаем возможность проследить за дальнейшим развитием китайской поэзии и искусства в целом. Важной возникает объективизация непосредственных изменений в ментальности нации и исследования тенденций развития поэтического искусства.

Целью нашего исследования является: рассмотреть процессы культурных изменений Китайского государства в период культурной революции 20 в., Определить глобальность влияния государственной политики на формирование поэзии данного периода; проанализировать внутренний мир и эмоциональные переживания

представителей «туманной поэзии».

Ключевые слова: культурная революция, туманная поэзия, подпольная поэзия, политика Мао Цзэдуна, студенты, марксизм, традиционная культура, массовое сознание, цензура.

Konks D.O. Chinese poetry during the period of the cultural revolution and the subsequent democratic movement

The study of poetry in the period of the Chinese cultural revolution is a valuable auxiliary factor for understanding the events of 1966-1976 in China. The urgency of the article is the importance of understanding the impact of historical changes on the consciousness of Chinese society. In solving the problem, we are able to follow the further development of Chinese poetry and art in general. The objectification of direct changes in the mentality of the nation and the study of trends in the development of poetic art is important.

The purpose of our study is to: consider the processes of cultural change in the Chinese state during the period of the 20th century cultural revolution; determine the global impact of state policy on the formation of poetry of this period; analyze the inner world and emotional experiences of representatives of "foggy poetry".

Keywords: cultural revolution, foggy poetry, clandestine poetry, Mao Zedong's politics, students, Marxism, traditional culture, mass consciousness, censorship.

УДК 821.581 Хой7Кро

**ПРОБЛЕМА ЖІНОЧОЇ СВІДОМІСТІ НА
ПРИКЛАДІ РОМАНУ ВЕЙ ХОЙ "КРИХІТКА З
ШАНХАЮ"**

Юрченко О. М.

Луганський Національний
Університет ім. Т.Г. Шевченка
ФІМ, студентка магістратури . Науковій керівник
к. п. н., доц. Федічева Н. В.

Жіноча проза Китаю вже зайняла власну нішу в світовому літературному процесі. На жаль, особливості сучасної жіночої китайської романістики недостатньо вивчені дослідниками, через скромність перекладеного матеріалу на російську мову і практичної відсутності на українську. Однак вони внесли великий внесок у становлення і розвиток даного жанру, що має ряд відмінних рис в умовах Китаю. Необхідно відзначити роботи Б. Чельчусшевої, А. Авксеньтевої, В. Супренової, А. Букатої, в яких дослідниці намагаються охарактеризувати процес розвитку жіночої прози в Китаї, виявити її характерні риси. Наразі ми вперше торкаємося теми жіночої свідомості саме через призму творчості Вей Хой – представниці сучасної жіночої прози Китаю. Метою статті є розкриття проблеми жіночого самопізнання в романі "Крихітка з Шанхаю".

Сучасний літературний процес Китаю характеризується одночасно фемінізацією літератури і розвитком китайської літератури за кордоном. Основною характеристикою китайської жіночої прози залишається сам факт гендерної приналежності авторів, "жінок-письменниць". Їх вихід на літературну арену свідчить про зміни традиційних уявлень про роль жінки в сім'ї та суспільстві, наділення її правами і свободами.

Для сучасної жіночої прози Китаю характерні риси феміністичної та жіночої фази. Прикладом відвертого протесту представляється роман Вей Хой "Крихітка з Шанхаю". Прояв "феміністського" більшою мірою властиве

для письменниць, які проживають в Китаї. Творам ж авторів, які живуть і пишуть за кордоном, і які представляють літературу прикордоння або зарубіжжя, не характерно наслідування і гнів протесту. Вони не сперечаються, але висловлюють свій погляд на навколишній світ, їх твори сповнені почуття власної гідності і спокою.

На початку творчої кар'єри її називали новою висхідною зіркою на літературному небосхилі Китаю. "Крихітка з Шанхаю" Вей Хой є напівбіографічним романом виданим на початку 1999 року, який викликав у Піднебесній сенсацію ще до того, як книгу заборонили в квітні того ж року за "декадентство і раболіпство перед західною культурою", та все ж було продано 110,000 книг. Двадцятисемирічна письменниця здобула всесвітню славу. Роман продовжував розходитися по країні в піратських копіях, був переведений на 21 мову.

"Книга дійсно вселила жах для основного мейнстріму Китаю 90-х рр., не тільки тому що оповідала про сексуальність, але через те що відображала настрої нового покоління. Цінності і ставлення вже були іншими, ми вже не вірили в комунізм так, як наші батьки, ми були вражені західною культурою, музикою і фільмами. Це було свого роду гедонізмом, який був максимально відкритим і доступним, як ніколи" - каже сама авторка [1, с.3]. Літературна композиція однозначно стала сенсацією, але тільки після того, як її охрестили "порнографічною", непристойною, повною еротичних сцен, сцен насильства та пропаганди зловживанням наркотиками, що й посприяло її витісненню з культурно-літературного ринку Китаю тих років.

"Крихітка з Шанхаю" оповідає про життя молоді

випускниці Фуданського університету Коко, що живе в Шанхаї. Коко в захваті від Заходу і західної культури. Після першої спроби написання роману, шукає в собі натхнення і сили написати другий, більш успішний роман. У її житті з'являються нові знайомства, які приводять її до теми і дають сили почати роботу над новою книгою. Молода героїня розривається між міцними духовними узами з Тіан Тіаном, який не може задовольнити її емоційно і фізично, і тілесної любов'ю з німцем Марком - два компонента дуже важливі для Коко, без них вона не може існувати і працювати над романом.

"Крихітка з Шанхаю" несе в собі ідеї боротьби жінок за свободу, їх природну неприборканість, адже Вей Хой глибоко стурбована долею і виживанням жінок в реальному світі. Виходячи з досвіду тисячолітньої історії китайського суспільства, жінки були лише придатком чоловічої культури та майже завжди її почуття і бажання були безумовно підпорядковані чоловікам. Суспільство, в якому відсутня рівність чоловіків і жінок, інакше, як хворим чи недорозвинутим, не назвеш. Патріархат нищівно впливає на ментальність, культуру, спотворює її, робить однобокою, нарешті дидактично-фальшивою. Навіть під маскою оспівування така культура несе в собі глибинні структури зневаги до жінки, апологію її експлуатації, в тому числі й насамперед сексуальної. Сучасна жіноча література тяжіє до осмислення проблем, які виходять поза межі особистого досвіду авторок [3].

В кінці XIX на початку XX століття відбувається становлення жіночого (суб)канону у китайській літературі. Його визначає процес духовного розкріпачення жінки, реалізації права говорити "власним голосом" про власний життєвий досвід. Актуалізація традиційно нівельованих

мотивів жіночого існування (творення "жіночих утопій", формування "спільноти слабких", розкриття засад жіночої дружби/кохання, визначення природи жіночого конфлікту поколінь) стають основою проблемно-тематичної парадигми жіночої літератури. Однак на відміну від очікуваного "феміністського" образу вольової активної жінки, письменниці створюють низку розгублених і збентежених героїнь, засвідчуючи психологічну складність власного самовизначення. Жіноча література набуває ознак внутрішнього зламу, психологічного конфлікту і постійного пошуку "нової" жіночої ідентичності.

"Крихітка з Шанхаю" кидає виклик "підлеглий позиції жіночої самосвідомості"[4, с. 381-389]. У традиційних творах жінки маючи відносини з чоловіками перебували в пасивному положенні, жіноча свідомість була під натиском чоловічого соціального статусу. Вей Хой не тільки змінила тисячорічну традицію, але й змінила традиційний концепт чоловічої і жіночої моделі взаємодій. Головна героїня Коко звільнила себе від ідеологічних пут, ставши головним творцем свого життя. З традиційної точки зору, духовне начало Коко та її фізична оболонка дуже відрізняються та інколи здається, що дівчина має нещирі наміри і прикрита почуттям лицемірства, але це дійсно відходить на другий план, адже з цього ми бачимо різницю традиційної та сучасної свідомості жінок в китайському просторі того часу. Її внутрішня свобода та ціннісні орієнтири не передбачають відмови від духовної підтримки та прагнення до матеріального благополуччя. Неважко прогледіти як авторка через почуття героїні намагається донести : " Не позбавляйте жінок права вибору ! Дайте їм свободи свідомості та почуттів! "

Відносини Коко і Тіан Тіана перевертають з ніг на

головою віками перевірену модель відносин сильного чоловіка та слабкої жінки, показуючи картину відносин незалежної, амбітної, енергійної жінки Коко та сентиментального, мовчазного і безпорадного Тіан Тіана. Тут ми можемо прослідкувати інтроспективну діяльність Коко як спосіб зрозуміти себе як особистість. Життя Коко наповнене легкою авантюрою і важким змістом, вічною інтригою і солодким почуттям зради. Вона любить двох чоловіків і однаково не може уявити своє життя без них, однаково не може їх відпустити. Що ж це? Любов, яка отруєє серце китайської письменниці, або пристрасть, що розриває її на частини? Є старе прислів'я: "Щоб переконатися в надійності дружби, досить десяти років, а щоб переконатися у вірності любові – не вистачить і ста". В результаті, Коко втрачає обох своїх коханців, і дописує свій роман, втрачаючи свою ідентичність і особистість. Хто ж вона після цього? Це також показує неминучу втрату контролю Коко в гонитві за самозвільненням..

На прикладі роману ми ясно бачимо як змінилася жіноча свідомість в культурному та соціальному аспектах, адже ми живемо у столітті бізнесу, і найочевидніша особливість цього століття - падіння моралі. Жінки зараз можуть вільно розпоряджатися власним тілом, тому демонстрація хтивості стає в центрі уваги. Однак цей прояв багато в чому лише жест протесту, але зовсім не свобода тіла і розуму жінки у власному сенсі. Самозвільнення та свобода свідомості починається насамперед з цінування та надання належного значення власній особистості. Тому, в умовах глобалізації, роман Вей Хой став переломним в ході новітнього літературного процесу Китаю.

Більшість молодих людей відразу намагається зануритися в сучасну літературу, щоб зрозуміти і

приборкати сучасний Китай. З одного боку це правильно, але з іншого - це як відкрити книгу в кінці, прочитати епілог, і вирішити, чи варто її читати чи ні. Але творчість Вей Хой – це зовсім інший вимір китайської літератури, який у свій час створила письменниця.

Література

1. Букатая А.М. Развитие современной китайской женской прозы //Карповские научные чтения: сб. науч. ст. Вып. 9: в 2 ч. Ч. 2 /редкол.: А.И. Головня (отв. ред.) [и др.] – Минск: «Белорусский Домпечати», 2015. С. 3-7
2. Кравцова М.Е. История культуры Китая – СПб.: Лань, 2003. – 416 с.
3. Лемешко Ю.Г. Современная литература Китая: Учебное пособие. – Благовещенск: Амурский гос. ун-т.– 2012. – 147 с
4. Синецкая Э.А. Бэби из Шанхая исполнилось 30 лет // Общество и государство в Китае: XXXIX научная конференция / Ин-т востоковедения РАН. - М.: Вост. лит., 2009. - 502 стр. - Ученые записки Отдела Китая ИВ РАН. Вып. 1. С. 381-389.
5. Хой 2006 – Хой В. Крошка из Шанхая / Пер. с англ. Е. Кудрявцевой / Вэй Хой. – М.: Столица-принт, 2006. – Электронный ресурс. – Режим доступа : <http://www.rulit.me/books/kroshka-iz-shanhaya-read-89673-1.html>

Анотація

Тема – проблема жіночої свідомості на прикладі роману Вей Хой "Крихітка з Шанхаю"

Ключові поняття: "жіноча проза", "жіноча свідомість", "фемінізація літератури", "нова" жіноча ідентичність".

В статті авторка звертається до творчості представниці жіночої прози Вей Хой - китайської письменниці нового покоління. Через призму її роману "Крихітка з Шанхаю" були виявлені проблеми жіночої свідомості у культурному та соціальному аспекті суспільства Китаю. Авторка проводить аргументацію спираючись на культурні парадигми давнього та сучасного Китаю. У висновках зазначається, що в умовах глобалізації, роман Вей Хой став переломним в ході новітнього літературного процесу Китаю та є іншим виміром китайської літератури, який у свій час створила письменниця.

Анотація

Тема – проблема женского сознания на примере романа Вэй Хой "Крошка из Шанхая"

Ключевые понятия: "женская проза", "женское сознание", "феминизация литературы", "новая" женская идентичность".

В статье автор обращается к творчеству представительницы женской прозы Вэй Хой - китайской писательницы нового поколения. Через призму романа "Крошка из Шанхая" были выявлены проблемы женского сознания в культурном и социальном аспекте общества Китая. Автор проводит аргументацию опираясь на культурные парадигмы древнего и современного Китая. В выводах отмечается, что в условиях глобализации, роман Вэй Хой стал переломным в ходе новейшего литературного

процесса Китая и является другим измерением китайской литературы, который в свое время создала писательница.

Annotation

The theme is the problem of female consciousness on the Wei Hui`s novel "Shanghai Baby"

Key concepts: "female prose", "female consciousness", "feminization of literature", "new" female identity".

In the article the author refers to the work of the representative of female prose Wei Hoi - the Chinese writer of the new generation. Through the prism of the novel " Shanghai Baby" the problems of women's consciousness in the cultural and social aspect of Chinese society were identified. The author argues on the basis of cultural paradigms of ancient and modern China. In the conclusions it is noted that in the context of globalization, Wei Hoi's novel became a turning point in the course of China's latest literary process and is another dimension of Chinese literature, which was once created by the writer.

УДК: 82-31

ДВІЙНИЦТВО В РОМАНІ ЦАЙ ЦЗЮНЯ "ЗАКЛЯТТЯ"

Плотнікова-Лісайчук А. А.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Цікавість до сучасної китайської літератури підтримується усвідомленням її місця на рівні світових літератур, а також зацікавленістю читачів культурою Сходу. Це і зумовлює актуальність дослідження теми двійництва та двійників в романі сучасного китайського прозаїка Цай Цзюня "Закляття". Метою поданої роботи вбачається визначення типу двійництва на прикладі пар двійників у

вказаному творі. До теми двійництва в літературі звертались як видатні науковці, М. Бахтін, Є. Мелетинський, так і сучасні дослідники С. Арганович, Т. Комова, А. Міхалева. Проте необхідно звернути на аспект двійництва в сучасній китайській літературі, який майже не досліджувався.

Двійництво в романі репрезентоване на рівні персонажів, що складають двійникові пари: Бай Бі – Не Сяоцин, Є Сяо – Цзян Хе, які реалізують еволюцію мотива двійництва від трагедії лоуланської принцеси, крізь історію народження сестри Не Сяоцин, до сучасності. Герої не називаються автором двійниками, але цього висновку можна дійти склавши до купи розрізнені фрагменти роману. Так, наприклад Цзян Хе мав одружитися з Бай Бі, але цього не сталося, і одразу в тексті з'являється Є Сяо – зовнішня копія померлого хлопця. Автор знайомить читача з головними героями: Бай Бі, що раптово втратила нареченого, та поліцейський Є Сяо, що розслідує його загибель. Цікаво, що зовнішня схожість поліцейського та загиблого підкреслюється письменником з перших сторінок роману, а отже, між ними існує певний зв'язок: "Вишел, как судмедэксперт вынимает его собственное сердце и выкладывает в белую миску. В тот же миг он ощутил сердцем острую боль. Е Сяо сказал себе: они задумали убийство, они убивают меня, нет, уже убили, я уже умер" [2, с. 156]. Проте чоловіки абсолютно різні за рисами характеру, їх поєднує зовнішність та ставлення до Бай Бі. Читач може замислитись про переселення душ, але така думка буде не зовсім вірна, оскільки в романі вона не висвітлена.

Пара жіночих образів цікава своєю протилежністю, зовнішньо обидві вродливі, цікаві, таємничі, але Не

Сяоцинь виступає в ролі альтерего відповідно до термінології К.Г. Юнга.

С.З. Агранович и І.В. Саморукова в роботі "Двійництво" запропонували наступне визначення терміну "двійництво": "Двойничество в широком смысле – это языковая структура, в которой образ человека корректируется одним из исторических вариантов бинарной модели мира" [1, с. 87]. В романі присутні два хронотопа: Лоуланя та сучасного міста. Вони перетинаються в образах батька Бай Бі, її нареченого Цзяй Хе, змінюючи їх життя та спричиняючи смерть. Необхідно зазначити, що здебільшого всі літературні сюжети, в яких є двійники пов'язані з темою смерті. Сюжетні лінії роману формуються навколо Лоуланя, вони графічно утворюють спіраль з центром у зниклому місті. Важливу роль у розумінні образів двійників відіграє лоуланська легенда, відповідно до якої принц закохався у дівчину, яку помилково зустрів на місці побачення і вважав його нареченою-принцесою. Коли принцеса дізналась про зраду, вона ув'язнила дівчину і розповіла про її смерть, через що юнак закінчив життя самогубством. Дівчина також померла, але прокляла Лоулань і його принцесу, не знаючи, що вони рідні сестри. Ця легенда та її закляття впливає на життя батька Бай Бі, який під час археологічної експедиції загубився в пустелі, але був врятований молодою жінкою з давнього міста, з якою одружився і яку покинув. З наступної експедиції він привіз свою доньку, оскільки її мати померла від хвороби. Проте батьки Бай Бі за браком коштів не змогли виховувати двох дівчат, тому віддали Не Сяоцинь до притулку. Так вийшло, що довгий час дві сестри не знали про існування одна одної.

Аналізуючи образи сестер можна визначити тип двійників-антагоністів, відповідно до класифікації

С.З. Агранович та І.В. Саморукова. Вони пов'язані кровними родинними зв'язками, що є обов'язковою ознакою такого типу, проте завжди будують стосунки конкуренції та протиборства. Якщо поглянути на образи глобально, то Бай Бі символізує "світлий світ": вона добра, чесна, намагається розкрити таємницю і добитися справедливості, тоді як Не Сяоцинь, мстива, зарозуміла, готова вбивати аби помститися, належить до "темного світу", в традиціях романтичної літератури. Протистояння героїнь розвивається протягом сюжету, крок по кроку Бай Бі та Є Сяо знаходять винного у вбивствах, вони розуміють, що всі вбивства були помстою Не Сяоцинь за її скалічене життя. Безумовно, на розвиток сестер вплинув соціум, вони є представницями різних культур, тому їх "боротьба" мала привести і призводить до смерті Не Сяоцинь.

Таким чином, у романі "Закляття" на прикладі головних героїнь було визначено тип двійництва як двійники-антагоністи. Але дослідження потребує продовження, оскільки здається цікавим аналіз роману з позицій двійництва в цілому.

Література

1. Агранович, С.З., Саморукова, І.В. Двойничество. – Самара: Изд-во "Самарский университет", 2001. – 132 с.
2. Цзюнь Ц. Заклятие / Цай Цзюнь / Пер. с кит. А. Желоховцев. – М. : "Книжный клуб 36.6", 2006. – 460.

Анотація

Плотнікова-Лісайчук А. А. Двійництво в романі Цзай Цзюня "Закляття". В романі авторка визначає тип двійництва на прикладі пар героїв Бай Бі – Не Сяоцинь та Є

Сяо – Цзяй Хе. Дослідивши природу їх стосунків та форму вираження в тексті, авторкою був зроблений висновок, що в романі репрезентований тип двійник-антагоніст.

Ключові слова: Цай Цзюнь, двійництво, антагоніст, тип, роман, опозиція.

Аннотація

Плотникова-Лисайчук А. А. двойственности в романе цзай Цзюня "Заклятие". В романе автор определяет тип двойничества на примере пар героев Бай Би – не Сяоцин и Е Сяо – Цзяй Хэ. Исследовал природу их отношений и форму выражения в тексте, автором был сделан вывод, что в романе представлен тип двойник-антагонист.

Ключевые слова: Цай Цзюнь, двойничество, антагонист, тип, роман, оппозиция.

Summary

Plotnikova-Lisaychuk A. Duality in the novel by Zai Joon "The Curse". In the novel, the author defines the type of dualism by the example of the pairs of heroes Bai Bin – Ne Xiaocin and Ee Xiao – Tie Hee. Investigating the nature of their relationship and the form of expression in the text, the author concluded that the novel represented the type of double-antagonist.

Key words: Tsai Jun, twinning, antagonist, type, novel, opposition.

ОБРАЗ ДРАКОНА У КУЛЬТУРІ ТА МІФОЛОГІЇ КИТАЮ

Одарюк В.С.

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», студентка.

Наук.керівник-
Федічева Н.В., завідувач кафедри східних мов

Образ дракона відомий як народам стародавніх цивілізацій, так і сучасним людям, зустрічається у культурах всього світу. У Китаї він є одним з ключових образів міфології, який широко використовується у різноманітних сферах: літературі, архітектурі, побуті, традиціях. З цим образом пов'язані численні свята. Вивчення китайської культури неможливе без дослідження значення образу дракона у житті, віруваннях та традиціях китайців, і тому цьому питанню приділяють увагу багато дослідників: Бабута М. Н., Лю Л., Нгуен Т. Х., Конвей Д. Дж., Вернер Е., Чеснов Я. В., Деопік Д. В., Сичов Л. П. Проте, у дослідженні значення образу дракона є питання, що підлягають подальшого розгляду.

Метою статті є аналіз ролі образу дракона у культурі та міфології Китаю, а також вивчення того, як цей образ вживається у побуті, традиціях, пов'язаних з ним, та у святах, заснованих на його честь.

Дракон – один з найпопулярніших образів у символіці, розповсюджений по усьому світу. Багато дослідників вважають, що образ цієї істоти виник саме у Стародавньому Китаї, де, без перебільшення, утворився справжній культ Дракона, а згодом він розповсюдився і на території Східної та Південно-Східної Азії. Найдавніше зображення дракона з дрібних річкових раковин виявлено китайськими археологами в провінції Хунань в культурному шарі, що належить до середини V тисячоліття до нашої ери. Накреслення ієрогліфа, що зображує тварину з довгим тілом та головою, увінчаною рогами (на думку деяких вчених - гребенем), виявлена вже в написах на

ворожильних кістках періоду Шан (з XIV в. до н. е). Знак дракона на іньських гадальних написах на кістках мав два накреслення. Одне з них зображує безногу істоту, інше - масивну тварину з чотирма лапами. В обох випадках на голові дракона - гребінь або роги, а тіло лускате. Існує й інша точка зору з приводу походження образу дракона. Вчений-сходознавець Д. В. Деопік вважав, що «дракон - загальний тотем для всіх в'єтів [народ сучасного В'єтнаму] і від них перейшов у китайську культуру». На одному бронзовому блюді епохи Іннь зображені два дракона; на дні - безногий, покритий лусочками, кожна з яких має малюнок спіралі-блискавки, по краю - дракон з лапами, а також птиця і риба. Деякі дослідники (Л.П. Сичов) вважають, що в другому випадку дракон уособлює землю (птаха - небо і риба - водну стихію). На думку Я. В. Чеснова «етимологія назви китайського дракона long недостатньо ясна. Вочевидь, її слід шукати у зв'язку з назвою змії у тибетській, тунгусько-маньчжурській, а також в мовах Південно-Східної Азії. Інтерес може представляти назва в'єтнамського дракона long (варіант gong), що входить в термін longlanh («блищати», «блискучий»)[1].

Одна з відмінних рис старокитайської міфології - історизація міфічних персонажів, які під впливом раціоналістичного конфуціанського світогляду дуже рано почали тлумачитися як реальні діячі глибокої давнини. Серед космогонічних міфів, котрі тлумачать походження природи і людини зі стану первісного хаосу, представлені дві основні концепції: розподіл і перетворення. Згідно з першою, неживі речі і живі істоти виникають в результаті поділу хаосу на два першоелемента - світле (чоловічий) початок янь і темне (жіночий) початок інь - у цих уявленнях драконам відведена особливо велика роль. Друга

концепція припускає виникнення всього суцього в результаті трансформації. У Піднебесній дракони в більшості своїй були істотами добрими і благодатними. За це їм віддавалося безліч почесей. У стародавньому Китаї в існування драконів вірили не тільки звичайні люди, а й досить серйозні вчені. Деякі з них навіть намагалися логічно довести їх існування. Дракони любили і поважали. Китайський дракон («лун») у культурі Піднебесної є символом позитивного початку ян, благородства та величі. Стихія дракона – вода. За легендами, йому подобається жити в річках, озерах і морях, але при бажанні може і злітати в небо. Зовнішній вигляд китайського дракона в стародавніх книгах описується так: «очі нагадують кролячі, вуха – як у корови; довгі драконівські вуса звисають; тулуб, наче у змії, покритий лускою; чотири тигрові лапи з кігтями, як у орла. Весь вигляд дракона могутній і суворий»[2].

У міфології Китаю драконів поділяли на такі основні категорії[2]:

- Тяньлун - небесний дракон, який охороняє чертоги богів і возить їх на колісницях; вважалося, що він вміє літати і маневрувати, тому зображують його в тому числі і з крилами. У небесного дракона п'ять пальців на нозі, в той час як у інших його побратимів - по чотири.
- Шеньлун - це божественні дракони, які здатні керувати громом і тримати під контролем погодні умови. Часто китайська міфологія зображує їх з тілом дракона і з головою людини. За легендами Шеньлун не вміє літати, але плаває по небу, а за рахунок блакитного відтінку шкіри зливається з небом. Завдяки відмінному маскуванню його

важко помітити, тому вважалося великою удачею, якщо це комусь вдавалося. Вважалося, що якщо образити божественного дракона, він може наслати на країну погану погоду, посуху або повінь.

- Ділун є земним драконом, здатним керувати річками і будь-якими іншими водоймами. Згідно з міфами, ці дракони живуть в глибинах, в надзвичайно шикарних палацах.
- Фуцанлун - дракон підземних скарбів, який стереже під землею коштовні камені і метали, хвилює землю вулканами.
- Інлун - божественний дракон, від якого залежать погода, вітер, дощ і який гримить з неба громом.

Деякі дракони класифікуються за кольорами: драконом мудрості та милосердя вважається лазурний (символ Сходу), він також захищає оселю, благословення озерам дарує червоний дракон (символ Півдня), прохання вислуховує жовтий, білий є символом добродетелі (а також Заходу), а чорний найбільш загадковий та потаємний, проживає у чарівних водах (та є символом Півночі). Також, у Китаї існує легенда про Матір Драконів[5]: згідно з переказами, вона виростила п'ятеро драконів, які були символами відданості та батьківської любові. Лунма - мати драконів - була простою жінкою, яка одного разу підбрала білий камінь на річці, який насправді виявився яйцем. З нього вилупилися п'ять змієнят, які в усьому їй допомагали. Згодом вони перетворилися у величних драконів. Часто зустрічається такий символ: два дракона, які «борються» та дивляться один на одного - вони представляють дуалізм ін'ян, всіх протилежних і взаємодоповнюючих сил, небесних і земних, зазвичай між ними зображають або Сонце, або

«перлину небесну» (Місяць)[2].

Як відомо, протягом століть дракон був символом імператора. Проводилась аналогія між драконом, що піднімається з землі до небес, і государем, сином Неба, хто стоїть вище всіх людей. Про імператора говорили: «його обличчя - обличчя дракона, його очі - очі дракона, його руки - руки дракона, його халат - халат дракона, його діти - нащадки дракона, палац імператора - палац дракона, його трон - сидіння дракона»[3]. За легендами, обидва китайських прабатька - Яньді (炎帝) і Хуанді (黃帝), - були тісно пов'язані з драконом. Так, про Хуанді було сказано, що він буде увіковічений у драконі. Брат Хуанді - Яньді, як вважається, народився від союзу земної жінки і дракона. Китайці розглядають Хуанді і Яньді як своїх давніх пращурів і відносяться до себе як до «нащадків дракона». Ці легенди також пов'язують дракона з імператорської династією. Символом імператора вже здавна став золотисто-жовтий дракон з п'ятьма кігтями на лапах. Дракони зображувалися на стінах імператорських палаців, а також ширмах, колонах тощо. Дракони були вирізані і на шаблях імператорських палаців - тобто імператор весь час знаходився в оточенні драконів. У пізній період правління династії Цин (1644-1911) дракон знаходився на національному прапорі Китаю. Деякі перекази і легенди свідчать, що справжній імператор народжується з родимкою в формі дракона. Так, розповідається про одного селянина[3], який народився з такою родимкою. В кінцевому підсумку, він скинув існуючу династію і заснував нову. У темі про зв'язок імператора і дракона велику роль відіграє питання про пальці дракона, вірніше, кількість пальців і, відповідно, кігтів дракона. Вже з давніх-давен дракон з п'ятьма кігтями вважався прерогативою

імператорського дракона. 1336 року, на другий рік правління монгольської династії Юань (1271-1368), був оприлюднений перший у китайській історії «Закон п'яти кігтей». У ньому казалося: «Простим людям забороняється носити будь-який одяг із зображеннями Циліня, луаню та фенікса, білого кролика, лінчжі, дракона з п'ятьма кігтями і двома рогами, вісьмох драконів, дев'яти драконів, ієрогліфи 万寿 (Ваньшоу - довголіття) і 福寿 (Фушоу – теж довголіття), а також золотисто-жовтий колір». Імператори наступної династії Мін (1368-1644) продовжили цю традицію. Відтоді дракон з п'ятьма кігтями був емблемою виключно імператора. Драконів з чотирма кігтями дозволялось використовувати знаті та високопоставленим чиновникам. Нижчі класи і народ задовольнялися драконами з трьома пазурами. Незаконне використання дракона з іншим числом кігтів і кольору розглядалося як зрада, яка заслуговує покарання не тільки самого злочинця, а й його клану. Таким чином, максимальне число пазурів дракона, яке було дозволено людям, в тому числі і правителям залежних від Китаю держав, було чотири. Кажучи про зв'язок імператорської влади і дракона, треба відзначити ще один факт. Імператор в Китаї - це той, хто об'єднує Три початки, Велику Тріаду - Небо, Землю і Людину, про що нагадує ієрогліф «правитель» - «ван» 王. А так як драконам підвладні всі стихії, імператор, будучи Драконом, також здатний осягнути все суще та об'єднати його[3].

До XVI століття китайські автори об'єднали істот з рисами драконів, які вже давно з'являлися у китайській скульптурі та декоративно-прикладному мистецтві, під загальною назвою «Дев'ять синів дракона» (龙生九子).

Існує кілька варіантів цього списку. За традицією, представлена в книзі «Шен'ань вайцзі» (升庵外集) поета Ян Шеня (1488-1559), сини дракона, у порядку старшинства, перераховуються наступним списком[2]:

- Бісі (夔 夔, bìxì) - любить носити важкі речі, і тому на нього ставлять стели та колони;

- Чівень (螭 吻, chīwǔ) - любить ковтати, і тому його поміщають на кінцях коника даху, щоб він ковтав все погані повітря; Чівень - популярний елемент архітектурного декору Китаю;

- Пулао (蒲 牢, púláo) любить кричати, і тому на нього вішають дзвони, а також вирізають його на гонгах;

- Біан (狴 犴, bì'àn) - могутній і справедливий, тому його поміщають над тюремними дверима;

- Таоте (饕 餮, tāotiè) – загадкове стародавнє чудовисько, яке любить їсти, і чия маска з'являється на судинах для жертвоприношень династій Шан і Чжоу;

- Бася (虬 螭, bāxià) - любить воду, і тому його поміщають на опорах мостів, у джерел тощо;

- Яцзи (睚 眦, yázi) - хижий звір, який любить вбивати, і тому їм прикрашають рукоятки холодної зброї;

- Суаньні (狻 猊, suānní) - любить сидіти, і тому його зазвичай поміщають сидить біля ніг Будди або бодхісатви;

- Цзяоту (椒 图, jiāotu) - схожий на морську раковину і не любить, щоб його турбували; тому його поміщають на дверні ручки або пороги.

- Цзюню і Біся вирізали на струнних інструментах і літературних табличках, а Цзинь - на балках мостів.

Також, образ дракона часто можна помітити на традиційних китайських святах: у Китайській Новий Рік

завжди виконується складний та яскравий танок дракона; 7 червня у Китаї проводиться Свято Драконячих Човнів, яке, що правда, призначено не саме драконам, а легенді, присвяченій трагічній долі поета Цюй Юаня, у якій згадується річний дракон.

Образ дракона міцно вкорінився у китайських фразеологізмах[4]: 龙眉凤目 [у людини] «брови дракона, очі фенікса» - так кажуть про людину, у якого «вид представницький, дух широкий», 龙驹凤雏 «лоша дракона і фенікса» - про розумного талановитого юнака, 龙行虎步 «ходить, як дракон, кроком тигра» - про людину з войовничим, бравим темпераментом, «земля поєднується з драконом» - так китайці зазвичай говорять про дощ.

Китайська кухня - один з найбільш консервативних елементів китайської культури протягом всієї багатотисячолітньої історії країни, тому ми і в цій сфері зустрічаємо назви з уживанням дракона, що виступають в ролі найменувань страв: 斗争龙与老虎 «бій дракона з тигром» - страва китайської кухні, яку готують з м'яса змії і кішки; 游龙戏凤 «плаваючий дракон грає з феніксом» - назва супу з морепродуктів. У слова «дракон» в китайській мові також існують переносні значення 'довгий' і 'дуже розумний'. На цих асоціаціях також будуються фразеологізми. Так, наприклад, кам'яним драконом називають Велику китайську стіну[4].

Як мешканцям Західних земель нам з дитинства відома роль, яка відводиться драконам у країнах Європи. Перш за все ми про це дізнаємося з казок та легенд, тож, крім всього іншого, ми також взяли собі за мету проаналізувати символізм дракона крізь призму

китайського фольклору. Не дивлячись на те, що у міфології дракони зазначені як символи мудрості і добра, у казках Китаю дракони частіш за все зображуються як подібні за характером до звичайних людей, навіть простодушніші. Головному герою нерідко потрібно їх обдурити, щоб досягти своєї мети, і це йому легко вдається. За приклад можна взяти казку «Як Фусі навчив людей рибу ловити»[5]: імператор Фусі вигадав ловити рибу руками, але Королю Драконів (Луну-Вану) це не сподобалося, адже мешканці ріки були його служниками. Фусі пригрозив Луну-Вану тим, що якщо його народ буде голодати, то вони вип'ють всю воду рік. Лун-Ван був у розпачі, він не міг знайти вихід з ситуації, і радник підказав йому наказати: «Ловіть собі рибу, але тільки не руками». Імператор ж зумів виготовити риболовну сіть та все одно залишитися у виграші. Схожу картину можна спостерігати у казці «Дракон та Мавпа»: щоб не бути з'їденою, Мавпа обдурює довірливого Дракона, кажучи, що «своє серце [яке було потрібно Драконові] вона лишила на дереві».

З іншого боку, з ними пов'язані також легенди іншого характеру. Цікаво те, що про імператора Фусі та Дракона існує ще одна легенда – «Як Фусі навчив людей писати», у якій розказується, як імператор побачив на спині Дракона символи, які стали першою письмовою системою китайців. У «Легенді про чотирьох драконів»[5] ж йдеться про те, як чотири дракони зглянулися над людьми та попрохали у небесного Імператора дощу, якого так давно не було. Той пообіцяв виконати прохання, але так і не зробив цього. Тоді дракони вирішили вичерпати частину води з морів і пролити її дощем. Люди були щасливі, але Небесний Імператор розгнівався та ув'язнив непокірних істот у гори, але дракони все одно не пошкодували про свій вчинок та

хотіли допомагати людям, тож перетворилися на чотири головних ріки Китаю (Хейлунцзян, Хуанхе, Янцзи та Чжуцзян). У цій легенді дракони представлені як істоти щирі, добрі, готові до самопожертви, як захисники людей.

Певну протилежність у поглядах на драконів ми можемо бачити і у варіаціях легенд про Драконячу перлину[5]: починаються вони однаково, але мають різні моралі. За віруваннями китайців, Драконяча перлина – символ родючості, вона дарує багатство у буквальному сенсі: наповнює рисом глечики до країв, відроджує скошену траву - все, до чого торкається перлина, бурхливо зростає і примножується. В одній з версій легенди йдеться про хлопця, який знайшов перлину на поляні та приніс додому, з тих пір вони з матір'ю зажили заможним життям, але заздрість людей не знала меж – одного дня до будинку родини прийшов Староста та забажав відібрати чарівну перлину. Тоді хлопець поклав її собі до рота та необережно проковтнув. «Так з'явився на світ новий дракон, єдиний гідний володар прадавньої перлини». У цьому висновку перетворення на дракона – нагорода, досягнення величі. У іншій версії легенди хлопець стає жадібним, зверхньо відноситься до людей та ковтає перлину теж з власної необережності, але у цій варіації перетворення на дракона вже зовсім протилежне за значенням – це покарання за жадібність. Таке ж значення ми можемо бачити й у китайській легенді про драконячий скарб: чоловік вбиває дракона, який стереже скарб, але вслід за цим сам стає драконом і бачить іншого мисливця за скарбами, який підкрадається до нього з ножем.

На прикладі цих варіацій ми можемо бачити, яким неоднозначним є образ дракона у китайському фольклорі, часто він має зовсім протилежні значення - не все так

тривіально, як здається на перший погляд. З цього можемо зробити висновок: в уявленнях китайців дракони мали різні характери, різні сили та, можливо, навіть знаходилися на різних рівнях духовності.

Як підсумок, дракон – образ, який міцно вкоренився у культурі Китаю з прадавніх часів, з ним пов'язані багато традицій, казок та легенд, він грає велику роль у міфології та світобаченні китайців. Ми можемо порівняти образ дракона у китайській культурі та образ дракона у країнах Заходу. У Європі дракони відомі як потвори, кровожерливі монстри, які тероризують поселення людей. У Китаї ж міфологічна тварина «дракон» мала набагато глибше значення: частіш за все це був символ духовності, величі та мудрості.

Література

1. Бабута М. Н., Лю Л., Нгуен Т. Х. Образ дракона в культурі Китаю та В'єтнаму // Молодий вчений. - 2015. - №11. - С. 1140-1143.

2. Конвей Дінна Дж. Танці з драконами. Міфи та легенди / Пер. англ. Л. А. Ігоревського. — М.: ЗАО Центрполіграф, 2008, с. 21-40.

3. Анашіна М. Подорожі з Марією Анашіною – 2014.

4. Дракон у китайських фразеологізмах [Електронний ресурс] // Магазета. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://magazeta.com/2013/04/dragon-in-chengyu/>

5. Вернер Е. Міфи та легенди Китаю – М.: ЗАО Центрполіграф, 2007.

Одарюк В. С. Образ дракона у міфології та культурі Китаю

Стаття присвячена значенню образу та символіки дракона у культурі Китаю. Автором розглянуті теорії

походження образу, його роль у китайських побуті та фольклорі. Досліджені уявлення та ставлення китайського народу до образу дракона.

Ключові слова: дракон, Китай, культура, уявлення, символ.

Одарюк В. С. Образ дракона в мифологии и культуре Китая

Статья посвящена значению образа и символики дракона в культуре Китая. Автором рассмотрены теории происхождения образа, его роль в китайских быту и фольклоре. Исследованы представления и отношение китайского народа к образу дракона.

Ключевые слова: дракон, Китай, культура, представления, символ.

Odariuk V. The image of a dragon in the mythology and culture of China

The article is devoted to the meaning of the image and symbolism of the dragon in Chinese culture. The author reviewed the theories of the image origin, its role in Chinese life and folklore. The views and attitudes of the Chinese people to the image of the dragon are investigated.

Keywords: dragon, China, culture, performances, symbol.

КОЛОРИСТИКА КИТАЯ

Волкова А.А.,

ГУ «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко» студентка.

Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент,
зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Цветовой язык человека в своей сущности является одним из средств познания и упорядочения мира. В то время как символика цвета используется в самых различных областях, таких как геральдика, алхимия, литература, изобразительное искусство.

Символика цвета присуща всем культурам мира; в каждой из них она имеет свою специфику в зависимости от исторически сложившихся обстоятельств и культурологических событий. Цвет в символической системе обладает познавательными и эмоционально-информационными свойствами у всех народов мира. Природой цвета в настоящее время занимается целый ряд наук и научных дисциплин, каждая из которых изучает ее с совершенно разных сторон.

Актуальность темы данного исследования заключается в том, что цветосимволика многогранна и важна для общего представления и формирования национальной картины мира. Тема мало изучена и не имеет достаточных системных исследований. Цель статьи: исследовать символику цвета в семантическом поле китайской культуры и языка сквозь призму традиционной системы пяти элементов.

Цвет - одна из интереснейших и сложнейших проблем в китайском языке и культуре. Всем известно, что ни в одной стране мира не относятся к этому настолько ревностно, как в Китае. Еще с древних времен китайский народ уделял цвету и его значению особое место. Вопросом символики цвета в китайском языке занимались ученые Чэнь Си (1992) и Шан Цзинь (1999-2001) .

Китайцы мыслили мир как «десять тысяч вещей», разнообразие которых не приравнивается ни к чему. В

китайской символике число 10000 (万 wàn) считалось неисчислимым. Оно являлось всем сущим в материальном мире, результатом взаимодействия двух первоначальных сил: инь и ян. Натуралистическая школа Ян инь цзя (VIII-VI вв. до н.э.), с которой и берет свои истоки философия Китая, считала, что первоначально был хаос, «тьма вещей» («десять тысяч вещей»), не имеющих единства. Впоследствии взаимодействие двух сил - инь и ян, образовавшихся из хаоса, породило всё мироздание. Сама же Вселенная основывается на одной из главных категорий китайской философии – системе «пяти стихий» (五行, wǔ xíng), циклическое взаимодействие которых было положено в основу всей традиционной духовной культуры Китая. Именно поэтому символику цвета следует рассматривать через призму традиционной системы пяти элементов.

Китайцы разделяют мир и все его составляющие на пять категорий: дерево (木) огонь (火) металл (金) вода (水) земля (土). Каждый из элементов являлся символом жизненных процессов, протекающих в человеке и во вселенной [2, с. 50]. Считается, что из этих элементов состоят или к ним относятся все «десять тысяч рукотворных и нерукотворных вещей», т.е. все, что существует в природе. Цвета также являются частью этой системы. в Китае принято считать, что существует всего пять основных цветов (五种颜色): черный (黑), красный (赤), синий (青), белый (白) и желтый(黄). Эти цвета признаны «чистыми», «беспримесными». Все остальные - не более чем различные их комбинации, смешанные в разных количествах и пропорциях. «Чистые цвета» символизируют благородство, в то время как «смешанные цвета» считаются вызывающими и второсортными. Так, например, в Древнем

Китае, женам императора следовало надевать одежду исключительно в «чистых цветах», а наложницам разрешалось носить наряды лишь «смешанных». Из этого следует вывод, что в китайской символике цвет содержит немаловажную смысловую нагрузку, выступая индикатором социального статуса.

Китайцы, как правило, избегают использования «радужного» (смешанного) колорита. К примеру, в Древнем Китае считалось, что радуга поперек солнца приближает смерть императора либо знаменует посягательство на его трон.

Стоит также отметить, что ранее каждой из династий был присущ определенный цвет, который считался ее покровителем и отражал все характерные ей особенности. При этом отличительным своеобразием было то, что смена цветов происходила по схеме традиционной концепции мироздания. К примеру, династия Чжоу (красный цвет) сменилась династией Цинь (черный цвет): черная вода гасит красный огонь.

Эти пять цветов встречаются и в китайских легендах. Самой красивой и необычной среди пернатого племени была мифическая птица феникс, перья у которой были пяти цветов: желтые, белые, красные, синие, черные. Они символизируют пять добродетелей: человеколюбие, долг, пристойность, знание обрядов, верность. Также все вышеперечисленные цвета сопоставляются китайцами со сторонами света, в зависимости, от расположения которых и их характеристик цвета получили свою собственную символику в китайской культуре.

Так, красный цвет сопоставляется с Югом, где пылает жаркое солнце и стихия которого – огонь. Во многих других странах огонь с давних пор означал опасность и уничтожение, в Китае же эта стихия символизирует удачу и

радость, буйство жизни и богатство. Чэнь Си (1992) предполагает, что причиной такой символики красного цвета послужила древнейшая китайская религия - даосизм: монахи пытались изготовить лекарство долголетия 'дань' на основе киновари. Несмотря на то, что эффективность такого лекарства не была проверена и подтверждена, все же цветовой признак накрепко связался с самим лекарством и стал ассоциироваться с жизнью святых, бессмертных, а, следовательно, и со счастьем.

Во время династии Чжоу красный цвет был священным и живительным. Важно отметить, что красный — это также основной цвет для торжеств, особенно празднования Лунного Нового Года и свадебных церемоний. Считается, что красный цвет отпугивает злых духов, приносит удачу и рождает гармонию, поэтому во время празднеств люди облачаются в одежды, в которых красный — преобладающий цвет. Также они развешивают красные ленты или полоски красной бумаги с написанными пожеланиями.

Этот цвет - символ благополучия, радости и веселья. Применительно к свадьбе в Китае используется фразеологизм «красное событие» (红喜事), так как красным цветом отмечены платье и покрывала невесты. А в праздник Весны китайцы крепят на двери надписи с благопожеланиями, написанными на красной бумаге, повсюду развешивают красные фонари. И даже церемонии награждения отличившихся в учебе или труде сопровождаются букетами красных цветов. В древние времена представители императорских семей использовали красный цвет во время подписания многих документов, отмечая тем самым важнейшие распоряжения. Однако в наши дни при ведении переписки следует избегать красных чернил, так как для представителя китайской культуры это

будет сигналом к тому, что человек желает прекратить отношения с адресатом.

Существует много соответствующих выражений и поговорок. К примеру, китайская народная поговорка: 红红火火 означает, что жизнь кого-либо идет в гору, словно красные языки пламени. Выражение 火了 означает популярный», а 火爆 (огонь и взрыв) — место, кишашее людьми или книга/фильм с элементами боевика. Представления китайцев о красном цвете несут положительную окраску, символизируют здоровье, полноту энергии, жизнь, радость и благополучие. В современном же Китае красный цвет несет смысл революционных преобразований, широко применяясь в политике и на биржах.

Не менее значимым и символичным в семантическом цветовом поле китайской культуры является желтый цвет. Издревле он символизировал Центр мира, Поднебесную империю. Согласно традиционной концепции мироздания желтый цвет обозначал один из пяти элементов – Землю, обладающую свойствами плодородия, питания и превращения. Он считается самым благородным цветом, так как, в первую очередь, является символом императорской власти. Во времена династии Цинь (221 — 206 года до н. э.) одежды желтого цвета имел право носить только император – здесь стоит упомянуть Желтого императора Хуан-ди (первого правителя, объединившего под своей властью большую часть Китая). Известно, что Цинь Ши-хуанди пользовался покровительством стихии Земля. Начиная с династии Хань (206 г. до н.э.–220 г. н.э.) желтый служил цветом императорского дома, в результате чего простым людям было запрещено облачаться в этот цвет. Он считался атрибутом императорской фамилии, что

подтверждается цветом крыш Запретного города в Пекине. Сказать о ком-то 黄袍加身 (huáng páo jiā shēn, носит желтые одежды) — значит признать, что человек взошел на трон, узурпировал власть. Желтый – это праведный цвет, в представлении китайцев означающий вечность, закон, стабильность, главенство, плодородие, власть и успех.

Играя центральную роль в модели мира, желтый колоратив выполняет функцию перехода из одного цвета в другой, образования новых красок посредством смешивания основных, «чистых» цветов, так называемую функцию связующего звена:

«...Но тянется к солнцу,
мешая нефрит с бирюзой,
Зеленое с желтым,
застенчивость с пышной красой...»

(китайская пейзажная лирика III-XIV вв)

Однако стоит учесть, что данный цвет также традиционно считается символом мертвых. Это своеобразная точка, из которой все берет свое начало и туда же и возвращается. В подтверждение этому могут послужить строки одного из произведений Бао Чжао, китайского поэта, в которых он писал: «И меня Источник Желтый скоро спрячет в глубине...», где Желтый Источник является образом загробного мира. Поэтому этот цвет может также означать незрелость, болезнь и неудачи.

В древности с востока Китай окружали бескрайние леса и низовья речных долин течения Хуанхэ. Именно поэтому стихией Востока принято считать Дерево. Принадлежащий ей цвет обозначается иероглифом 青 (qīng). Он носит сине-зеленый окрас, это самый сложный колоратив, можно встретить также такие определения цвета как нефритовый или изумрудный. Это связано с

этимологией знака «цин», первоначально означающего минерал, добываемый из земли. Сложным он считается потому, что охватывает собою все оттенки зеленого, голубого и синего одновременно. Отсюда и великое разнообразие его значений. К примеру:

□ 青天 [qīngtiān] — голубое небо (цвет неба и моря)

□ 青草 [qīngcǎo] — зелёная (нефритовая) трава

Китайский писатель и поэт У Чэньэнь в своем романе «Путешествие на Запад» (西游记, Xīyóujì) очень часто использует данный иероглиф в описаниях, при этом значение его оттенка варьируется от лазурного до нефритового. Из этого очевидно, почему цвет Цин (青) считается самым непостоянным, способным измениться в любой момент.

Так как цвета связывались не только со сторонами света, но и с временами года, то не удивительно, что цветовая гамма 青 в видении китайцев тесно переплетается с понятием Весны. Этот цвет – символ рождения новой жизни, молодости, энергии, цветения, чистоты и жизненной силы. Синий цвет – это цвет неба и моря, а также, согласно поэзии китайского буддизма, гор и воды.

В традиционном мировоззрении китайцев голубой также является цветом истины, целомудрия, правосудия и справедливости.

Покровителем и символом цвета Цин выступает Цинлун, Лазурный дракон (青龙) – защитник людей от нечисти. Нередко он изображается в виде источника изобилия и богатств. Другое его название: Лазоревый дракон Востока (东方青龙). В фэн-шуйе, других культурах и даже в средствах массовой информации он известен как Зелёный дракон. Это существо обладает силой и мудростью, однако

в подтверждение непостоянства может нести разрушения и несчастье, помимо благ. Поскольку 青 - это цвет Небес, он также является традиционным цветом одежды сановников, которые принимали участие в церемониях, посвященных поклонению Небу. Более того, даже Храм Неба в Пекине увенчан синими коническими крышами.

Что же касается негативного смысла, то это по большей части в отношении зеленых оттенков. В народе, помимо долговечности и молодости, этот спектр символизирует вероломство, неверность и измену. Выражение «носить зеленую шляпу» (绿帽子) означает обманутого. В современном же китайском языке нынешнее обозначение синего цвета - 蓝色 [lánsè] (это, собственно, цвет индиго). Так или иначе, но в большей степени весь спектр цвета Цин в ассоциативном поле китайцев символизирует молодость, здоровье, процветание, благосклонность и гармонию.

Черный цвет (黑) в древнекитайской картине мира приравнивается к Северу, а также присваивается одному из пяти основных стихий – воде. Неспроста река Амур, протекающая к Северу от Великой равнины, по-китайски звучит как 黑龙江, что в дословном переводе означает «река черного дракона».

Черный в своем значении имеет широкий спектр смыслов, отождествляя зло, болезни, увечья, жадность, коварство, грех и наконец - смерть. Последнее же объясняет, почему черный цвет у китайцев ассоциируется с Зимой, временем, когда все живое увядает и гибнет, а все яркие краски жизни тускнеют. Также цвет 黑 символизирует нечто тайное и сокровенное. Однако с другой стороны в цветовой палитре китайского народа этот

цвет – воплощение серьезности и формализма, бездонности и мистичности. По большей части это касается живописи Поднебесной, а именно жанра Шань-шуй (山水, «гора-воды») - пейзажных композиций, символизирующих мужское и женское начало инь-ян. Именно черный цвет китайцы почитали больше остальных, называя его царем всех цветов. А в Книге Перемен (易经, Yì Jīng) черный цвет считается цветом Небес. Так или иначе, черный цвет является цветом умиротворения, таинственности, стабильности и завершенности.

Западной стороне Китая присвоили Белый цвет (白). Это, несомненно, связано с тем, что ее стихией является Металл, который добывали в горах, расположенных в западной части. Этот цвет олицетворял хаос и знаменовал конец, как таковую гибель всего живого на Земле. Поэтому вовсе не странно, что в понимании китайского народа именно Белый символизировал смерть и похороны и считается цветом траура. Например, если увидеть девушку или женщину, которая вдруг стала вплетать в волосы белый цветок, то, вероятнее всего, стоит предположить, что в ее семье кто-то умер. Данный цвет очень часто можно встретить в китайской поэзии, где в выражении «белые росы» поэт говорит о быстротечности жизни (в древности человеческая жизнь отождествлялась с росинкой, которую выжигает солнце) или же словосочетание «белый иней», которое означает седину и старость. Белый – это цвет печали, холода, пустоты, обреченности и скорби. Однако, как и другие колоративы, он может нести и положительную символику. К примеру, ассоциации с жизнью в раю и бессмертием. Китайцы верили, что в священных горах Пэнлай, Фанчжан и Инчжоу обитают небожители и что все предметы, птицы и звери там – белого цвета. Символом

этого цвета является мифологическое существо – Белый Тигр (白虎), известный также как Белый тигр Запада (西方白虎, Xī Fāng Bái Hǔ). Он символизирует сезон осени, однако отождествляется с зимой, все потому, что в 211 году до н.э. император Цинь Ши-хуан после объединения Китая определил октябрь началом зимы. Белый Тигр также является стражем мира мертвых и хранителем человечества от темных сил. Именно поэтому изображение этого создания очень часто является оберегом.

Нередко белый цвет приравнивали к золоту. Это подтверждает тот факт, что китайцы чтили белый цвет, как символ чистоты. Белый цвет употребляется для обозначения таких понятий как пустота, ошибочность, напрасность, неопытность. Вот некоторые случаи употребления:

- 白事 – «белое дело» в значении «похороны»
- 白手起家 – «создать дом белыми руками» = «начинать с нуля»
- 白包 – белый конверт с деньгами, преподносимый семье умершего

Белый цвет символизирует чистоту, осень, увядание, старость, завершение цикла и выход за грань мира. Таким образом, можно констатировать, что семантическое цветовое поле в китайской культуре – это сфера многочисленных контрастов, резко отличающаяся от европейской цветовой традиции. Немаловажно отметить, что в китайской символике цвет содержит значимую смысловую нагрузку.

Цвета-символы образуют целостную систему знаков, а цветообозначения обладают выраженной национально-культурной спецификой, являясь при этом весомыми элементами в формировании национальной картины мира.

Литература

1. Япин Цун. О национальном своеобразии цветовой символики в русском и китайском языках // Вестник Пермского университета. Российская и зарубежная филология. 2017. Т.9,вып.1.
2. Полякова Н. Легенды, поверья и обычаи Китая [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://china-culture.narod.ru/kit2.htm>
3. Китайская пейзажная лирика III-XIV вв. 1984. М. МГУ.
4. Полякова Е.А. Цветовая символика Китая: лингвокультурологический аспект [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://research-journal.org/languages/cvetovaya-simvolika-kitaya-lingvokulturologicheskij-aspekt/>
5. Тайный канон Китая / [сост. В. Малявин]. – М.: РИПОЛ классик, 2015.- 304с.- (PRO власть).
6. Андрей Тихомиров, Ксения Тихомирова Китайское миропонимание. Обзор философии Китая [Электронный ресурс]. - Режим доступа: https://books.google.com.ua/books?id=4hdfDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
7. Цвета в китайской языковой картине мира [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://chinese-russian.ru/publications/?publications=98>

Волкова А.А. Колористика Китая

Цель: исследовать символику цвета в семантическом поле китайской культуры и языка сквозь призму традиционной системы пяти элементов. Объект исследования: культура и традиции Китая. Предмет исследования: колоративы в

національно-культурної специфіке Китаю.

Ключевые слова: цвет; семантика; семантическое поле; цветосимволика; язык цвета; отождествление; ассоциация; значение.

Волкова А.О. Колористика Китаю

Мета статті: дослідити символіку кольору в семантичному полі китайської культури і мови крізь призму традиційної системи п'яти елементів.

Об'єкт дослідження: культура і традиції Китаю.

Предмет дослідження: колоративи в національно-культурній специфіці Китаю.

Ключові слова: колір; семантика; семантичне поле; мова кольору; ототожнення; асоціація; значення.

A.A.Volkova. Color scheme of China

Objective: to explore the symbolism of color in the semantic field of Chinese culture and language through the prism of the traditional system of five elements.

Object of study: culture and traditions of China.

Subject of study: Coloratives (color coding systems) in the national and cultural particularities of China.

Keywords: color; semantics; semantic field; color symbols; language of color; identification; association; meaning.

ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ХУДОЖНИКІВ ХХ СТОРИЧЧЯ В КИТАЇ

Коломойченко А.В. студентка.

Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент,
зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Почнемо з розгляду декількох політичних подій ХХ століття, які стали ключовими в історії Китаю. Ці події

відіграли важливу роль в політичній, економічній та соціальній сферах життя громадян, зокрема вплинули на творчість діячів культури. Політична ситуація в країні - є одним з факторів формування особистості; вона або руйнує потенціал, який закладений всередині, тим самим знищуючи саму особистість або відкриває двері для свободи творчого процесу, що дозволяє не лише проявляти здібності, а й віднайти своє місце у цьому світі та бути корисним для суспільства. Ми розглянемо такі ключові події в історії Китаю, як: Боксерське повстання проти іноземного втручання в економіку, внутрішню політику і релігійне життя Китаю й правління Мао Цзедуна та його реформи – «Великий стрибок» і «Культурна революція».

У 1900 році відбувається Боксерське повстання – повстання «Дружини справедливості і миру», яке коштувало життя більш ніж 130 тисячам китайських громадян і кільком тисячам іноземців. В Китаї виник масовий рух проти іноземців - європейців, американців, а також японців. Він був інспірований таємними товариствами, які називалися І-хе-цюань («Кулак справедливості і гармонії»), Да-дао-хуей («Товариство великого ножа») і Да-цюань-хуей («Товариство великого кулака»).[1] Через слова «кулак» англійці стали називати цих діячів «боксерами» і це іменування поширилося в Західному світі. Причини виникнення масової ненависті китайців по відношенню до іноземців були в основному економічними. В останні роки 19-го століття іноземні компанії зайнялися будівництвом в Китаї залізниць, проведенням телеграфних ліній, розробкою родовищ корисних копалин. Найбільш активно цим займалися громадяни Росії, Британії, Франції - в північній, середній та південній частинах Китаю. У цьому також брали участь

американці, німці, японці, австро-угорці, італійці та громадяни деяких інших країн Європи. Така діяльність іноземців мала великий вплив на економічну ситуацію в країні. Через споруди залізниць позбавлялися доходів китайські човнярі і піші носильники, які займалися доставкою вантажів на великі відстані. Телеграфні лінії позбавляли заробітку численних гінців-бігунів. Створення іноземцями промислових рудників залишало без роботи кустарне горняцтво китайців.

Цей рух призвів народ до голоду в результаті безробіття, а також неврожаю і посухи.[2] Лють, спрямована проти іноземних місіонерів і власне безсилля, сприяли перетворенню "боксерського руху" в масове. Все нове і чуже: залізничні колії, телеграфні стовпи, рудники - все знищувалося, а священики і купці піддавалися масовим вбивствам, а також китайці, які були прихильниками іноземної економіки в їх країні. Цей процес відбувався при імператриці Ци Сі, яка на початку повстання, 1900 р випустила указ про підтримку повстання. За вбитих іноземців були призначені нагороди. Не обходилося і без масштабних грабежів в містах та селищах. В результаті Боксерського кого повстання Китай потрапив в ще більшу залежність від іноземних держав, що позначилося на його політичному та економічному розвитку в першій половині ХХ століття.

Одним з поворотних моментів в історії Китаю став 1921 рік, коли в Шанхаї була утворена комуністична партія Китаю, лідером якої став Мао Цзедун. Надалі майже протягом 30 років в Китаї йде боротьба між комуністичною партією під керівництвом Мао і партією націоналістів на чолі з Чан Кайши, що закінчилася перемогою Мао Цзедуна. У 1954 році приймається перша конституція Китайської

Народної Республіки.[3] Мао Цзедун обирається головою Центрального Комітету Комуністичної Партії Китаю. Згодом він провів кілька гучних кампаній, найвідомішими з яких «Великий стрибок» (1958-1960) і «Культурна революція» (1966-1976), що забрали життя багатьох мільйонів людей.

Продуктивність сільського господарства регресувала.[4] Крім цього, Мао турбувала відсутність «революційного духу» в народних масах. До вирішення цих проблем він вирішив підійти в рамках політики «Трьох червоних прапорів», покликаної забезпечити «Великий стрибок вперед» у всіх областях народного господарства і стартувала в 1958 році. Метою було вже через 15 років досягти обсягів виробництва Великобританії. Передбачалося організувати практично все сільське, а також, частково, і міське населення країни в автономні «комуни», кожна з яких мала не тільки забезпечувати себе і навколишні міста продуктами харчування, а й виробляти промислові товари, головним чином сталь, яка виплавлялася в маленьких печах на задніх дворах членів комуни: таким чином очікувалося, що масовий ентузіазм заповнить нестачу професіоналізму.

Політика «Великого стрибка» закінчилася грандіозним провалом. Якість виробленої в комунах продукції було вкрай низькою; селяни втратили економічну мотивацію у своїй роботі, через знесилення і втому. Уже через два роки виробництво продуктів харчування впало катастрофічно. У 1959-1961 рр. країну охопив найбільший голод, жертвами якого стали, за різними оцінками, від 10 до 45 мільйонів чоловік.

З 1966 по 1976 роки в Китаї відбулася Культурна революція. У 1965 році Мао вирішується провести нову

глобальну реформу, яка повинна була повернути суспільство в лоно революції та «істинного соціалізму».[5] Вперше в політику культури - стала втручатися Цзян Цин, остання дружина Мао. Вона різко атакує демократично налаштованих письменників і поетів Китаю, а також авторів «буржуазної» літератури, які пишуть без підтексту класової боротьби. Новий міністр оборони Лінь Бяо займається активним насадженням культу особи Мао Цзедуна, особливо в підвладній йому «Народно-визвольної армії». Крім лівих радикалів - Чень Бода, Цзян Цин і Лінь Бяо, союзником Мао Цзедуна в цій революції повинна була стати перш за все китайська молодь. Мао затверджує документ «Шістнадцять пунктів», що став практично програмою «Великої Пролетарської Культурної Революції». Початком її служать нападки на керівництво Пекінського університету лекторші Чи Юаньцзя. Слідом за цим студенти і учні середніх шкіл, в прагненні протистояти консервативним і нерідко корумпованим вчителям і професури, починають організовуватися в загони «хунвейбінів» - «червоних охоронців» (також можна перекласти як «червоногвардійців»).

У пресі стартує кампанія проти ліберальної інтелігенції. Не витримавши тиску, деякі її представники, а також партійні керівники здійснюють самогубства.[6] При логістичній підтримці Народної Армії (Лінь Бяо) рух хунвейбінів набув глобального характеру. По всій країні проводяться масові судилища керівних працівників, професорів, під час яких вони піддаються усіляким приниженням, нерідко вбивствам. На мільйонному мітингу в серпні 1966 Мао висловлює повну підтримку і схвалення діям хунвейбінів, з яких послідовно створюється армія революційного лівого терору. Поряд з офіційними

репресіями партійних керівників, все частіше відбуваються жорстокі розправи хунвейбінів. У числі інших представників інтелігенції, піддався звірячим тортурам і покінчив життя самогубством відомий китайський письменник Лао Ше. Терор захоплює всі сфери життя, класи і регіони країни.

Не тільки відомі особистості, а й прості громадяни піддаються пограбуванням, тортурам і вбивствам. Хунвейбінами знищуються незліченні твори мистецтва, спалюються мільйони книг, тисячі монастирів, храмів, бібліотек. Незабаром, крім хунвейбінів, організуються загони революційної робітничої молоді - «цзаофаней» («бунтарі»), причому обидва рухи поділяються на ворогуючі угруповання, які ведуть кровопролитну боротьбу між собою. Коли терор досягає свого піку і життя в багатьох містах завмирає, проти заворушень вирішуються виступити регіональні керівники. Сутички військових з хунвейбінами, а також внутрішні сутички між революційною молоддю поставили Китай під загрозу громадянської війни. Усвідомивши весь масштаб хаосу, Мао вирішує припинити революційний терор. Мільйони хунвейбінів і цзаофаней, поряд з партійними працівниками висилаються в села. Головні дії культурної революції закінчилися, Китай образно і, частково - в буквальному сенсі лежить в руїнах. Під час правління Мао Цзедун в Китаї проводилися репресії, які критикувалися не тільки в капіталістичних, але навіть в соціалістичних країнах. У 1976 році Мао Цзедун вмирає. Усіх людей, які керували культурною революцією, заарештовують.

Наприкінці ХХ віку в Китаї починає розвиватися соціалізм, коли Ден Сяопін оголошує курс на політику реформ і відкритості 1978-1979 рр.. Реформи в Китаї

почалися з села і поступово охопили міста. В країну залучають іноземні інвестиції, створюють особливі економічні зони, всіляко запозичують різні технології, ввозять передову техніку і привертають кваліфікований персонал.

Виходячи з контексту перерахованих вище подій, які супроводжувався війнами і постійними конфліктами, багато культурних діячів, зокрема художники, були змушені іммігрувати в інші країни, але багатьом довелося залишитися і йти досить вузьким і тернистим шляхом до здійснення своїх мрій та самореалізації, всупереч реаліям ХХ століття. В аспекті цього періоду часу, автор статті особливо виділяє життєвий шлях і творчість трьох художників різних напрямків - Ці Бай Ши, Хуан Гофу та Луо Чжунлі.

Говорячи про художнє мистецтво ХХ століття неможливо не згадати ім'я найвідомішого китайського художника і каліграфа Ці Бай Ши (齐白石 1864 – 1957). Відомо, що він народився в бідній селянській родині в селі Сіндоу провінції Хунань. Коли хлопчикові було дев'ять років, його відправили вчитися до діда, купивши на зекономлені великими зусиллями гроші письмове приладдя і книги.[7] Почавши вчитися каліграфії, він став цікавитися і живописом, робити перші свої малюнки. Однак матеріальне становище сім'ї змусило Ці Бай Ши вже через рік кинути навчання і повернутися додому допомагати вести господарство - пасти худобу, збирати хмиз. Ці Бай Ши займався столярством 14 років, його вироби допомагали жити великій кількості сімей. Але вільний час він віддавав живопису. Коли йому потрапив до рук знаменитий підручник «Альбом Саду гірчичного зерна», він ночами копіював малюнки з нього. А сусіди та знайомі

випрошували у молодого художника ці малюнки, щоб прикрасити ними свої оселі. Так потроху Ці Бай Ши став відомий в окрузі не тільки як столяр і різьбяр по дереву, але і як художник. Однак, він розумів, що справжній художник повинен володіти глибокими знаннями, знати історію своєї країни і тонко відчувати її культуру. Майбутній майстер звертається до вивчення поезії - і сам стає видатним поетом, вивчає стародавні мистецтва - і стає прославленим різьбярем печаток, звертається до вивчення каліграфії - і стає першокласним каліграфом.

Спостережливість дозволяє Ці Бай Ши відтворювати момент розкриття пелюсток півонії або віночка берізки, політ бабки, і неквапливий потік річки, в якій пливуть риби, і перебирають тонкими лапками «Креветки». Ці Бай Ши яскравим і ритмічним ладом своїх робіт змусив «заговорити» навіть неживі речі: граблі і вудки, кошики та чайники, світильники, палички для їжі і навіть бухгалтерські рахунки. Але загальновизнано, що художник досяг вершини своєї майстерності в мистецтві зображення креветок, яких він малював багато і часто. Кожен день він пильно спостерігав життя цих істот в річках, озерах і ставках пекінських парків, намагаючись вловити своєрідність їх рухів, зміну кольору в різній воді, взаємозв'язок один з одним.[8] Коли його запитали, як йому вдається з такою точністю передати всі деталі будови креветок, він відповів: «Я малюю їх кожен день. Не можна пропустити жодного дня». А на одному із сувоїв Ці Бай Ши зробив напис «Мені вже 78 років, але я чую часто, як люди кажуть, що я вмію малювати лишень креветок. Як це несправедливо!» Поступово він почав відходити від натуралістичної манери зображення, тим самим відшукавши свій власний неповторний стиль,

використовуючи лінії і кольорові плями, за допомогою яких він відтворював різні стани природи. Його наполеглива робота і талант зробили його неординарний підхід до китайського живопису відомим і популярним, щороку його пензлем створювалися сотні картин. Ці Бай Ши часто називають китайським Пікассо за його цікавий стиль, пов'язаний з характерним для епохи модерну спрощенням форми і багатством колоритної палітри.

Ці Бай Ши був великим знавцем маловідомої техніки «гохуа», але намагався не тільки продовжити традиції своїх попередників, а й створити роботи нової «гохуа». Цим терміном з початку ХХ століття стали називати національній китайський живопис, в якому національні традиції пов'язані з особливими художніми прийомами, що склалися ще в VIII-XIII століттях. Картини «гохуа» мають форму сувоїв у вигляді подовженого прямокутника, а по композиції вони розрізняються на горизонтальні і вертикальні. На відміну від європейських творів живопису китайці не вивішують свої картини на стінах, зазвичай вони зберігають їх в коробках і дістають звідти тільки у свята. Внизу у таких картин-сувоїв є кругла палиця, кінці якої зазвичай прикрашені слоновою кісткою або дорогими породами дерев. Зазвичай на вузькій смузі сувою зображувався гарний поетичний пейзаж, квіти, риби або птиці, а також персонажі старовинних легенд і романів. Для картин «гохуа» використовувався особливий папір або шовк, а пишуться такі твори чорною тушшю або тушшю в поєднанні з різнокольоровими фарбами мінеральними або рослинного походження. Зображення витягується по довжині сувою, позбавлений фону предмет немов «виймається» зі свого оточення і вводиться в біле поле картини, супроводжуваної каліграфічними написами -

віршами самого художника, що розташовувалися у верхньому кутку, і червоними печатками. Таким чином, класичні «гохуа» були єдністю трьох елементів - малюнка, віршів і каліграфії. У Китаї про нього говорять: «Він в малому бачив велике, з нічого народжував багато».

Ці Бай Ши працював у всіх жанрах, відомих в китайському традиційному живописі, особливо любив малювати пейзажі. Відомий своїми зразковими творами в жанрах «квіти і птахи» і «трави-комахи», визнаний майстер зображення креветок. Незважаючи на те, що Ці Бай Ши так і не отримав навіть базової освіти, у віці шістдесяти шести років він був запрошений на посаду професора кафедри живопису в Пекінському університеті мистецтв. У 1953 році він став першим головою Союзу китайських художників а Міністерство культури КНР присвоїло йому титул «Великого художника китайського народу».

Лауреат Міжнародної премії миру (1956), він стверджував, що по-справжньому досягнути його творчість до кінця може лише слива мейхуа, свою майстерню називав «Кабінетом поезії», а біля свого будинку вирощував банани. У лютому 2010 року в західних ЗМІ пройшла цікава новина: китайський художник Ці Бай Ши посів третє місце в рейтингу найбільш затребуваних художників світу, після Пабло Пікассо і Енді Уорхола. Загальна вартість його проданих робіт перевищила 70 млн. доларів. Якщо для західних аукціонних будинків минулий рік став одним з найгірших за історію, то китайські аукціони, навпаки, відчували значне зростання, в тому числі і за рахунок робіт Ці Бай Ши. Але, тим не менш, ми не можемо зменшити вагомість і високу художню цінність робіт Ці Бай Ши, адже навіть без «аукціонного» визнання він є видатним китайським художником 20-го століття, який надав

колосальний вплив на розвиток образотворчого мистецтва в Китаї.

Хуан Гофу - незвичайний китайський художник ХХ-ХХІ століття. Для опису його життєвого шляху і художніх творів автор приділяє особливе місце в цій статті. Хуан Гофу - художник-інвалід. В 4 роки від сильного удару електричним струмом він втратив обидві руки.[9] Хлопчик з дитинства хотів стати художником, і велика любов до мистецтва, а також неймовірна внутрішня сміливість і відвага допомогли йому навчитися малювати шедеври, використовуючи для цього рот і ноги ще в 12 років. Коли Хуану Гофу було 18 років він почав продавати свої картини, які зараз користуються незмінним успіхом у поціновувачів мистецтва Китаю. Продавати картини хлопця змусила потреба - його батько дуже сильно захворів, тому йому довелося покинути навчання і зайнятися продажем своїх робіт для забезпечення сім'ї і допомоги хворому батькові. Спочатку картини художника-інваліда купували зі співчуття, але з часом він дещо змінив у техніці нанесення мазків на полотно, що посприяло розвитку свого власного стилю і нового погляду на роботи в цілому. На створення своїх робіт його надихає вся краса, яка його оточує, тому навіть вночі він намагається замість сну удосконалювати свої навички малювання. В даний час картини Хуана Гофу є одними з найбільш затребуваних у світі, які вже удостоїлися численних нагород, як шедеври класичного китайського мистецтва. Зараз Гофу настільки високо цінується як художник, що його призначили віце-куратором нещодавно відкритого Музею талантів в провінції Чонджінг (Chonging Talents Museum).

Хуан Гофу є прикладом людини з великою мрією, незломленої ніякими життєвими труднощами на своєму

шляху. Своїми роботами він надихає тисячі людей подивитися на себе з іншої перспективи, і замість того, щоб фокусуватися на тому, чого у тебе немає, вчепитися за ті можливості, які ти маєш вже зараз. Художник зізнається, що є дуже щасливою людиною і цінує все те, що Бог йому дав, адже цього достатньо для здійснення його найбільших мрій. Зараз Хуану Гофу 48 років і він створив співтовариство для художників, з такими ж фізичними обмеженнями, які має сам.[10]

Луо Чжунлі (англ. Luo Zhongli, р. 1948) - сучасний китайський художник та скульптор. Один з найбільш відомих художників-реалістів сучасного Китаю. Луо Чжунлі народився в м Чунцин в 1948 році. Почав займатися мистецтвом ще в ранньому дитинстві, вчився в середній школі, а у 1978 році вступив на факультет масляного живопису Сичуанського Інституту образотворчих мистецтв.[11] Будучи студентом, художник багато їздив в різні села, часто зупиняючись на нічліг в будинках людей, з якими він зустрічався. Після закінчення інституту художник продовжив навчання і вступив до Королівської Академії витончених мистецтв в Антверпені, Бельгія. Закінчив Академію із ступенем магістра образотворчого мистецтва. Перші персональні виставки Луо Чжунлі відбулися в Брюсселі (в 1984), а потім в Кембриджі (штат Массачусетс), США. Європейські арт-критики відзначали, що в цей період на творчість художника вплинув один із класиків американського фотореаліма Чак Клоуз. Луо Чжунлі швидко досяг великого міжнародного успіху, здійснюючи виставки в Парижі, Сіднеї, Гонконгу, Нью-Йорку і Чикаго. Після отримання ступеня магістра в Бельгії Луо Чжунлі повернувся в Китай і став професором Сичуанського Інституту образотворчих мистецтв, пізніше став деканом

цього інституту. Він згадував, що, будучи в Європі, він прийшов до висновку, що повинен «триматися коренів, аби мати щедрий врожай». Він зрозумів, що його коріння були в народному мистецтві Китаю і після повернення він ще активніше почав вивчати сюжети і стилі, котрі становили традиційну китайську естетику.

У 2006 році Чжунлі також почав створювати скульптури. В даний час Луо Чжунлі є деканом Китайської академії сучасного мистецтва, заступником голови Китайського товариства масляного живопису та головою Федерації літературних і мистецьких кіл Чунцина. Його роботи широко зібрані художніми музеями, таких як Національний художній музей Китаю, Шанхайський художній музей, Музей мистецтв Тайваню, Гарвардський університет, Державний художній музей штату Оклахома, Сінгапурський художній музей і Бельгійський національний історичний музей. Крім того, їм була заснована «Стипендія масляного живопису Луо Чжунлі» для молодих художників.

Луо Чжунлі і його сучасники були серед тих, хто зумів звільнитися від політичної ідеології 1950-1970-х років. «Мистецтво шрамів», що з'явилося після Культурної революції, було художньою формою, яка спрямована на відображення реальності китайського суспільства, критично розкриваючи темну сторону революції. «Соціальний реаліст» Луо в своїх роботах проносить дух того часу, відзначаючи історичний поворот китайського мистецтва від дидактизму до глибоких особисто-людських істин.[12]. Луо Чжунлі пише свої картини маслом. Він приділяє велику увагу деталям, які легко зчитуються людьми, які розуміють контекст китайської культури. Його картини, як правило, викликають великі емоції у глядачів, яким близький до духа зображуваний художником сільський побут. Луо Чжунлі

ретельно працює над правдивістю своїх зображень. Художник пише в основному людські фігури (дівчинка мие ноги під дощем, тварини і люди зображені разом та інші). На багатьох його картинах люди візуально зливаються з пейзажами, в яких вони працюють і живуть. Луо Чжунлі є одним з провідних художників-реалістів сучасного Китаю.

Більше 30 років тому на Всекитайській молодіжній виставці живопису художник Луо Чжунлі був нагороджений за портрет «Батько».[13] Це була найкраща робота в жанрі китайського портретного живопису. На полотні маслом зображений селянин: вольові риси обличчя, обвітрене і засмагле обличчя з глибокими зморшками. Завдяки високій майстерності художника від цього портрета виходить енергія глибокої щирості і людяності. Нерідко художні портрети називають «дзеркалом часу», адже кожна особа - це соціальне і духовне відображення тієї чи іншої епохи. Вони - результат переосмислення майстром часу і його героїв. Художник допомагає нам зрозуміти подих епохи і душу народу. Роботи Луо дозволяють глядачеві побачити ті зміни, які відбулися в китайському суспільстві за 30 років. Ця картина була удостоєна золотого призу на другій національній виставці молодіжного мистецтва (єдиною національної премії Китаю в галузі мистецтва в той час). Всесвітньо відомий портрет сьогодні висить в Національному художньому музеї Китаю в Пекіні. На думку деяких критиків, портрет «Батько» дискредитував і осоромив китайське селянство, так як не відобразив позитивних змін в зовнішності китайських селян після утворення КНР. Прийнявши зауваження, Луо Чжунлі додав знакову деталь до портрета - за лівим вухом селянина з'явилася авторучка. Мистецтвознавець і критик Цю Хайбо вважає, що заслуга художника в тому, що в своїх роботах

Ло Чжунлі звернув увагу на «реальних простих людей». В КНР Луо Чжунлі вважається одним з найбільш вагомимих і шанованих художників-реалістів нашого часу.

Художник є провідником багатьох часів, роботи якого відображають самотність і особливості тієї епохи, в якій він жив і творив. Завдяки унікальному баченню кожного живописця одних і тих ж речей та подій, глядачі можуть поглянути на «інший світ» під різними кутами, і зібравши перед очима безліч «пазлів» можуть скласти свою думку і уявлення про той час. Живопис – «Живий лист», тому з кожним рухом руки майстра, мить наповнюється вічністю. Досить тільки однієї лінії на білому аркуші паперу, для того, щоб акт створення відбувся, при цьому необхідно мати дар - грамотно поєднувати всі елементи воедино, і майстерно, а головне доступно і зрозуміло піднести публіці ідею, закладену в картину. Саме таким обдарованим художникам Китаю ХХ століття присвячена ця стаття. У роботах Ці Бай Ши, Хуана Гофу і Луо Чжунлі до наших днів збереглися неймовірна філігранність, глибина і вишуканість китайської культури, які зробили її провідною в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Отже, творчість трьох китайських художників ХХ століття – Ці Бай Ши, Хуана Гофу та Луо Чжунлі. і взагалі образотворче мистецтво Китаю ХХ століття являє собою вагомий внесок у творчу спадщину світової художньої культури.

Джерела

1. https://ru.wikipedia.org/wiki/Ихэтуанское_восстание
2. <https://masterok.livejournal.com/2984623.html>
3. <https://www.advantour.com/rus/china/history/modern-history.htm>
4. https://ru.wikipedia.org/wiki/Большой_скачок

5. [https://ru.wikipedia.org/wiki/Культурная революция в Китае](https://ru.wikipedia.org/wiki/Культурная_революция_в_Китае)
6. <https://inance.ru/2017/05/public-kitaj-kultura/>
7. <https://mishoukov.livejournal.com/17827.html>
8. <https://culture.wikireading.ru/45532>
9. <http://skuky.net/47921>
10. <https://sladi.livejournal.com/70357.html>
11. http://contemporary-artists.ru/Luo_Zhongli.html
12. <https://rus.worldtourismgroup.com/chinas-most-expensive-contemporary-artists-38714>
13. http://www.kitaichina.com/se/txt/2015-03/09/content_675621.htm

Коломойченко А.В. Життя і творчість художників Китаю ХХ століття

Образотворче мистецтво Китаю ХХ століття в даній статті розглянуто з історичної точки зору. Завдяки нарису часу, в якому народилися і творили художники різних напрямків, можна побачити через їх роботи реальність того періоду. Адже картини - це один із способів проникнути у внутрішній світ людини, простежити його цінності, а також бачення світу в конкретний період часу.

Мета статті полягає в дослідженні творчості трьох художників ХХ століття, а саме Ці Бай Ши, Хуан Гофу та Луо Чжунлі. Та їх вагомого внеску у творчу спадщину світової художньої культури, зокрема культуру Китаю.

Дослідженню цієї теми в різний час присвячені роботи Л. Є. Бежина, В. Г. Білозерової, Н. А. Виноградової, С. Н. Вороніна, Е. Вернера, О. Н. Глухаревой, В. Н. Дьоміна, Дж. Роулі, також оригінальні розробки китайських дослідників

Цао Чжао, Хуан Юэ, Шень Гуа, Тун Шу-е, Юй Фэй-ань, Юй Шаосун .

Ключові слова: Китай, образотворче мистецтво, живопис, реалізм, художник, жанр, символізм, образ, бачення.

Коломойченко А.В. Жизнь и творчество художников Китая XX века

Изобразительное искусство Китая XX века в данной статье рассмотрено с исторической точки зрения. Благодаря очерку времени, в котором родились и творили художники разных направлений, можно увидеть через их работы реальность того периода. Ведь картины – это один из способов проникнуть во внутренний мир человека, проследить его ценности, а также виденье мира в конкретный период времени.

Цель этой статьи заключается в исследовании творчества троих художников XX века, как их весомого вклада в творческое наследие мировой художественной культуры, в частности культуру Китая.

Исследованию этой темы в разное время посвящены работы Л. Е. Бежина, В. Г. Белозеровой, Н. А. Виноградовой, С. Н. Воронина, Э. Вэрнера, О. Н. Глухаревой, В. Н. Демина, Дж. Роули, а также оригинальные разработки китайских ученых Цао Чжао, Хуан Юэ, Шень Гуа, Тун Шу-е, Юй Фэй-ань, Юй Шаосун и другие.

Ключевые слова: Китай, изобразительное искусство, живопись, реализм, художник, жанр, символизм, образ.

Kolomoichenko A.V. The life and creativity of Chinese artists of the XXth century

The Chinese art of the twentieth century in this article is considered from a historical point of view. Thanks to the sketch of time, in which artists of different directions were born and created, through their work we can contemplate on the reality of

that time. After all, paintings are one of the ways to penetrate the inner world of a person, trace his values, as well as the vision of this world. The author of the article is invited to consider the works of such famous artists as: Tsi Bai Shi, Huang Guofu and Luo Zhonly.

The purpose of the article is to investigate the work of three artists of the twentieth century and their valuable contribution to the art heritage of world art culture, in particular the culture of China.

Studies of this theme at various times are devoted to fine art works by L. E. Bezhin, V. G. Belozerova, N. A. Vinogradova, S. N. Voronin E. Werner, O. N. Glukhareva, V. N. Demin, J. Rowley, also the original designs of Chinese scholars Cao Zhao, Huang Yue, Shen Guo, Tung Shu-e, Yu Fey-an, Yu Shaosun and others.

Key words: China, fine arts, painting, realism, artist, genre, symbolism, image, vision.

ПАТРІОТИЧНЕ, ГРОМАДЯНСЬКЕ І МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В КИТАЇ ТА УКРАЇНІ

УДК 37.035.6+510

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В КИТАЇ ТА УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Міненко Г. М., Літовка О. П.

Відокремлений підрозділ „Лисичанський
педагогічний коледж Луганського національного
університету імені Тараса Шевченка”

Постановка проблеми. В умовах збройної та інформаційної агресії Російської Федерації проти України, економічної кризи, нівелювання єдиного духовного стрижня в системі виховної роботи громадян України зростає необхідність вирішення проблеми становлення національно свідомих патріотів. Вивчення й осмислення досвіду патріотичного виховання розвинених країн світу сприятиме ефективному розв'язанню окресленої проблеми в Україні. Одним із еталонних у цьому аспекті є китайський досвід національно-патріотичного виховання молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання патріотизму та патріотичного виховання ґрунтовно вивчаються китайськими й українськими науковцями. Загальні тенденції поліпшення засобів патріотичного виховання молоді Китаю, впровадження патріотичного виховання в освітній процес висвітлюються в працях Гао Чжанміна, Сі Цзіньпіня, Цзян Цземіня та ін. У ряді педагогічних і соціологічних досліджень китайських учених (Юань Дейчена, Лю Цина та ін.) активно досліджується проблема формування патріотизму у дітей та молоді. Поряд

із цим, вивченню педагогічної спадщини українських і китайських учених у галузі освіти та виховання, ознайомлення з культурними та національними традиціями Китаю присвячені розвідки сучасних українських науковців: Л. Калашник, О. Шацької, Н. Пазюри та ін. Значну увагу вихованню любові до рідної землі, мови; поваги до історичного минулого, формуванню національної самосвідомості в своїх працях відводили українські дослідники й педагоги в різні часи: Г. Сковорода, І. Франко, М. Костомаров, П. Куліш, М. Грушевський, В. Сухомлинський та ін.

Мета статі – висвітлення сучасних аспектів патріотичного виховання в Китаї та Україні як основи розвитку й становлення національної ідеї.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз філософських, історичних, соціологічних і педагогічних джерел дозволяє констатувати, що традиційне виховання в Китаї ґрунтується на ідеях конфуціанства, які передбачають повагу до держави та влади, обов'язок, доброзичливість; щирість, перевагу загальних інтересів над особистими, а цінностей держави – над родинними. Актуальними до сьогодні в Китаї лишаються й ідеї національної єдності, що співзвучно з сучасними тенденціями національно-патріотичного виховання особистості в Україні.

Слід зауважити, що важливим поняттям для китайців є „китайська мрія”, зорієнтована на національне відродження, побудову міцної держави, до чого потрібно йти „шляхом соціалізму” та оспівувати „китайський дух”. Для китайської нації національний дух витікає з багатовікової історії країни, характеризує національну самосвідомість, мобілізує внутрішню міць народу, дозволяє реалізовувати ключові ідеї соціалізму: багатство і могутність держави, демократію,

цивілізацію, гармонію, свободу, рівність, верховенство закону, патріотизм, справедливість, відданість справі, чесність, дружелюбність [1,2].

Спираючись на дослідження К. Різниченко, зауважимо, що в системі освіти Китаю загальною метою виступає виховання задля підвищення якості особистості, оскільки людина вважається часткою більшої спільності: сім'ї, роду, суспільства, нації, тому спочатку треба виховати і навчити людину, а вже згодом наділити її правами [4]. Зокрема, для початкової школи визначено „п'ять пунктів любові”: до Батьківщини, народу, праці, науки і соціалізму – патріотизм, колективізм, організованість і дисциплінованість, почуття відповідальності і обов'язку. В старшій школі зміст виховання включає вивчення таких програм і курсів, як: „Патріотичне виховання”; „Згуртованість народу і єдність держави”; „Моральне виховання і традиційна китайська мораль”; „Виховання для суспільно корисної праці і практичної діяльності” тощо. В той же час в Україні не існує такого широкого розгалуження навчальних дисциплін, спрямованих на становлення патріотизму й національної ідеї як ключових аспектів патріотичного виховання. Загальні засади державотворення, законотворчих процесів, соціальних тенденцій узагальнено транслюються в дисциплінах: „Історія України”, „Громадянська освіта” тощо. Обов'язковими складовими виховання студентів у закладах вищої освіти Китаю є: патріотичне виховання, виховання „китайського духу”, виховання дисципліни і відповідальності, трудове виховання, естетичне виховання, виховання психологічних та морально-духовних якостей особистості.

Не менш актуальною є проблема патріотичного

виховання й в Україні, оскільки від її вирішення безпосередньо залежить майбутнє нашої нації. На сучасному етапі патріотичне виховання в Україні є невід'ємною складовою системи національної безпеки України і має чітку цільову настанову – готувати громадян до захисту Батьківщини.

Як свідчить історія, виховання патріотизму українців, готовності кожного громадянина за будь-яких умов, навіть ціною власного життя, захистити Батьківщину від ворогів завжди виступало гарантом безпеки держави.

Як свідчать наукові розвідки С. Сьоміна, на сьогодні державна політика України у сфері національно-патріотичного виховання реалізується згідно з положеннями Конституції України, Законів України „Про оборону України”, „Про Збройні Сили України”, „Про освіту”, „Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ ст.”, „Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки”, „Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 рр.”, „Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій”, Постанови Верховної Ради України від 12.05.2015 р. № 373-VIII „Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді”, Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 рр. (затверджена Указом Президента України від 13.10.2015 р. № 580/2015) тощо [3]. Так, у Законі України „Про оборону України” (ст. 3) визначено, що підготовка держави до оборони в мирний час, поряд із іншим, включає такі

складові, як військово-патріотичне виховання громадян України, підготовку молоді до служби в Збройних Силах України, забезпечення престижу військової служби. У ст. 12 цього ж Закону зазначається, що серед завдань інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів є участь у військово-патріотичному вихованні громадян України. Крім того, одним із завдань діяльності центральних та інших органів виконавчої влади у сфері оборони (ст. 13 цього Закону) виступає організація роботи, пов'язаної з військово-патріотичним вихованням громадян України, наданням допомоги громадським організаціям, діяльність яких спрямована на зміцнення обороноздатності держави. Закон України „Про Збройні Сили України”, визначаючи засади діяльності Збройних Сил України (ст. 11), окремо підкреслює необхідність виховання на патріотичних, бойових традиціях Українського народу.

Висновки. Нинішній етап українського державотворення має надзвичайно велике значення для майбутнього Українського народу. Пріоритетними тенденціями патріотичного виховання на сучасному етапі в Україні є створення необхідних умов для військово-патріотичного виховання молоді, розвиток культурно-виховної та просвітницької роботи, протидія деструктивному інформаційному впливу на суспільство. Окрему увагу приділено ролі та місцю держави і суспільства в розвитку сектору безпеки і оборони України. З метою успішного протистояння російській збройній та інформаційно-психологічній агресії, ефективного економічного розвитку Україна має переймати результативний досвід патріотичного виховання від іноземних держав, зокрема Китаю, де національно-

патріотична стратегія носить характер системності й наступності, транслюється в усі сфери суспільного життя й спрямовується на побудову міцної держави.

Література

1. Конституція КНР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [Http://www. legal-way. ru/other44.php](http://www.legal-way.ru/other44.php).
2. Політичні відносини між Україною та Китаєм [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://china.mfa.gov.ua/ua/ukraine-cn/diplomacy>.
3. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. Законодавство України. [Електронний ресурс]. // – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main>.
4. Базовое образование в Китае. – Пекин, 1994. – 194 с.

Мінєнко Г. М., Літовка О. П. „Патріотичне виховання в Китаї та Україні на сучасному етапі: порівняльний аспект”.

У публікації на підставі теоретико-методологічного аналізу аспектів національно-патріотичного виховання в Китаї та Україні проаналізовано особливості патріотичного виховання в обох країнах, акцентовано увагу на системі військово-патріотичного виховання як передумові стабільного розвитку держави, здійснено аналіз ефективності освітньої системи Китаю та чинного законодавства України щодо організації національно-патріотичного виховання молоді в Україні.

Ключові слова: патріотизм, національна ідея, національно-патріотичне виховання, військово-патріотичне виховання, „китайська мрія”, „китайський дух”.

Миненко Г. Н., Литовка Е. П. „Патриотическое воспитание в Китае и Украине на современном этапе: сравнительный аспект”.

В публикации на основе теоретико-методологического анализа аспектов национально-патриотического воспитания в Китае и Украине проанализированы особенности патриотического воспитания в обеих странах, акцентировано внимание на системном военно-патриотическом воспитании как предпосылке стабильного развития государства, осуществлен анализ эффективности образовательной системы Китая и действующего законодательства Украины в вопросах организации национально-патриотического воспитания молодежи в Украине.

Ключевые слова: патриотизм, национальная идея, национально-патриотическое воспитание, военно-патриотическое воспитание, „китайская мечта”, „китайский дух”.

Minienko H. M., Litovka O. P. „Patriotic education in China and Ukraine at the present stage: a comparative aspect”. In the publication on the basis of the theoretical and methodological analysis of aspects of national-patriotic education in China and Ukraine the peculiarities of patriotic education in both countries are analyzed, attention is paid to the system of military patriotic education as a prerequisite for the stable development of the state, an analysis of the effectiveness of the educational system of China and the current legislation of Ukraine regarding organizations of national-patriotic education of youth in Ukraine is made.

Key words: patriotism, national idea, national patriotic education, military patriotic education, "Chinese dream",

"Chinese spirit".

ПОЛІКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

В.Л. Вертегел, к.ф.н.
Запорізький національний університет

Одним із найважливіших стратегічних завдань на сучасному етапі модернізації системи вищої освіти України є забезпечення конкурентоспроможності підготовки фахівців згідно рівня міжнародних стандартів, здатних до соціального контакту з представниками іншої лінгвокультури в найтиповіших ситуаціях мовленнєвої взаємодії. Саме тому сучасна парадигма української освіти розглядає іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Проблеми полікультурного виховання та розвиток міжкультурної компетенції студентів висвітлюються у багатьох актуальних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях.

Формування полікультурної особистості вимагає ознайомлення студентів із культурою народу, мова, якого вивчається, постійного оновлення лінгвокультурної інформації в умовах неперервної комунікативної практики, адже пізнання іншого національного світобачення та іншої культури пов'язане зі збагаченням загальної картини світу, знайомством з іншими ієрархіями цінностей, а також зі збагаченням власної культури та усвідомленням себе

представником своєї національної спільноти.

Міжкультурну комунікацію найчастіше визначають як процес взаємного зв'язку та взаємодії представників різних культур. Це специфічна суб'єкт-суб'єктна взаємодія, під час якої відбувається обмін інформацією, досвідом, уміннями й навичками носіїв різних типів культур.

Завдання міжкультурної комунікації полягає у формуванні міжкультурної компетентності, необхідних знань про різні народи та культури з метою уникнення міжетнічних і міжкультурних конфліктів та встановлення комфортних умов спілкування в різних сферах та життєвих ситуаціях [3, 9].

Успішна міжкультурна комунікація передбачає постійну готовність людини до сприйняття, розуміння й прийняття чужих етнічних стереотипів поведінки, народів, звичаїв, інтересів, культурних цінностей тощо.

Значна частина проблем під час спілкування з представниками інших культур виникає через непорозуміння причин поведінки одне одного, коли люди в певній ситуації очікують на певну поведінку, а не дочекавшись її, доходять помилкових висновків щодо культури, з представником якої вони спілкуються. Тому необхідно акцентувати увагу студентів на характерних для іншої культури стереотипах поведінки, які, з одного боку, допомагають індивіду орієнтуватися в ситуаціях, що не потребують відповідальних рішень, а з іншого – як закріплена форма упередження, відіграють негативну роль, заважають об'єктивно оцінювати протиріччя, які виникають під час розвитку суспільних відносин [5, 117].

Англо-американську культурну традицію характеризує уніфікований підхід, незалежний від контексту, з акцентами на формальну рівність та

короткострокові відносини, орієнтація на взаємні зобов'язання, засновані на розрахунку/контракті, чітке розмежування особистих та соціальних відносин, тоді як підхід східнослов'янської культурної традиції обумовлений специфікою ситуації спілкування, ієрархією дистанції влади, акцентуванням довготривалих стосунків, орієнтація на взаємні зобов'язання та взаємодовіру, відсутністю чіткого розмежування особистих і соціальних відносин [2].

Англомовній комунікативній культурі притаманні групи стратегій, що забезпечують співрозмовникам можливість триматися безпечної дистанції та встановленого регламенту з метою забезпечення комфортної (безконфліктної) атмосфери спілкування. Представникам англомовного суспільства не властиво вдаватися до емоцій, адже вони сприймаються як загроза рівному перебігу розмови та безконфліктній атмосфері. Подвійний характер побутової англомовної поведінки виявляється у тенденції до багатослівності поряд з невисокою інформативністю; у значному використанні експресивно-оцінювальних засобів спілкування, які свідчать про ритуальну увагу до співрозмовника поряд з нейтральним (частіше формально-байдужим) ставленням до нього, з одного боку, та прагнення приховати власні (реальні) почуття, з іншого. Британці вважають, що людина може свідомо керувати як перебігом бесіди, так і власними емоціями. Прагнення до позитивної взаємодії та «збереження обличчя» виявляється в постійному звертанні до тактики «small talk», коли співрозмовники легко, невимушено та неформально спілкуються на певну тривіальну тему, вживаючи стереотипні фрази. При цьому не переслідується жодна комунікативна мета. Ця тактика має на меті встановлення комфортного психологічного клімату, демонстрацію

позитивного ставлення до співрозмовника, регуляцію комунікативного міжособистісного простору [1, 49].

Моделі комунікативної поведінки та її інтерпретація залежать від сформованих у носіїв культури уявлень про принципи організації мовного взаємодії. Варіативність цих уявлень, що відображає глибинні відмінності культур, в процесі міжкультурного спілкування нерідко завершується перенесенням (прагматичних) соціокультурних норм рідної мови на іноземну та, як результат, веде до формування у носія мови негативних стереотипів про співрозмовника. Найчастіше, «чужі» характеризуються негативно, «свої» ж сприймаються позитивно, а їх недоліки пояснюються впливом зовнішніх чинників. Очевидно, що відсутність бажання розрізнати невідповідності стереотипу можуть призвести до неправомірних узагальнень, чому значною мірою сприяють носії тієї культури, про яку складають своє враження іноземці [2, 102].

Розглядаючи явище атрибуції (приписування) слід зазначити, що в основі виникнення різних спрощених уявлень полягає властиве нам прагнення знайти пояснення явищ і вчинків, які ми спостерігаємо. Найчастіше, в процесі міжкультурного спілкування комуніканти, керуючись звичним для себе світосприйняттям, приписують іншим характеристики на основі цінностей своєї рідної культури, спираючись на уявлення про їхню подібність.

Важливу роль у процесі навчання іноземної мови, як засобу міжкультурного спілкування, відіграють комунікативні стратегії, вони є сукупністю мовленнєвих актів ініціатора спілкування, яка визначає лінію його мовленнєвої поведінки, моделює досягнення цілей та виконання планів і прогнозує можливі реакції реципієнта на них.

Комунікативні стратегії виступають основним засобом реалізації комунікативних інтенцій мовця, його прагматичного впливу на партнера по комунікації, вирішення комунікативних завдань, запобігання комунікативним невдачам у ситуації міжкультурної комунікації.

Також англomовна вербальна комунікація ґрунтується на знанні вербальних та невербальних правил та проявів уваги, які дозволяють вести невимушену бесіду, постійно спрямовуючи її необхідним чином, і не виходячи при цьому за межі ввічливості. Такі правила ґрунтуються на використанні стійких конструкцій і кліше, що пом'якшують різкість висловлювання і роблять розмову менш прямолінійним.

Спеціально організоване навчання студентів використанню комунікативних стратегій англomовної мовленнєвої поведінки в повсякденних ситуаціях міжкультурного спілкування, сприятиме вдосконаленню їхньої іншомовної комунікативної компетенції.

Отже, полікультурне виховання та ефективне міжкультурне спілкування студентів можливе за умов набуття ними необхідних лінгвокультурологічних знань, які, разом із систематизацією уявлень про наявні міжкультурні відмінності, допоможуть уникати помилкових стереотипних висновків і, відповідно, обирати коректну лінію комунікативної поведінки.

Література:

1. Гурина Н.В. Комунікативні стратегії в професійно орієнтованому навчанні майбутніх учителів вживання англійських інтонем у говорінні / Н.В. Гурина // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету.

Серія : Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 141. – С. 49-53.

2. Кузьменкова Ю.Б. От традиций культуры к нормам речевого поведения британцев, американцев и россиян / Ю.Б. Кузьменкова. – М.: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2005. – 316 с.

3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. / М.В. Манакін. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.

4. Сніца Т.Є. Формування полікультурної особистості засобами іноземної мови / Т.Є. Сніца // Матеріали XI Міжнародної наукової інтернет-конференції «Сучасна наука XXI століття». – 2015. – С. 112-118.

5. Шавкун І.Г. Міжкультурна комунікація як складова сучасної менеджмент-освіти / І.Г. Шавкун // Культурологічний вісник Нижньої Наддніпрянщини. – 2009. – Вип. 23. – С. 115-118.

ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТИРЫ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ КИТАЯ

Нетребко А.Р. студентка.

Луганский национальный университет имени Тараса

Шевченка Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент,
зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Система ценностей личности — один из важнейших факторов, регулирующих поведение человека. Этим обусловлено значительное число исследований, посвященных ценностям людей разных культур, стран, социальных групп, мужчин и женщин. Относительная значимость конкретных ценностей обусловлена как

сформированными в процессе социализации и воспитания приоритетами, так и специфической для данного момента ситуацией, в которой находится человек.

Цель статьи: определить различия духовных ценностей китайской и украинской молодежи в современном мире. Данное исследование поможет глубже познать культуру Китая и мировоззрение его народа.

Китайская молодежь является наследниками уходящей в далекое прошлое культурной традиции, которая в современном Китае транслируется через систему домашнего воспитания, образовательных учреждений, средств массовой коммуникации. Эта традиция диктует почитание родителей и старших родственников и заботу о них, поощряет стремление к счастью, которое включает благополучие близких, здоровье, успехи в делах, богатство и др. Как показывают многие исследования, эти ценности оказываются высококочтимыми и для современных молодых людей. Но в связи с лёгким доступом к ресурсам Интернета и путешествиям молодое поколение Китая испытывает влияние западной культуры, ориентирующей на индивидуальные достижения и самостоятельность в принятии решений [1].

Различные религиозные традиции в Китае привели к возникновению особой политической культуры с такими приоритетами, как общее благо и сосуществование в обществе. В Китае, как и в большинстве стран Восточной Азии, главным приоритетом считаются гармония и стабильность в обществе. Эта идея заложена в распространившемся, как известно, из Китая в Корею, Японию и Вьетнам конфуцианстве, которое рассматривает общество или государство как семью, сохраняющую гармонию и согласие для выживания. Таким образом, здесь

мы наблюдаем скорее культуру согласия, основанную на социальном единстве семьи и отношений в отличие от западного общества, где главным элементом является индивид, а в основе лежит принцип противостояния. Согласно последнему, история, политика и общество развиваются через столкновение противоположных сил (предвыборная борьба, борьба трудящихся, межклассовые конфликты, с недавнего времени борьба полов и т.д.) и продвигаются в направлении создания свободного мира автономных индивидов.

В сегодняшнее время китайское общество строится главным образом на основе личных отношений и системы взаимоотношений между людьми, при этом особое значение имеют принцип сотрудничества, а также долг и ответственность (это касается и других восточноазиатских обществ). В отличие от этого в западной традиции посредством прав и обязанностей естественного или позитивного права устанавливаются универсальные для всех принципы и законы.

Развитие науки вызвало невероятный материальный прогресс. Однако переоценка роли науки, как говорил Иммануил Валлерстайн, также привела к тому, что в социальных науках истина была отделена от блага, не говоря уже о том, что эти науки основываются на евроцентризме [2].

Одним из важнейших факторов, стимулирующих к трансформации духовных ценностей, стал результат политики открытости - взаимоотношения с развитыми индустриальными странами. В первую очередь это повлияло на взгляды и стремления молодежи, которая наиболее восприимчива к переменам и новым веяниям в социально-политической и социально-экономической

жизни страны. Модернизационные процессы в обществе стимулируют создание определенной системы ценностей, которые будут соответствовать современным условиям существования и развития общественных и государственных отношений [4].

В стремлении противостоять влиянию западной культуры правительство Китая призывает граждан следовать национальным ценностям, ориентированным на осуществление порядка и стабильности в социуме.

Современная китайская молодежь противопоставляет традиционным формам общественного уклада новую модернизированную систему ценностных представлений, включающую в себя компоненты западной культуры, такие как индивидуализм, личностная самодостаточность, уверенность в своих силах, целеустремленность и т.д.

Процесс модернизации современного китайского общества сопровождается определенными изменениями в его духовно-нравственной сфере. Так, разрушение традиционных основ китайской семьи приводит к ослаблению культа сыновней почтительности, молодые люди быстро перенимают западные ценности в отношении к родителям. Материальные блага и деньги как ценность начинают занимать значительное место в потребностях современных представителей китайского общества, преобладая над морально-этическими и нравственными критериями [5].

Современное китайское общество находится на этапе формирования нового понимания и соотношения между традициями инновациями, от определения которых зависит благополучие государства. Современный Китай, переходя на новый путь развития государства и общества, активно

ищет наиболее оптимальные модели соотношения традиционных духовно-нравственных ценностей с современными принципами общественного взаимодействия. Поэтому определение особенностей трансформации духовно-нравственных ценностей китайского общества будет способствовать более глубокому пониманию специфики современных китайских реформ и путей реализации поставленных перед обществом целей и задач [3].

Поиск «китайских ценностей» начался в конце XX века. В результате исследований китайскими экспертами общественных наук были выделены основные различия китайских и западных ценностей, которые даны таблице 1

Таблица 1
Основные различия китайских и западных ценностей

Китайские ценности	Западные ценности
1. Ответственность предшествует свободе.	1. Стремление к конфликту.
2. Долг предшествует правам.	2. Эгоцентричное желание покорять и подчинять себе других.
3. Коллектив стоит выше индивида.	
4. Гармония – выше конфликта.	

исследования показывают, что самое важное в жизни китайцев — деньги и материальные блага. В 2018 году был проведён опрос среди китайских респондентов. 71% опрошенных респондентов выразили полное согласие с тем,

что успех человека определяется, прежде всего, количеством и качеством имеющихся у него вещей. У китайцев практически не осталось духовных ценностей, все они были успешно подменены ценностями материальными. Весомый вклад в это явление вносит и высокий темп жизни в перенаселенном Китае, с характерной для него жесткой конкуренцией во всех сферах. В таких условиях у китайцев, подстегиваемых устойчивым представлением о том, что надо стать успешным, просто не остается времени думать о чем-нибудь кроме материального обеспечения. Некоторые китайские эксперты объясняют такое положение дел значительным упадком морали в стране[6].

Китайский писатель Ши Бо (Shi Bo) описал сложившуюся ситуацию следующим образом: «Почему китайцы так гонятся за материальными благами? Во-первых, для китайского общества характерно сильное психическое давление на людей. Во-вторых, в китайском обществе широко распространено представление о важности социального статуса. Статуса, который можно приобрести, опять же, за деньги. Именно поэтому успешность в представлении наших соотечественников и ассоциируется, прежде всего, с деньгами и материальными вещами» [7].

Был проведен опрос методом анкетирования среди молодого поколения в возрасте от 17 до 26 лет Китая и Украины (5).

Было подсчитано среднее число между полученными результатами анкет и проведена рейтинговая оценка значимых ценностей для молодёжи Китая и Украины по результатам опроса. Составлено сравнительную рейтинговую таблицу значимых ценностей для молодёжи Китая и Украины (Таблица 1) .

Таблица 1
Сравнительная рейтинговая таблица значимых ценностей для молодёжи Китая и Украины

№	Ценности	Для украинцев
1.	Материально обеспеченная жизнь, деньги	2.
2.	Благополучие в семье	1.
3.	Свобода (действий, выбора)	5.
4.	Счастье	3.
5.	Гармония души и тела	7.
6.	Любовь	4.
7.	Общественное признание, слава	11.
8.	Дружба	6.
9.	Знания и жизненная мудрость	9.
10.	Самоуважение	10.
11.	Радости жизни	8.

Первое место в рейтинговой таблице — благополучие в семье. Не смотря на многие изменения в обществе и мировоззрении китайцев и украинцев, семья всегда стоит на первом месте, ведь забота о родных и любимых людях была заложена еще в древние времена. Но, к сожалению, встречаются случаи, когда семья стоит далеко не на первом месте (чаще среди украинской молодёжи).

Второе место — деньги. Именно материальные блага заняли второе место, ведь в современном мире,

большинство вещей зависит от вашей материальной обеспеченности. К сожалению, многие моральные качества отступают перед заветной машиной или новой квартирой.

Третье место — счастье. Каждый человек желает быть счастливым. Многие даже ставят себе счастье, как смысл жизни, то к чему нужно стремиться всеми силами. Но понятия счастья в Украине и Китае кардинально отличаются, из-за разницы в культуре. Сейчас Китай переживает огромный переворот в мышлении и видении мира в частности через влияние других культур, быстрого темпа жизни [8].

Как не странно, гармония души и тела потеряла свой былой смысл, ведь ранее многие китайцы стремились к этому, но с течением времени молодежь перестала ставить эту моральную ценность, как свой приоритет

Слава является наименее значимым в жизни обеих культур, лишь малый процент молодых людей стремится прославиться. Хотя Украина и входит в число индивидуалистических стран, все же наши взгляды на все общественное признание одинаковы.

Знания так же потеряли свой авторитет, как среди украинцев, так и китайцев. В период новых технологий и возможностей молодежь стала желать учиться меньше. Что странно, ведь в наших руках множество возможностей, чтобы становиться лучше и мудрее.

Заключение

В числе наиболее значимых ценностей входят: благополучие семьи, материальные блага, счастье. Наименее значимые ценности для китайца - любовь и слава для украинца — самоуважение и слава. Разница между молодёжью Украины и Китая не столько большая и уменьшается с каждым днём в связи с модернизацией и

глобализацией современного мира. Когда-то совершенно разные культуры становятся похожими, а их традиции и обычаи кажутся нам не такими уж странными. Моральные качества в нашем мире постепенно уходят на задний план, уступая материальным благам, от которых мы так зависимы.

Список литературы

1. Пол Карл-Хайнц. Китайские и западные ценности: размышления о методологии межкультурного диалога / Пол Карл-Хайнц // Век глобализации. – 2012. - №1(3).
2. Bellah R., Madsen R., Sullivan W., Swidler A., Tipton S. Habits of the Heart: Individualism and Commitment in American Life. Berkeley, 1985.
3. Почагина О. Китайская молодежь: отношение к семье и браку / Почагина О. // Проблемы Дальнего Востока. - 2003. - №6. - С. 109.
4. КиберЛенинка. Значение традиционно-духовных ценностей в современном китайском обществе [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/znachenie-traditsionno-duhovnyh-tsennostey-v-sovremennom-kitayskom-obschestve>
5. Диссертации по гуманитарным наукам [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://cheloveknauka.com/duhovno-nravstvennye-tsennosti-sovremennogo-kitayskogo-obschestva#ixzz5kukvCFrZ>.
6. Китай провозгласил свои ценности [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <https://annatubten.livejournal.com/554506.html>

7. Самое важное в жизни китайцев | MADplanet. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://madplanet.ru/samoe-vazhnoe-v-zhizni-kitaicev-dengi-i-materialnie-blaga/>

Аннотация: на данный момент много ученых затрагивают вопрос о ценностях современной молодежи, не только для того, чтобы узнать, что наиболее значимо для молодых поколений, но и определить состояние их страны в разных жизненных сферах, ведь они — будущее той страны, в которой они проживают. Многих психологов интересует тема системы ценностных ориентиров. Исследование Даниленко О.И. и Сюй И. было одним из последних в 2018 году.

Анотація: Багато вчених порушують питання про цінності сучасної молоді, не тільки для того, щоб дізнатися, що найбільш значимо для молодих поколінь, а й визначити стан їх країни в різних життєвих сферах, адже вони - майбутні тієї країни, в якій вони проживають. Багатьох психологів цікавить тема системи ціннісних орієнтирів. Дослідження Даниленко О.І і Сюй І. були одними з останніх в 2018 році.

Annotation: many scholars studied the values of modern youth, not only to find out what is most important for young generations, but also to determine the state of their country in different life spheres, because they are the future of the country in which they live. Many psychologists are interested in the topic of the system of values. Researchers conducted by Danilenko O.I. and Xu I. were the latest in 2018.

ЛІНГВІСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СХІДНИХ МОВ (ТУРЕЦЬКА, ЯПОНСЬКА, АРАБСЬКА)

УДК 016 (477). 512.1

КАБІНЕТ АРАБО-ІРАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ТЮРКОЛОГІЇ В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО СХОДОЗНАВСТВА

Підвойний В.М.

Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського

Постановка проблеми. Змістове наповнення наукової парадигми, концептуальна детермінація векторів розвитку має телеологічну кореляцію з науково-інформаційними та бібліотечними ресурсами. Методично-бібліотечний інструментарій, наявність ресурсної бази стабілізує наукові інтенції, забезпечує об'єктивність наукових розвідок, облігаторно формує майданчик для порівняльних досліджень, реалізації провідних завдань напрямків. Саме у науковій сфері активізується одне з провідних завдань бібліотечного дискурсу – визначати межі і горизонти наукових парадигм, створення інформаційно-пошукового балансу для подальшої пролонгації наукових пошуків.

Для української тюркології методологічною та ресурсно-інформаційною базою був Кабінет арабо-іранської філології та тюркології (далі – Кабінет), який був створений з ініціативи академіка А.Кримського [1, с. 28]. Кабінет функціонував у складі академічного Історико-філологічного відділу упродовж 1918-1929 рр. Широка дослідницька програма кабінету детермінувалася дослідницькими інтенціями у царині арабістики, іраністики та насамперед завданнями тюркологічного дискурсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціональна траєкторія Кабінету має чіткі практичні кореляції з особистими уподобаннями Агатангела Кримського, академік був його фундатором і фондоутримувачем. Історія формування тюркологічних традицій в Україні якісно опрацьована у працях Е.Циганкової, Ю.Кочубея, Л.Матвєєвої [2; 3; 4]. У статтях провідних істориків орієнталістичних традицій у логіко-послідовній алгоритмізації чітко детермінується позиція української наукової еліти щодо розвитку і потенціалу тюркології для української гуманітаристики. Функціональне поле Кабінету, теоретичні здобутки і прагматика не були об'єктом наукових узагальнень.

Завдання розвідки проектується на діахронічний аналіз діяльності науково-методичного вектору Кабінету, формування пропозицій щодо розробки системи заходів для збереження його інформаційного ресурсу, експлікації (наукове опрацювання, створення путівників і каталогів, дескрипція важливих артефактів) бібліотечного фонду, уведення у науковий обіг та адекватне програмування ресурсу на площину сучасної тюркології. Аналіз етапів створення і історії функціонування Кабінету профілює низку проблемних напрямків, які пов'язані з процесами становлення і реалізацією профільних завдань у функціональному полі української тюркології – принципи побудови і структурація Кабінету, історія формування концепцій і візій його діяльності, бібліофільської діяльності Агатангела Кримського.

Виклад основного матеріалу. Українська тюркологія отримує свій інституційний статус на початку ХХ ст. Бурхливий режим науково-творчих інтенцій, дискусії навколо питання щодо майбутніх проєкцій тюркології в

Україні, трагічна доля наукового спадку Агатангела Кримського та його книгозбірні формують провідні наукові проблеми, пов'язані з історією тюркологічного дискурсу. Аналіз наукового і методичного спадку академіка А.Кримського у проекції та його книгознавчу діяльність дозволяє визначити (деталізувати) не тільки історію розвитку напрямку, а й окреслити перспективи майбутніх досліджень.

Значним аргументом на користь науково-методичного феномену Кабінету і сходознавчої бібліотеки є теза А.Кримського про пріоритетну роль тюркології для експлікації вузлових питань українського гуманітарного (літературознавчого, історичного, лінгвістичного) дискурсу.

Достеменно відомо, що формувати свою колекцію А.Кримський почав ще під час навчання у Колегії Павла Галагана. Згодом викладацький досвід поєднував із вивченням методів удосконалення і стандартизації бібліотечної справи, про що свідчать його перші спроби бібліографічного опису своєї бібліотеки. Титанічну діяльність у царині розбудови концепцій українських наукових інституцій академік А.Кримський також поєднував з усвідомлено-виваженим прагненням формування ресурсної бази для майбутніх поколінь.

На сьогодні бібліотечний фонд, який складав основу Кабінету, розпорошений у книгозбірнях провідних наукових і освітніх центрів України. Пропри таку дифузність інформаційного поля і синергетичних потенцій особиста бібліотека вченого сьогодні є одним із найпотужніших сходознавчих зібрань (понад 15.000 артефактів), її потенціал привертає увагу сучасних дослідників, а значення і роль (жанровий контент,

атрибутивні чинники, гетерогенна географія книг і локація) ще чекають на своїх дослідників.

Бібліографічна дескрипція бібліотеки Кабінету, що зберігається у фондах НБУВ, аналіз маргінальних записів (графічні методи уточнення, деталізації, звернення уваги) дають право артикулювати тезу про існування декількох форматів – *оперативного* (власний бібліотечний фонд А.Кримського, який знаходиться в бібліотеці Інституту сходознавства НАНУ), *допоміжний* (довідковий, хрестоматійний бібліотечний арсенал, що зберігається в Інституті мовознавства ім. О.О. Потебні) та *профільний* (енциклопедичний, лексикографічний, країнознавчий сегмент, що перебуває у фондах НБУВ). Функціонально-тематичний діапазон кожної скиби колекції логічно профілюється на розкриття когнітивних основ бібліофільної особистості А.Кримського, його поглядів на існування бібліотеки у форматі облігаторної екзистенції сходознавства. Основа наукового світогляду, як свідчить біографія вченого, була закладена ще під час його перебування на викладацьких посадах у Лазаревському інституті східних мов у Москві. Але найбільш вагомими і релевантними праці («Історія Туреччини», «Перський театр» тощо) були сформовані вже у Києві; аналіз провієнцій і маргінальних записів свідчить про те, що саме оперативний фонд колекції слугував ресурсною базою для наукових відкриттів і узагальнень вченого, які мають загальносвітове значення. Компаративне дослідження (стилістика, тематична різноплановість, генологічні узагальнення) розпорошених сегментів бібліотеки уможливорює створення цілісної картини, в якій жив і творив вчений-патріот.

Аргументованим підтвердженням існування релевантних системотворчих зв'язків бібліотеки-колекції

А.Кримського з провідними завданнями наукового дискурсу у контексті формування тюркології є її програмні виміри у форматі кадрового забезпечення тюркологічної наукової еліти на початку 30-х рр. ХХ ст. Кабінет виконував не лише науково-дослідницьку діяльність, а й формував кадровий склад науковців (В.Пархоменко, П.Лозієв, О.Покровський). Саме на базі бібліотечного фонду Кабінету арабіст і тюрколог Т. Кезма, виконуючи завдання керівника (А.Кримського), здійснює наукові дослідження у царині порівняльного літературознавства, формує перші бібліографічні посібники, які закладають підвалини наукової дескрипції тюркологічного контенту, готує до друку лексикографічні та методичні посібники, які й до нашого часу не втрачають своєї актуальності і дидактичної перспективності. Показовим у цьому форматі є постать Тимофія Груніна, наукова кар'єра якого почалася з посади бібліотекаря Кабінету [1, с. 37]. Творчий потенціал молодого вченого і потужна ресурсна база Кабінету у майбутньому створили умови, в яких зростав і формувався досвід всесвітньо відомого вченого-тюрколога.

Профільна функція бібліотек формується у парадигмальній детермінації «інститутів пам'яті» [5, с. 3], що мають на меті зберігати культурно-інтелектуальний контент нації у безвідносному хронотопі. Артефактність сегментів бібліотеки-колекції у модусному форматі культурного тексту нації [6, с. 144] є стимулом для пролонгування тюркологічних традицій початку ХХ ст. на якісно новому науковому і методичному рівні. Бібліотека Кабінету профілює, створює потенціальну платформу для уточнення наукових інтенцій. Уведення у науковий обіг сходознавчих джерел, акумульованих у фондах НБУВ, ребрендинг бібліотеки-колекції А.Кримського

детермінують низку теоретичних і практичних завдань. Особливо актуальними є тематичні блоки «курдологія» і «кавказознавство», «візантистика», які мають коригуючий і стабілізаційний ефект для переважної більшості тюркологічних наукових топиків.

Висновки. Окреслені функціонально-прагматичні маркери діяльності Кабінету та його бібліотеки безумовно були фундаментальною першопричиною сучасної тюркологічної практики в Україні. Творчий геній академіка А.Кримського, який поєднав блискучі організаційні здібності з патріотичною позицією прагматичного фундатора бібліотеки, обумовив існування важливого ресурсу, який необхідно дослідити і повернути до канону.

Перспектива подальших досліджень зазначеної теми визначається потребою науково-виваженого аналізу тематичних сегментів бібліотеки-колекції, відкриття Кабінету-музею вченого, формування цілісного бібліографічного опису на основі сучасних методів наукової дескрипції та зі словами подяки Агатангелу Кримському за такий надзвичайно важливий науковий меседж наступним поколінням українських сходознавців.

Література

1. Циганкова Е. Сходознавчі установи в Україні : Радянський період / Елла Циганкова ; Укр. Наук ін.-т Гарвард. ун-ту ; Ін-т критики, НАН України, Ін-т сходознавства ім. А.Ю. Кримського – К. : Критика, 2007. – 291 с.

2. Кочубей Ю. В.В. Дубровський (1897-1966) як сходознавець / Ю.М. Кочубей; Ін-т сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України. – К., 2011. – 544 с.

3. Циганкова Е.Г. Нотатки до історії тюркології в Україні / Е.Г. Циганкова // Сходознавство. – 2001. – № 13/14. – С. 62-73.

4. Матвєєва Л.В. Ю.Кримський – неодмінний секретар Всеукраїнської Академії наук: Вибране листування / Л. Матвєєва, Е. Циганкова. – К.: АТ "Обереги", 1997. – 172 с.

5. Дубровіна Л. Архіви, бібліотеки, музеї – джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України / Л.Дубровіна, А.Киридон, І.Матяш // Бібліотечний вісник. – 2017. – № 1 (237). – С. 3-10.

6. Підвойний В. Культурно-національний потенціал бібліотеки-колекції Агатангела Кримського НБУВ / В.Підвойний // Філософія тексту в сучасній культурі : зб. мат-лів Всеукраїнської наук.-практ. конференції, (м. Київ, 29 березня 2019 р.). – К. : КНУКіМ, 2019. – С. 143-148.

Підвойний В.М.

Кабінет арабо-іранської філології та тюркології в історії українського сходознавства

У доповіді простежується інформаційно-комунікативне значення та історична роль Кабінету арабо-іранської філології та тюркології в історії формування тюркологічних науково-освітніх парадигм в Україні на початку ХХ ст. На основі бібліографічно-тематичної дескрипції бібліотеки-колекції Агатангела Кримського профілюються напрямки відродження інформаційно-наукового ресурсу Кабінету, його потенціал для майбутніх досліджень у царині тюркології.

Ключові слова : тюркологія, Агатангел Кримський, сходознавчі традиції, бібліотека колекція, Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського

Пидвойный В.Н.

Кабинет арабо-иранской филологии и тюркологии в истории украинского востоковедения

Анализируется историческая роль и информационно-коммуникативное значение Кабинета для истории формирования украинских тюркологических традиций, научных и образовательных парадигм востоковедения в начале XX века. На основе библиографического анализа и тематической дескрипции Библиотеки-коллекции А.Крымского формируются направления возрождения ценного информационного ресурса Кабинета, его потенциал для развития тюркологии в будущем.

Ключевые слова : тюркология, Агатангел Крымский, традиция востоковедения, библиотека-коллекция, Национальная библиотека Украины им. В.И. Вернадского

Pidvoynyi Volodymyr.

The Cabinet of Arab-Iranian philology and Turkology in the history of Ukrainian oriental studies

The historical role and informational and communicative significance of the Cabinet in the history of the formation of Ukrainian Turkic traditions, scientific and educational paradigms of Oriental studies in the early twentieth century are analyzed. On the basis of bibliographic analysis and thematic description of the Library-collection of A. Krymsky, the directions for reviving the valuable information resource of the Cabinet and its potential for the development of Turkology in the future are formed.

Key-words : Turkology, Agatangel Krymskyi, tradition of oriental studies, library collection, V.Vernadskyi National Library of Ukraine

УДК 81'366=512,161

**ПРАГМАТИКА АНТРОПОНІМІЧНИХ
МОДЕЛЕЙ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ
ТУРЕЦЬКОЇ ПРЕСИ)**

Скразловська І. А.

Харківський педагогічний університет імені Г.С.
Сковороди

У кожному сучасному суспільстві є низка історично сформованих і соціально й культурно зумовлених антропонімічних моделей. Зазвичай одна модель є офіційним (закріпленим в офіційних документах – паспорті, свідоцтві про народження і т.п.), а решта – неофіційними найменуваннями людини, що варіюються залежно від ситуації спілкування, комунікативних намірів адресанта і референта, їх соціального статусу, віку, соціальних ролей і деяких інших чинників, які в сучасній лінгвістиці прийнято відносити до сфери вивчення прагматики.

Мета нашої роботи – дослідити прагматичні особливості антропонімічних моделей турецької мови на матеріалі турецької преси. Жанрове і тематичне різноманіття газетних публікацій дозволяє виявити особливості вживання антропонімічних моделей турецької мови в різних контекстах і в різних сферах діяльності людини – в політиці, економіці, культурі, спорті.

У сучасній турецькій лінгвістиці прагматичний підхід

до досліджуваних явищ не надто поширений. З погляду прагматики вивчаються здебільшого морфологічні і синтаксичні структури мови [1], [2]. Досліджень, присвячених прагматиці особового імені, до цього часу, на жаль, немає. Теоретичною базою для нашого дослідження послужили роботи українських і зарубіжних дослідників, таких як Н.Д. Арутюнова, Ю.Д. Апресян, Г.Г. Почепцов, В.І. Заботкіна, Ю.С. Степанов, Т.А. ван Дейк, А. Вежбицька, В.Г. Гак, В. Гумбольдт, Дж. Остін, Дж. Серль, Ф.С. Бацевич.

У сучасному розумінні лінгвопрагматика вивчає «мову в дії у зв'язку з учасниками комунікації і в рамках створюваного ними прагматичного контексту» [3] і займається вибором «найбільш оптимальних з наявних у мові засобів для найбільш успішного впливу на адресата, для ефективного досягнення поставленої мети в конкретних обставинах мовного спілкування» [4, с. 325-326]. У зв'язку з цим основними об'єктами прагматичного дослідження стають автор висловлювання (адресант), адресат (референт) і прагматичний контекст.

Офіційна антропонімічна модель турецької мови складається тільки з двох елементів – імені та прізвища. Ім'я може бути однокомпонентним (*Ahmet, Nurgül*) або двокомпонентним (*Mehmet Ali, Recep Tayyip, Elmas Seyda*). Однак навіть якщо ім'я складається з двох компонентів, зазвичай при зверненні використовується тільки один з них. Прізвища в турків з'явилися відносно недавно: закон, що передбачав наявність у всіх громадян Туреччини прізвищ, був прийнятий тільки в 1934 році. До цього турки-османи активно користувалися прізвишками, титулами і званнями, які виконували, разом із особовим ім'ям, функцію розрізнення та ідентифікації. В офіційних документах і

газетних текстах ім'я, як правило, передує прізвищу, хоча це і не є обов'язковим. У заміжніх жінок може бути подвійне прізвище: перше – дівоче, і друге – прізвище чоловіка: *Bahar BALKIZ ÖZTÜRK*.

У нашій роботі «Антропонімічні моделі турецької мови як лінгвокультурний феномен» ми виділили всі наявні в турецькій мові моделі називання і звернення до людини, що містять антропоніми, включаючи демінутиви, зменшувально-пестливі форми імені, етикетні поширювачі, слова на позначення звання і посади [5]. У цьому дослідженні ми розглядаємо вплив прагматичних чинників на вживання наявних у турецькій мові антропонімічних моделей у мові преси.

Інтродуктивна модель (антропонімічна модель, за допомогою якої автор уперше вводить у текст публікації ім'я референта) збігається в усіх жанрах газетних публікацій: це ім'я + прізвище (*Özlem Yıldız*). Часто поширювачами тут виступають назви посади, звання або професійної приналежності референта: *Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, projenin mimarıMetin Hepgüler, sanık Emre Günaydın*.

У подальшому тексті статті ця модель трансформується: в основному скорочується до імені або прізвища в публікаціях про шоу-бізнес і спорт (*eski sevgilisi manken Şenol; Serdar'ın adresi; Polat ve ekibinin hazırladığı program*) або до моделей «прізвище» або «посада / звання + прізвище» в публікаціях на тему політики, економіки, науки: *açıklama yapan Erdoğan; Prof. Dr. Turgay; Başbakan Demirel*.

У статтях про спорт (особливо це стосується найпопулярнішого в Туреччині виду спорту футболу)

спостерігається великий відсоток моделей, що складаються тільки з прізвища або прізвиська: *Servet-Arda-Sabri-Kalli tartışmışlar*.

Для статей, що освітлюють новини шоу-бізнесу, характерне вживання псевдонімів. Це можуть бути однокомпонентні моделі (тільки ім'я) або моделі, що повторюють офіційну антропонімічну модель (ім'я + прізвище): *Tarkan, Esmeray, Neco, Nil Burak, Banu Alkan*. У текстах довідкового характеру вказується повне ім'я актора: *Sezen Aksu – Fatma Sezen Yıldırım*.

Для турецької преси нехарактерне вживання демінутивів або зменшувально-пестливих форм імені. Крім того, що це продиктовано правилами публіцистики, це ще пов'язано із загальною культурою спілкування в Туреччині. У турецькому суспільстві демінутиви використовуються досить рідко, тільки близькі друзі можуть називати один одного скороченою формою імені, яка вважається фамільярною (*Neco, Fato*). У пресі демінутиви трапляються тільки як частина прізвиська спортсменів чи політиків: *Deli İbo* або *Çoban Sülo*. Вживання таких моделей найчастіше підкреслює близькість до народу, народне визнання. Ще одна причина використання імен вторинної номінації у газетній публікації (прізвиськ, димінутивів і т.п.) – це свідомий прагматичний зсув у бік заниження соціального статусу реферанта. Як приклад можемо навести повторюване використання скороченої форми прізвища колишнього французького президента Ніколя Саркозі у публікації, де мова йшла про його відпустку з дружиною Карлою Бруні: *uçğa binen Sarko ve Bruni; Sarko ile Carla*.

В основному ж прізвиська використовуються в газетних текстах разом з офіційними іменами як знак додаткової риси, що характеризує референта, і часто

супроводжуються вступними конструкціями типу «відомий як»: *Unutulmaz siyasetçi Karaoğlan Bülent Ecevit. Türk edebiyatının 'cumhurbaşkanı' olarak tanımlanan Hürriyet Gazetesi Yayın Danışmanı Doğan Hızlan. 'Uçan Bufalo' lakaplı milli atlet Reşat Oğuz.* Як видно з прикладів, уживання прізвиस्क допомагає автору статті висловити свою суб'єктивну оцінку по відношенню до референта.

Використання ініціалів імені також нехарактерне для турецької преси. Виняток становлять двокомпонентні особові імена. У зв'язку з тим, що для звернення, як правило, використовується тільки одне ім'я з двох, друге ім'я на письмі замінюється ініціалом: *B. Uğur Banoğlu, Gülçin Y. İzel.* З одного боку, це пояснюється таким нелінгвістичним явищем, як мода, з іншого, на думку дослідниці іспанських антропонімів Шемінової Н.В., це є певним наслідуванням американської традиції, адже модель «ім'я + ініціал середнього імені + прізвище» є найбільш поширеною моделлю номінації в американській антропоніміці [6, с. 300].

Також ініціальні літери імені та прізвища можуть використовуватися в статтях, де з метою безпеки не розкривається справжнє ім'я злочинця, потерпілого або посадової особи: *evlerinde saklanan B.Ö'ye Kurban Bayramı öncesi eylem talimatı geldi; planını engelleyen polislerden M.T.*

Імена дітей в пресі вживаються, як правило, без прізвищ: *Merve, Serdar.* Якщо йдеться про сім'ю, використовується модель «прізвище + ailesi (сім'я)» (*Köse Ailesi*), якщо говорять про подружню пару, використовується модель «ім'я чоловіка + ім'я дружини + прізвище + çifti (пара)» (*Yusuf-Funda Cevat çifti*).

Етикетні поширювачі типу *bey / bayan* (пан / пані) вживаються в пресі тільки при передачі прямої мови:

'Mehmet Ali Bey, şu soruma cevap verir misiniz?'

Звернення в інтерв'ю до чиновників, які нині обіймають високі посади, обмежується назвою посади з афіксом приналежності (мій): *Başkanım, Bakanım, sayın Büyükelçim*.

Примітно, що в заголовках публікацій часто використовується усічена модель іменування – тільки ім'я або тільки прізвище: *Erdoğan Batı'yı terörizmle suçluyor. Seren'in gizli aşkı*. На нашу думку, це зумовлено тим, що основне завдання заголовка – передача інформації в максимально стислій формі.

Таким чином, можна сказати, що вибір антропонімічної моделі в турецьких газетних публікаціях залежить як від стилю публікації, її жанру і тематичних особливостей, так і від суб'єктивного ставлення автора до референта, віку референта, його соціального статусу, сфери діяльності, а також загальноприйнятих в турецькому суспільстві норм комунікації.

Література

1. Külebi O. Türkçe Ünlemlerin Kullanımbilim (Pragmatics) Yönünden İncelenmesi // Dilbilim Araştırmaları 1990.– İstanbul, 1990.– Nitit Yayınevi, s. 10-34.

2. Aşkın Balcı H. Edimbilim ve Gramer İlişkisi // İternational Journal Of Languages. Education and Teaching. Volume 5. Issue 4.– p. 556-566.

3. Цегельник Д. Е. Прагматика товарных знаков аббревиатурного происхождения: диссертация ... кандидата филологических наук: 10.02.04. / Д. Е Цегельник. - Уфа, 2002. - 185 с.

4. Степанов Ю.С. В трехмерном пространстве языка: Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства / Ю.С. Степанов. - М., 1985. - 335с.

5. Скразловська І.А. Антропонімічні моделі турецької мови як лінгвокультурний феномен // Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Питання ходознавства в Україні» 28 березня 2019 р. - с. 102-105.

6. Шеминова Н.В. Антропонимы в медийном дискурсе // Системные и дискурсивные свойства испанских антропонимов / под. ред. проф. Ю.А. Рылова. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2010. — с. 295-363.

Анотація

Скразловська І.А. Прагматика антропонімічних моделей турецької мови (на матеріалі турецької преси)

Кожному сучасному суспільству притаманні певні антропонімічні моделі, які склалися на протязі історії і є соціально й культурно обумовленими. Ці моделі містять офіційні та неофіційні найменування людини. Жанрове і тематичне різноманіття газетних публікацій дозволяє виявити особливості вживання антропонімічних моделей турецької мови у різних контекстах і у різних сферах діяльності людини - в політиці, економіці, культурі, спорті. У роботі досліджуються прагматичні особливості антропонімічних моделей турецької мови на матеріалі турецької преси. Робиться висновок, що вибір антропонімічної моделі в турецьких газетних публікаціях залежить як від стилю публікації, її жанру і тематичних особливостей, так і від таких прагматичних чинників, як суб'єктивне ставлення автора до референта, вік референта, його соціальний статус, сфера діяльності, а також загальноприйнятих у турецькому суспільстві норм комунікації.

Ключові слова: прагматика, турецька мова,

антропонімічні моделі, газетні тексти

Аннотация

Скразловская И.А. Прагматика антропонимических моделей турецкого языка (на материале турецкой прессы)

Каждому современному обществу присущи определенные антропонимические модели, которые сложились на протяжении истории и являются социально и культурно обусловленными. Данные модели включают в себя официальные и неофициальные наименования человека. Жанровое и тематическое разнообразие газетных публикаций позволяет выявить особенности использования антропонимических моделей турецкого языка в разных контекстах и в разных сферах деятельности человека - в политике, экономике, культуре, спорте. В работе исследуются прагматические особенности антропонимических моделей турецкого языка на материале турецкой прессы. Делается вывод, что выбор антропонимических моделей в турецких газетных публикациях зависит как от стиля публикации, ее жанра и тематических особенностей, так и от таких прагматических факторов, как субъективное отношение автора к референту, возраст референта, его социальный статус, сфера деятельности, а также общепринятых в турецком обществе норм коммуникации.

Ключевые слова: турецкий язык, прагматика, антропонимические модели, газетные тексты

Annotation

Skrazlovska I.A. The Pragmatics of the Anthroponymic Models of the Turkish Language (On the

Material of the Turkish Press)

Every modern society has a certain number of anthroponymic models which have been formed throughout history, and are socially and culturally determined. These models include official (formal) and unofficial (informal) personal names. The genre and thematic diversity of newspaper publications makes it possible to identify the peculiarities of the use of anthroponymic models of the Turkish language in various contexts and in different areas of human activity: in politics, economics, culture, and sports. This paper explores the pragmatic dimension of the anthroponymic models of the Turkish language on the material of the Turkish press. It is concluded that the choice of anthroponymic models in Turkish newspaper publications depends on the style of publication, its genre and thematic features, as well as on such pragmatic factors as an author's subjective attitude to the referent, the referent's age, his social status, field of activity, and the norms of communication in the Turkish society .

Keywords: pragmatics, Turkish language, anthroponymic models, newspaper texts

К ПРОБЛЕМЕ СОКРАЩЕНИЯ (АББРЕВИАЦИИ) КАК СПОСОБА СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

Алибекироглу С.

Газиантепский университет

Харьковский национальный педагогический
университет имени Г.С. Сковороды

Как известно, турецкий язык с точки зрения

морфологии относится к агглютинативным языкам суффиксального типа. В турецком языке суффиксы являются основным элементом, выполняющим как словообразующую, так и формообразующую функции. Основным способом словообразования является, в частности, добавление суффикса к корню слова, в результате чего мы получаем слово с новым значением (*göz + lük > gözlük, bil + dir- > bildir-* и т.п.). Помимо этого, для создания новых слов используются такие способы, как сложение основ слов (*kapı + kol (u) > kapı kolu, hanım + el > hanımeli* и т.п.) и чередование звуков (*abdal ~ aptal, yay- ~ yaz-* и т.п.). В работах, вышедших в последние годы в Турции, высказывается мнение, что сокращение (аббревиация) также является способом словообразования в турецком языке. Однако данный вопрос до сих пор вызывает научные дискуссии.

Первым ученым, который высказал мысль о том, что сокращение может быть использовано для создания новых слов в турецком языке, стал Бесим Аталай. В своей книге «*Türkçe'de Kelime Yarma Yolları*» («Способы словообразования в турецком языке»), написанной им в 1946 году, Аталай отмечает, что российские лингвисты называют сокращение (аббревиацию) одним из распространенных в русском языке способов образования новых слов и что этот метод словообразования также может использоваться и в турецком языке. Ученый определяет сокращение только как формирование новых слов путем объединения начальных букв элементов словосочетания, т.е. как инициальную аббревиацию, и приводит такие примеры: *Türk Dil Kurumu > TDK, Türkiye Büyük Millet Meclisi > TBMM* [1, с. 59]. В научных трудах последних лет, посвященных турецкому языку, часто можно встретить

утверждение, что сокращение, наряду с суффиксацией и сложением основ, является эффективным способом словообразования.

Сокращение/аббревиатуру (акроним) можно определить как словоформу, образованную путём сочетания начальных букв или начальных слогов элементов словосочетания. Сокращения образуются с целью экономии времени и языковых средств, с целью облегчить или повысить запоминаемость названий организаций и учреждений и терминов в виде сложных слов, упрощения произношения и придания слову смысла. Высказывается мнение, что сокращения (аббревиатуры), образованные путем сложения начальных букв, могут со временем стать полноценными словами и войти в словарный состав языка [2, с. 181], [3, с. 392], [4, с. 834], [5, с. 56].

В турецком языке сокращение (аббревиация) в основном происходит следующим образом:

а- При образовании аббревиатур в основном используются начальные буквы названий организаций и учреждений:

Birleşmiş Milletler = BM BM'den yapılan açıklamaya göre.

Devlet Su İşleri = DSİ DSİ tarafından kurulan elektrik santrali.

Türk Dil Kurumu = TDK TDK Türkçe sözlüğün yeni baskısı çıktı.

Güneydoğu Anadolu Projesi = GAP GAP sayesinde pek çok il ve ilçe suya kavuştu.

б- Иногда используется начальная буква первого слова и второе слово целиком:

Olağanüstü Hal = OHAL OHAL kapsamında operasyonlar sürüyor.

c- Иногда сокращение образуется путем сочетания начальных букв одних слов и начальных слогов других слов (смешанная аббревиатура):

Türkçe Öğretim Merkezi >TÖMER TÖMER kayıtları başladı.

d- Иногда используется начальный слог первого слова и целиком второе слово. В таких конструкциях между звуком или слогом и целым словом ставится дефис. Такие сокращения предпочтительны в основном при образовании терминов:

elektronik posta = e-posta (email) Dün, arkadaşşımdan e-posta aldım.

elektronik devlet hizmeti = e-devlet Sınav başvurunuzu e-devlet üzerinden yapabilirsiniz.

e- Также наблюдается способ образования аббревиатур путем сокращения иностранного слова до начального слога:

laboratuar = lab. Yarınki ders için labda hazırlık yapıyoruz.

kilogram = kilo Elmayı kilo kilo alırlar.

f- Также в турецком языке имеют место сокращения (хотя и редко), образованные по моделям, указанным выше, однако состоящие только из части первого слова; буквы же, составляющие конечную часть данного сокращения (аббревиатуры), не играют роли в расшифровке слова, придавая ему только категориальные признаки:

Tarım Satış Kooperatifleri Birliđi > TARİŞ

Как видим, в сокращении *TARİŞ* «*TAR*» – начальный слог слова «*tarım*». Однако *İŞ* или *İ* и *Ş* не являются начальным слогом или начальной буквой других слов. Такая ситуация открывает путь для дискуссии: является ли сокращение (аббревиация) самостоятельным и

эффективным способом словообразования? Несмотря на утверждение лингвистов, что сокращение полностью передает смысл оригинальной структуры [5, с. 57], пример сокращения *TARİŞ* показывает, что это не всегда так

Таким образом, каким бы способом не были образованы сокращения (аббревиатуры), необходимо знать полное название организации, учреждения, оригинальную форму термина или сложного слова, которые послужили основой для сокращения. Сначала эти полные названия и термины должны укорениться в сознании носителей языка. Только после этого носителям языка становятся понятными формы, представленные в виде сокращений, и общество может их принять и использовать. Сокращения (аббревиатуры), производящая основа которых неизвестна или неясна, теряют смысл [6, с. 38]. По этим причинам неправильно считать сокращения (аббревиатуры) новым способом словообразования ни в турецком, ни в других языках.

Литература

1. ATALAY, Besim (1946), *Türkçe'de Kelime Yapma Yolları*, İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.
2. DEMİR, Nurettin, YILMAZ, Emine (2009), *Türkçe El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları.
3. EKER, Süer (2011), *Çağdaş Türk Dili*, Ankara: Grafiker Yayınları.
4. AKALIN, H. Şükrü (2014), "*Türkçede Söz Yapımı Yolları ve Sözlükselleşme*", XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri, 11-13 Kasım 2014, Cilt: 1, s. 831-841.
5. SARI, İsa (2015), *Türkçede Ekleme Dışı Sözcük Yapımı ve Sözlükselleşme*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk

Dili Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara. (erişim: 25.03.2019).

6. ALİBEKİROĞLU, Sertan (2017), “*Türkçede Sözcük Türetme Yolları*”, Gaziantep University Journal of Social Sciences, [Cilt 16, Sayı 1](#), s. 35 – 46.

Аннотация

Алибекіроглу С. К ПРОБЛЕМЕ СОКРАЩЕНИЯ (АББРЕВИАЦИИ) КАК СПОСОБА СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

С точки зрения морфологии, турецкий язык относится к агглютинативным языкам суффиксального типа. Основным способом словообразования является добавление суффикса к корню слова. Помимо этого, в словообразовании используются такие способы, как сложение основ слов и чередование звуков. В последние годы турецкие ученые высказывают мнение, что сокращение (аббревиация) также является одним из способов словообразования. В настоящем исследовании автор, проанализировав особенности формирования сокращений (аббревиатур) в турецком языке, приходит к выводу, что сокращения, производящая основа которых неизвестна или неясна, теряют смысл, поэтому неправильно считать сокращения (аббревиатуры) новым способом словообразования ни в турецком, ни в других языках.

Ключевые слова: турецкий язык, агглютинативный язык, сокращение, аббревиация, способы словообразования.

Анотація

Алібекіроглу С. ДО ПРОБЛЕМИ СКОРОЧЕННЯ (АБРЕВІАЦІЇ) ЯК СПОСОБУ СЛОВОТВОРЕННЯ У

ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

З погляду морфології, турецька мова належить до аглютинативних мов суфіксального типу. Основним способом словотворення є додавання суфікса до кореня слова. Крім цього, у словотворенні використовуються такі способи, як складання основ слів і чергування звуків. В останні роки турецькими вченими висловлюється думка, що скорочення (абревіація) також є одним із способів словотворення. У цьому дослідженні автор, проаналізувавши особливості формування скорочень (абревіатур) у турецькій мові, доходить висновку, що скорочення, твірна основа яких невідома або незрозуміла, втрачають сенс, тому неправильно вважати скорочення (абревіатури) новим способом словотворення ні в турецькій, ні в інших мовах.

Ключові слова: турецька мова, аглютинативна мова, скорочення, абревіація, способи словотворення.

Annotation

Alibekiroğlu S. TO THE PROBLEM OF SHORTENING (ABBREVIATION) AS A METHOD OF WORD FORMATION IN THE TURKISH LANGUAGE

In terms of morphology, the Turkish language belongs to the agglunative languages of the suffixal type. The main way of word formation here is adding a suffix to the root of the word. Besides, word formation uses such methods as compounding (joining words) and alternation of sounds. In recent years, Turkish scholars have expressed the opinion that shortening (abbreviation) is also a way of word formation. In the present study, the author, after analyzing the peculiarities of shortenings (abbreviations) in Turkish, concludes that the abbreviations, the meaning of which is unknown and unclear, make no sense,

therefore it is wrong to consider abbreviation as a new word formation method neither in Turkish nor in other languages.

Key words: the Turkish language, agglutinative language, abbreviation, shortening, word formation methods.

САМОБУТНІСТЬ СХІДНОЇ КУЛЬТУРИ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В ЯПОНІЇ ТА УКРАЇНІ

Горбуньова С.О., викладач кафедри східних мов,
ДЗ «Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка»

Кожна людина впродовж усього свого життя тією чи іншою мірою піддається впливу соціальних інститутів: сім'я, навчальні та робочі колективи, засобами масової комунікації, важливе місце серед яких посідає реклама. А серед різновидів рекламної продукції найбільшу цікавість викликає соціальна реклама. Соціальну рекламу як вагомий феномен соціального життя у своїх роботах розглядають Р. Барт, Д. Бурстін, Ж. Бодріяр, Ю. Габермас, У. Еко. У наукових працях М. Ісаєва, Т. Матиціної, У. Потапової, Н. Старих соціальна реклама розглядається переважно як форма соціального впливу та особливий інструмент соціальної політики держави. Серед закордонних науковців доцільно згадати наступних: Д. Акер, Д. Маєр, В. Велс.

Актуальність обраної теми зумовлена розповсюдженням соціальної реклами як в Україні, так і в Японії, збільшенням її впливу на громадську свідомість та активне використання її, як інструмента формування та корегування суспільної думки та ліній поведінки.

Отже, виходячи з вищезазначеного, можемо окреслити мету нашої статті як дослідження впливу соціальної реклами на суспільство, її особливостей в японському та українському інформаційному просторі та виявлення її виховної складової.

Об'єктом цього дослідження виступає соціальна реклама в японському та українському інформаційних суспільствах; відеоролики соціальної реклами, поширеної в сучасний період. Предметом є ефективність соціальної реклами в Україні та Японії, а також вплив цієї реклами на суспільство.

Методологічну основу проведеної роботи складають основні принципи соціологічного аналізу, а також системний, порівняльний, історичний, пізнавальний підходи. В межах історичного підходу вивчався процес виникнення та розвитку соціальної реклами. Згідно з термінологічним принципом було дано визначення основним поняттям, що були використані в роботі. Системний підхід дозволив цілісно відобразити феномен соціальної реклами в інформаційному просторі Японії та України, виявити основні зв'язки між її структурними елементами, розглянути соціальну рекламу в якості частини культури інформаційного суспільства. Пізнавальний принцип допоміг у вивченні динаміки соціальної реклами та її взаємодії з суспільством.

Російський журналіст І. Буренков впровадив термін «соціальна реклама», як аналог закордонному терміну «public service announcement». Під цим терміном він розуміє інформацію, поширену будь-яким способом і в будь-якій формі із застосуванням будь-яких засобів, адресовану невизначеному колу осіб, і спрямовану на досягнення благодійної та іншої суспільно корисної мети, а також

забезпечення інтересів держави. Однак цей термін поширений лише на теренах пострадянського простору. У всьому світі, зокрема в країнах Європи та Сполучених Штатах Америки, для позначення такого типу реклами використовують поняття „некомерційна” та „суспільна” реклами [1]. На думку науковців К. Бове та В. Аронса, під „некомерційною” рекламою розуміють таку, яку фінансують благодійні установи, релігійні, громадські або політичні організації. Основною метою такої реклами є стимулювання пожертв та переконання громадськості обстоювати ту чи іншу думку. „Суспільна реклама” – це та, яка передає повідомлення, що пропагує яке-небудь позитивне явище. Професіонали рекламної індустрії створюють її безплатно. Місце й час у ЗМІ також надають на некомерційній основі [1].

Науковець А. Андрусенко визначає соціальну рекламу наступним чином: «Соціальна реклама – це різновид комунікації, орієнтований на привернення уваги до найактуальніших проблем суспільства та його моральних цінностей, орієнтований на актуалізацію проблем суспільства». [2].

Дослідники С. Андріяшкін і Д. Кола визначають її, як різновид усвідомленого впливу суб'єкту, який характеризується невизначеністю цільової аудиторії, зверненням рекламного повідомлення до важливих соціальних проблем і його підвищеною емоційністю, Г. Ніколайшвілі – як різновид комунікації, орієнтований на залучення уваги до найбільш актуальних проблем суспільства і його моральних цінностей, орієнтований на актуалізацію проблем суспільства [3].

У „Словнику-довіднику для соціальних педагогів та соціальних працівників” за редакцією Т. Алексеєнко

соціальну рекламу визначають, як інформацію з питань здорового способу життя, охорони здоров'я, екології, збереження енергоресурсів, профілактики правопорушень, соціального захисту та безпеки населення, яка не має комерційного характеру і спрямована на дітей, підлітків, молодь, жінок, різні категорії сімей. О. Савельєва визначає соціальну рекламу, як таку, що спрямована на поширення корисних, з погляду суспільства, соціальних норм, цінностей, моделей поведінки, знань, які сприяють співіснуванню в межах цього суспільства [4].

Гуманізація суспільства передбачає толерантне ставлення один до одного людей у суспільстві. Однак дуже часто заявлена толерантність наштовхується на вже наявні соціальні норми.

В Україні поняття соціальної реклами закріплене в Законі України „Про рекламу”, ухваленому в 1996 році. У своїй першій редакції Закон містив термін „соціальна рекламна інформація”, під яким розуміли інформацію державних органів з питань здорового способу життя, охорони здоров'я, охорони природи, збереження енергоресурсів, профілактики правопорушень, соціального захисту та безпеки населення, яка не мала комерційного характеру. У такій рекламі не згадували конкретну продукцію та її виробника. У 2003 році до Закону внесли зміни, відповідно до яких соціальну рекламну інформацію замінили терміном „соціальна реклама”, і змінили її означення. Нині під нею розуміють інформацію будь-якого виду, розповсюджену в будь-якій формі, яку спрямовано на досягнення суспільно корисних цілей, популяризацію загальнолюдських цінностей, і розповсюдження якої не має на меті отримання прибутку [5].

Головними напрямками соціальної реклами є:

- молода сім'я;
- профілактика залежностей у молодіжному середовищі;
- соціальна підтримка дітей та молоді з особливими потребами;
- творча та обдарована молодь;
- волонтерський рух;
- дозвілля молоді;
- соціальна підтримка молоді, що повернулась із місць позбавлення волі;
- жіноча молодь;
- телефон довіри;
- соціальна підтримка сиріт;
- профілактика правопорушень у молодіжному середовищі;
- соціальна адаптація сільської молоді;
- соціальна підтримка допризовної та призовної молоді, військовослужбовців та молоді, що звільнилася зі Збройних Сил України тощо [6].

В Японії розрізняють декілька визначень реклами. Важливими для тематики соціальної реклами є **公共広告** (Публічна реклама) та **意見広告** (Протестна реклама). **公共広告 (こうきょうこうこく)** Публічна реклама - це загальний термін для усієї реклами, яка має свою «філософію», робить рекламу доступною для громадськості і проводить соціальне просвітництво, а також не є не головним чином рекламною продукцією або представляє корпоративний імідж. **意見広告 (いけんこうこく)** Протестна реклама- це реклама, створена окремими особами, групами, компаніями тощо з метою висловлення власних думок і претензій щодо політичних питань, соціальних питань, законів, систем

оподаткування тощо. Як рекламний об'єкт, така реклама характеризується тим, що вона не призначена для комерційного використання.

Таким чином можна зазначити, що навіть звичайна реклама в Японії несе у собі соціальний підтекст та проводить «виховну» роботу.

Реклама в Японії використовується для висловлення власної думки, розповсюдження серед багатьох верств суспільства, отримання розуміння та схвалення цих думок. Реклама відображає як відносно добре відомі питання та проблеми, так і ті, що не є загальновідомими. Крім того, протестна реклама часто публікується у зарубіжних засобах масової інформації, щоб звернутися до широкого кола людей за кордоном.

Основним розповсюджувачем соціальної реклами в Японії є Рада з реклами Японії (Advertising Council Japan, AC Japan), яка займається розміщенням соціальної реклами від імені різних спонсорів, включаючи як некомерційні організації, так і державні організації. [7]

AC Japan було засновано в 1971 році в Осаці главою ради директорів компанії Suntory Кейдзо Саджі; спочатку як Кансайську раду з реклами, потім в 1974 році було перетворено в загальнонаціональну раду Japan Advertising Council, а в 2009 році організація отримала нинішню назву - Advertising Council Japan, у якої є представництва в багатьох префектурах Японії.

Рада з реклами Японії не виробляє рекламу громадських послуг сама; вона діє в якості координатора і розподільника такої рекламної продукції. Рада приймає запити від організацій-спонсорів для японських рекламних кампаній, які орієнтовані на конкретні соціальні проблеми.

Станом на березень 2015 року Рада об'єднує 1115

організацій з трьох категорій: бізнесу, ЗМІ та рекламних агентств. [7]

Спираючись на роботи багатьох дослідників феномену соціальної реклами, та звертаючись до праць Д. Денісона пропонуємо класифікувати соціальну рекламу відповідно до:

- суб'єкту соціальної реклами (*реклама державних інститутів, некомерційних організацій, соціально-орієнтованих бізнес – організацій*)

- об'єкту соціальної реклами (*реклама цінностей, соціально бажаних моделей поведінки тощо*);

- мети рекламної кампанії (*профілактика, інформування, пропонування шляхів розв'язання проблем тощо*);

- масштабу дії соціальної реклами (*глобальний, національний, регіональний та муніципальний*); концентрації на цільовій аудиторії (*вибіркова, масова*);

- характеру впливу соціальної реклами (*раціональна, емоційна*);

- форми соціальної реклами (*стаття, оголошення тощо*).

Також науковець виділяє п'ять основних функцій соціальної реклами – інтегративну, ідеологічну, виховну, соціалізуючу й культурну [8].

Сутність інтегративної функції полягає в здійсненні рекламної діяльності в соціальній сфері з інтеграцією зусиль різних служб, організацій та закладів. Ідеологічної – у тому, що соціальна реклама є провідником соціальної політики держави. Тобто, провідна роль держави у визначенні змісту та напрямків застосування реклами в соціальній сфері сприяє просуванню в маси ідеології панівної в державі влади.

Реалізація виховної функції соціальної реклами тісно пов'язана з виконанням нею ідеологічної, адже виховання – це процес усвідомленого, цілеспрямованого та систематичного формування особистості, який здійснюють у межах та під впливом соціальних інститутів, що має на меті підготовку до виконання соціальних функцій та ролей, до життєдіяльності в різних сферах соціальної практики [8].

З виховною функцією тісно пов'язана соціалізуюча. Виховання є складовою частиною процесу соціалізації і, впливаючи на виховання особистості, соціальна реклама виступає в ролі макрофактору, як провідника державної соціальної політики та мезофактору соціалізації особистості, оскільки одним з основних каналів передавання соціальної рекламної інформації є засоби масової інформації.

Культурна функція полягає в тому, що соціальна реклама виступає одночасно, як результат культурного розвитку суспільства, є віддзеркаленням його цінностей, норм, стереотипів тощо, так і генератором нових моделей поведінки, зразків усної народної творчості, стереотипів сприймання певних явищ та категорій людей тощо [6]

Помітним напрямом у сучасній соціальній рекламі стає застереження проти насильства в сім'ї, здійснюваного над жінками, причому, якщо спочатку йшлося про фізичне насильство, то на сьогодні актуалізується і проблема насильства психологічного, викликана новітніми реаліями, гендерними стереотипами, що останнім часом закріпились у суспільстві. Така реклама, передусім спрямована на жінок, є або виключно емоційною, або емоційно-раціональною, де емоційні звернення підкріплюються статистикою. Яскравим прикладом такої реклами в Україні став проект «Не дрібниці» від фонду ООН в сфері народонаселення UNFPA.

Чотири відеоролики показують ситуації, в яких є признаки психологічного насильства у відносинах, серед яких ревності, гіперконтроль, тиск та маніпуляції. Наприклад, що за словами «Люблю» може ховатися підтекст «вирішувати усе за тебе», або «моя» («мама готує краще»); кожен подарунок може позначати «Твоя сукня закоротка. Для кого ти її вдягла?», «Припини спілкуватися з друзями» та ін. Доречним буде сказати, що рекламна кампанія була направлена не тільки на жінок, але й на чоловіків, оскільки потрапити у такі проблемні стосунки може кожен.

Для японських жінок дуже розповсюдженими є проблеми реалізації на робочому місці (навіть зараз зберігається зневажливе ставлення до жінок в офісах, вони часто виконують прості обов'язки, як-от зробити копії документів, подати каву чи чай та інше), проблеми працюючих матерів, котрим потрібно знаходити час на дітей тощо. Важливим питанням є проблема стирання особистості жінки, коли вона стає матір'ю. Багато жінок зазначають, що після народження дитини вони майже не чують свого власного імені, вони назавжди перетворюються на мати 「ママ」. Задля цього проекту було проведено дослідження: як змінюється рівень окситоцину в організмі жінок, яких називають їх справжнім ім'ям. Результати довели, що рівень цього гормону збільшується. Головними ідеями кампанії є 「ほんの小さなきっかけで女性は美しくなれる」 «Жінки можуть бути красивішими, якщо чоловіки будуть робити для них навіть маленькі речі» та 「すべての女性は、美しさという本能がある」 «Кожна жінка народжена бути красивою».

Відповідно до проблематики добираються креативні прийоми, спектр яких є доволі великим, і серед яких

чималий корпус апелює до міфологічної традиції, – соціальна реклама переважно ґрунтується на символах, архетипах і бінарних опозиціях, вибір яких прямо зумовлюється тематикою й акцентованою суспільною проблемою. Наприклад, короткий ролик, де кілька молодих людей з різних країн (Гвінея, Китай, Швеція, Вірменія) говорять українською. Але дівчина з України задається питанням: «Почему же мы на ней не разговариваем?» («Чому же ми нею не спілкуємося?»). Нажаль, навіть сьогодні в Україні зберігається проблема «мови». Тому соціальна реклама, направлена на популяризацію спілкування рідною мовою, є дуже актуальною.

Дуже поширеною на сьогодні є соціальна реклама з композицією, що інтригує, коли реципієнт спочатку не знає, над якою проблемою йому пропонують замислитись. Дуже поширеною є проблема захисту тварин, які або живуть на вулиці, або часто там знаходяться. Наприклад, у випущеному в 2016 році в Японії соціальному ролику глядачеві спочатку показують відео котів, які граються, сплять чи знаходяться на вулиці, і лише в середині відео порушують проблему перебування тварин зовні узимку. Через холод, коти намагаються знайти собі теплі схованки, і часто обирають місця під капотом машин. Тому автори проекту звертаються до власників авто із проханням «乗る前にボンネットをバンバン» («Перед тим, як сідати в машину, постукайте по капоту»), щоб зберегти життя тваринам, які можуть там знаходитися.

Окремим доволі помітним різновидом сучасної реклами є псевдосоціальна або стилізована під соціальну реклама, коли товар намагаються міфологізувати, асоціюючи із загальнолюдською цінністю. Ставлення до цього явища може бути неоднозначним: з одного боку,

рекламодавцями експлуатуються загальні цінності, не надто логічним чином проєктовані на певний товар, а з іншого – незважаючи на додаткову комерційну конотацію, пропагують важливі для соціуму моделі й орієнтири, що може сприяти виробленню адекватної соціальної поведінки. Тут можемо навести приклад рекламного ролика від японської компанії «Тойота», у якому вони рекламують одну із своїх нових розробок. Проте сам відеоролик показує декілька сімей, у яких батькам та дітям задали одні й ті самі питання за темою «Як ви вважаєте, ваші рідні вас люблять?»: «Як часто ви спілкуєтеся?», «Чи часто згадуєте один про одного?», та ін. Потім батькам та дітям показали записи, на яких їхні родичі відповідають на ці питання. Такий експеримент довів, що навіть коли люди не показують своїх справжніх почуттів, через сором чи інші причини, насправді вони завжди думають про рідних, пишаються своєю сім'єю та цінують свої спогади. Головним рекламним закликом відео стали слова 「愛されている分だけ、やさしさを返そう」 («Висловіть своєю добротою усю любов, яку ви отримали»), після котрих запропоновано обрати новий автомобіль від «Тойота», який дозволяє комфортно керувати машиною навіть літнім людям.

Передусім, важливо підкреслити відмінність образних засобів соціальної реклами від тих, що використовують під час створення реклами звичайної. Якщо в створенні комерційної реклами вдалими акцентами будуть сенсаційність, двозначність, комізм ситуації та жарти, які можна згодом переказати комусь, створюючи рекламний ланцюг, то під час створення соціальної – основну увагу приділяють її емоційній насиченості, сприйнятливості та конкретиці. Важливо, щоб зміст

соціальної реклами не суперечив потребам та цінностям цільової групи, якій адресовано рекламне звернення. Можемо порівняти два рекламних продукта на тематику донорства крові. В українському ролику, знятому за підтримки 1+1Media, головний персонаж – «вампір», який потребує крові і тому приходиться до лікарні, проте там крові нема. Головний герой задає питання «Я-от можу почекати, а що робити тим, кому кров потрібна зараз?». Увесь ролик наповнений комізмом, триває 2 хвилини і більше нагадує трейлер до комедійного фільму, а ніж соціальну рекламу з призивом ставати донорами. На відміну від українського, японський варіант реклами донорства – лаконічний та коротший. Це 46 секундний ролик, де дитина, граючись, проливає стакан із томатним соком. І, щоб вирішити це, переливає сік з інших стаканів на столі до порожнього, розподіляючи його рівномірно. Це доволі зрозуміла, проте елегантна алюзія на те, як донори можуть поділитися своєю кров'ю. Реклама була зроблена за підтримки QOLP та Японського товариства Червоного хреста.

Цікаво, що спеціалісти, які працюють в рекламній галузі наголошують на тому, що соціальна реклама не обов'язково має сподобатися та викликати позитивні емоції. Є думка, що реклама, яка не сподобалась і викликала негативні почуття є ефективнішою, ніж сіра і стандартна реклама, яку взагалі не помічають. Гарним прикладом може стати японський відеоряд, що призиває не зливати жир, який залишився після приготування їжі, у раковини, оскільки після цього він попадає до моря та океану. В короткому сюжеті глядачеві спочатку показують непривабливу струю жиру, що зливають, а потім як такою ж рідиною обливають дівчину, вдягнену у костюм русалки.

Проаналізувавши наведені приклади, ми можемо

зробити висновки, що соціальна реклама в обох країнах несе у собі ключові поняття і проблеми, зорієнтовані на громадян Японії та України відповідно. Навіть проекти спільної тематики оперують різними засобами впливу на глядача. Соціальна реклама в Україні зараз переживає період порівняно активного розвитку й набуває власної специфіки, що зумовлюється суспільно-політичними й соціокультурними причинами. Вона дедалі активніше намагається виявляти себе, як вагомий інструмент соціалізації особи, профілактики ціннісних і поведінкових девіацій, однак, сьогодні, здебільшого, у ній застерігають або критикують певне явище без пропонування альтернативи, що призводить до зниження її ефективності. Що ж до Японії, то можна відзначити, що навіть не соціальна за своєю природою рекламна акція дуже часто має соціально важливий підтекст, що досить часто виражається у слогані кампанії. Можна навести приклади з реклами автівок, музичних інструментів чи навіть газової компанії: 「愛されている分だけ、やさしさで返そう」 («Висловіть своєю добротою усю любов, яку ви отримали»), 「音楽は、言葉を超える」 («Музика передає слова»), 「ごはんを数だけ、家族になる」 («Чим більше ви їсте, тим більше стаєте сім'єю»).

Перспективи подальших наукових розвідок за темою дослідження полягають у можливості аналізу усього пласту рекламної продукції, наявних у ній культурних концептів та символів, характерних східним та західним культурам.

Література.

1. Ромат Є. Організація та проведення соціальної рекламно-інформаційної кампанії: метод. Посібник / Авторський колектив: Т. Марочко, Є. Ромат, А. Стелковська, Т. Хімченко, – К.: Фенікс, 2007, 107 с. 2.

Андрусенко, А. Соціальна реклама в Україні: здобутки та перспективи [текст] / А. Андрусенко // Маркетинг в Україні. – 2006. – №1. – С. 4–5. **3.** Николайшвили Г. Социальная реклама. Теория и практика. / Николайшвили. – М.: Аспект пресс, 2008 Социальная реклама: Теория и практика: Учеб. пособие для студентов вузов/ Г. Г. Николайшвили. – М.: Аспект Пресс, 2008. – 191 с. **4.** Савельева О. О. Введение в социальную рекламу. М., 2007 **5.** Про рекламу (нова редакція) [текст]: Закон України № 1121-IV, 11 липня 2003 року // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 8. – Ст. 62. **6.** Палій Л. Соціальна реклама в Україні : спроба теоретичного аналізу // Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні [Текст] : матеріали Другої всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих учених (26 січня 2012 р., м. Острого.) / за заг. ред. канд. держ. упр. О. В. Шершньової. – Острого : Видавництво Національного університету „Острозька академія”, 2012. – 364 с. **7.** Advertising Council Japan, офіційний сайт. URL: <https://www.ad-c.or.jp/> **8.** Денисон, Д. Учебник по рекламе [текст] / Д. Денисон, Л. Тоби. – Минск, 1996. – 538с.

Горбуньова С. О. Особливості соціальної реклами в Японії та Україні.

У статті розглянуто явище соціальної реклами, як культурного елементу в обох країнах. Проаналізовано на предмет схожих та окремих рис, культурних концептів тощо. Зазначено функції та особливості соціальної реклами в обох країнах.

Ключові слова: соціальна реклама, культурні особливості, японська мова, японська мова, українська мова, українська культура.

Горбунёва С. О. Особенности социальной рекламы в Японии и Украине.

В статье рассматриваются явление социальной рекламы, как культурного элемента в обоих странах. Проанализировано на предмет похожий и различных черт, культурных концептов и т.д. Обозначено функции и особенности социальной рекламы в обоих странах.

Ключевые слова: социальная реклама, культурные особенности, японский язык, японская культура, украинский язык, украинская культура.

Horbunova S. O. Features of public service announcement in Japan and Ukraine.

The article describes public service announcement as element of culture in both countries. We analyzed it for common and different features, cultural concepts etc. We described functions and features of public service announcement in both countries.

Key words: public service announcement, cultural features, Japanese, Japanese culture, Ukrainian, Ukrainian culture.

УДК 811.521'255.2:6] (07)

**ПАТЕНТНІ ОПИСИ ЯПОНІЇ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

МЕДВЕДІВ А.Р., к.ф.н.
Міннеаполіс, США

Вивчення особливостей перекладу японських

науково – технічних текстів стосується обов’язково одного з важливих її видів – патентних описів або описів винаходів.

Про їхню лексичну та граматичну структуру І.В.Жукова зазначила: “... стиль патентних описів характеризується стандартизацією мовних засобів, великою кількістю штамів та стійких зворотів, уніфікацією синтаксичних конструкцій” [1, с.63]. Це вірно, але які вживаються для цього мовні засоби, вона не сказала.

С.В.Шевенко наводить низку спеціальних лексичних одиниць з бібліографічної частини патентних описів, проте самих текстів вона не торкається [2, с.334, 336].

А.В. Букрієнко і К.Ю. Комісаров коротко відзначають лексичні та граматичні прикмети описів винаходів і вперше повністю перекладають увесь бібліографічний розділ патентного опису. На жаль і вони не аналізують самого тексту опису після бібліографічної частини [3, с.172-174].

З огляду на це метою нашого дослідження є спроба проаналізувати тексти описів винаходів після бібліографії, в яких зазначаються головні прикмети нових технічних рішень у порівнянні з попередніми і робиться це в так званих патентних вимогах, тобто в патентній формулі.

Для такого аналізу були використані патенти Японії двох класів міжнародної патентної класифікації, а саме H01J s H01L.

Як відомо, патентний опис, крім вже зазначеної бібліографічної частини, містить під числом 54 заголовки, або назву винаходу хацумей-но мейсьоо 発明の名称, який, як правило, включає іменник, або

іменникове сполучення, що і є предметом винаходу, Наприклад, патент N43-8310 називається “Реза сооті йоо ходенкан” - レザ 装置用 放電管 (розрядна трубка газового лазера). Тобто патентується розрядна трубка газового лазера, а вона є іменником. Більш широке родове значення цього іменника - пристрій (そち).

В іншому патенті N57-10632 патентується не лише пристрій, але і спосіб функціонування цього пристрою “ Спосіб 方法 (хоохоо) вимірювання характеристик осаду у кольоровому кінескопі і пристрій 装置 згідно з цим способом” - Караа дзюдзоокан-но рандінгу токусей сокутей хоохоо (спосіб) ойобі сокутей сооті (пристрій)- カラジュ像管ノランディング特性測定方法オヨビ測定.装.置.

Якщо ж винаходом є електрична схема, чи який-небудь елемент електричної схеми, то в цьому випадку вона стає метою винаходу і фігурує в назві патенту або в самому описі, як наприклад в патенті N 60-13555 - даний винахід стосується схеми 回路 (кайро) визначення рівня сигналів кольорової сигналізації - Коно хацумей ва кара теребі дзюдзоокі –но кайро-ні кансуру - コノ発明はカラテレビジュゾオキノ回路に関する.

Таким чином іменник кайро 回路 є теж дуже необхідним терміном в тих патентних описах, в яких патентується об’єкт, пов’язаний з тією, або іншою електричною схемою.

За назвою винаходу (а в патентних описах останнього часу в їх кінці) під числом 57 слідує опис сутності винаходу – йоосі - よおし.

Але в деяких патентних описах після назви винаходу може знаходитись інший підрозділ , який

називається об'ємом патентних вимог (токкьо сейкю-но хан'і) - 特許請求の範囲, яких у описі винаходу може бути кілька. Найважливіша патентна вимога опису винаходу є перша, бо в ній міститься основне технічне рішення винаходу. Наступні патентні вимоги найчастіше відносяться до певних ознак цього основного технічного рішення. При цьому структура речень цих кількох вимог нерідко дуже подібна в лексичному і синтаксичному плані. Так у вищезгаданому патенті N 60-13555 слова “схема 回路 і “ стосується 関する { кайро і кансуру } повторюються в першій, другій і третій вимозі в однаковій послідовності. Лексична одиниця “ дзенкі ぜんき на двох сторінках патентних вимог (їх вісім) повторюється 25 разів, сполучення “ доденсей фуруму - どでんせいふれむ - 12 разів, сотіそち- 9 разів, денкітекіでんきてき- 6 разів . Таке повторення лексичних одиниць і висловів спостерігається і в багатьох інших патентних описах.

За вимогами слідує локладний опис винаходу (хацумей-но сьоосайна сецумей) 発明の詳細な説明. Цей підрозділ може містити в собі кілька менших компонентів, таких як галузь техніки, до якої відноситься винахід гідзцу бун'я - 技じゆつ分野, за ним розташовується рівень попередньої техніки – дзюрай гідзюцу - 従采技じゆつ, потім йде мета винаходу хацумей-но мокутекі - 発明の目的 і нарешті сутність винаходу хацумей-но коосей - 発明のこおせい.

В більшості патентних описів фігурує стандартне висловлювання токутьоо то суру, 特徴とする яке перекладається на українську мову - який відрізняється

тим, що. Звичайно цей вираз вимагає в українській мові вживання складнопідрядного речення, тобто іншої синтаксичної структури, такої, як наприклад: - Патентується пристрій, який відрізняється тим, що... і т.д. Важливо, що в цьому реченні повинна бути зазначена головна прикмета винаходу, без якої запропоноване технічне рішення не може бути визнане винаходом і його автор не може одержати відповідний патент.

Якщо патентуються різні пристрої, механізми, устаткування, конструкції то , опис винаходу закінчується кресленнями, малюнками або іншими ілюстраціями. Для їх опису вживається кілька стандартних висловлювань, які повторюються по багато разів навіть в одному патенті. Наприклад, вираз “як показано на малюнку один” -- “дай-іті дзу-ні сімесу йооні” - 第1 図にしめすよに, або “короткий опис малюнків” -- “дзумен-но кантанна сецумей” - 図面の門たんな説明, або “малюнок 1 –це” - “дай іті дзу ва” - 第1図は, “малюнок три це”, “дай сан дзу ва” = 第三図は. Тут же можуть описуватись цифрові та буквенні позначення на малюнках, тобто називатися окремі деталі об’єкта, який патентується. Зрозуміло, що текст на таблицях, графіках і малюнках повинен співпадати з текстом другого розділу патентного опису, в якому дуже докладно тлумачаться всі супроводжуючі елементи [4, с. 126].

Таким чином, знаючи послідовність окремих підрозділів описів винаходів і їх переклад можна значно прискорити перегляд і опрацювання величезного числа японських патентів.

В результаті викладених міркувань про переклад

японських патентних описів можна зробити такі висновки.

1. В описах винаходів існує певна група стандартних лексичних одиниць та граматичних зворотів, знання яких полегшує переклад всього тексту патентного опису. Такі лексико – граматичні одиниці є обов’язковими і без них описи винаходів неможливі.

2. Вибір термінологічної лексики залежить від галузі техніки, до якої відноситься винахід. Чим ширша ця галузь техніки, тим ширшим має бути семантичне поле слів, які вживаються в описі винаходу.

3. Вказані вище термінні лексико – граматичні висловлювання мають високий ступінь повторюваності, в результаті чого підвищується концентрація слів і ієрогліфів і зменшується ступінь їхньої дисперсії, між ними покращується логічний зв’язок і у висліді переклад в таких випадках полегшується.

Л і т е р а т у р а

1. Жукова И.В. Стилистика японского языка. Изд. “Восточная литература” М. 2002
2. Шевенко С.В. Пособие по переводу японских научно – технических текстов. Издательство “Наука”. М. 1974
3. Букрієнко А.О., Комісаров К.Ю. Теорія і практика перекладу. Японська мова. Том 2. Видавничий дім Дмитра Бураго. Київ, 2014
4. Челкак Г.П. Патентная документация Японии. Цииипи, М. 1985

Медведів А.Р. Патентні описи Японії та їх переклад українською мовою

А н о т а ц і я

У доповіді розглядаються складові компоненти японських описів винаходів, зокрема патентні вимоги, в яких описуються нові технічні рішення порівняно зі попередніми. Мета аналізу - переклад на українську мову.

Ключові слова : бібліографія, винахід, технічне рішення, патентні вимоги пристрій, спосіб, креслення

Medvediv A.R. Japanese patent specification and their translation into Ukrainien

A b s t r a c t

Components of Japanese patent specificatios are examined in this information. Special attention is paid to patent claims containing new technical decisions in comparison with old ones. The purpose of this exam is translation into Ukrainian.

Key words : bibliography, invention, technical decision, patent claims, device, method of manufacture, drawings

Медведив А.Р. Патентные описания Японии и их перевод.на украинский язык

А н н о т а ц и я

В докладе рассматриваются компоненты японских описаний изобретений, и в частности патентных притязаний, содержащих новые технические решения по сравнеению со старыми, Целью анализа является перевод на украинский язык.

Ключевые слова: библиография, изобретение, техническое решение, патентное притязание, устройство, способ, чертежи.

ЗОЛОТА ДОБА КИТАЙСЬКОГО КІНЕМАТОГРАФУ

Глиненко Г.О.

ДЗ «Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка», студентка

Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент,
зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

За останні десять років Китай, завдяки зростанню прошарку середнього класу, став другим найбільшим у світі ринком індустрії розваг. Кіно уже давно стало провідним елементом сучасної популярної культури у Китаї, бюджети фільмів стають усе більш масштабними, а китайські інвестори активно скуповують частки найбільших голівудських киностудій.

Китайській культурі властива вірність традиціям і це, звичайно, стосується фільмів. Жодна інша епоха не є настільки значущою для сучасних китайських режисерів як Золота доба. Саме роботи шанхайських киностудій 1930-х років стали тим фундаментом, на якому зараз стоїть традиція китайського кіно, і до яких постійно повертаються не тільки китайські, а і західні кінороби.

Метою цієї статті є визначення культурної винятковості та соціальної цінності робіт Золотої доби китайського кінематографу. Задля досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

1. Проаналізувати політичні та соціальні умови за яких проходив розквіт китайського кіно у 1930-х роках.
2. Визначити технічні характеристики та основні сюжетні лінії фільмів Золотої доби китайського кінематографу.
3. Оцінити вплив кіноіндустрії 30-х років на

культуру Китаю.

Політично нестабільне Нанкінське десятиліття (1927-1937 рр.) ознаменувалось стрімким розквітом кіноіндустрії. Материковий Китай загруз у кризі ідентичності, і Шанхай був тим містом, у якому перетиналися західна та східна культури. Ще після поразки Китаю в “опіумних війнах” Шанхай став відкритим для іноземної торгівлі. США, Велика Британія та Франція заснували власні райони в окремих куточках Шанхаю. Почалась активна культурна взаємодія, китайці переймали у європейців усілякі культурні практики, серед котрих була звичка ходити у кіно.

Після втрати Пекіном свого культурного впливу через перенесення столиці до Нанціну, Шанхай став новим центром елітної та масової культури та притулком для десидентів, інтелектуалів й бізнесменів. Більше ста відкритих у 1920-х роках китайських кіностудій були розлаштовані саме у Шанхаї. Кожного року знімалися близько 60 картин. Важливо зауважити, що економічний успіх ніколи не був характерною рисою кінематографу Золотої доби. Влада майже не фінансувала кіновиробництва, кількість кінотеатрів у великих містах зростала доволі повільно, а за їх межами про кіно ніхто не чув.

У кінці 20-х років 179 китайських кінокомпаній перебували у власності Китаю, після консолідації їх залишилося тільки 46. Компанія “Ляньхуа” виникла як одна з трьох найбільших вітчизняних студій початку 1930-х років наряду з компаніями “Мінсін” і “Тянь-ї”. Початок 30-х років став новим етапом розвитку китайського кіно з кожного погляду. Технічно кіновиробництво знаходилося у процесі переходу від німого кіно до звукового. Звукове кіно

набувало визнання у Європі та США і найбільші китайські компанії почали активно закуповувати іноземну апаратуру.

Саме на початку 1930-х років китайський кінематограф з появою “прогресивного лівого руху” набув громадянської позиції. Перші “ліві” фільми з’явилися на студії “Мінсін”, коли один з її засновників у 1932 році найняв сценаристами кількох письменників з підпільної групи Компартії. Кіно лівого руху, як правило, піднімало питання класової боротьби та протистояння японському імперіалізму. Воно гостро критикувало діючу владу та співчувало “маленьким” людям. Вірні традиціям соціального реалізму, ліві кінороби не визнавали розважальної функції кіно.

Професорка китайського університету Гонконгу Лейкван Пан у своїй книзі “Будівництво нового Китаю у кіно” пише про лівих кіноробів Золотої доби як про молодих режисерів-інтелектуалів, які “витрачали свою молодість на боротьбу за утопію, утопію, яку вони ніколи для себе чітко не визначали, але яка вимагала їхньої найзапеклішої віри та пристрасі щоб стати реальністю” (1).

Одним з найбільш гучних лівих фільмів є “Рибацька пісня” (1934). Трагічна історія бідної сім’ї з маленького рибацького села, що через зростання промислового виробництва та приватного капіталу остаточно втрачає можливість заробляти на життя традиційним ремеслом. Це німа картина з надзвичайно сильними саундреками, центральним серед яких є стара рибацька пісня, яку співають головні герої на вулицях Шанхаю у пошуках способу прогнати себе. У 1935 році “Рибацька пісня” отримала нагороду Московського кінофестивалю, що стала першою міжнародною нагородою прогресивного китайського кіно (2).

У переважній більшості китайських фільмів 30-х років центральними були жіночі образи. Як результат багатолітньої вестернізації, гостро постало питання жіночої емансипації. Це покоління так званих “нових жінок”, які були з однієї сторони зажаті гострою критикою консервативної більшості, а з іншого - вимогами “прогресивної” частини суспільства, що диктувала їм бути незалежними.

У одному з найбільш відомих фільмів Золотої доби “Богиня” (1934), не менш відомий сценарист та режисер У Юнган зобразив трагічну долю молодого мешканки Шанхаю, дбайливої матері-одиначки, яка вимушена працювати повією щоб заробити собі на життя та забезпечити сину гідне майбутнє.

Жуань Лін’юй, яка зіграла у “Богині” головну роль, стала справжнім символом китайського кінематографу Золотої доби. Фільми з її участю виходили один за одним - “Спогади про Пекін” (1930), “Кохання та обов’язок” (1931), “Маленькі іграшки” (1933) та багато інших. Кожна її поява на екрані була подією. Коли у 1935 році Жуань Лін’юй повторює долю своєї героїні з фільму “Нові жінки” (1935) та вчиняє самогубство у віці 25 років, її похоронна процесія збирає понад 300 тисяч шанувальників (3).

Кінематограф 30-х років створював сильні та релевантні образи молодих революціонерів-інтелігентів, які знаходили відгук в свідомості втомлених від соціального та політичного безладдя глядачів. Так головний герой відомого патріотичного фільму “Діти смутних часів” (1935), молодий поет Синь Байхе, кидає рідний дім та вирушає до Шанхаю щоб приєднатися до армії опору японським загарбникам. В 1949 році завершальна пісня цього фільму “Марш добровольців” стане гімном Китайської Народної

Республіки. Авторство гімну належить відомому китайському поету Тьєн Хану та композитору Не Еру (4).

Таким чином, Золота доба китайського кінематографу була не наслідком однієї історичної події, а продуктом конкуруючих соціальних, культурних і політичних дискурсів, зокрема діяльності лівого підпілля, анти-японських настроїв, космополітичної культури Шанхая, впливу голлівудського кіновиробництва та традиційної китайської культури.

Кінематограф 30-х років був свідком радикальних змін у політичному та соціальному житті країни. Він відзивався на епоху і епоха у свою чергу визнавала його не тільки формою розваги, але й потужним засобом мобілізації та об'єднання китайського народу.

Література

1. Pang Laikwan, *Building a New China in Cinema: The Chinese Left-Wing Cinema Movement, 1932—1937* (Lanham, 2002);
2. Vivian Shen, *The Origins of Left-Wing Cinema in China, 1932—1937* (New York, 2005);
3. Zhang Yingjin, *Cinema and Urban Culture in China, 1922—1943* (Stanford, 1999).
4. Торопцев, С. А. Очерк истории китайского кино : 1896—1966 / С. А. Торопцев. — М. : Наука, 1979. — 230 с.

Глиненко Г.О. Золота доба китайського кінематографу

Стаття присвячена визначенню культурної винятковості та соціальної значущості робіт Золотої доби китайського кінематографу. Визначаються основні характеристики та сюжетні лінії фільмів Золотої доби, аналізуються соціальні та політичні умови, за яких вони створювалися, оцінюються

загальний вплив лівого кіно на культурне життя Китаю.

Ключові слова: китайський кінематограф, Нанкінське десятиліття, Шанхай, ліве кіновиробництво.

Глиненко А.А. Золотий век китайського кінематографа

Стаття посвячена определению культурной исключительности и социальной значимости работ Золотого века китайского кинематографа. Определяются основные характеристики и сюжетные линии фильмов Золотого века, анализируются социальные и политические условия, при которых они создавались, оценивается общее влияние левого кино на культурную жизнь Китая.

Ключевые слова: китайский кинематограф, Нанкинское десятилетие, Шанхай, левое кинопроизводство.

Hlynenko H. The Golden Age of Chinese Cinema

This article is dedicated to the determination of cultural value and social significance of The Golden Age of Chinese Cinema. The author analyzes political and social conditions in which films were created, defines the main technical characteristics and story lines, and assesses influence of left-wing cinema on Chinese culture in general.

Key words: Chinese cinema, Nanjing decade, Sanghai, left-wing cinema.

УДК 94(520) : 061.2

**ЯПОНСЬКА СИСТЕМА ОНШІ У ХРАМІ ІСЕ ТА
ВПЛИВ, ЯКЕ МАЛО ЇЇ РОЗФОРМУВАННЯ НА
СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ ІСЕ У ХІХ-ХХ СТ.**

Колдаєва А.М.

Київський національний університет імені Тараса
Шевченка

Система онші, яка була започаткована у храмі Ісе ще за доби Камакура, мала велике значення для самого храму та регіону в цілому. Назвою «онші» (御師) у Ісе позначали людей, які служили при храмі та займалися організацією паломництва людей з різних частин Японії до храму Ісе [1, с. 74]. Їх розформування у 1871 р. позначилося на всьому регіоні та мало багато негативних наслідків, основним із яких ми вважаємо зміну типу паломництва та значне пониження рівня туризму у регіоні, який у тогочасному Ісе був безпосередньо пов'язаний із паломництвом до храму. Це, в свою чергу, призвело до культурного та економічного занепаду міста.

Феномен групи людей при храмі, які займалися організацією паломництва, зустрічався у різних місцях Японії. Загальна вимова для цієї групи була «оші», але через діалектну вимову регіону у храмі Ісе за цією групою закріпилася назва «онші». З часом остання, через свою специфіку та несхожість на інших службовців цієї категорії, стала відомою та популярною по всій Японії, а тому сама назва «онші» асоціювалася безпосередньо із храмом Ісе [2, с. 19].

Значення групи онші напряду пов'язано із значенням храму Ісе для Японії. Цей храм є визначним духовним центром, який набув значущості ще на початку свого створення (IV ст. н.е.). Храм одразу став важливим, оскільки був присвячений головному божеству японського пантеону *Аматерасу-ооікамі* та зберігав усередині одну із реліквій японського імператорського дому – *Ятанокатамі* (дзеркало, у якому за легендою відбилося зображення божества Аматерасу) [1, с. 28-31].

На самому початку існування храму Ісе та протягом майже тисячі років потому привілей молитися у ньому мали

лише особи імператорського дому та аристократи. З часом, разом із звеличенням свого статусу, цей привілей отримали також і прошарок воїнів [3, с. 154]. Але ситуація почала змінюватися, та у період Едо клієнтами онші було багато простих людей, селян та міщан з різних частин Японії. Деякі японські дослідники, наприклад Нішіяма Масару, вважають, що без присутності онші у якості посередників паломництво звичайних людей до храму було майже неможливим [4, с. 63].

Діяльність онші у Ісе була найбільш різноманітною. Окрім того, що вони регулярно відвідували своїх «клієнтів» (паломників, що жили у віддалених від храму місцях та з якими у онші був контракт), вони також займалися організацією розважальних заходів для паломників. Онші зупиняли клієнтів у своїх домах, відповідали за їх харчування, а також влаштовували вистави кагура для гостей. Саме це робило діяльність онші надзвичайно важливою для простого населення, оскільки для отримання можливості подивитися кагура потрібно було зробити пожертвування безпосередньо до храму, а офіційно робити пожертвування до храму Ісе довгий час могли лише представники більш привілейованих класів населення (аристократів та воїнів) [4, с. 55-71].

Онші навіть випускали свою власну купюру – *Ямада-харакі* (山田羽書), яка дозволяла обмінювати важкі японські гроші того часу на легкі купюри та навпаки, та в тому числі заохочувала паломників приносити з собою більше грошей [4, с. 127]. Це мало позитивний вплив на економіку самого храму Ісе в цілому, а також на великі торговельні та розважальні квартали, які були розташовані у районі Ямада біля «зовнішнього храму» (外宮, /*теку:*/), присвяченого божеству *Тойоуке-оомікамі*.

Виходячи з вищезазначеного, розформування системи оші по всій Японії, яке проводилося як частина релігійних реформ періоду Мейджі, мало значущий вплив на храм Ісе та на саме місто, яке розвивалося в тому числі за рахунок паломників до храму. Кількість людей, які щороку відвідували храм Ісе була незвичайно великою. Так, у 1718 р. місцеві сили самоврядування району Ямада у своєму докладі до шьогунату зазначили, що у період з початку року до 15 квітня храм Ісе відвідало 427,5 тис. чоловік. Наприкінці періоду Едо кількість паломників дещо зменшилася, але все одно залишалася значною – приблизно 400 тис. чоловік щороку (у роки, коли Ісе відвідувало найменше людей, їх кількість становила 200-250 тис. чоловік). Кількість паломників щороку у декілька разів перевищувала кількість людей, які проживали у самому місті [5, с. 37-38].

З іншого боку, кількість паломників до храму у 1897-1915 рр. теж залишалася стабільно великою – приблизно 800 тис. щороку [5, с. 39]. Звичайно, що кількість населення Японії у цей період, порівняно із XVIII ст. та початком-серединою XIX ст. значно зросла [6, с. 47], але у процентному співвідношенні до загальної кількості японців кількість паломників залишалася приблизно незмінною – 1,6-1,7%.

Японські дослідники виділяють дві можливі причини для популярності паломництва до храму Ісе у той період: 1) зміцнення позицій імператора, почуття обов'язку японців по відношенню до імператора (а храм Ісе є безпосереднім символом імператорської влади та його божественного походження); 2) появою залізниці, яка значно полегшила процес відвідування храму. З початком мілітаризації країни кількість паломників з 1915 р. збільшилася до рекордних

для XIX ст. 4,5 млн. напередодні Другої світової війни [5, с. 39].

Але не дивлячись на це, торгівля у Ісе почала занепадати, як і саме місто із своєю багатою історією самоврядування та великим культурним значенням. Частково занепад торгівлі можливо співвідносити із появою залізниці, побудованою у регіоні у період Мейджі. Через це мотивація паломників затримуватися у самому місті Ісе на довший період часу (наприклад, на декілька дні) стала меншою.

Окрім цього, значний вплив на економіку мало і саме розформування будинків онші. Розглянемо кількість власне установ онші у Ісе. Не дивлячись на те, що безпосередньо перед розформування цієї системи місто налічувало менше будинків, ніж за добу Едо (у той період у районі Уджі існувало 304 такі установи, а у районі Ямада – 615 установ), їх кількість була значною: 480 домів у районі Ямада та 190 домів у районі Уджі [7, с. 17].

Після розформування системи власники таких установ намагалися змінити вид діяльності, перетворювали їх на ресторани та магазинчики з їжею, готелі, магазини з виробництва традиційних предметів побуту, але багато з колишніх онші зазнавали невдачі у бізнесі та банкрутували [7, с. 18]. На додаток, вони створювали непередбачувану конкуренцію для тих торговців, які вже займалися відповідним видом бізнесу у Ісе, та завдавали шкоди і їх справам також.

На даний момент, у Ісе фізично залишився лише один із колишніх будинків онші, який було створено за два роки до розформування самої системи. Довгий час будівля перебувала у занепаді, і хоча наразі його власник відкрив будинок для відвідувачів як історичну пам'ятку, стан

раніше заможного будинку залишається поганим. Так само занепали і торгові квартали району Ямада: наразі у кварталі Кавасакі, який у період Едо та на початку доби Мейджі повністю був зайнятий різноманітними торговцями, залишилося лише декілька магазинів, більшість з яких перебувають у занедбаному стані [7, с. 41].

Таким чином, не дивлячись на те, що кількість паломників до храму Ісе залишалася значною навіть після розформування системи онші, а сам храм розвивався за рахунок державних коштів, самі місто Ісе після зникнення онші починало занепадати. Як висловився дослідник паломництва у Японії, Нішіяма Масару, «після розформування системи онші Ісе майже повністю втратило свою привабливість як паломницький центр» [4, с. 189].

Підводячи підсумок, можна зазначити, що розформування системи онші у Ісе не мало негативних наслідків для храму Ісе, який і до цього часу залишається одним із важливих духовних центрів Японії та підтримується за рахунок державних коштів. Але місто Ісе, економіка та культурне життя якого трималося на установленій та стабільній до того часу системі, після розформування онші почало занепадати. Багато людей у місті втратило свої робочі місця, а з часом зменшилася мотивація паломників залишатися надовго у місті, що призвело до загального зменшення доходу серед жителів Ісе.

Подане дослідження не розкриває інших зовнішніх причин окрім паломництва, які могли вплинути на стан міста (наприклад, занепад корабельного будівництва у місті у середині XIX ст., стихійні лиха тощо). Такі причини, а також зв'язок Ісе з іншими культурними та економічними центрами регіону можуть стати матеріалом для

майбутнього аналізу, який більш повно розкриє історію міста того часу та уможливить детальніше дослідження розвитку регіону в цілому у історичному аспекті.

Література

1. 検定 お伊勢さん 公式テキストブック. 伊勢商工会議所. - 伊勢文化舎, 2016. - 223頁.
2. *Ambros B. Emplacing a Pilgrimage: The Ōyama Cult and Regional Religion in Early Modern Japan.* - Harvard University Asia Center. - 2008. - 325 p.
3. *Накорчевский А.А.* Синто. 2-е изд.. - СПб: Азбука-классика, 2003г. - 448с.
4. 西山克. 道者と地下人—中世末期の伊勢 (中世史研究選書). - 吉川弘文館, 1987. - 258頁.
5. 新田 功. 観光の原点としての伊勢参宮についての経済的・統計的考察. - 新情報, 2014. - pp. 32-41.
6. 高橋梵仙. 日本人口史之研究 第一. - 日本学術振興会, 1971 - 63頁.
7. 秋田耕司. 「御師」大研究中間報告 - 米川印刷所, 2013. - 43頁.

Колдасва А. М.

ЯПОНСЬКА СИСТЕМА ОНШІ У ХРАМІ ІСЕ ТА ВПЛИВ, ЯКЕ МАЛО ЇЇ РОЗФОРМУВАННЯ НА СУСПІЛЬНЕ ЖИТТЯ ІСЕ У ХІХ-ХХ СТ.

Метою поданого дослідження є з'ясування впливу, яке мало розформування системи онші на місто Ісе, задля чого були поставлені наступні завдання: визначити та порівняти кількість паломників до і після розформування системи, визначити, яким чином змінилося паломництво; як методи було використано аналіз статистичних даних та історико-порівняльний метод. Було визначено, що розформування

системи негативно позначилося на розвитку міста, стало однією з причин його економічного та культурного занепаду.

Ключові слова: синтоїзм, онші, доба Мейджі, доба Едо, японське суспільство.

Колдаева А.Н.

ЯПОНСКАЯ СИСТЕМА ОНСИ В ХРАМАХ ИСЭ И ВЛИЯНИЕ ЕЕ УПРАЗДНЕНИЯ НА ОБЩЕСТВЕННУЮ ЖИЗНЬ ИСЭ В XIX-XX СТ.

Целью данного исследования является определение влияния упразднения системы онси на город Исэ. Были поставлены следующие задания: определение и сравнение количества паломников до и после упразднения системы, определение изменений в способе паломничества; использованы анализ статистических данных и сравнительный метод. Было обнаружено негативное влияние упразднения системы на развитие города, которое стало одной из причин его культурного и экономического упадка.

Ключевые слова: синтоизм, онси, период Мэйдзи, период Эдо, японское общество.

Koldaieva A.

JAPANESE ONSHI SYSTEM IN ISE SHRINE AND THE INFLUENCE OF ITS ABOLISMENT ON ISE SOCIETY IN XIX-XX C.

The goal of the research is to identify the influence of the abolishment of onshi system on the city of Ise. The tasks were as follows: to identify and compare the quantity of the pilgrims before and after the abolishment, to identify the changes in pilgrimage itself, with the statistical method and comparative

analysis used as research methods. In the process of research, it was determined that the abolishment of onshi system had negative influence on the city development and was one of the reason of its cultural and economic decline.

Keywords: Shinto, onshi, Meiji period, Edo period, Japanese society.

УДК 930.1(510):001.32(477)-051]"1936"

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ОРІЄНТАЛІСТІВ У ХАРБІНІ (1936): КИТАЄЗНАВЧІ СТУДІЇ

Лях Р. А.

Львівський національний університет ім. Івана Франка

Заради відродження та подальшого розвитку сходознавства в незалежній Україні потрібно докладно вивчити історію формування цієї наукової галузі, тим паче, що зараз зростає увага до особи та її ролі в науці, тому все більше фахівців звертаються до біоісторіографії, яка стала однією з пріоритетних гілок сучасної історичної науки. В українській історіографії лише стаття С. В. Капранова [7] містить відомості про Товариство Українських Орієнталістів і водночас саме від неї ми у своїй роботі відштовхуємося, зокрема будемо відповідати на ті питання, які залишилися відкритими у роботі науковця.

Товариство українських орієнталістів було засноване на початку 1936 р. при Українській Національній Колонії в м. Харбіні. Такі відомості випливають із статуту ТУО, який подано в збірнику “Далекий Схід” за 1936 р.. “При Раді Української Національної Колонії в Харбіні засновано Товариство українських орієнталістів, яке бажаючи бути посередником між народами Сходу та Українською Нацією,

ставить собі за мету: а) Студіювання мов, культури та економіки народів Сходу, зокрема народів Маньчжу-Ді-Го¹, Ніппон² і Хін³. б) Знайомити народи Сходу з Українською Нацією та її культурою шляхом вміщення належних статей в пресі, журналах, виданням книг та брошур на східних мовах про Україну, влаштуванням лекцій і тд. Управа Товариства закликає всіх українців, українські організації й видавництва ввійти в контакт з Управою Товариства для виконання спільними силами поставлених Товариством завдань” – зазначено в збірнику. Далі була подана адреса, за якою можна звертатися для співпраці: “Вулиця Новоторгова 9, м. Харбін. Ф. Даниленко“. Головним в Управі ТУО був Федір Федотович Даниленко [4, с. 1].

Даниленко Федір Федотович народився 7 липня 1875 р. в с. Дубовий Гай Прилуцького повіту Полтавської губернії. Відомий сходознавець, китаєзнавець, письменник та український громадський діяч на Далекому Сході. З 1907 р. навчався на китайсько-маньчжурському відділенні Східного інституту у Владивостоці, який закінчив в 1911 р. [11, с. 1876]. В 1925 р. став одним з ініціаторів створення Інституту орієнтальних та комерційних наук, в якому в 1925–1940-х рр. викладав англійську мову та курси “Історія матеріальної та духової культури Сходу”, “Історія китайської літератури та громадської думки”, а згодом – в Інституті Св. Володимира. Публікувався в часописі “Вестник Азії” (Харбін). На початку 1933 р. заснував Релігійно-філософську спілку при Українській Раді

¹ Велика Маньчжурська імперія (大滿洲帝國, кит. *Да Маньчжоу діго*, 大滿州帝國 япон. *Дай Манишо тейкоку*).

² 日本 – самоназва Японії.

³ Хінський – китайський. У 1920–30-ті роки назва “Хіна” для Китаю використовувалася також у радянській Україні.

Громадських Уповноважених, яка ставила на меті вивчення індійської філософії та одним з перших започаткував індологічні студії в Харбіні [8]. У 1942–1944 рр. був працівником 2-го відділу Японської військової місії з пропаганди серед українців. Брав участь у підготовці “Українсько-японського словника”, який був виданий у Харбіні в 1944 р. [11, с. 79–80]. Заарештований 3 жовтня 1945 р., а 4 грудня 1946 р. засуджений до 10 років таборів. Відбував покарання в таборі під Тайшетом (Іркутська обл.). Звільнений 1955 р., помер у Тихонівському будинку інвалідів в Караганді (Казахстан) [16, с. 508–509].

Відомо, що Борис Воблий був призначений 4 липня 1936 р. на установчих зборах Товариства Українських Орієнталістів при Раді УНК його секретарем. Воблий Борис Іванович народився 2 серпня 1883 р. в с. Великі Бучки Костянтиноградського повіту Полтавської губернії. Відомий перекладач, японознавець та український громадський діяч на Далекому Сході. Протягом 1906–1910 рр. навчався на японському відділенні Східного інституту. В 1918 р. призначений уповноваженим представником українського уряду в Японії. Згодом працював в міністерстві продовольства в Токіо як довірена особа генерала Колчака [16, с. 500–501]. Після революційних подій, залишився працювати в Хокадате в промисловій фірмі “Нічіро” радником та перекладачем. В 1924 р. запрошений японським Міністерством народної освіти працювати викладачем російської мови в комерційному училищі в м. Цуруга, де пропрацював 10 років. В 1935 р. переїхав до Маньчжурії, де працював в управлінні КСЗ перекладачем з японської мови в Хамінському лісопромисловому товаристві. Викладач японську мову на сходознавчому факультеті Інституту

св. Володимира в Харбіні. Через деякий час став активним членом УНК. Викладав курси японської мови для бажаючих [19, с.110–111]. Перебравшись у Шанхай, працював у французькій фірмі. Від 8 травня 1938 року заступник голови Шанхайської Української Громади. Зредагував книжку про Україну, яка вийшла японською мовою у Харбіні 1939 року. 1946 року покинув територію Китаю, оселившись у США. Від 1951 року проживав у Нью-Йорку. Помер у Вашингтоні [18, с. 58].

Розділ під назвою “Від редакції” окреслив важливість розуміння тогочасних подій, які відбувалися в цей час на Далекому Сході та культурно-політичному взаємовпливові українського та азійських народів один на одного. Також редакція робить наголос на браку матеріалів, котрі б давали інформацію про культуру, історію, філософію народів Далекого Сходу і основним своїм обов’язком вбачає заповнення цієї лакуни. Далі редакція вмістила пояснення для читача про всі тонкості східної поезії та її переклад, тим самим пояснюючи, що дані переклади максимально передають зміст, іноді нехтуючи розміром чи формою [4, с. 3–8]. Сторінку китайської поезії в збірнику відкрили поети династії Тан (唐朝, 618–907) Чжан Цзолін з віршом “Місячні химери” та Ван Вей з твором “Земляк”. Модерний поет Ху Пін представлений поезією “Ти весна моєї долі”. Після поезії, подана інформація, що переклад здійснив М. Б. На нашу думку, це Дмитро Барченко, активний член Товариства українських орієнталістів [1, с. 7–9]. Барченко Дмитро (? , м. Київ – ?, Сіньцзінь). У 1920-х роках – на еміграції в Польщі, жив на Волині. В цей період, за деякими відомостями, ця персона видавала себе за лікаря, однак в статтях газети “Свобода” його було піддано нищівній критиці [3, с. 3–4]. Зокрема зазначалося, що М. Барченко

був лише фельдшером, привласнивши документи загиблого у війні лікаря. Згодом з ним були пов'язані події у Волині, а точніше справа щодо викрадення грошової валюти [15, с. 3–4]. 1931 р. приїхав до Харбіна, де працював лікарем і став одним із провідних діячів української громадського життя. Співпрацював в українських газетах “Маньчжурський вістник” (Харбін, 1932) та “Український голос на Далекому Сході” (Шанхай, 1941–1944). У другій половині 1930-х рр. перебрався до Сінцзіна – столиці Маньчжурії, де мав лікарську практику. Помер там під час Другої світової війни [17].

Також у збірнику вміщений переклад твору Пу Сунліна (蒲松齡, 1640–1715) “Ластівка”, який входить в збірку “Оповідання Ляо Чжая про надзвичайне” (聊齋誌異 *Ляо Чжай чжі і*). Як зазначив сам Ф. Даниленко, що на 1936 р. 146 оповідань було перекладено професором Кембриджського університету Гербертом Джайлсоном під назвою “Strange stories from a Chinese studio”. В творі розповідається про головного героя на ім'я Сан та його любов до героїнь, що були духами. Також Ф. Даниленко подав тлумачення твору та пояснення категоріальних філософських термінів [5, с. 18–29]. Дмитро Барченко переклав старе маньчжурське оповідання “Справедливий І”, де описана історія легендарного китайського імператора, котрий разом із своїм радником на ім'я І з держави Чосон (Корейська імперія, яка існувала впродовж 1392–1897 рр.), допомагав вирішувати найважливіші державні питання, однак справедливий І помер, заради підступної дружини імператора [14, с. 29–34]. У розділі збірника під назвою “Богиня місяця та місячний заєць”, розповідається вплив буддизму на релігійні-світоглядні міфи Китаю, зокрема про можливість побачити зайця (月兔, *юе ту*) на місяця, який в

ступі розтирає порошок життя [2, с. 34–35].

П'єса “Богиня місяця” Лі Жуйдана вміщеного у цей збірник, була передруком з журналу “The China Journal of Science and Arts”. Події в творі відбуваються в період Хань (漢朝, *Хань чао*; 206 до н. е. – 220 н. е), десь у пустелі в середині печери. У творі головними персонажами є героїня Чан Е (嫦娥) та її чоловік Хоу І (後羿), разом з місячним зайцем, який в ступі розтирає чарівні трави, що дарують вічне життя смертній людині. Протягом усієї п'єси Хоу І читає книжку Дао де цзін (道德經, *Книга про шлях*). В кінці п'єси, Чан Е перетворюється на богиню місяця, що повинна освітлювати шлях усім людям [6, с. 35–40]. Усі вище зазначені твори були вперше в сходознавчій науці перекладені на українську мову. Варто підмітити, що і досі вони зберегли свою актуальність, адже нових перекладів так і не було зроблено. Василь Одинець у своїй статті “Хіни чи Китай” подав історію та етимологію назви “*Серединної держави*” (中國). Зокрема, він пише, що в основному всі назви походили від правлячої династії. Також автор наводить назви: *тянь ся* (天夏), *хуа го* (華國), *хуа ся* (華夏). За часів династії Чжоу (周朝, 1046 до н. е. – 256 до н. е.) поширилася назва *Чжун го* – середина держава, а в часи республіки – *чжун-хуа мін го* (中華民國). Слово *Чіна* (चीन) та *Махачіна* (महाचीन) були поширенні на півострові Індостан, що згодом поширилася і на Єгипет. Птолемей у “*Географії*” теж згадував китайську державу під назвою *Sina*. Козьма Індікоплав у “*Християнській топографії*” згадав народ *Чімтіча*. Науковець, доводить, що назва Китай пішла

від назви кидань⁴, себто від монголо-тонгутського племені. В. Одинець, також зробив спробу пояснити, чому в Україні поширилася дві назви, як Хіни так і Китай [10, с. 60–63].

Василь Одинець народився наприкінці XIX – на початку XX ст. в Іркутську (точну дату встановити поки що неможливо через відсутність джерельної бази), а в 1922 р. з батьками переїхав до Харбіну. Вищу освіту здобув в Інституті орієнтальних та комерційних наук у Харбіні за фахом китайська мова та література. Згодом залишився викладачем у цьому ж навчальному закладі. Окрім цього, брав активну участь в українському національно-культурному житті на території Китаю. Був активним членом Товариства Українських Орієталістів у Харбіні, де читав лекції і публікував свої роботи присвячені історії, літературі та культурі Китаю. На початку 1940-х рр. переїхав у м. Сіньцзін, тогочасну столицю Великої Маньчжурської імперії, де працював в Міністерстві закордонних справ [13, с. 2–3]. Після того, як радянські війська зайняли територію Маньчжурії, був репресований і перебував на засланні в Караганді. В часи хрущовської “відлиги”, підпав під реабілітацію і пов’язав своє подальше життя з економічною діяльністю, залишивши сходознавство як “буржуазну науку”. Помер у 1972 р. [12, с. 2–3]. В іншій своїй роботі “Сучасне сходознавство”, В. Одинець окреслив біографію таких відомих китаїстів як Ф. Даниленко, І. Користовця та японістів як Б. Воблий та А. Галич. Науковець у своїй роботі поясний сам термін “сходознавство”, його цілі та навів головні центри орієталістики в різних кутках світу, від Радянської України

⁴ Кидані 契丹 – кочові монгольські племена, що населяли територію від Маньчжурії до Середньої Азії в IV–XIII ст. Створили власну державу Ляо (遼朝 *Ляо Чао*, 907–1125), яка була знищена чжурчженями.

і до сходознавства в Маньчжоу-го [9, с. 63–68].

Зважаючи на вищесказане, можна зробити висновок, що Товариство Українських Орієнталістів було засноване на початку 1936 р. Його активними членами були: Федір Даниленко, Дмитро Барченко, Борис Воблий, Василь Одинець. ТУО стало неформальною організацією, що об'єднала навколо себе науковців, які цікавилися історією, філософією, мовою та літературою народів Далекого Сходу. Продуктом їхньої нетривалої діяльності став збірник “Далекий Схід” 1936 р. На відміну від сходознавства в УРСР, де домінувала соціально-політична й економічна проблематика, українські сходознавці на території Китаю цікавилися філософськими, релігієзнавчими та культурологічними питаннями. Особливо цінними є перекладені твори з китайської мови, що досі не мають аналогів у вітчизняній китаїстиці.

Література

1. *Барченко Д.* Китайська поезія. Далекий Схід. Харбін, 1936. С. 7–9.
2. Богиня місяця та місячний зайчик. Далекий Схід. Харбін, 1936. С. 34–35.
3. В справі рецензії на Енциклопедію українознавства. Свобода. Джерсі ситі, 1956, 27 листопада. Ч. 227. С. 3–4.
4. Далекий Схід: збірник присвячений справам українського Далекого Сходу. Харбін: видання Ради Української Національної Колонії у Маньчжу-Ді-Го, 1936. 86 с.
5. *Даниленко Ф.* Лянь–Сянь. Далекий Схід. Харбін, 1936. С. 18–29.
6. *Жуйдан Л.* Богиня місяця. Далекий Схід. Харбін, 1936. С. 35–40.

7. *Капранов С.* Діяльність Товариства українських орієнталістів у Харбіні (1936 – 1937 рр.). Східний світ. Київ, 2011. №3. С. 74–85.
8. *Косинова О.* Востоковедческая и краеведческая подготовка в учебных заведениях российского зарубежья в Китае. URL: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2008/2/Kosinova_training/ (дата звернення – 22.11.2018).
9. *Одинець В.* Сучасне сходознавство. Далекий Схід. Харбін, 1936. С. 63–68.
10. *Одинець В.* Хіни чи Китай. Далекий Схід. Харбін, 1936. С. 60–63.
11. *Пріцак О.* Орієнталістика. Енциклопедія українознавства. Т. 5. Львів, 1996. С. 1600–2000.
12. *Світ І.* Доля українських орієнталістів. Свобода. Джерсі ситі, 1976, 14 лютого. Ч. 29. С. 2–3.
13. *Світ І.* Україна в азійських мовах. Свобода. Джерсі ситі, 1953, 14 серпня. Ч. 172. С. 2–3.
14. *Справедливий І.* Далекий Схід. Харбін, 1936. С. 29–34.
15. У справі Дмитра Барченка. Свобода. Джерсі ситі, 1956. 27 грудня. Ч. 248. С. 3–4
16. *Черномаз В.* Украинское Национальное Движение на Дальнем Востоке (1917–1922 гг.). Владивосток : Издательство Дальневосточного университета, 2009. 560 с.
17. *Черномаз В.* Дмитро Барченко URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=40651 (дата звернення 13.11.2018).

18. *Чорномаз В.* Зелений Клин (Український Далекий Схід). Владивосток : Видавництво Далекосхідного федерального університету, 2011. 288 с.
19. *Чорномаз В.* Українці в Шанхаю. Київ: “Знання України“, 2017. 135 с.

Лях Р. А.

**ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ
ОРІЕНТАЛІСТІВ У ХАРБІНІ (1936):
КИТАЄЗНАВЧІ СТУДІЇ**

У пропонованій роботі висвітлено діяльність Товариства Українських Орієнталістів на Далекому Сході. Вперше з'ясовано роки існування та осіб, що входили до організації. Особливий акцент зроблено на китаєзнавчих студіях товариства як невід'ємному елементові сходознавчої науки. У дослідженні представлені розвідки з історії, філософії та літератури Китаю Ф. Даниленка, В. Одинця, Д. Барченка, що досі не були предметом досліджень. Коротко подано деякі деталі з біографії українських сходознавців на Далекому Сході. Вперше проаналізований збірник ТУО під назвою “Далекий Схід” (1936).

Ключові слова: Товариство Українських Орієнталістів, китаєзнавство, українські сходознавці, україно-китайські відносини, Харбін.

Лях Р. А.

**ОБЩЕСТВО УКРАИНСКИХ
ОРИЕНТАЛИСТОВ В ХАРБИНЕ (1936):
КИТАЕВЕДЧЕСКИЕ СТУДИИ**

В предлагаемой работе отражена деятельность Общества Украинских Ориенталистов на Дальнем Востоке. Впервые установлены годы существования и лица,

входившие в организацию. Особый акцент сделан на китаеведческие студии общества как неотъемлемая часть востоковедения. В исследовании представлены работы по истории, философии и литературы Китая Ф. Даниленко, В. Одинца, Д. Барченко, что до сих пор не были предметом исследований. Коротко представлены некоторые детали из биографии украинских востоковедов на Дальнем Востоке. Впервые проанализирован сборник ОУО под названием “Дальний Восток” (1936).

Ключевые слова: Общество Украинских Ориенталистов, китаеведение, украинские востоковеды, китайско-украинские отношения, Харбин.

Lakh Roman

UKRANIAN ORIENTALIST SOCIETY IN HARBIN (1936): CHINESE STUDIES

The work outlines the activities of the Ukrainian Orientalists Society in the Far East. For the first time the years of existence and the persons who were included in the organization were found out. A special emphasis is made on the Sinology Studies of the Society as an integral element of Oriental Studies. The study presents the intelligence on the history, philosophy and literature of China F. Danilenko, V. Odynets, D. Barchenko, which had not yet been the subject of research. Briefly details some of the biography of Ukrainian Orientalists in the Far East. For the first time a anthology of UOS under the name “Far East” (1936) was analyzed.

Keywords: Ukrainian Orientalist Society, Sinology, Ukrainian Orientalists, Ukrainian-Chinese relations, Harbin.

INTEGRATION AND SOCIAL INCLUSION OF UNDOCUMENTED IMMIGRANTS IN THE UNITED STATES: A SOCIOLINGUISTIC PERSPECTIVE

Yunatska A., PhD

Zaporizhzhya National University

The proposed research paper addresses the problem of integration and social inclusion of first-generation undocumented immigrants in the United States. The author explores methodologies that empower immigrant communities and how activists' initiatives increase educational outcomes for undocumented immigrants. As integration is accompanied by prejudices of the mainstream, the research also focuses on verbalization of social attitudes about these residents in discourse and specific vocabulary.

At the core of the research is an exploration of authenticity, the transition of the Latina(o) cultural identity through the prism of biculturalism and bilingualism, Latinx (gender neutral term) integration into the U.S. mainstream in terms of dual intercultural identity. It is investigated how assimilation, multiculturalism and civic support stipulate integration and social inclusion; the linguistic and discursive indicators of the degree of social inclusion are traced through the rhetoric and discourse of supporters and opponents (social attitudes) of immigration.

Since the new Republican Party leaders denounced the DACA and DREAM Act programs (multi-phase procedure leading to permanent residency in the U.S.) as an abuse to executive power some University campuses have been made sanctuaries for the undocumented students of color by the activists. The author explores the relationship between language,

social movements and culture, and aims to contribute to international conversations about immigration, cultural identity, and assimilation. It is stated that empowerment of people of color in the transforming immigration regime can be possible due to the Universities that remain committed to supporting the undocumented students.

Meanwhile, recent changes of political regimes and immigration policies have seriously influenced undocumented immigrants. While President Obama introduced significant changes into the country's immigration policies through announcing a set of progressive actions and later expanding DACA (Deferred Action for Childhood Arrivals) in order to cover additional undocumented immigrants, the new Republican party leaders denounced the DACA program as an abuse to executive power. Likewise DREAM Act (Development, Relief, and Education), DACA is a multi-phase procedure leading to permanent residency in the U.S. It aimed at young undocumented immigrants brought to the U.S. by their parents; the vast majority of them are from Mexico. At the University of Arizona, an activist, M. Dominguez, calls to action (in support of the DACA students) all higher education faculty and staff. She worked out recommendations to support DACA students on campus, creating a safe and welcoming environment, including support for mental health and empathy. The activist argues that "along with social stigmas and discrimination come the feelings of shame and guilt" [Dominguez 2018].

The paper gives an insight into the controversial linguistic patterns reflected in communicative strategies used by European and Latinx Americans in discourse. This segment of the proposal is based on Teun Van Dijk's theory of discourse analysis.

The empirical data includes essays, novels and short stories of Latinx authors (Gloria E. Anzaldúa, Juan Cadena, Judith Ortiz Cofer, Richard Rodriguez, etc). Latinx authors often incorporate Spanish into their English writing for a variety of reasons.

It is argued that Spanish words used in Hispanic writings in English serve as certain code-switching to emphasize alienation (la gringa, Los Estados); describe the specificity of Hispanic life in ghettos (barrio, El Building); reflect the Latina original humility, submissiveness and subservience to men; show rebellion against patriarchal values; serve as indicators of patriotism and loyalty to one's own Latina community, and affectionate love for certain aspects of home culture (mi casa es su casa, compañeros); hostility of the adopted culture (la lucha), create playful linguistic hybrids; stress the vulnerable and hopeless position of an immigrant Latina woman (la mojada, la mujer indocumentada), and often unmask the iconic home culture symbols [Yunatska A. 2017, p. 18].

First-generation Latina immigrants in the U.S. while adjusting to the mainstream culture are unlikely to retain their heritage gender ethic, but rather act as rebels demonstrating feministic views and women's empowerment. The indicator and result of the reconsidered and deconstructed authenticity is the newly generated dual culture discourse.

Key words: the controversial linguistic patterns, communicative strategies, theory of discourse analysis, Hispanic writings, dual culture discourse.

References

Dominguez M. Supporting DACA Students on College Campuses / National Center for Institutional Diversity, 3 May, 2018, [Электронный ресурс]. – Режим доступа до газ.:

<https://medium.com/national-center-for-institutional-diversity/supporting-daca-students-on-college-campuses-ba51ce80ab6d>.

Yunatska A. Latina Intercultural Identity Transition: Sociolinguistic and Gender Perspective // Anna Yunatska / Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, # 1-2, 2017, p. 14-19.

Юнацька А.

Запорізький національний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ТА СОЦІАЛЬНЕ ВКЛЮЧЕННЯ
НЕОДКУМЕНТОВАНИХ ІМІГРАНТІВ У США:
СОЦІОЛІНГВІСТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА Запорізький
національний університет

Запропонований дослідницький документ розглядає проблему інтеграції та соціальної інтеграції нелегальних іммігрантів першого покоління в США. Автор досліджує методики, які надають можливість іммігрантським громадам і як ініціативи активістів збільшують освітні результати для недокументованих іммігрантів. Оскільки інтеграція супроводжується упередженнями мейнстріму, дослідження також зосереджується на вербалізації соціальних поглядів щодо цих мешканців у дискурсі та специфічному словнику. В основі дослідження лежить вивчення автентичності, перехід культурної ідентичності Латини (о) через призму бікультуралізму та білінгвізму;

Ключові слова: суперечливі мовні закономірності, комунікативні стратегії, теорія дискурсивного аналізу, іспаномовні праці, дуальна культурна дискусія.

Юнацкая А.

Запорожский национальный университет

**ИНТЕГРАЦИЯ И СОЦИАЛЬНОЕ ВКЛЮЧЕНИЕ
БЕЗДОКУМЕНТИРОВАННЫХ ИММИГРАНТОВ В
СОЕДИНЕННЫХ ШТАТАХ:
СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ ПЕРСПЕКТИВА**

Предлагаемый исследовательский документ посвящен проблеме интеграции и социальной интеграции недокументированных иммигрантов первого поколения в Соединенных Штатах. Автор исследует методологии, которые расширяют возможности сообществ иммигрантов и как инициативы активистов увеличивают образовательные результаты для иммигрантов, не имеющих документов. Поскольку интеграция сопровождается предрассудками мейнстрима, исследование также фокусируется на вербализации социальных представлений об этих жителях в дискурсе и конкретном словаре.

В основе исследования лежит исследование подлинности, переход латинской (о) культурной идентичности через призму бикультурализма и двуязычия, латинская (гендерно нейтральный термин) интеграция в основной поток США с точки зрения двойной межкультурной идентичности.

Ключевые слова: противоречивые языковые модели, коммуникативные стратегии, теория дискурсивного анализа, латиноамериканские произведения, дуальный культурный дискурс.

УДК 811.521

**ПОХОДЖЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЙНА
ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ**

Фатеев І.С.

ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка"
Науковий керівник - Горбуньова С.О., викладач кафедри
східних мов

Шляхи виникнення та формування японської мови завжди викликали багато дискусій серед лінгвістів та науковців в цій сфері. Ця стаття буде зосереджена саме на питанні того як формувалась японська мова і які на це вказують докази. Ми розглянемо як існуючі теорії так і достовірні факти з цього питання та спробуємо зробити власний висновок на їх базі.

Як вже було сказано, історія японської мови — вкрай суперечне питання. Пов'язано це з тим що до запровадження китайських ієрогліфів у японців не було писемності, а отже простежити розвиток мови більш ранніх етапів дуже складно. Перші достовірні згадки японської народності датуються III століттям н. е., в цей час більшість племен Японії підкорилися та були об'єднані кланом Ямато, хоча деякі китайські джерела містять більш ранні згадки японців[1, с 21].

Через ці труднощі в нас залишається лише один шлях для дослідження, на якому власно і побудовані всі існуючі теорії що до виникнення японської мови – користуватись сучасними фактами та відомостями і на їх базі шукати відповідь. Почнемо з загальних та найбільш значущих для дослідження відомостей що до японської мови:

- 1) Має аглютинативний граматичний устрій.
- 2) Відноситься до синтетичних мов (граматичне значення синтезується з лексичним у межах слова).
- 3) Не має загальноприйнятої приналежності до певної мовної сім'ї.

- 4) Має спільні лексичні елементи в більшій з китайською та меншою ступені корейською мовами.
- 5) Має спільні риси в способі утворення та змінення дієслів і дієприкметників з корейською мовою.
- 6) Має унікальну фонетичну систему, яка не подібна до інших мов країн сусідів.
- 7) З давніх часів і до сучасності має в наявності дуже велику кількість діалектів які відрізняються як за лексичним так і за граматичним устроєм.
- 8) Іменники не мають категорії роду, також немає чіткого граматичного формулювання утворення множини. Немає артиклів.
- 9) Прикметники в японській мові поділяються на типи та не змінюються за відмінками, але можуть змінюватись за часами.
- 10) Відмінювання дієслів за числами та особами в японській мові відсутнє. Разом з цим в японській мові існують такі форми дієслова, аналогів яким немає в українській мові. Існують дві дієвідміни дієслів і два дієслова неправильної дієвідміни.

Мова яка б співпадала з японською за цими ознаками, або хоча б за фонетичним та граматичним устроєм, не існує. Це пов'язано з тим що, по перше сама мова зазнала дуже великих змін в процесі свого розвитку, а по друге з тим що на неї вплинули одразу декілька інших мов країн сусідів що і призвело до наявності лише окремих спільних рис. До того ж не є фактом що японська мова взагалі не належить до окремої мовної сім'ї. Все це дало народження багатьом теоріям походження та приналежності японської мови.

Найбільш популярними серед них є такі гіпотези:

1. спорідненість з корейською мовою.
2. присутність елементів австронезійських та алтайських

мов

3. відокремлення японської мови в окрему мовну сім'ю.

Поговоримо більш точно про кожну з теорій щоб прояснити на що спирається кожна із них та проаналізувати їх. При цьому особливу увагу будемо приділяти саме граматичній подібності іншої мови. Лексичний та фонетичний рівні найбільш нестійкі до змін, а синтаксис взагалі не дає достатньо відомостей для повноцінного аналізу.

1. Питання спорідненості японської та корейської мови розглянуті в працях Старостина С. А, Січіро Мураями, Хатторі Сіро, Фудзії Тейкана та Роя Міллера.

Корейська мова вважається ізольованою мовою. Хоча за певними дослідженнями гіпотетично може відноситись до алтайських мов, тому її класифікація також є досі остаточно невизначеною[1, с. 54]. Прибічники гіпотези про приналежність до алтайських мов спираються на фонетичну відповідність, структурну схожість та етимологічні дані. Інші вчені відносять корейську мову (іноді разом з японською) до тунгусо-маньчжурської гілки, або визначають її як особливу гілку, що виділилась раніше інших — 3-го тис. до н. е.

Корейська мова має з японською мовою структурні подібності, хоча й не схожа за лексичним складом. Наприклад порівняймо корейську та японську мову за типологічним методом[2, с. 66-70]:

- 1) Японська та корейська мова стовідсотково є аглютинативними за типом, через це побудова речення теж подібна.
- 2) Як в японській так і в корейській мові заборонена префіксація, лінійна модель словоформи.
- 3) Порівняння дієслів – в обох мовах дієслова не

змінюються за особою та числом. Порівняємо форми дієслів[3]:

йти - яп.: 行<(iku); кор.: 가다 (kada)

робити - яп.: する(suru); кор.: 하다 (hada)

жити - яп.: 住む(sumu); кор.: 살다 (sal'da)

Одразу ж можна побачити стандартні закінчення в обох мовах: u/gu в японській, ta/da в корейській. В японській та корейській мові конкретні форми дієслів утворюються від основ, в японській мові таких основ 5, в корейській 2 [2, с. 25]. Основи дієслів також утворюються за подібним алгоритмом – зміною закінчення словоформи дієслова.

В японській та корейській мові два граматичних базових часу: минулий та теперішній-майбутній. Порівняймо як утворюється минулий час в японській та корейській мові:

1) японська

словникова форма (йти – 行<iku; робити – する suru; жити – 住む sumu) минулий час (йти – 行った itta; робити – した; жити – 住了 sunda).

2) корейська

словникова форма (йти – 가다 kada; робити – 하다 hada; жити – 살다 sal'da) минулий час (йти – 갔다 katta; робити – 하였다 або 했다 hayotta/hetta; жити – 살았다 saratta).

Отже ми можемо сказати що спосіб утворення минулого часу також є подібним. До цього також можна додати: майже однакову форму тривалого часу, наявність форм ввічливості в обох мовах і багато інших фактів. Всі ці спільні риси дають нам змогу стверджувати що теорія спирається на реальні факти та має досить переконливі докази. Найбільшим недоліком теорії є повна розбіжність

лексики корейської та японської мови. Звісно з часом лексичні одиниці могли змінюватись і набувати нових форм, але все одно це не могло пройти зовсім безслідно. Тому не зважаючи на те, що корейська та японська мови мають багато спільного, ця подібність могла виникнути в результаті загального культурного розвитку та обміну Кореї і Японії і не може служити стовідсотковим доказом існування між ними генетичної спорідненості.

2. Гіпотеза про спорідненість з австронезійськими мовами

Австронезійські мови - сім'я мов, поширених на Тайвані, в Південно-Східній Азії (Індонезія, Філіппіни, Малайзія, Бруней, Східний Тимор), Океанії і на Мадагаскарі. Одна з найбільших сімей як за кількістю мов (понад 1000) [4, с. 34]. Спорідненість індонезійських мов була помічена ще мандрівникам XVIII століття, які збирали короткі словнички у знову відкритих землях; порівняймо наприклад такі відповідності між малайською, малагасійською (о. Мадагаскар) і рапануйською (острів Пасхи) мовами[5, с. 102]:

mata - maso - mata «очі»,
langit - lanitra - rangi «небо»,
mati — maty — mate «помиирати».

Порівняльно-історичне дослідження індонезійських мов було розпочато В. фон Гумбольдтом в 1830-х рр. Основи ж сучасної реконструкції праавстронезійської мови закладені в роботах О. Демпвольфа (1-я третина XX ст.), але багато деталей історії та класифікації австронезійських мов залишалися неясними. Новий етап вивчення індонезійських мов почався з 1950-х рр. (Роботи І. Дайена, О. Даля, Р. Бласта і ін.). За сучасними уявленнями розпад праавстронезійської мови почався на рубежі V-IV тис. До н.

е. (Але можливо і раніше), наступні міграції та супутні їм мовні контакти, особливо з субстратною мовами Південно-Східної Азії і Нової Гвінеї, значно ускладнили споконвічну картину взаємини мов[4, с. 61].

Гіпотеза стверджує про наявність спільних лексичних одиниць японської мови з австронезійськими. Це також пов'язано з тим що за вживанням префіксів та за своєю фонологічною системою з обмеженим числом приголосних і переважанням відкритих складів японська мова також близька до австронезійських мов.

Цю гіпотезу зазвичай поєднують з іншими, стверджуючи що японська мова - це свого роду креол, в якому змішалися алтайські і австронезійських елементи - граматична структура, типова для алтайських мов, і основний словниковий фонд, що базується на австронезійській лексиці. В підтримку цієї теорії лінгвісти вказують на той факт, що, подібно турецькій та корейській мові, японська мова є аглютинативною (аглютинація – це спосіб творення слів і граматичних форм шляхом послідовного приєднання к незмінному кореню або афіксів, кожний з котрих має своє власне значення). Наприклад, в японській мові 食べさせられる (tabe-sase-rare-ru) перекладається як «можливо змусити їсти»: tabe означає «їсти», sase – «змушувати», rare - "можливо", а ru є вказує на теперішній час.

Незважаючи на все це теорія про спорідненість з австронезійською групою з часом користується все меншою популярністю. Також в наш час деякі фахівці вже відкидають ідею, що японська мова може взагалі може мати повноцінний зв'язок з мовами країн сусідів. Слід зауважити, що лінгвістичні дослідження, що проводяться практично у всіх областях, можуть піддаватися величезному впливу

національної політики або інших чинників ненаукового характеру. Унаслідок давнього суперництва і ворожнечі Японії практично з усіма сусідніми державами, дослідження лінгвістичних зв'язків між японською мовою та іншими мовами пов'язане з політичною напруженістю.

Окремо підкреслимо, що на самому північному острові Японії - Хоккайдо, здавен проживає народ Айну, чия мова та походження різко відрізняються від японців. При цьому вплив який вони здійснили на японську мову не менший ніж у австронезійських або алтайських мов, що ще раз доводить та про те що наявність спільних рис зовсім не означає спільні генетичні корені.

На Японських островах айни з'явилися близько 13 тис. років до н.е. про що свідчать результати археологічних розкопок і дані топоніміки, наприклад:

Цусіма - туїма - «далекий»,

Фудзі - хуці - «бабуся»,

Цукуба - ту ку па - «голова двох луків» / «двухлукова гора»,

Яматай - Я ма та й - «місце, де море розсікає сушу»[6].

Багато відомостей про топоніми айнського походження на Хонсю можна знайти в роботах Кіндаїті Кесуке[7]. Айнська мова сучасної лінгвістикою розглядається як ізольована, а її позиція в генеалогічній класифікації мов досі залишається невстановленою. Айнська мова радикальним чином відрізняється від японської, нивхської, ітельменської, китайської, а також інших мов Далекого Сходу, Південно-Східної Азії і Тихого океану, що надає нам гарний приклад того що японська мова також може бути самотньою за своїм походженням.

3. Теорія за якою японська мова належить до окремої японо-рюкюської групи мов (мовна сім'я на Японському

архіпелазі і на островах Рюкю).

Багато вчених-лінгвістів сходяться на думці, що японська мова має генетичний зв'язок з рюкюською мовою (включаючи діалекти острова Окінава); і разом вони утворюють групу японічних мов з спільним пращуром – праяпонською мовою.

Двоє вчених – Семюель Мартін та Вовін А. В. навіть здійснили значну реконструкцію елементів цієї праяпонської мови шляхом порівняльного методу[8] [9, с. 95-144]. Більшість з прикладів що вони наводять нагадують сучасну японську мову, хоча й зміни все одно помітні:

1) Сучасне японське слово «птаха» за їх дослідженням вимовлялось як «touri», а лише потім набуло сучасної форми «touri». Слово «хмара» з «kumuka» перетворилось на «kumo», дієслово «пити» з часом перетворилось з «nom» на «nomi» і таким чином набуло здатності змінюватись за часом та відмінками завдяки свому закінченню.

2) Деякі слова взагалі залишились незмінними, наприклад «пес» - «inu», «смерть» - «shin», «вухо» - «mimi», та майже всі чисельники.

3) Багато також і слів які взагалі перестали існувати або перетворились на архаїзми та зустрічаються тепер лише у словниках, але вони все одно є свідченням про єдиного окремого пращура японо-рюкюських мов.

З часом ця теорія набуває всі більшої прихильності серед вчених які вивчають генеалогію японської мови. Її широко підтримують і в самій Японії через те що вона підкреслює незалежність та самобутність японської мови. При цьому навіть між прихильниками цієї гіпотези багато суперечок що до хто є пращуром для японської мовної сім'ї, коли саме виникла прадавня японська мова і який вид вона уявляла з себе на своєму початку. До самої ж мовної сім'ї

зараховують всі східні та західні діалекти, діалекти Кагощіми та островів Рюкю. Вплив інших мов при цьому вважають мінімальним та незначним, наголошуючи на велику структурну різницю між японською мовою та мовами інших країн світу.

Як вже було зазначено до японської мовної сім'ї також належить і народ Рюкю який є найбільшою національною меншиною в Японії; 1,3 млн чоловік проживають в префектурі Окінава, 300 000 на інших районах Японії. Решта 300 000 розселилися за межами Японії, в основному на Гаваях[10, с. 95].

Народ Рюкю говорить на японському і споріднених йому мовах: на островах Рюкю все ще залишаються шість корінних мов. ЮНЕСКО називає чотири з них «безумовно» вимираючими, а дві інших «під загрозою зникнення». Ці мови відрізняються від японської, хоча вони все ще і належать до однієї японо-рюкюської мовної сім'ї. Рюкюська мова знаходяться в занепаді, оскільки з часу приєднання до Японської імперії рюкюсців схилили до асиміляції з боку японців; в окінавських школах також викладають тільки на японській мові. Носії діалектів (мов) Амамі, Міяко, Яеяма зазвичай знають і окінавський. Так як острови Амамі, Міяко, Яеяма і Йонагуни менш урбанізовані, ніж Окінава, їхні мови вимирають не так швидко, як окінавський; підростаючі діти все ще говорять на них. Вікове співвідношення носіїв окінавського невідомо, але він швидко втрачає позиції як рідна мова окінавців.

Як результат нашого порівняльного аналізу ми можемо впевнено сказати що мова народу Рюкю є найближчою та найменш зміненою по відношенню до прадавньої японської мови і таке скорочення населення яке вміє розмовляти на цих стародавніх діалектах призводить

ще до подальшого ускладнення у вивченні генеалогії японської мови. Це вразі може поставити хрест на розгадуванні цієї таємниці для всіх наступних поколінь. Враховуючи все сказане ми можемо затвердити що японська мова пройшла довгий шлях розвитку через що набула зовсім нове обличчя яке дуже блідо нагадує своє минуле. Тепер перед лінгвістами стоїть дуже складне питання – за допомогою тих малочисельних та відомих фактів спростувати хибні гіпотези та відтворити модель виникнення та розвитку японської мови настільки обґрунтовано що її було б не похитнути та не спростувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алпатов В. М. Японский язык // Языки мира. Монгольские языки. Тунгусо-маньчжурские языки. Японский язык. Корейский язык. М.: Индрик, 1997. – 325 с.
2. Aston W. G. A comparative study of Japanese and Korean languages // Journal of the Royal Asiatic Society, 1879. – 317-364 pp.
3. Большой корейско-русский словарь : Около 150 000 слов = 조로대사전 : в 2 т. / Акад. общ. наук КНДР, Ин-т языкознания ; Акад. наук СССР, Ин-т востоковедения ; Под ред. Л. Б. Никольского и Цой Ден Ху. — М. : Русский язык, 1976. – 671 с.
4. Сирк Ю. Х. Австронезийские языки // Сравнительно-историч. изучение языков разных семей. Задачи и перспективы. М., 1982. – 389 с.
5. Adelaar, Carl Alexander. Comparative Austronesian Dictionary (5 vols), Berlin: Mouton - de Gruyter, 1994.
6. Chamberlain B.H. The language, Mythology and Geographical Nomenclature of Japan Viewed in the Light of Aino Studies//Memoires of the Literature College, Imperial

University of Japan 1, 1887. – 247 pp.

7. Киндайти К. (金田一京助) Кодай эмиси то айну (古代蝦夷とアイヌ) Древние эмиси и айны, Токио, 2004. – 188 pp.

8. Martin, Samuel E. 1987. The Japanese Language through Time. New Haven & London: Yale Univ. Press, 1988. – 241 pp.

9. Vovin, Alexander. 1994. "Long-distance Relationships, Reconstruction Methodology, and the Origins of Japanese". Diachronica 11(1): 114 pp.

10. Heinrich, Patrick: Language Planning and Language Ideology in the Ryūkyū Islands, in: Language Policy 3.2, 2004. – 153—179 pp.

Фатеев І.С. ПОХОДЖЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЙНА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Ця стаття надає порівняльний аналіз досліджень того яка мова може бути теоретичним предком японської мови та що про це свідчить. В ній підкреслюється актуальність цієї теми через невирішеність цього питання, та перелічуються складнощі які існують або можуть виникнути на шляху вчених лінгвістів при пошуку відповіді. Наводяться обґрунтування та приклади з досліджень які претендують на роль єдиної вірної гіпотези.

Ключові слова: Японська мова, суперечне питання, мовна сім'я, граматичний устрій, спорідненість, австронезійські мови, дієвідміна, порівняння дієслів, історія мови, Айни.

Фатеев И.С. ПРОИСХОЖДЕНИЕ И КЛАССИФИКАЦИОННАЯ ПРИНАДЛЕЖНОСТЬ ЯПОНСКОГО ЯЗЫКА

Эта статья предоставляет сравнительный анализ

исследований того какой язык может быть теоретическим предком японского языка и что об этом свидетельствует. В ней подчеркивается актуальность этой темы из-за нерешенности этого вопроса, и перечисляются трудности, которые существуют или могут возникнуть на пути ученых лингвистов при поиске ответа. Приводятся обоснования и примеры из исследований претендующих на роль единственной верной гипотезы.

Ключевые слова: Японский язык, спорный вопрос, языковая семья, грамматический строй, родство, австронезийские языки, спряжение, сравнение глаголов, история языка, Айны.

I.S. Fatiev. ORIGIN AND CLASSIFICATION AFFILIATION OF THE JAPANESE LANGUAGE

This article provides a comparative analysis of what language can be the theoretical ancestor of the Japanese language, and what this evidence of it. It emphasizes the relevance of this topic due to the unresolved issue, and lists the difficulties that exist or may arise in the way of linguistic scholars when they start searching for an answer. There are also justifications and examples from studies that are claiming to be the only true hypothesis.

Keywords: Japanese language, controversial issue, language family, grammatical structure, kinship, Austronesian languages, conjugation, comparison of verbs, history of language, Ainu people.

ЯПОНСЬКИЙ ТЕАТР КАБУКІ: ЗАРОДЖЕННЯ, РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Харченко А.З., студентка.

ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка" Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент, зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Метою моєї статті є дослідити японський театр Кабукі, його зародження, подальший розвиток та сучасний стан.

Японія – країна з багатовіковою культурою та традиціями, вона загадкова і самотня, зрозуміти її європейцеві дуже складно. Значною мірою це пояснюється тим, що до середини XVII століття країна була закрита для світу. І тепер, щоб перейнятися духом Японії, пізнати її сутність, потрібно звернутися до мистецтва. У ньому як ніде виражається культура і світогляд народу. Одним з найдавніших видів мистецтва є японський театр, який дійшов до нас практично у незмінному вигляді .

Коріння японського театру йдуть в далеке минуле. Близько півтори тисячі років тому в Японію з Китаю, Кореї та Індії проникли танці і музика, а з материка прийшов буддизм - саме цей момент вважається початком зародження театрального мистецтва. З тих пір театр існує на спадкоємності і збереженні традицій. Вчені припускають, що японський театр містить в собі навіть частини античної драми.

Кожен театральний жанр, що прийшов з глибини століть, зберіг свої початкові закони і індивідуальність. Так, п'єси драматургів далекого минулого і сьогодні ставляться за тими ж принципами, що багато століть тому. Заслуга в цьому належить самим акторам, які зберігають і передають

давні традиції своїх учнів (зазвичай своїм дітям), утворюючи акторські династії.

Зародження театру в Японії пов'язують з появою в VII столітті пантоміми Гігаку, що в перекладі означає - «акторське мистецтво», і танцю Бугаку - «мистецтво танцю». Різна доля спіткала ці жанри. Гігаку аж до X століття займав підмостки театрів, але не витримав конкуренції з більш складними пантомімічними жанрами і був ними витіснений. Але Бугаку виконуються і сьогодні. Спочатку ці уявлення влилися в храмові свята і дворові церемонії, потім їх стали виконувати окремо, а після реставрації влади цей жанр японського театру пережив розквіт і знайшов ще більшу популярність.

Традиційно виділяють наступні жанри японського театру: ногаку- призначений для аристократії; кабукі-театр для простих людей, і бунраку - ляльковий театр.

Відомий театр-кабукі. Слово «кабукі» є іменником, утвореним від дієслова «кабуку», який буквально означав «відхилитися». В даний час це дієслово вийшло з ужитку, але в той час воно було широко поширеним. Згодом утворений від нього іменник «кабукі» став позначатися китайськими ієрогліфами. Чимало митців висловлювало з цього приводу свою точку зору. Але до сих пір ніхто ще не дав чіткого і безперечного визначення його сутності. З повною упевненістю можна сказати з даного питання, мабуть, лише те, що в кабукі є щось таке, чого не можна пояснити за допомогою західноєвропейської теорії драматургії і її категорій. Наука по японській естетиці в даний час ще повністю не розроблена, і тому, безсумнівно, на шляху до вивчення естетики кабукі зустрічається чимало

труднощів. Японський театр кабукі відрізняється стилем постановок, більше схожих на європейський фарс. Актори та сцена аранжуються відповідним чином. Дія, що представляється на суд публіці, як правило, носить перебільшений, гіпертрофований характер. Режисер намагається привернути увагу глядача до якоїсь особливості в реальному житті, показуючи її зворотню, що не найкрасивішу сторону. (Гундзі М. «Японський театр кабукі»-1969,с.7)

Зовнішність акторів є основою постанови. Важливою специфікою жанру є нанесення оригінального гриму. Відбувається це таким чином:

-Волосся збирається пучком на потилиці шовковою матерією.

-Обличчя, шию, потилицю покривають білилами. Як правило, для цього використовувалося рисове борошно. Але бували випадки використання цинкового білила, від нього актор міг отруїтися до смерті. Такі випадки зафіксовані.

-Губи і брови фарбуються спеціальним пензликом. У рідкісних випадках грим наноситься і на очі, наприклад, щоб підкреслити їх кривавий блиск, наприклад. Язик теж можуть загримувати, якщо по ходу дії акторові потрібно його продемонструвати.

-Білилами покриваються всі видимі частини тіла: руки, зап'ястя, ноги. Далі, одягається перука, потім кімоно, обв'язане поясом обі.

-Наступним елементом гриму є кумадорі - нанесення специфічних, характерних смуг на обличчя. Вони висловлюють емоції персонажа-людини або визначають персонажа, як тварину або надприродну істоту.

У класичному кабукі виступають виключно чоловіки. Артисти, які відіграють жінок, називаються оннагата. Їх

грим трохи складніший вищеописаного. Перед тим як на голову одягнуть перуку, шкіру в куточках очей підтягують, щоб розгладити зморшки. Цей специфічний, який використовується тільки в цьому жанрі, спосіб називається мецурі.

Акторам-оннагата забарвлюють вуха, брови, щоки і повіки червоним, чорним, зеленим кольорами. Досконалість гриму така, що дізнатися в них чоловіка неможливо. Оннагата виглядають, як жінка з дуже яскравим, демонстративним макіяжем.

П'есами кабукі з моменту його народження був притаманний чуттєвий характер. Але хоча в його ідеях звільнення людини від вузьких рамок середньовічного укладу дуже сильний був елемент неусвідомленого протесту, його п'еси викликали відчуття бадьорості і світла, вселяючи надії на майбутнє. Саме завдяки тому, що кабукі втілювали у своїх п'есах веселі пісні і танці народних мас, він завоював беззастережну підтримку з їхнього боку.

Не можна при цьому ігнорувати той факт, що до часу, коли кабукі став виразником народних пісень і танців, самі вони вже відрізнялися великим художнім смаком і майстерністю. Цьому сприяв так званий стиль фурю.

Слово «фурю» означає смак, елегантність. Починаючи з доби середньовіччя під цим словом малося на увазі вміння зі смаком підібрати прикраси для обстановки, для того, щоб надати елегантність одязі, і т. п. Згодом самі танці, що виконувалися в прикрашеному зі смаком одязі, стали називатися фурю.

Одні танці фурю поширювалися зі столиці в провінцію, інші з провінції проникали в столицю. У той час

виникло кілька труп, які головним чином склалися з жінок, які виступали з танцями і модними пісеньками. Існували жіночі трупи, що виконували саругаку і кусемаі. Серед них з'явилася і трупа засновниці театру кабукі Окуні, яка прибула в столицю з Ідзумо.

Поява жіночих труп свідчило про те, що в суспільство прийшли жінки, які звільнилися від рабського становища, в якому вони перебували в період міжусобних воєн і в середні віки, коли панували релігійні погляди, що позбавляли жінку багатьох людських прав.

Сучасний театр кабукі, безумовно, не схожий на той, який зародився в період Едо. По духу він відрізняється навіть від довоєнного кабукі, не кажучи вже про те, що не може бути копією театру кабукі періоду Мейдзі, коли в ньому грали Дандзюро Дев'ятий, Кікугоро П'ятий і Садандзі Перший *. У зв'язку з цим виникли найрізноманітніші думки про сучасний кабукі. Одні кажуть, що розвиток кабукі припинився, інші вважають, що стали іншими темпи і характер його розвитку, треті - що змінився його напрямок. У всякому разі, з упевненістю можна сказати одне: кабукі перестав бути театром, відповідає сучасному розумінню театрального мистецтва, яким він був в період Едо. У той час він користувався абсолютною підтримкою переважної більшості народних мас Японії.

У сучасній Японії кабукі лишається доволі популярним жанром – він найпопулярніший вид театрального мистецтва серед усіх традиційних японських драматичних жанрів. Можна сказати, що популярність Кабукі сьогодні пояснюється більшою мірою мальовничістю його видовища: глядачі в цьому театрі

можуть отримати повне задоволення, насолоджуючись дивовижними за своєю колірною гамою картинами, які розгортаються перед їх очима на сцені, навіть якщо сюжет п'єси не привернув їх увагу. Багато провідних акторів кабукі часто знімаються у кіно і на телебаченні (відомий актор-онагата Бандо Тамасабуру V зіграв декілька ролей (у тому числі й жіночих) у кінофільмах. У деяких театральних трупах жіночі ролі знов стали виконувати жінки, а після Другої світової війни був сформований повністю жіночий колектив кабукі Ітікава Кабукі-дза. Пам'ять засновниці жанру, Окуні, була увічнена в статуї в кіотському районі Понтотью у 2003 році.

24 листопада 2005 року кабукі ввійшов у «Третю Декларацію шедеврів усного спадку людства» ЮНЕСКО.

Театр Кабукі у наш час складається із трьох видів вистав: історичні п'єси (з придворного життя, п'єси про ворожнечу між феодалами); «простонародні» п'єси; танцювально-драматичні п'єси.

Японські театри не були популярні в світі, але за останнє десятиліття світова мода на все японське дійшла і до театрального життя. Тому сьогодні вистави традиційних театрів Країни вранішнього сонця є важливою подією в культурному житті будь-якого європейського міста.

Зміст п'єс театру Кабукі, що стали класичними, вже не відображає життя сучасної Японії. Незважаючи на це, Кабукі користується увагою народу, і ще довго буде залишатися гордістю Японії. Це свідчить про те, що давнє драматичне мистецтво досягло досконалості і здатне витримати перевірку часом

Література

1. Гундзі М. Японський театр Кабукі - 1969
2. Історія культури зарубіжних країн, Т.В. Бундюченко
3. Японія від А до Я. Енциклопедія
4. Художня культура, 11 клас, Назаренко Н.В., Ковальова І.О., навчальний посібник. - Х.: Оберіг, 2011. - 256 с.

УДК 811.521

СУЧАСНА РЕЛІГІЙНА СИТУАЦІЯ В ЯПОНІЇ. БУДИЗМ І СИНТОЇЗМ.

Рудзик Д.В., студентка.

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» Керівник: Н.В. Федічева, к.п.н., доцент, зав.кафедри східних мов ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

На сьогоднішній день тема релігії Японії досліджується як і в Японії, так і за її межами. Японців нерідко вважають нерелігійними або релігійно індіферентними, так як більша частина населення країни може вважати себе невіруючою або вірити в кілька релігій одночасно. На думку японців, той, хто не народився «синтоїстом», не може ним стати. Відповідно до твердження Секіюка Иссей, найголовнішою особливістю сприйняття японцями релігії можна назвати релігійний синкретизм або багатшарове вірування.[1]

Переважаючою релігією в Японії є буддизм і синтоїзм.

Так як більшість віруючих в Японії відносить себе до обох релігій відразу, то це вказує на релігійний синкретизм - поєднання різнорідних віровчень і культових положень в процесі взаємовпливу релігій в їх історичному розвитку. Термін «синкретизм» вперше застосував давньогрецький історик Плутарх для характеристики поведінки критян, що примирюють розбіжності в період посилення зовнішньої небезпеки. В епоху Відродження в позитивному значенні злиття різних ідей (класичної спадщини з християнською теологією) термін сприйняв Еразм Роттердамський. У XVII столітті синкретизмом називали ідеї Георга Калікста по об'єднанню християнських церков, між його прихильниками і опонентами виникла синкретична суперечка. Надалі в історії слово використовувалося в різних контекстах.[2]

У 1886 році, під час Реставрації Мейдзі синтоїзм був оголошений єдиною і обов'язковою державною релігією Японії. Синтоїзм заснований на архаїчних, анімістичних віруваннях в душі і духів стародавніх японців. На сьогоднішній день у цієї релігії не менше 100 мільйонів послідовників, які в тій чи іншим чином слідують цінностям синтоїзму. Синтоїзм ніколи не претендував на світову релігію не тільки через чисельність своїх прихильників, а й у зв'язку з історичною ізоляцією країни на світовій арені аж до XVI століття.

Говорячи про буддизм то, однією з основних цілей буддизму є шлях до нирвани. Нирвана – це стан усвідомлення своєї душі, що досягається за допомогою самозречення, відмови від комфортних умов зовнішнього середовища. Будда, провівши довгий час в медитаціях і глибоких роздумах, освоював метод контролю над власною свідомістю. В процесі цього він прийшов до висновку, що

люди дуже прив'язані до мирських благ, та надмірно турбуються про думку інших людей.

На 2010 рік чисельність буддистів оцінювалася в 450-500 мільйонів чоловік. Кількість ченців серед усіх буддистів становила близько 1 мільйона осіб (за даними Encyclopedia Britannica-463 млн осіб, за енциклопедією "релігій світу" Дж. Мелтона — 469 млн, згідно зі звітом американського дослідницького центру Pew Research Center — 488 млн). Через таку кількість сповідують буддизм, можна сказати, що вчення Будди гнучке, вміє адаптуватися під будь-який менталітет і здатне мандрувати по світу, перетікаючи в різні форми. Віра ж в Сінто-це щось національне, рідне тільки японцям. Воно взагалі щось більше, ніж релігія в звичному розумінні, це цілий комплекс знань. Тут потрібна безперервна практика і обрядовість. Головне в синтоїзмі – не сліпе дотримання канонів, а простота і чесність.

Обряди, які проводять в храмах, поклоніння численним божествам, з'єднання з природою-це те, чим схожі синтоїсти і буддисти. Але так само, у цих релігій є і відмінності. У буддизмі вимовляються особливі молитви – мантри, які звернені до певного святого. Синтоїзм ж вміщає в себе пережитки шаманізму, коли заклинаннями люди хочуть закликати сили до дощу або припинення бурі.

Що особливо впадає в очі при поглибленні в синтоїзм-це відсутність основоположника, як, наприклад, Гаутама, Ісус. Тут проповідником є не окрема свята особистість, а вся нація.

І найголовніше: сенс життя буддиста – вирватися з низки перероджень і досягти повного звільнення душі. Синтоїсти ж не шукають порятунку в наступному житті, вони досягають згоди, злиття з "ками" в житті Справжньої.

Автори статті для вивчення ставлення японців, до релігії, Амінова Жанар та Абдыкеева Санія провели анкетування серед японців. Опитування здійснювалося у вигляді паперової анкети в період з 8 червня 2016 року по 1 липня 2016 року. Об'єктом були японці. Всього було зібрано 64 анкети.

Анкета являла собою перелік таких питань, як: Яку релігію ви сповідуєте? Чи відвідуєте ви зазвичай синтоїстський, буддйські храми або церкви? Що ви думаєте про Камі і Будду? Чи важливу роль релігія займає у вашій системі цінностей? Що ви думаєте про існування ками? Яке уявлення (образ) ви маєте щодо релігії взагалом? Чи вважаєте ви релігію необхідною для людини? Чи вважаєте ви дивним, то що в будинку можуть бути синтоїстський і буддистський вівтар одночасно? Що ви думаєте про те, що люди, які не є буддистами або синтоїстами, ходять на перше в році ходіння на богомілля (хатсумоуде)? Що ви думаєте про те, що люди, які не сповідують християнство, святкують Різдво? За обрядом якої релігії ви хочете влаштувати своє весілля і похорон?

Більшість опитаних відповіли «невіруючий». Серед 64 осіб 35 відповіли, що вони невіруючі, і 6 відзначили більше 1 варіанту відповіді. У порівнянні з дослідженням 1988 року (Секірка Іссей), кількість відповівших "буддизм" перевищує кількість, що відзначили "Сінто".

На питання про ставлення між Камі і Буддою найчисленнішою відповіддю в 48% був: "це різні створіння, що виконують одну функцію". 24% відповіли: «це абсолютно різні створення», 14%: «схожі створення», 9%: «ніколи не думав про це», 3% відповіли: «я не вірю в існування Камі і Будди».

На запитання " чи важливу роль релігія займає у

вашій системі цінностей?» 37% опитаних відповіли «так, важливу», 36% – «не таку важливу», 19% – «погану» і 8% відповіли «не знаю».

На питання «Що ви думаєте про існування Камі?» 35% відповіли, що вірять в існування Камі. 32% сказали, що іноді вірять, а іноді ні. 17%, що не знають, існують Камі чи ні, а 16% відповіли, що не вірять в існування Камі. На питання «Яке уявлення (образ) ви маєте щодо релігії загалом?» з 64 опитаних 58 відповіли "Щось важливе для душі і моралі". Відповших, «традиції і культура» була 41 людина. 39 осіб відзначили "традиційні свята та обряди весілля, повноліття та похорон». Отже, можна зробити висновок, що японці по відношенню до релігії мають образ, схожий з традиціями і культурою. В останньому питанні запитувалося про те, за обрядом якої релігії хотіли б влаштувати своє весілля і похорон. Весілля: 22 людини відповіли, що за синтоїстським обрядом, ще 22 людини відповіли, що за християнським обрядом. 5 осіб обрали два варіанти: «синтоїстський і християнський». 4 людини вибрали «буддизм» і 13 осіб відповіли, що не знають. Похорон: 35 осіб обрали «буддійський обряд», «синто» і «християнство» – 7 осіб, «не знаю» – 10 осіб. Що доводить поділ функцій синто і буддизму, в котрих за похорон відповідає буддизм, а за весілля в більшій частині синтоїзм.

В Україні ж така ситуація: як впливає з опитування компанії TNS-Україна, 56% українців назвали себе віруючими людьми. Ще 28% респондентів однозначної відповіді не дали, проте більше схиляються до того, щоб назвати себе віруючими людьми. Зате 9% українців – атеїсти.

Серед тих, хто назвав себе релігійною особою, 60% — це парафіяни Української православної церкви

Київського патріархату, ще 24% респондента відвідують храми іншої Української православної церкви — Московського патріархату. Ще 7% українців — греко-католики.

Опитування проводилося з початку 2016 року в містах з населенням понад 50 тисяч осіб (крім населених пунктів окупованих територій Криму, Донецької та Луганської областей).

Спочатку на питання, чому японці можуть одночасно сповідувати більше однієї релігії, можна б було відповісти, що причиною цього тісний зв'язок Сінто і Буддизму з давніх часів. У якийсь період люди вірили, що Камі і Будда-це одна і та сама істота. Якщо поглянути на результати анкетування, можна помітити, що людей, які вважають Камі и Будду різними істотами, була більшість. Звідси можна зробити висновок, що на зміну людського сприйняття вплинув поділ Сінто і Буддизму (сінбутсу бунрі) в період Мейдзі.

Так само було питання про те, чому японці в більшості випадків відповідають, що вони невіруючі, говорячи про свою релігію. Можливо, Сучасні японці відчують себе спокійніше, відповідаючи так, вважаючи, що подібна відповідь проста і безпечна. За результатами анкети, чимало людей, відповідаючи, що вони невіруючі, відзначали також і те, що вони вірять в існування богів. Можна припустити, що японці не хочуть, щоб про них думали, як про маючих певний релігійний спосіб мислення або ідею. Японці в своїй історії часто піддавалися релігійним гонінням і заборонам на сповідання певних релігій в різні періоди. Тому почуття небажання показувати всім свої релігійні переваги зрозумілі.

Японія, мабуть, єдина країна в світі, де так вільно

вживаються різні релігійні напрямки в свідомості людей. Різноманітні ритуали і віру формують різні сторони національної психології і свідомості японців. Виконання різних обрядів в Японії стало давньою традицією, а всяка традиція виконує регулятивну роль в суспільстві. Оскільки традиційність у японців є сильно вираженою, то народні вірування ще довго житимуть у свідомості цього народу. Цим пояснюється вільне поєднання синтоїзму зі східними релігіями, зокрема з буддизмом.

Підводячи підсумки, можна сказати, що Японія є зразком віротерпимості в наш час. У сучасній Японії релігійність проявляється головним чином в дотриманні традиційних обрядів, особливо домашніх. Публічні релігійні церемонії приваблюють багатьох, але частково, лише як розвага і цікаве видовище. Так само, можна сказати, що в сучасній Японії велика частина населення визнає себе не релігійними, проте в той же час можна помітити високий рівень відвідування храмів і виконання ритуалів.

Література

1. Саиваи Хидэо, Огида Микио, Секиока Иссей (1990) 宗教の歴史-仏教・キリスト教・イスラム教・神道 - «История религий: буддизм, христианство, ислам, синто», изд. Соугенся. – 1990 г.
2. Энциклопедия социологии, 2009.
3. "Особенности восприятия религии в Японии" Вестник КазНУ. Серия историческая. No2 (85). 2017. Ашинова Жанар, Абдыкеева Сания.

Рудзик Д.В. Сучасна релігійна ситуація в Японії.

Буддизм і синтоїзм.

У статті розглядається сучасна релігійна ситуація в Японії і порівнюються дві домінуючі релігійні структури. Приходячи до висновку можна сказати, що для Японії характерний релігійний синкретизм, так як японці можуть вважати себе віруючими двох релігій одночасно.

Ключові слова: релігія, буддизм, синтоїзм, синкретизм, Японія.

Рудзик Д. В. Современная религиозная ситуация в Японии. Буддизм и синтоизм.

В статье рассматривается современная религиозная ситуация в Японии и сравниваются две преобладающие религиозные структуры. Приходя к выводу можно сказать, что для Японии характерен религиозный синкретизм, так как японцы могут считать себя верующими двух религий одновременно.

Ключевые слова: религия, буддизм, синтоизм, синкретизм, Япония.

Rudzik D. V. the Modern religious situation in Japan. Buddhism and Shinto.

The article deals with the current religious situation in Japan and compares the two prevailing religious structures. Coming to the conclusion, it can be said that Japan is characterized by religious syncretism, since the Japanese can consider themselves believers of two religions at the same time.

Key words: religion, Buddhism, Shintoism, syncretism, Japan.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

EFL LEARNER AGENCY FROM THE PERSPECTIVE OF AUTOBIOGRAPHY

Teresa Siek-Pisozub

Faculty of English, Adam Mickiewicz University in Poznań

1. INTRODUCTION

In the last few decades of the past century there was a growing interest in qualitative methods of research in education, methods like hermeneutic phenomenology. In an introduction to a collective volume on phenomenological research Max van Manen (2016) explains the nature of hermeneutic phenomenology in the following way:

Hermeneutic phenomenology is a method of abstemious reflection on the basic structures of the lived experience of human existence. The term method refers to the way or attitude of approaching a phenomenon. Abstemious means that reflecting on experience aims to abstain from theoretical, polemical, suppositional, and emotional intoxications. Hermeneutic means that reflecting on experience must aim for discursive language and sensitive interpretive devices that make phenomenological analysis, explication, and description possible and intelligible. Lived experience means that phenomenology reflects on the prereflective or prepredicative life of human existence as living through it. (Manen 2016: 26)

Although hermeneutic phenomenology has its roots in philosophy, in the social sciences certain typical for the discipline empirical and analytical methods are used, such which could lead to insightful study of a phenomenon, as for example biographies, diaries or interviews. For phenomenological analysis genuine experience is reflected upon and meaning is attached to it. As van Manen (2016: 38) claims, “[a]ny and every possible human experience (event, happening, incident, occurrence, object, relation, situation, thought, feeling, and so on) may become a topic for phenomenological inquiry”. Agency, thus, can be viewed as a phenomenon which can become an object of reflection itself.

Emirbayer and Mische (1998) and Biest and Tedder (2016) observe that relatively little attention has been paid to a systematic analysis of the phenomenon of agency, despite the growing interest in lifelong learning as revealed, for example, in learning biographies of adults. Emirbayer and Mische believe that one of the reasons is that “in the struggle to demonstrate the interpenetration of agency and structure, many theorists have failed to distinguish agency as an analytical category in its own right” (1998: 962–3).

Depending on epistemological goals of research on a given phenomenon a single case can be studied, if one wants to understand relationship between the described elements in an event. However, to generalise an interpretation a bigger sample is needed. In the article I will define the phenomenon of agency, following Emirbayer and Mische (1998) and van Lier (2010), and introduce a chordal triad model for studying it, for it will be of use for the study undertaken by me with my BA programme students of the English Faculty in Poznań. Although a group of 9 students of the BA programme wrote their autobiographies related to English language learning, in the article I will analyse

only one student's narrative entitled *My way to English* to verify applicability of the model, as it is a pilot study for one to be undertaken in the future.

2. AGENCY AND THE CHORDAL TRIAD MODEL

Recent challenges of globalization and modernization processes force people to become more agentic, and it is believed that their own experience helps them to learn from it. Emirbayer and Mische (1998: 972) criticize traditional theories of agency which tended to focus on routine, or purpose or judgement for their one-sidedness, whereas, in their opinion, agency is an overarching category which encompasses a dynamic interplay between these three dimensions. They define agency as: temporally embedded process of social engagement, informed by the past (in its habitual aspect), oriented toward the future (as a capacity to imagine alternative possibilities) and 'acted out' in the present (as a capacity to contextualize past habits and future projects with the contingencies of the moment). (Emirbayer & Mische 1998. 963)

The authors propose a model for studying agency which they have named the 'chordal triad of agency'. The chordal triad model is built of three dimensions that affect individual's ability to act. The authors also posit that the interplay of these dimensions may vary within different contexts.

The first dimension of the chordal triad of agency is its 'iterational element' (life histories and professional histories). It includes an individual's personal life story, thought patterns and ways of acting which are incorporated into the current situation. Such reactivation gives stability to identities, interactions and institutions over time. The second dimension is of practical-evaluative character and includes the individual's capacity to

make practical and normative judgements by choosing among different ways to act in relation to particular situations, its demands as well as dilemmas. This dimension refers to cultural aspects (i.e. ideas, values, beliefs, discourses and languages), structural aspects (i.e. social structures, relationships, roles, power, trust), material aspects (i.e. resources and the physical environment within which the individual acts). Finally, there is a projective element of agency (both for the short and long term), as decisions concerning current situation are also influenced by the individual's imaginative ability, such as thoughts, hopes and/or fears, to see a future that differs from the past and present (Emirbayer & Mische 1998)

Van Lier (2010) refers to agency as movement (i.e. a change of state or direction), or even lack of movement when a person makes a conscious decision not to act. He believes that “autonomy, motivation and investment are in a sense products (or manifestations) of a person’s agency” (2010: 4).

Teacher agency has been empirically studied by Priestly et al (2013) with reference to the use of the model proposed by Emirbayer and Mische (1998). The researchers claim that all the dimensions can hinder or enable teachers’ agencies. How teachers act in a situation may be due to their beliefs and values, relationships in schools, between schools and also relationships with surrounding environments. Other aspects that are important are the teacher’s desire for change in the short and long term, as well as their life history and education. The authors emphasize the need for a professional discourse that consists of teachers’ own thoughts and reflections to achieve agency so that they are not restricted in their profession because of political influence or educational tradition.

Commenting on the recent educational practices Larsen-Freeman (2018), for example, notes that despite the challenges

of our times learners are often categorised and thought to need ‘customized input’, as well as to follow similar learning trajectories, while what in fact is needed is promoting learner agency.

Whether the chordal triad model may also serve studying learners’ narratives on their way to acquiring English as a foreign language was the goal of the pilot study described below. Contextualised narratives are considered to be valuable qualitative data whose analysis can lead to a better understanding of the language learning process (e.g. Benson & Nunan 2004; Oxford 2014, 2015).

3. THE STUDY OF EFL LEARNER’S AGENCY

3.1. RESEARCH METHODOLOGY

The decision to study learner agency in the context of EFL learning emerged as a result of a prior study of the learners’ way of acquiring EFL in Poland, as revealed in their essays entitled “My way to English”. The essays were collected from 9 students in the BA programme of an English Philology in their second or third year of studies (Siek-Piskozub & Jankowska 2018). For the analysis of the essays we applied the grounded theory approach (Corbin & Strauss 2007). The corpus of the collected narratives was carefully read and preliminarily categorized into some observable factors. It was followed by an axial coding stage when we applied the psychological model of wellbeing, the PERMA model. The term PERMA is an acronym made up of the first letters of its components, i.e. positive emotions, engagement, relationship, meaning and achievement (Seligman 2011). For the final coding stage we chose ‘teacher’ as a person who had an important impact on the learners’ process of developing EFL competence, both in the negative and positive

sense. However, we have also observed that the process of EFL learning should be treated as a dynamic system where different factors, not all of them related to the institutional setting, interplay with each other and influence each other. We have also decided that we may get a deeper insight into the EFL learning process if ‘learner agency’ is focused upon.

The study reported below refers to learner agency as revealed in one of the learners’ narratives. It is a pilot study whose goal is to verify applicability of the Chordal Triad Model (Emirbayer & Mische 1998) for the analysis of EFL learner agency. For the sake of this report the student, who was coded S 23 in the earlier study, was named Barbara (a fictitious name). Her essay was originally written in her native language (Polish) and summarised in English by the present author. The quotations in the data are a direct translation from Polish to English with an occasional additional information from the researcher placed in square brackets.

3.2.BARBARA’S AGENCY REVEALED IN HER NARRATIVE

Barbara is a student at a BA programme of the Faculty of English in Adam Mickiewicz University in Poland. She had her first contact with English when she was 6 - in the first grade of primary school. She writes that she was not good in language learning, just managed to pass from class to class. She recalls an event from the past, which initially seemed not to have any immediate impact on her decision concerning English as a foreign language (EFL) leaning; however, the fact that she still remembers it shows that somehow it was important. She writes: I remember how one day an American preacher visiting our

parish, who was an acquaintance of my grandfather and my mother, called in on us. I was about 8 and could not understand a word [in English], however, I was impressed seeing my mother talking with our guest; and even my father who at that time understood very little in English somehow was communicating [with our guest]. When he left my mother encouraged me to learn the language by saying that it was satisfying to be able to understand what one talks to us and be able to answer.

Still, in the following years she did not put forth much effort to learning any foreign languages, although in grade four apart from English they had to study German. She puts the blame on a constant change of teachers who had different teaching approaches, and would also change coursebooks.

It is in the middle school that Barbara's attitude to English changed, despite the fact that in three years again she had three different English teachers. It was then that she became interested in English pop-music and this was her motivating force. She liked to listen to popular songs; however, being aware that such songs may transfer undesirable messages or use vulgar language, she got involved in searching for translations of the lyrics, and only if she approved of the message and language she would memorise the text and sing along with the band. American soap-operas became another source of English for her. She tried to adjust overheard words to the Polish subtitles. She also participated in a summer vacation camp with American students and felt happy when they could understand her, despite her English being incorrect and vocabulary limited. All this helped her to develop her competence and she proudly reports scoring almost 100 per cent on her final middle school test. She

writes that she could not wait for beginning learning English in secondary school.

The secondary school she attended ensured one teacher for a three year English course, which was a pleasant surprise to Barbara after her earlier experiences. She liked the teacher and activities they had to engage in, with the exception of doing grammar drills. She explains: Having learnt English from songs and films I haven't learnt much grammar, and this is my problem until today. Learning English was fun to me, thus, after I passed Matura test⁵ on [both] basic and advanced levels receiving above 90 percent score, I applied for studying English Philology in Poznań.

Barbara also shares with us her recent happiness of having been able to meet her long-awaited dream of flying to the United States for vacations. She recalls again what her mother had once said about the feeling of satisfaction when people understand you and you can participate in conversations with speakers from another culture. She felt the same, and was very happy when Americans complimented her on her level of English and on the appropriate accent. At the same time her formal knowledge of the student of English philology cautioned her against being too confident with her English language competence. For example, she felt ashamed each time she had made a mistake or did not know the word; although at the same time she thinks that it was an unnecessary and inhibiting feeling.

4. DISCUSSION

As can be seen from her narrative, Barbara is aware of the impact that her past may have played in her struggle to learn

⁵ Matura is the final state test at the end of secondary school in Poland. Candidates may take a basic test and/or advanced test.

English; she recalls a very early experience with English which though did not have an immediate impact on her engagement to learn the language, but with time and more experience she recognizes the value of the lesson her mother once gave her, i.e. that it is a very satisfying experience to be able to interact with someone from a different culture.

Barbara is aware of the importance of her own efforts to learn and practice English, despite the fact that at times she was not happy within what the educational institutions were offering; though, at the same time, she is aware that her occasional problems with accuracy result from the way she used to learn the language. Still, her own practices (studying lyrics of songs, viewing films with subtitles, interacting with native speakers) have helped her develop the competence so that she could communicate freely with the native speakers of the language. She mentions practices which she considers to be promoting her EFL competence, however she also recognizes limitations of her competence, which may lead to future focus on the aspects of the competence that she thinks still demand some practice.

5. CONCLUSION

The analysis of Barbara's story shows an interplay of past, present and future. Past events are stored in memory and may be activated when needed to justify present decisions. Observation of the present engagement leads to the anticipation of the future decisions to achieve a desirable outcome. Barbara has used all possible resources available in her immediate environment (internet, TV, an international language camp) and further in the target language natural environment (a visit to the USA), and shown willingness to communicate with the native speakers despite the fact that she has been aware of some limitations of her competence.

The study shows the applicability of the chordal triad model for studying learner agency. However, we have to remember about the limitation of this study, i.e. that it is a single case that has been analysed. More research is needed to make sure that the chordal triad model can give more insight into the process of developing foreign language competence both in the educational institutions and the environment in which learners have a chance to function, if only temporarily. The impact of the environment other than school is often ignored by teachers who, as observed by Larsen-Freeman (2018), categorise their learners basing on how they perform in customized input which may be below or above their needs and interests. For example, teachers in Poland do not fully appreciate the motivating for language learning function of English pop-songs, despite the fact that learners generally reveal in their surveys their commitment to this kind of input, also as a source of learning culture (Derenowski 2015). This was also observed in our former analysis with the use of the PERMA model; teachers seem to pay little attention with language needs and interests of their students (Siek-Piskozub & Jankowska 2018).

Bibliography

- Benson, P. / Nunan, D. (eds.). (2004). *Learner stories: Difference and diversity in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Biesta, Gert / Tedder, Michael (2007). Agency and learning in the lifecourse: Towards an ecological perspective. *Studies in the Education of Adults*, 39 (2), 132 – 149.
- Corbin, J. / Strauss, A. (2007). *Basics of qualitative research* (3rd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Derenowski, M. (2015). *Teaching culture in the FL senior high school classroom. Courseboo evaluation and teachers' and learners' views*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Emirbayer, M. / Mische, A. (1998). What is agency?, *American Journal of Sociology*, 103 (4), 962–1023.
- Larsen-Freeman, D. (2018). The times we live in and the agency of language learners. Plenary lecture at the LiF's annual conference (Language in Focus 2018) held in Thessaloniki, Greece, May 3-5 2018.
- Oxford, R. (2015). What we can learn about strategies, language learning, and life from two extreme cases: The role of well-being theory. In: *Studies in Second Language Learning and Teaching* 4/4, 593–615.
- Oxford, R. / Cuéllar, L. (2014). Positive psychology in cross-cultural narratives: Mexican students discover themselves while learning Chinese. In: *Studies in Second Language Learning and Teaching* 4/2, 173–203.
- Priestley, M./ Biesta, G.J.J./ Robinson, S. (2013) Teachers as agents of change: Teacher agency and emerging models of curriculum. In: Priestley M.? Biesta G.J.J. (ed.). *Reinventing the curriculum: New trends in curriculum policy and practice*, London: Bloomsbury Academic, pp. 187-206.
- Seligman, M. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York: Simon & Schuster.
- Siek-Piskozub, T./ Jankowska A. (2018). Learners' personal narratives on their way to EFL competence: The impact of teachers on learners' development. *Glottodidactica*, 45 (2), 243-268. DOI. 10.14746/gl.2018.45.2.14.
- Van Lier, L. (2010). The ecology of language learning: Practice to theory, theory to practice. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 3, 2-6. DOI: 10.1016/j. sbspro.2010.07.005

Van Manen, M. ([2014] 2016) *Phenomenology of practice. Meaning-making methods in phenomenological research and writing*. New York: Routledge

Тереза Зік-Пізозуб

Факультет англійської мови, університет Адама Міцкевича
в Познані

EFL Учнівське агентство з позиції автобіографії

АНОТАЦІЯ

Нещодавно феномен агентства в освітньому контексті привернув увагу дослідників (наприклад, Van Lier 2010, Priestley et al. 2013, Biest & Tedder 2016, Larsen-Freeman 2018). Це пояснюється впливом герменевтичної феноменології як якісної методології дослідження в освітньому дослідженні (Manen 2016), а також через перехід від виключно дедуктивних досліджень з поясненням до визнання індуктивних досліджень і розуміння конкретних практик.

У статті обговорюватиметься специфіка герменевтичної феноменології як методу відображення феномена агентства в контексті освіти. Я буду визначати конструкцію агентства, а також запроваджувати модель Emirbayev і Міша у хордовій тріаді для її вивчення. Для ідентифікації англійської мови як іноземної мови (відтепер EFL) польського учня в процесі набуття мовної компетенції я проаналізую вибраний розповідь з корпусу 9, зібраного від студентів англійської філології на шляху до компетенції EFL.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: агентство, герменевтична феноменологія, навчання EFL

Тереза Сик-Писозуб

Факультет англійського мови, Університет Адама Мицкевича в Познані

Агентство EFL Learner з точки зору автобіографії

АННОТАЦІЯ

Недавно феномен агентства в освітньому контексті привернув увагу дослідників (наприклад, Van Lier 2010, Priestley et al. 2013, Biest & Tedder 2016, Larsen-Freeman 2018). Це відбувається через вплив герменевтичної феноменології як методології якісного дослідження в освітньому дослідженні (Manen 2016) і через перехід від виключно дедуктивного дослідження з наступним поясненням до визнання індуктивного дослідження і розуміння конкретних практик.

В статті буде обговорюватися специфіка герменевтичної феноменології як методу відображення феномена агентства в освітньому контексті. Я визначу структуру агентства, а також представлю модель хордальної триади Емірбайєра і Міша для її вивчення. Щоб визначити англійську мову як агентство з вивчення іноземної мови (далі EFL) для вивчаючого польську мову в процесі набуття мовної компетенції, я проаналізую вибрані розповіді з набору 9, зібраних у студентів англійської філології на шляху до компетенції EFL.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: агентство, герменевтическая феноменология, обучение EFL

ABSTRACT

Recently the phenomenon of agency in the educational context has attracted researchers attention (e.g. Van Lier 2010, Priestley et al. 2013, Biest & Tedder 2016, Larsen-Freeman 2018). It is because of the influence of hermeneutic phenomenology as a qualitative research methodology in the educational research (Manen 2016), and because of the shift from exclusively deductive research followed by explanation to an acknowledgement of inductive research and understanding of particular practices.

In the article the specificity of the hermeneutic phenomenology as a method of reflection on the phenomenon of agency in the context of education will be discussed. I will define the construct of agency, as well as introduce Emirbayer and Mische's chordal triad model for studying it. To identify English as a foreign language (henceforth EFL) agency of a Polish learner in the process of acquiring language competence I will analyse a selected narrative out of a corpus of 9 collected from the students of an English Philology on their way to EFL competence.

KEY WORDS: agency, hermeneutic phenomenology, EFL learning

FLIPPED LEARNING

İrfan Tosuncuoğlu PhD
Karabuk University

Introduction

By virtue of the technological developments which have effect on almost all areas of our lives, significant changes are in effect in activities pertaining to education-training. Whereas in the past, the only way to access information was the teacher as an information mediator, it is far easier to access information in our day and time with information communication technologies. For this reason, that the teacher solely playing the role of an information mediator reduces her/his effect. This is why teachers' duty is to guide the students and help them take responsibility over their own learning instead of merely relaying information in the classrooms (Özdemir, 2016, p.10).

Learning is one of the basic needs underlying human nature. It is an important phenomenon in terms of the individual being able to continue her/his life and adapt to the constantly changing conditions. People acquire knowledge, skills, attitudes and values over the course of their lives as a result of their interactions with the environment and these experiences form the basis for learning. In this sense, learning is a dynamic process. A person who learned about a subject then becomes a different person than before. This differentiation is one that alters the person's behaviour and attitude, perhaps even her/his personality. Since each individual is different from one another, the learning theories that have been developed through time also exhibit differences.

Since each of these theories of learning that have been developed until our day and time explains a different type of learning, no theory of learning is sufficient to explicate and

solve all the questions concerning learning and all the types of learning (Gage & Berliner, 1984). However, it is possible to explain the variables affecting learning and the relationships between them through learning theories, in order to effectively enable learning. The methods supported by the learning theories exhibit differences in this sense and constantly change, replacing each other over time. At the topmost of the methods shaped by the conditions over time are the traditional methods.

Developments in Teaching English

Education is a field that constantly changes and develops in order to give respond to the needs and expectations of learners. The developments that has occured in technology has been reflected on education and demands from the student and education have gone through differentiations. According to Naimie et al., (2010), accurate and successful learning environments are those that keep up-to-date around the axes of the 21st century developments and the information age and there all the time needs to be ways and suggestions in improving the learning environments by traditional methods or using the internet. The actual purpose of education is that students learn and in order to carry learning to the highest levels, educators organize courses as comprehensible, easy-to-follow and charming in accordance with the needs and capabilities of students. Students in our day and time learn by doing and getting involved in the process of learning instead of passively listening to the educator. It is not always possible through traditional education to meet these expectations and this is why educators diversify learning environments utilizing the various tools offered by the age of technology. Most educators have directed teaching methods from traditional methods to methods involving more active, student-centered group studies,

experimental activities and classroom presentations.

It is expected from individuals who are confronted with the need to change that they be brought up as more qualified individuals as a result of the changes and developments in science and technology and educators to make learning environments more effective in order to achieve this. To that end, it is inevitable to utilize teaching tools and equipment in order to create an effective teaching environment (Kazu & Yeşilyurt, 2008). In our country, many technological materials are enabled through secondary education English course programmes that have been renewed with a constructivist approach as well as smartboard and tablet applications carried into effect with the Fatih Project so as to support the establishment of an active environment of education. The constructivist approach procures students to get rid of passivity and become active individuals who can think independently and solve problems as well as directing them towards thinking as opposed to rote-learning and using literal information (Şaşan, 2002).

When students move on to becoming active receivers instead of passive ones, they learn better (Bransford et al., 2000). Individuals who are able to access information and who learn how to learn can choose what is meaningful and valuable to them from the innumerable amounts of available information, organize the information and carry into effect the function of learning since they are aware of their own intellectual processes and they know their own deficiencies and competence. In doing so, the individual constitutes the core of lifelong learning with the skills of regulating self-learning, managing information and time as well as being aware of her/his own needs (Coşkun & Demirel, 2012). Information technologies which confronts one

at this juncture is altering teaching styles, learning approaches and ways to access information.

New Trends in Education

In our day and time, students in secondary education and higher education spend daily time using more technology than ever before and this is why various methods and techniques have been developed. As a result of individualization, it becomes inevitable that students take responsibility for their own learning and it becomes a must that time outside the classroom be used efficiently. The technology use proves beneficial with regard to the efficient use of both the time inside the classroom and the time outside the classroom. The Flipped Classroom Model which presents technology-centered and student-centered learning in unison confronts us as a method that increases efficiency in English learning inside and outside the classroom. Defined precisely, the Flipped Classroom Model is a model of teaching in which the process of traditional instruction and doing corresponding homeworks is reversed and in which the subjects are prepared for before classes so as to put the class time to good use with various activities such as laboratory studies, problem-solving and groupwork.

According to Saritaş and Yıldız (2015, p. 418), the flipped learning model is a new education model and is mostly based on the constructivist learning model. In the flipped classroom model, the teacher presents the technologically supported materials that s/he has prepared or chosen to the student in a digital environment and teaching is done outside the classroom using these materials so as to refer to the subject from a higher and more informed level.

According to Bishop and Verleger (2013, p. 1-18), this flipped model is one in which the student is active and sharing in the environment of a classroom and in which the learning is reinforced via technologically supported materials outside the classroom. From this definition, it arises that in the flipped classroom model, the student actively participates and interacts with the other students in the classroom and actualizes learning with the help of technologically supported tools outside the classroom. Different methods have begun to be applied by taking into account the methods that are accepted and widely used by The European Centre for Modern Languages of the Council of Europe (Memiş & Erdem, 2013) along with the changing student profile. In this sense, it is expected from the new and changing learner figure that we come across to produce information rather than consume it. The skills of accessing information, interpreting information and analyzing it are expected from this new generation of learners who can manage their own learning.

Significance of the Study

That information and communication technologies rapidly develop is affecting the concepts of information and learning to a major extent, therefore rendering self-managed learning important (Mok, 2014). When the applications carried out in Turkey and the literature is reviewed, the scantiness of the studies on the flipped classroom model draws attention. In the world, there are limited studies or academic publications on flipped classrooms (Bergmann & Sams, 2013; Davies et al., 2013; Milman, 2013) and studies on the outlook of teachers on the implementation of the flipped classroom approach are much harder to find. The flipped classroom method is in its essence a

method that draws from the K12 education system.

Although it has first been demoed with the secondary school students in the United States of America (Bergmann & Sams, 2009), this method has found much more areas of application in the higher education level since blended learning is more widespread at that level. In the world as well, it is seen that such studies are generally conducted at the level of higher education. That this method which has begun to become widespread at the higher education institutions be applied at secondary education institutions has provided an opportunity to see and examine its effect on the students of a smaller age group. Because the method is new and has been becoming widespread in the recent years, more applications and more feedback that will be elicited from these applications is needed. It has been aimed in this study to guide teachers in using the strategies and tools that will develop the self-management processes of students in the design of English courses. The study is significant in terms of it providing a source for the studies and applications that are to be carried out in our country on English teaching with the flipped classroom model.

Conclusion

In our day and time, both the scope of information and the technology is changing and expanding with a great rapidity. This state of affairs is affecting the styles of learning and teaching as well as the environments of learning. Regulating the learning environments, preparing and using the teaching materials along with the assessment processes are differentiating and diversifying in accordance with the needs and amenities of the developing world.

In our day and time, great differences are observed in terms of the perspectives of the students from secondary and higher education on education-training, their approach to information and tools for accessing information. The students of the current generation or "digital citizens" as Prensky (2001, p. 1-6) calls them are ones who can access information via technological tools, socialize by means of mobile devices and learn on their own, namely, they are students who meet many needs using technology. In this respect, one of the important trends in the current education-training is that of incorporating technology into the processes of education-training. However, at this juncture, the question of how to integrate technology into this process arises. As a matter of fact, many applications have been tested for this in the past and the result has been a disappointment. In 1922, Edison considered that movies intended for education will break fresh ground in the world of education, but the result has not been as he expected (Cuban, 1986, p. 62) Much more examples can be given on this subject.

In line with the opinions provided above, it is considered that this method gap can be filled with the flipped classroom model in which the technological tools can be used efficiently, the student can be active and the time in the classroom can be devoted to higher levels of learning. As a matter of fact, there are studies propounding that the flipped classroom model can be a good solution for a quality education-training process (Bergman and Sams, 2012, p.113; Abeysekera & Dawson, 2015, p.1-14;).

Gençer (2015) expressed that students who are not successful enough in group work can encounter problems and that class management can be difficult in group activities since the flipped

classroom model supports activities that are designed for groups of students. According to Duerden (2013), it can be difficult to control the students in the process outside the course from the viewpoint of the educator who establishes the environment for learning. According to Miller (2012), that the environment is not suitable for flipped learning to be applied and the problems that can be had in the process of education outside the classroom restrict flipped learning. Despite the criticisms oriented towards the flipped classroom model, the positive results of the studies conducted has been effective in it being seen as a pedagogical method.

References

Abeysekera, L., & Dawson, P. (2015). Motivation and cognitive load in the flipped classroom: definition, rationale and a call for research. *Higher Education Research & Development*, 34(1), 1-14.

Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip your classroom: Reach every student in every class every day. *Eugene, OR: ISTE.*

Bishop, J. L., & Verleger, M. A. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. In ASEE National Conference Proceedings, Atlanta, GA, 30(9), 1-18.

Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School.* Washington DC: National Academy Press.

Cuban, L. (1986). *The Classroom use of technology since 1920*. New York: Columbia University Teachers College Press.

Coşkun, Y., & Demirel, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42 (42), 108-120. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/hunefd/issue/7794/102006>

Davies, R. S., Dean, D. L., & Ball, N. (2013). Flipping the classroom and instructional technology integration in a college-level information systems spreadsheet course. *Educational Technology Research & Development*, 61(4), 563-580. doi.org/10.1007/s11423-013-9305-6

Duerdan, D. (2013). *Disadvantages of a Flipped Classroom*. Retrieved April 2, 2019, from <http://www.360-edu.com/commentary/disadvantages-of-a-flipped-classroom.htm#>. UtaQkvRdUpW

Gage, N.L. & Berliner, D. C. (1984). *Educational psychology*(3rd Ed). Boston: Houghton-Mifflin.

Gençer, B. G. (2015). Okullarda ters-yüz sınıf modelinin uygulanmasına yönelik bir vaka çalışması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Kazu, H., & Yeşilyurt, E. (2008). Öğretmenlerin Öğretim Araç-Gereçlerini Kullanım Amaçları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 175-188.

Memiş, M. R., & Erdem, M. D. (2013). Yabancı Dil Öğretimde Kullanılan Yöntemler Kullanma Özellikleri ve Eleştiriler,

Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/9, 297-318.

Miller, A. (2012). Five best practices for the flipped classroom. *Edutopia*. Posted online, 24, 02-12.

Milman, N. B. (2012). The flipped classroom strategy: What is it and how can it best be used? *Distance Learning*, 9(3), 85-87.

Mok, H. N. (2014). Teaching tip: The flipped classroom. *Journal of Information Systems Education*, 25 (1), 7-11

Naimie, Z., Sıraj, S., Ahmed A., & Rana; S. R. (2010). Hypothesized Learners' Technology Preferences Based on Learning Style Dimensions,' *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 9(4), 83-93.

Özdemir, A. (2016). Ortaokul matematik öğretiminde harmanlanmış öğrenme odaklı ters yüz sınıf modeli uygulaması. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.

Sarıtaş, T. ve Yıldız, Ö. (2015). Eğitimde oyunlaştırma (gamification) ve ters-yüz sınıflar (sınıflar), Anadolu Üniversitesi Retrieved on 23.03.2019, <http://ab.org.tr/ab15/bildiri/416.docx>.

Şaşan, H. H. (2002). Yapılandırmacı öğrenme. *Yaşadıkça Eğitim*, sayı: (74-75) 49-52.

Abstract

In our day and time, the importance placed on the requirements and expectations of learners is gradually increasing. Together with the fast increase of developments in technology & science, it is inevitable that there be improvement and change in all areas of life. Great developments have been met in accessing info with the spread use of the internet, computers, and similar tools. The use of technology proves beneficial with regard to the efficient use of both the time inside the classroom and the time outside the classroom. The Flipped Classroom Model which presents technology-centered and student-centered learning in unison confronts us as a method that increases efficiency in English learning inside and outside the classroom. Defined practically, the Flipped Classroom Model is a model in which the process of traditional instruction and doing corresponding homeworks is reversed and in which the subjects are prepared for before classes so as to put the class time to good use with various activities such as laboratory studies, problem-solving and groupwork.

Keywords: flipped model, English, teaching, technology

УДК 811.11:378

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Стрельцова В.Ю.

Державний заклад «Луганський національний університет
Імені Тараса Шевченка»

У сьогоднішній освітньої дійсності слід прийняти той факт, що викладання іноземних мов і культур в умовах сучасної реальності в основному ведеться поза мовного середовища в опосередкованому варіанті. Студенти спілкуються на заняттях з викладачами і однолітками, які не є носіями досліджуваних мови і культури. Однією з цілей навчання при сучасному комунікативному підході до викладання мов є розвиток здатності іншомовного спілкування як форми міжкультурної взаємодії, відтворення якого в повному обсязі в рамках людино-комп'ютерного взаємодії неможливо

В даний час завдання викладача полягає не тільки в тому, щоб озброїти учнів сучасними знаннями, а й навчити їх добувати самостійно ці знання, вміти засвоювати їх, спираючись на вже вивчений матеріал. Таким чином метою даної статті є розгляд застосування сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які відкривають нові можливості для розвитку адекватних засобів навчання іншомовній культурі в організованому навчанні іноземних мов поза мовного середовища. Для досягнення цього завдання можливо використовувати технологію Веб-квестів (WebQuest), яка застосовується як в шкільній, так і у вузівській практиці навчання. Викладачі та методисти вивчають дану технологію в різних ракурсах. Так, А.В.Ісаєва вивчає застосування веб-квесту як форми організації самостійної роботи студентів [1]. Ж.І.Садовска

використовує технологію веб-квесту як спосіб підвищення мотиваційної діяльності студентів [2]. Г.А.Вороб'єв в своїй роботі розглядає веб-квест технологію як засіб розвитку іншомовної соціокультурної компетенції студентів [3]. А.А.Драгунова призводить опис вправ, які можуть застосовуватися на заняттях, а також приклади тим, в рамках яких може бути організована робота з вебквестом; визначає навички та вміння студентів, які формуються і розвиваються при роботі з вебквестом [4].

«Веб-квест - це дидактична структура, в рамках якої планується захоплююча пошукова діяльність студента за допомогою Інтернету та інших засобів інформації» [2]. Г.А. Вороб'єв кваліфікує веб-квести як окрему категорію навчальних проєктів - веб-проєкти [3]. Веб-квест (webquest) - це певна форма подачі матеріалу за допомогою постановки завдань, причому вирішення поставлених завдань або відповіді на питання, яких навчають отримують з різних сайтів Інтернету. Вперше методика Веб-квестів в 1995 році запропонували американець Берні Додж і австралієць Том Марч. Берні Додж класифікував типи завдань, які представлені в веб-квесті. Типи завдань такі: - завдання на переказ (Retelling Task), - завдання на компіляція (Compilation Task), - завдання на пошук розгадки (Mystery Task), - журналістське розслідування (Journalistic Task), - ситуативне завдання з заданими умовами (Design Task) , - творче завдання (Creative Product Task), - завдання на пошук компромісу (Consensus Building Task) і багато інших. Подібна форма роботи націлена на відпрацювання не тільки видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, говоріння), а й на відпрацювання комунікативно-мовленнєвих умінь (здійснення пошуку інформації, короткий виклад прочитаного, вміння робити

висновки, висловлювати і аргументувати свою точку зору) [5].

О.Ю.Пестрецова, торкаючись проблеми типологізації веб-квестів і їх характеристики, зазначає, що веб-квести можуть охоплювати окрему проблему, навчальний предмет, тему, можуть бути і міжпредметними. Особливістю освітніх веб-квестів є те, що частина або вся інформація для самостійної або групової роботи студентів з ним знаходиться на різних веб-сайтах. Тематика веб-квестів може бути найрізноманітнішою, проблемні завдання можуть відрізнятися ступенем складності. Результати виконання веб-квесту, в залежності від досліджуваного матеріалу, можуть бути представлені у вигляді усного виступу, комп'ютерної презентації, есе, веб-сторінки, веб-сайту. Можливо також і видання результатів веб-квестів у друкованому вигляді (брошури, розробки студентів) на матеріалах, отриманих з Інтернету.

Далі О.Ю.Пестрецова описує процес роботи над веб-квестом. Завдання веб-квесту полягає не в тому, щоб обрушити на голову студента величезний обсяг фактичних знань. Він повинен бути складений так, щоб студент міг самостійно здобувати і засвоювати отримані знання. Зазвичай робота над веб-квестом починається з постановки проблемного питання або зі створення проблемної ситуації, які повинні мотивувати студента, спонукати у нього інтерес до даної проблеми, щоб він зміг почати свою пошукову діяльність. Після введення теми студентам пропонуються завдання, які складаються викладачем в залежності від теми і враховуючи рівень студента. Всі завдання виконуються, як правило, в рамках групової роботи. Для організації роботи з виконання завдань викладач повинен зробити посилання на друковані джерела, а також посилання на джерела в

Інтернеті. Все це забезпечує цілеспрямований пошук необхідної інформації. Опис процесу дозволяє забезпечити ефективний пошук необхідних знань для вирішення поставлених завдань. Веб-квест включає в собі також презентацію результатів пошукової роботи у вигляді слайдів, інтернет-сторінки або в будь-який інший формі. В кінці виконання Веб-квесту студенти отримують можливість критично проаналізувати свою діяльність і дати їй оцінку, а також оцінити роботу інших. Викладач може, в свою чергу, оцінити пошукову роботу студентів.

Викладач перестає бути основним джерелом знань для студентів. Він стає особою, що допомагає ефективно опановувати отриманими знаннями. Він формулює завдання, підшукує джерела і посилання в інтернеті, виконує консультативну роль, створює навчальну обстановку, при якій вчення відбувається в рамках творчої навчальної майстерні.

Згідно Берні Додж, веб-квест передбачає чітку структуру: вступ (Introduction), формулювання завдання (Task), процедура виконання завдання (Process), оцінка діяльності учнів (Evaluation) висновок (Conclusion) [5]. Г.А. Вороб'єв також зазначає, що веб-квести повинні будуватися за спеціальною «формулою» і складатися з наступних обов'язкових елементів стосовно навчальної діяльності у вузі:

- Введення, в якому студенту представляють проблему, ситуацію, фонову інформацію (Introduction).
- здійсненне і цікаве завдання (Task).
- Набір джерел інформації, відібраних викладачем, необхідних для виконання завдання (Resources).
- Опис процесу, який приведе студентів до виконання завдання. (Process)

- Висновок, яке підводить підсумок квеста, нагадує студентам про те, що вони дізналися і, можливо, дає установку на подальшу роботу по даній темі (Conclusion).

Життєздатними формами роботи з веб-квестами подаються такі:

- Створення короткострокових веб-квестів на теми лінгвокраєзнавства і проблемні теми. Результатом роботи можуть бути дискусії, круглі столи, невеликі презентації.

- Створення середньострокових і довгострокових веб-квестів, які можуть виконуватися студентами частково аудиторно, частково позааудиторно, при самостійній роботі в комп'ютерних класах.

- Створення веб-квестів самими студентами. Даний варіант може застосовуватися на старших курсах або в магістратурі.

Серед переваг використання веб-квестів виявлені наступні:

- автентичність текстового матеріалу і підвищення мотивації;

- розвиток умінь мислити;

- атмосфера співпраці.

Технології веб-квестів забезпечують в процесі навчання:

- віртуальне соціокультурне середовище країни, язык якої вивчається;

- автентичність використовуваних матеріалів, представлених в мережі;

- мотивацію студентів до самостійної пізнавальної діяльності;

- розвиток інформаційної культури учнів як необхідної складової загальнокультурної компетенції сучасної особистості.

Серед інших переваг веб-квест технологій вдалося встановити також творчий характер їх виконання; з одного боку, в атмосфері співпраці та почуття своєї відповідальності за успіх спільної справи, а з іншого, в дусі змагання і високої мотивації до успіху з реальними і відчутними результатами своєї праці. Крім цього, робота з застосуванням Інтернету виконується студентами з великим ентузіазмом і високою вмотивованістю. Мультимедійне зміст і гіпермедійна структура Інтернету, автентичність матеріалів створюють у студента відчуття присутності в мовному середовищі і свободи вибору, знімають обмеженість рамками будь-якого навчального посібника. Серед явних переваг використання веб-квестів у навчальному процесі можна виділити навчання в атмосфері співпраці та відповідальності кожного студента за успіх виконання всього проекту в цілому (cooperative learning). Всі перераховані фактори служать однією з основних причин високої ефективності роботи за технологією веб-квестів.

У процесі організації педагогічного супроводу студентів при вивченні іноземних мов однією з перспективних технологій навчання і моніторингу якості освіти в останні роки стає мовний портфель. Е.В.Ваторопіна, Л.Н.Кошель трактують модель багатоцільового мовного портфелю як інструмент підвищення рівня суб'єктності вчителя і учня в освітній діяльності, самооцінки досягнень учня в процесі оволодіння іноземною мовою і рівня володіння мовою, що вивчається, а також як інструмент демонстрації навчального продукту [6], [7]. Деякі зарубіжні дослідники і педагоги, серед яких Христина Кумб, Оуен Бойл і інші також розглядають Portfolio в якості однієї з альтернативних форм оцінки

діяльності учнів, їх прогресу в навчанні [8]. У сучасній вітчизняній педагогіці деякі вчені, наприклад, В.Б.Успенський, А.П.Чернявська вважають Portfolio методом навчання, призначеним для того, щоб систематизувати накопичений досвід, знання, чіткіше визначати напрямок свого розвитку [9]. Ряд вчених зараховують Portfolio до абсолютно нових технологій, які тільки пробивають собі дорогу в життя. Така думка Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркіної, М.В.Моїсеевої, А.Е.Петрової та інших, які вважають «Портфель учня» перш за все засобом навчання самооцінки [10]

«Портфель студента» (або пакет навчальної освітньої продукції студента: Learning Educational Activities Packet = LEAP) - це комплект документів, самостійних робіт студента, який відображає його зусилля, прогрес і досягнення в одній або декількох областях. При вивченні іноземної мови у ВНЗ формування «Портфеля» навчальної продукції доцільно починати з початку 1 семестру і продовжувати аж до іспиту. Приблизний перелік методологічної продукції студентів, включеної в «Портфель»

1. Оціночний лист («Scoring sheet») - окремо або введений в щоденник вивчення іноземної мови.

2. Результати діагностичних тестів і їх аналіз.

3. Результати контрольних робіт і їх аналіз.

4. Реферати (індивідуальне читання).

5. Опис підготовки та участі в загальноуніверситетській Олімпіаді з ІМ

6. Опис підготовки та участі в науковій студентській конференції.

7. Участь в конкурсі есе.

8. Матеріали індивідуальної проектної діяльності.

9. Матеріали участі в колективних і групових проектах.

10. Щоденник вивчення іноземних мов.

11. Графік відвідуваності.

12. Саморефлексія навчальної діяльності по семестрах.

13. Самооцінка роботи.

Було відмічено, що студенти з великим інтересом ставляться до практики складання своїх навчальних «Портфелів», працюють з ентузіазмом. У них створюється цілісна картина об'єктивного просування в певній галузі [11].

В даний час завдання викладача полягає не тільки в тому, щоб озброїти студентів сучасними знаннями, а й навчити їх добувати самостійно ці знання, вміти засвоювати їх, спираючись на вже вивчене. Для досягнення цих цілей також служить технологія роботи зі Skype. Слід погодитися з тим, що інформаційні технології зажадали освоєння викладачами нової філософії освіти та педагогіки. Це особливо відноситься до викладання і вивчення мов. Сама природа мови, комунікативна феноменологія оволодіння іноземними мовами роблять виключно плідним використання інформаційно-комунікативних технологій [12, с. 32]. Скайп, безсумнівно, можна віднести до таких технологій. Він дозволяє пересилати файли, вести записну книжку, отримувати новини, заходити на різні конференції. Слід зазначити, що дана програма легка в застосуванні і економічна з фінансової точки зору.

Студенти можуть спілкуватися в скайпі з носіями мови - своїми однолітками або брати участь в групових заняттях, що проводяться носіями мови. Відомо, наскільки ефективно занурення в мовне середовище в процесі вивчення іноземної мови. Саме скайп дозволяє потрапити в

середовище спілкування іноземною мовою. Студенти мають можливість стежити за жестами, мімікою, інтонацією співрозмовника, а також спостерігати за артикуляційними рухами і вловлювати правильну інтонацію, звертати увагу на фразові наголоси в мовленні співрозмовника. Це є великим плюсом скайпу в тому випадку, якщо спілкування йде з носієм мови, для якого англійська є рідною, першою мовою.

Зазначені властивості скайпу перетворюються в його недоліки, в тому випадку, коли англійська не є рідною для співрозмовника. Тоді студент буде копіювати неправильні вимова, артикуляцію, інтонаційний малюнок. Тому до вибору співрозмовника через скайп треба підходити дуже уважно.

У процесі спілкування через скайп студенти розвивають навички сприйняття англійської усної мови на слух і розмовні навички, збільшують словниковий запас, вивчають граматику, відбувається навчання читання та письма (чат).

Чим більше ми говоримо з іншими людьми, тим більше вони відповідають нам. Спілкування зі студентами-ровесниками - це один із способів практикуватися в сприйнятті мови на слух. Розуміння здебільшого почутої інформації дозволяє не тільки дізнаватися нове про навколишній світ, а й долати існуючі мовні бар'єри.

В Інтернеті функціонують клуби «мовного обміну», де можна зареєструватися і поспілкуватися з людьми, що говорять на мові, що вивчається, а натомість допомогти у вивченні рідної мови. Також хороший спосіб знайти спілкування за інтересами - іноземні соціальні мережі.

Наведемо кілька сайтів, які можна рекомендувати студентам. Це, наприклад, www.italki.com, в якому можна

зустріти людей з різних країн і обмінятися з ними своїм досвідом вивчення іноземної мови, або сайт

www.palabea.net, який надає можливість участі в групових заняттях. Заслуговує на увагу сайт www.livemocha.com, де можна не тільки спілкуватися з представниками різних країн, а й відпрацьовувати граматику за допомогою різноманітних вправ.

Скайп є також одним із засобів поповнити словниковий запас розмовними виразами, які ще не увійшли в академічні словники і по суті своїй є неологізмами. Цікавими є й сленгові вислови з молодіжного жаргону. Все це становить позитивні сторони скайпу і перетворює його в один з важливих інструментів самостійного вивчення іноземної мови.

Рекомендуючи студентам спілкування по скайп, слід в той же час звертати увагу на фактори, що перешкоджають повноті сприйняття. До них відносяться:

- занадто побіжна мова співрозмовника;
- тихий голос співрозмовника / співрозмовників;
- одночасна мова декількох людей;
- велика кількість нових і складних слів у мові ;
- складні структури пропозицій;
- акцент співрозмовника / співрозмовників
- фоновий шум;
- інші відволікаючі моменти

Перераховані недоліки не применшують достоїнств скайпу, які в першу чергу проявляються в засвоєнні лексики іноземної мови природним чином: ні в жодному іншому джерелі не можна знайти такої кількості фраз і виразів природної повсякденній мові. Скайп допомагає організувати самостійну роботу студентів і посилити їх мотивацію.

Як показують науково-педагогічні дослідження в мережі створення і застосування інформаційних ресурсів освітнього призначення і медіаосвіти, використання нових інформаційних і телекомунікаційних технологій в навчальному процесі дозволяє:

- представляти навчальні матеріали з іноземної мови не тільки в друкованому, але і в графічному, звуковому, анімованому вигляді, що дає багатьом студентам реальну можливість засвоїти предмет на більш високому рівні;

- автоматизувати систему контролю, оцінки і корекції знань;

- здійснювати диференціацію та індивідуалізацію навчання;

- істотно підвищити інтерес до вивчення іноземної мови, що також визначає якість навчання;

- отримувати доступ і оперувати великим обсягом інформації;

- формувати інформаційну культуру, в тому числі навчати студентів знаходити і використовувати різні види інформації, що є одним з найважливіших умінь в сучасному світі;

- організувати самостійну навчальну роботу;

- надавати можливості дистанційного навчання тим, кому це необхідно.

Представляється перспективним на вже наявних наукових передумовах продовжити роботу зі створення банку веб-квестів у єдиній інформаційній освітньої мережі університету, більш детально розглянути перспективи використання «Портфеля студента» в якості однієї з альтернативних форм оцінки його діяльності та прогресу в навчанні, продовжити роботу по дослідженню властивостей

скайпу, як інструменту підвищення мотивації до вивчення іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Исаева А.В. Веб-квест как форма организации самостоятельной работы студентов // Организация самостоятельной работы студентов: Материалы докладов II Международной научно-практической интернет-конференции «Организация самостоятельной работы студентов» (6-9 декабря 2013 г.) - Саратов: Изд-во «Новый проект», 2013. - 188 с. - С.44-49.

2. Садовская Ж.И. Использование технологии веб-квеста как способа повышения мотивационной деятельности студентов // Современные тенденции в обучении иностранным языкам и межкультурной коммуникации: Материалы Международной заочной научно-практической конференции (24 марта 2011 г.). - Электросталь: Новый гуманитарный институт, 2011. - С.287-289.

3. Воробьев Г.А. Веб-квест технологии в обучении социокультурной компетенции: Английский язык, лингвистический вуз: Дис. ... канд. пед. наук, Пятигорск, 2004. - 220 с.

4. Драгунова А.А. Использование учебного интернет-ресурса «вебквест» на практических занятиях по английскому языку // Филологические науки. Вопросы теории и практики. : Грамота, 2013. - № 5 (23): в 2- ч. 4. II. - С.60-62. Режим доступа: www.gramota.net/materials/2/2013/5-2/15.html

5. Dodge, B. Some Thoughts About WebQuests. - 1995-1997. Режим доступа: http://webquest.sdsu.edu/about_webquests.html (дата

обращения: 15.02.2014).

6. Ваторопина Е.В. Языковой портфель как средство обучения и инструмент оценивания достижений учащихся по иностранному языку // Материалы V всероссийского семинара: 29 ноября 2010 г., Екатеринбург, Россия / Урал. гос. пед. ун-т - Екатеринбург, 2011. - С.21-26.

7. Кошель Л.Н. Технология «Языковой портфель» как инструмент оценки и средство повышения уровня субъектности учащегося в интегративной модели основного и дополнительного языкового образования при переходе на ФГОС нового поколения // Современная система языкового образования в России и инновационные технологии в методике преподавания иностранного языка: требования стандартов нового поколения // Материалы V всероссийского семинара: 29 ноября 2010 г., Екатеринбург, Россия / Урал. гос. пед. ун-т - Екатеринбург, 2011. - С.49-55.

8. Suzanne F. Peregoy, Owen F. Boyle. Reading, Writing, and Learning in ESL: A Resource Book for K-12 Teachers. Second Edition. Longman. 1997. - P.334-335, 224-227.

9. Успенский В.Б., Чернявская А.П. Введение в психолого-педагогическую деятельность: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003 - 176 с.

10. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. Пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров. - М.: Академия, 2002. 272с.

11. Воронова Е.Н. Самостоятельная учебная деятельность как средство профессионального саморазвития студентов педагогических вузов (на материале занятий по иностранному языку). Дис....канд.

пед. наук. Саратов, 2005. - С. 149-153.

12.Балыхина Т.М., Гарцов А.Д. Информатизация обучения языкам: становление компьютерной лингводидактики // Высшее образование сегодня. 2006. № 4. С. 32-38.

Стрельцова В.Ю. Возможности застосування сучасних інформаційно-комунікативних технологій у навчанні іноземних мов у вищій школі

У даній науковій статті аналізуються сучасні методи і технології викладання англійської мови у вищій школі. Сьогодні у вищій школі викладачі використовують ряд інтерактивних освітніх технологій з метою підвищення якості навчання іноземних мов. Дані технології допомагають викладачеві організувати практичні заняття цікаво і пізнавальне, а також мотивують студентів до самостійного вивчення іноземних мов. Стаття містить матеріал про переваги та перспективи використання описаних технологій в процесі навчання у вузі, які можуть розглядатися в якості альтернативних засобів оцінки рівня досягнутих студентами результатів в їх навчальній діяльності та особистісному зростанні.

Ключові слова: технологія, метод, портфоліо, веб-квест, скайп, процес навчання, вища школа.

Стрельцова В.Ю. Возможности применения современных информационно-коммуникативных технологий в обучении иностранным языкам в высшей школе

В данной научной статье анализируются современные методы и технологии преподавания английского языка в высшей школе. Сегодня в вузах преподаватели используют ряд интерактивных образовательных технологий с целью

повышения качества обучения иностранным языкам. Данные технологии помогают преподавателю организовать практические занятия интересно и познавательно, а также мотивируют студентов к самостоятельному изучению иностранных языков. Статья содержит материал о преимуществах и перспективах использования описанных технологий в процессе обучения в вузе, которые могут рассматриваться в качестве альтернативных средств оценки уровня достигнутых студентами результатов в их учебной деятельности и личностном росте.

Ключевые слова: технология, метод, портфолио, веб-квест, скайп, процесс обучения, высшая школа.

Streltsova V.Yu. The use of modern information and communication technologies in teaching foreign languages in higher educational institution

In this scientific article modern methods and information technologies of teaching the English language at a higher educational institution are analyzed. Nowadays university teachers use a range of interactive technologies in the process of teaching foreign languages in order to make practical lessons more interesting and informative, as well as to increase the motivation of students to study foreign languages. The article carries material about the advantages and perspectives of using described technologies in the process of learning in higher educational institutes. These technologies may be considered as the alternative means of evaluation of students' results in their academic activities and personal development.

Key words: technology, method, portfolio, webquest, skype, process of learning, higher educational institution.

THE IMPORTANCE OF BEING AN INSPIRING TEACHER

Uğur Tetik, Master of Arts
Eskişehir Anadolu Üniversitesi
Turkey

Inspiration is one of the most important gifts a teacher can provide students. A teacher with the ability to inspire students is the type of teacher who will be long remembered. Inspiring students is integral to ensuring their success and encouraging them to fulfill their potential. Students who are inspired by their teachers can accomplish amazing things, and that motivation almost always stays with them. Inspiring teachers are committed to their students both inside and outside the classroom and reaches them on multiple levels.

The article discusses how a teacher can become the inspiring educator who strives to spark motivation in all students in a way that spurs academic achievement and increase motivation to succeed. Great teachers are not born; they need to learn to become inspiring teachers. To realize that goal, teachers need to aspire to inspire. Becoming an influence in a student's life begins by forging strong relationships. In doing so, educators are able to affect virtually every aspect of their students' lives, teaching them the important life lessons that will help them succeed beyond term papers and standardized tests. Inspiration can take many forms, from helping a pupil through the academic year and their short-term goals, to guiding them towards their future career. Years after graduation, many professionals will

mention a particular teacher as the one that fostered their love of what they currently do and attribute their accomplishments to that educator. We conducted a survey among both teachers and students with the purpose of learning how they define an inspiring teacher. Their answers suggest that an inspiring teacher is the one who Has high expectations for students, creates a positive, supportive and reassuring classroom climate, provide clear instructional goals and well-structured lessons, is approachable, fair and helpful, transmits their enjoyment of learning to students, promote positive learning experiences, attitudes, engagement and motivation. Students' oral comments showed that they valued: group work and collaboration, varied lesson activities, group arrangements and topics, a range of resources, a strong focus on learning and progress, lessons attuned to student interest/enjoyment, clarity about what to do and how to improve their work, interactive teaching approaches and individual support, lessons that are fun, teachers who are kind, fair and have a sense of humor, being known and valued as individuals. Based on our study it seems that inspiring teachers show a high degree of engagement with their students, they are effective, organized and knowledgeable practitioners who exhibit a continued passion for teaching and for promoting the wellbeing of students. They are highly professional, confident and reflective practitioners.

Угюр Тетік

Натхнення вчителя

Натхнення є одним з найважливіших подарунків, які вчитель може надати студентам. Педагог, здатний надихати учнів, - це тип вчителя, який буде довго запам'ятовуватися. Надихаючі студенти є невід'ємною частиною забезпечення їхнього успіху та заохочення їх до реалізації свого

потенціалу. Студенти, які надихаються своїми вчителями, можуть виконати дивовижні речі, і ця мотивація майже завжди залишається з ними. Натхненні викладачі віддані своїм учням, як усередині, так і поза класом, і досягають їх на декількох рівнях.

У статті обговорюється те, як вчитель може стати натхненним педагогом, який прагне ініціювати мотивацію у всіх студентів таким чином, що стимулює академічні досягнення та підвищує мотивацію до успіху. Великі вчителі не народжуються; вони повинні навчитися стати натхненними вчителями.

Угюр Тетик

Важность того, чтобы быть вдохновляющим учителем Педагог, способный вдохновлять учеников, - это тип учителя, который будет долго запоминаться. Вдохновляющие студенты являются неотъемлемой частью обеспечения их успеха и поощрение их к реализации своего потенциала. Студенты, вдохновляются своими учителями, могут выполнить удивительные вещи, и эта мотивация почти всегда остается с ними. Вдохновленные преподаватели преданы своим ученикам, как внутри, так и вне класса, и достигают их на нескольких уровнях.

LANGUAGE MATTERS MORE THAN EVER IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Pavlo Shopin, PhD
University of Freiburg, Germany

The limits of natural language when it comes to meaning-making have long been recognised in both the arts and sciences. Psychology and linguistics acknowledge that language is not a perfect medium. It is generally accepted that much of our thought is non-verbal, and at least some of it might be inexpressible in language. Notably, language often cannot express the concrete experiences engendered by contemporary art and fails to formulate the kind of abstract thought characteristic of much modern science. Language is not a flawless vehicle for conveying thought and feelings.

In the field of artificial intelligence (AI), technology can be incomprehensible even to experts. This could harm people if, for example, doctors relied on this technology to assess whether patients might develop complications. Since the work of such technology cannot be fully understood, it is virtually impossible to explain in language.

Some AI experts advance idea that we can improve communication with a direct brain-to-computer linkup. This technology will allegedly connect people to the network in which they will exchange thoughts without wasting their time and energy on language. This project makes sinister assumptions: instead of enhancing verbal communication, AI enthusiasts suggest abandoning it as an inadequate means of social interaction. People generally appreciate improvement of the communication networks that transmit language, but instead, they are offered a utopian future of technotelepathy and an eerily dystopian present where language is an impediment to cooperation. It is both ironic and reassuring that such vision of language can be successfully communicated by language.

While language may not be a perfect medium for thought, it is the most important means of communication that makes possible modern societies, institutions, states, and cultures. Its

resourcefulness allows humans to establish social relationships and design new forms of cooperation. It is a robust and highly optimised form of communication, developed through gradual change. For thousands of years, language has been a tool for social interaction. This interaction is facing existential threats (authoritarianism, isolationism, conflict, etc.) because the subjective experiences (think of the limits of empathy when it comes to migrants) and the knowledge (think of the complexity of global warming) that are engaged in the arts and sciences appear to have gone beyond the expressive power of language.

Humanity depends on the capacity of language to communicate complex, new ideas and thus integrate them into culture. If people fail to understand and discuss emerging global problems, they will not be able to address them in solidarity with one another. Individuals alone cannot stop climate change or curb the rising inequality of income distribution. These goals can only be achieved by concerted efforts. To work together, people need language.

In the arts, it is felt that subjective experiences are not always transmittable by language. Artists confront the limits of concrete expression. Scientists, in their turn, understand that language is a crude tool incapable of conveying abstract ideas. Science thus probes the limits of abstract thought. Both the arts and sciences are dissatisfied with verbal communication. To induce wonder, artists may forego language. To obtain knowledge, scientists often leave language behind.

Abandoning language marginalises the arts and sciences. Wonder and knowledge become inaccessible for the community at large. When people make decisions about the future, political processes may fail to register what is happening at the forefront of human thought. Without language, the arts and sciences lose cultural significance and political clout: there is less hope for the

arts to move people's hearts and less opportunity for sciences to enlighten the public. With the arts and sciences on the margins, humanity undermines its cultural safeguards. Today's dominant narratives foreground the progress of science and the democratisation of art, but global challenges necessitate an even more active engagement with scientific, moral, and aesthetic dilemmas on the part of humanity. Language is one of the key tools that can realise this ambition.

It is important to strike a balance between pushing the limits of language and using it as a tool to communicate and collaborate. Artists and scientists might approach the public with ideas that cannot be easily understood and yet need to be conveyed by language. Today people can construct helpful narratives based on an expert understanding of the world. These stories can relate unfathomable dangers to the frail human body, and language is the best political vehicle for this task.

Ultimately, the arts and sciences grasp critically important knowledge and engage significant experiences, but often fail to express them in language. They need to talk to the public and to advance language and culture.

Key words: artificial intelligence, AI experts, communication, social interaction, to transmit language.

LANGUAGE MATTERS MORE THAN EVER IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The article deals with the artificial intelligence (AI) and language matters. For thousands of years, language has been a tool for social interaction. This interaction is facing existential threats because the subjective experiences and the knowledge that are engaged in the arts and sciences appear to have gone beyond the expressive power of language. Humanity depends on the capacity of language to communicate complex, new ideas

and thus integrate them into culture. People must understand and discuss emerging global problems so that they are able to address them in solidarity with one another.

Key words: artificial intelligence, AI experts, communication, social interaction, to transmit language

МОВА У ВІК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Павел Шопін

Університет Фрайбурга, Германия

У статті розглядаються питання штучного інтелекту. Протягом тисяч років мова була інструментом соціальної взаємодії. Ця взаємодія стикається з екзистенціальними загрозами, оскільки суб'єктивні переживання та знання, якими займаються мистецтвом і науками, вийшли за межі виразної сили мови. Людство залежить від здатності мови передавати складні, нові ідеї і таким чином інтегрувати їх у культуру. Люди повинні розуміти і обговорювати виникаючі глобальні проблеми, щоб вони могли звертатися до них солідарно. Ключові слова: штучний інтелект, експерти AI, комунікація, соціальна взаємодія, передача мови

ЯЗЫК ВАЖЕН В ЭПОХУ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Павел Шопин

Фрайбургский университет, Германия

В статье рассматриваются вопросы искусственного интеллекта (ИИ) и языковые вопросы. На протяжении тысячелетий язык был инструментом социального взаимодействия. Это взаимодействие сталкивается с экзистенциальными угрозами, потому что субъективные

переживания и знания, связанные с искусством и наукой, по-видимому, вышли за пределы выразительной силы языка. Человечество зависит от способности языка передавать сложные новые идеи и таким образом интегрировать их в культуру. Люди должны понимать и обсуждать возникающие глобальные проблемы, чтобы иметь возможность решать их в солидарности друг с другом.

Ключевые слова: искусственный интеллект, эксперты по искусственному интеллекту, общение, социальное взаимодействие, передача языка.

CONTEMPORARY METHODOLOGY OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Abdel Munem Hater, Master of Arts
Jordan

In the article we look at the contemporary methodology of teaching foreign languages which is characterized by two main paradigms of humanitarian science – communicative and cognitive. Within the framework of the communicative paradigm language and its analysis is connected mainly with acquisition of speech activity. Within the framework of the cognitive paradigm language is related to cognition and processes associated with it. It is clear that to solve a number of methodological problems a synthesis of the above mentioned paradigms is needed. That is why examining the contemporary strategy of teaching we will consider the basic principles of both the communicative and the cognitive approaches. We will also use the data of such sciences as psychology, philosophy, sociology, and didactics.

The main issue of the communicative approach is that the process of language teaching is supposed to be organized as a process of real communication in situational environment. Within this approach the goal of language teaching is the communicative competence. The fundamental idea of the cognitive approach puts forward the idea that the learning process is aimed at receiving knowledge, structuring and systematically arranging knowledge units, storing and applying them while getting adapted to reality. The ultimatum of cognitive language teaching is the cognitive competence. Taking into consideration that learning another language enhances a learner's understanding of the world, the logical idea would be to combine the communicative and cognitive approaches and receive an approach which incorporates both communication and cognition. Now we witness changing educational realities in the world that presupposes the shift from teacher-centered to learner-centered classrooms and from transmission-oriented to participatory knowledge development. Thus, the main objective of communicative and cognitive teaching a foreign language is the communicative and cognitive competence as a developed ability to perform speech and mental activity while solving real problems using the target language. In order to reach the high level of development of communicative and cognitive competence we need to consider the basic principles of the communicative and cognitive approach.

The first principle demands that foreign language acquisition should be realized through speech activity, which is specifically human. Speech activity is looked upon as a purposeful, determined by language and stipulated by situations process of speech reception and production in the human interaction. The second principle concerns the conditions conducive for communicative and cognitive language teaching.

These conditions presuppose stimulation of mental and speech activity of students. It can be done through modeling problem situations which include intellectual obstacles that students are supposed to overcome. Overcoming these obstacles requires performing such cognitive operations as analysis, synthesis, comparison, generalization, inference. The third principle implies creating authentic situations of students' socialization that ensures and specifies its motivational and natural character. Authentic situations are created due to applying verbal and non-verbal means of communication.

Abdel Munem Hater

Сучасна методологія навчання іноземних мов

Процес викладання мови передбачається організувати як процес реального спілкування в ситуативному середовищі. У рамках цього підходу метою викладання мови є комунікативна компетентність. Фундаментальна ідея когнітивного підходу висуває ідею про те, що процес навчання спрямований на отримання знань, структурування та систематичне упорядкування одиниць знань, зберігання та застосування їх при адаптації до реальності.

Ключові слова: комунікативно-пізнавальна компетентність, мовленнєва та розумова діяльність, автентичні умови.

Современная методика обучения иностранным языкам

Процесс обучения языку должен быть организован как процесс реального общения в ситуационной среде. В рамках этого подхода целью обучения языку является коммуникативная компетентность. Фундаментальная идея когнитивного подхода выдвигает идею о том, что процесс обучения направлен на получение знаний,

структурирование и систематизацию единиц знаний, хранение и применение их при адаптации к реальности.

Ключевые слова: коммуникативно-познавательная компетентность, речевая и умственная деятельность, аутентичные условия.

SUGGETOPEDIA IN THE PROCESS OF TEACHING AND LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Qabas Jameel, PhD
Iraqi

Teachers of foreign languages realize that sometimes they need to turn back the clock about a century and read about methods that were in use at that time in order to learn from the historical trends that have brought us to the present day. Teachers are also aware that it is difficult and even impossible to analyze the methods and approaches of language teaching that they use today without the analysis of the past.

In our article we will address one of the “designer” methods of the 1970s which is called Suggestopedia. We will look back at 1970s because this decade was historically significant for language teaching pedagogy on two accounts. First, “Perhaps more than in other decade in modern language teaching history, research on foreign language learning and teaching grew from an offshoot of linguistics to a discipline in its own right” [Brown 24, 24]. Second, “The period from the 1970s through the 1980 witnessed a major paradigm shift in language teaching [Richards, p.71]”. Third, “in that spirited atmosphere of pioneering research, a number of innovative if not revolutionary methods were conceived” [24, 25]. The methods of the 1970s were the following: Community Language Learning (CLL), Suggestopedia, The Silent Way, Total Physical

Response (TPA), and the Natural Approach. Today, it is important for teachers of foreign languages to learn more these methods to understand modern language pedagogy better and to incorporate certain elements of these methods in current communicative approaches to language teaching.

Suggetopedia is a method that was derived from Bulgarian psychologist G. Lozanov's contention that the human brain could process great quantities of material if given the right conditions for learning, among which are a state of relaxation and giving over the control to the teacher. According to G. Lozanov, people are capable of learning much more than they give themselves credit for [44]. At one time Suggetopedia, like other methods such as CLL, TPR, and the Silent Way, for example, became a business enterprise of its own, and it made promises in the advertising world that were not completely supported by research. But many educators in the area of language pedagogy agree that Suggetopedia gave the language teaching profession some important insights and encouraged teachers to use innovative elements in their classrooms [24, 43, 51, 59]. American educator G.L. Racle in one of his articles devoted to Suggestopedia expressed the opinion that the method can even revolutionize language teaching [49, 45].

Many scholars have studied Suggetopedia. Among them are the following: Г.Китайгородская, Bancroft, O. Caskey, G. Hansen, J. Harmer, P. Nuber, S. Ostrander, E. Stevic, C. Tart and many others. The above mentioned educators are unanimous that Suggestopedia offered practitioners very valuable insights into the "superlearning" powers of our brain. The method is insightful and constructive and is practiced in many countries of the world, without necessarily having to adhere to all its premises. Many different versions and a number of adaptations of Suggestopedia exist around the world today

such as Superlearning, Suggestive Accelerative Learning and Teaching (SALT), learning in New Dimensions (LIND), Optimalearning and Holistic Learning. Elements of Suggetopedia have been included or omitted in them over the years, some according to sound research findings, and some simply for better commercial viability.

Purpose of our article is to substantiate the use of Suggetopedia in the process of teaching and learning, and to determine the instructional goals and student outcomes in English language classrooms where the Suggetopedia method is used. In our article we analyze Suggetopedia as a pedagogical application of “Suggestology”; study principal theoretical components of a typical suggestopedic course; analyze major versions and adaptations of Suggetopedia; describe key features of Suggetopedia and reflect on how teachers of English as a foreign language can use Suggetopedia in a classroom situation.

References

1. Brown D. H. Teaching by principles: an interactive approach to language pedagogy / D. H. Douglas. – Longman, 2000. – 480 p.
2. Escamilla, Lupe (2003) “Personal observation motivation based on Suggetopedia method” Educational Development Corporation, San Diego, CA · Pars Omni Web. 28 Sep. 2011 <http://www.parsomni.com/poChildren.asp>
3. Arnold, Jane. Affect In Language Learning. New York: NY. 1999. - 231 p.
4. Richards, Jack C., and Rogers, Theodore S. “Enfoque y métodos en la enseñanza de idiomas”. Ed. Alvaro Garcia y Josep M. Mas. New York: Cambridge UP, 1986. – 291 p.

Кабас Джаміль

Суггетопедія в процесі викладання та вивчення іноземних мов

Суггетопедія є методом, який впливає з твердження болгарського психолога Г. Лозанова про те, що людський мозок міг обробляти великі обсяги матеріалу, якщо їм надано відповідні умови для навчання, серед яких стан розслаблення і передача контролю вчителю. На думку Г. Лозанова, люди здатні вчитися набагато більше, ніж вони дають собі кредит [44]. Свого часу Суггетопедія, як і інші методи, такі як CLL, TPR і Silent Way, стала власною комерційною компанією, і вона дала обіцянки в рекламному світі, які не були повністю підтвержені дослідженнями. Але багато педагогів у сфері мовної педагогіки погоджуються з тим, що Суггетопедія надала професії викладачів мови важливу інформацію та заохочувала вчителів використовувати інноваційні елементи у своїх класах.

Ключові слова: Суггетопедія як метод, людський мозок, обробляти велику кількість матеріалу, правильні умови для навчання, стан розслаблення, мовна педагогіка.

Кабас Джамиль

Suggetopedia в процессе преподавания и изучения иностранных языков

Suggetopedia - это метод, основанный на утверждении болгарского психолога Г. Лозанова о том, что человеческий мозг может обрабатывать большие объемы материала, если ему будут предоставлены надлежащие условия для обучения, среди которых состояние расслабления и передача контроля над учителем. По словам Г. Лозанова, люди способны учиться гораздо больше, чем они себе

считают [44]. В свое время Suggetopedia, как и другие методы, такие как CLL, TPR и Silent Way, например, стала самостоятельным коммерческим предприятием и давала обещания в рекламном мире, которые не были полностью поддержаны исследованиями. Но многие преподаватели в области языковой педагогики согласны с тем, что Suggetopedia дала профессии преподавателя языка некоторые важные идеи и призвала учителей использовать инновационные элементы в своих классах.

Ключевые слова: суггетопедия как метод, мозг человека, обработка большого количества материала, правильные условия обучения, состояние расслабления, языковая педагогика.

THE ROLE AND RESPONSIBILITIES OF ACCESS ENGLISH TEACHER

Husakova O.O., викладач

ДЗ «Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка»

The history of Access program starts in 2004, and till now over 110,000 students in more than 80 countries have participated in the English Access Microscholarship Program (Access). Access is a global scholarship program supported by the U.S. Department of State that provides a foundation of English language skills to talented 13-20 year-olds from economically disadvantaged backgrounds through afterschool classes and intensive sessions. It is a two-year program that requires a minimum of 360 hours of instruction reasonably distributed over the agreed upon two-year period. Access

students also gain an appreciation for U.S. culture and democratic values through enhancement activities. Access seeks to equip selected students with strong English language skills that can lead to better jobs, educational opportunities, and gain the ability to participate in and compete for future exchanges and study in the United States [1].

The article deals with the concept of the role and responsibilities of English teacher during the Access classes for pupils of the secondary schools. Effective teaching is not only teacher itself, but also his or her actions in the classroom. The way the teacher presents the language to the pupils influences the pupils' reaction and therefore how successful they will be in learning it.

The goal of the Access Program is to equip students, who possess a minimal knowledge of English, with effective communication and critical thinking skills through meaningful interaction, cooperative learning strategies, interest-appropriate activities and real-life contexts. Additionally, Access seeks to prepare students for conversational English language skills with native and non-native speakers of American English through a variety of experiential learning activities [1]. In this case the establishing of good and confidential relationships between the pupil and the teacher is a core. All those barriers which prevent students from using the language in real life communication can be passed over with the help of the coherence work of the teacher when pupils are not afraid of making mistakes and can take chances.

Each Access group has a Lead teacher. However, in Access classes of 18 students or more, it is recommended that the class has a Teaching Assistant to give students as much personalized attention as possible. The two can work with different levels simultaneously. It also allows students to

experience different teaching styles in the classroom. Students may identify with one teacher or both, hopefully making it easier to earn their trust and solve problems that may arise. Having two teachers in the class also sets an example of teamwork for students so they see it is possible to collaborate with others to reach a common goal. Teacher and Teacher's Assistant promote the program, recruit students, screen applications, conduct interviews, and notify candidates of the results [1].

Moreover, they are challenging pupils to speak the target language. If someone speaks to them in English, this activates their English channels and they are prepared to think in English. Speaking in the target language prepares them to speak in that language [4, p.37].

One of the key elements of the Access Program is to familiarize students with important features of U.S. culture and values. Access teacher encourages students to develop respect for and interest in other cultures, customs, and beliefs. Enhancement activities should be designed to provide hands-on and interactive opportunities for students to engage in discussions, games, community service, and other activities related to U.S. culture and values. Three main elements of U.S. culture and values enhancement activities are included in the Access Program:

- 1) course topics relating to U.S. culture and values,
- 2) personal development,
- 3) community service [1].

The enhancement activities should occur at least once a quarter throughout the two-year program. Enhancement activities are more than discussions about a topic – they are activities designed to reinforce a topic by creating a lasting impression and memory for students [1].

Examples of enhancement activities related to U.S. culture and values are:

- 1) Celebrations of U.S. holidays such as hosting a Thanksgiving dinner or a Fourth of July picnic.
- 2) Writing and producing skits about key events in U.S. History.
- 3) Talent shows in which Access students perform songs by U.S. musicians.
- 4) Science-themed activities relating to environmental issues.
- 5) Inviting guest speakers to discuss aspects of life in the U.S. such as ethnic diversity and tolerance.

Cultural learning can be difficult to address in the English language classroom. Simple mastery of linguistic forms of a language is not enough for learners to be considered competent in the target language. Students cannot be considered to have mastered a foreign language until they understand the cultural context in which the target language is spoken [3, p.79].

There are students in the classroom who have never traveled abroad or even gone outside the borders of the region. Such students may face with some questions about the cultural developments and curriculums. The lack of experience may lead to the absence of the desire to learn foreign cultures as they do not see the sense in it. The role of the teacher in such situation is to help to maintain the connections between native and foreign cultures and prepares students for becoming the global citizens [2, p.10].

Beside the mentioned responsibilities Access teacher organizes the participation of students in personal development activities. Students are introduced to topics including career development resources, available opportunities to pursue higher education, and additional U.S. government-sponsored exchange programs.

Examples of Personal Development activities are:

- 1) Visits to local colleges and universities to expose students to opportunities for higher education or other exchange programs.
- 2) Visits by guest speakers from the private sector to discuss career opportunities.
- 3) Career development activities that practice skills such as resume writing, application writing, and interviewing.
- 4) Visits by guest speakers from the U.S. Embassy/Consulate and American Language Center to discuss ways in which Access alumni can stay connected to the U.S. Embassy/Consulate.
- 5) Visits by active participants or alumni of Fulbright, the Peace Corps, the English Language Fellow Program, or the English Language Specialist Program to encourage speaking with native English speakers.

Community service activity is another part of Access program. This component increases the students' awareness of issues facing their respective communities while also gaining an understanding of the ways they can positively contribute to civil society and is also organized by Access teacher [1].

To sum up the information it is possible to figure out the responsibilities and duties of Access teacher. Teachers' responsibilities may include, but are not limited to:

- 1) Selecting appropriate textbooks and materials that reach the program objectives.
- 2) Developing a course syllabus that clearly outlines the topics of the classes and expectations of the students.
- 3) Developing and implementing quality lesson plans according to the Access Program objectives.
- 4) Holding classes and conducting enhancement activities in accordance with the schedule and curriculum approved by the Access Provider.
- 5) Designing evaluation materials to properly assess student's

progress in accordance with the benchmarks established at the start of the program.

6) Conduct student assessments on a regular basis.

7) Submit progress reports according to the schedule established by the Provider.

8) Ensure student portfolios are filed, accessible and frequently updated.

9) Monitoring and regularly updating dossiers of the students' attendance and notifying the coordinator of students' progress through regular written reports.

10) Developing, planning, and implementing the enhancement activities according to the Access Program objectives and duties.

11) Ensuring the health and safety of the students during planned classes and activities.

12) Seeking to improve methodical and pedagogical skills through participation in seminars, visiting lessons of experienced colleagues, and self-education.

All in all, the role of Access teacher is a complete integration of students into developing modern society and accompaniment them in the attempts to demonstrate their knowledge and skills as socially active citizens. Access teacher accustoms students with the educational prospects, culture values and enhance them to be an indispensable part of the world as students who are aware in intercultural competence can better understand their own culture and make connections between cultural elements. English teacher is a bridge for students to become competent.

References

1. English Access Microscholarship Program. Official handbook [Электронный ресурс]. – Режим доступа <https://cl.usembassy.gov/wp->

content/uploads/sites/104/2016/09/English-Access-Microscholarship-Program-2015-2016-Handbook.pdf

2. Frank J. Acquiring strategies of culture learning. – English Teaching Forum, number 4. – USA, 2013. – p.8-11
3. Krasner I. The role of culture in language teaching. Dialog on Language Instruction 13 (1-2). – USA, 1999. – p.79-88
4. Miller P. Ten characteristics of a good teacher. – English Teaching Forum, number 1. – USA, 2012. – p.36-38

Husakova O.O. The role and responsibilities of Access English Teacher

The article is devoted to the content and value of the main responsibilities of Access English Teacher and his/her role in the process of teaching English to the pupils of the secondary schools. The article substantiates the necessity of variety activities while having English lessons which should include not only language learning, but also social and cultural work.

Key words: Microscholarship program Access, responsibilities of a teacher, cultural education, social education, global citizens, exchange programs

Гусакова О.А. Роль и обязанности учителя английского языка программы Access

Статья посвящена содержанию и ценности обязанностей учителя английского языка программы Access и его/ее роли в процессе преподавания английского языка учащимся учреждений среднего образования. В статье обоснована необходимость разнообразия деятельности во время проведения уроков английского языка, которые должны включать в себя не только изучение языка, но также социальную и культурную работу.

Ключевые слова: Программа малых стипендий Access, обязанности учителя, культурное образование, социальное образование, граждане мира, программы обмена.

Гусакова О.О. Роль та обов'язки вчителя англійської мови програми Access

Стаття присвячена складу та цінності обов'язків вчителя англійської мови програми Access та його/її ролі в процесі викладання англійської мови учням закладів середньої освіти. В статті обґрунтована необхідність різноманітної діяльності під час проведення уроків англійської мови, які мають включати в себе не лише вивчення мови, але й соціальну та культурну роботу.

Ключові слова: Програма малих стипендій Access, обов'язки вчителя, культурна освіта, соціальна освіта, громадяни світу, програми обміну.

COMMUNICATIVE ACTIVITIES IN THE ENGLISH CLASSROOM

İrfan Tosuncuoğlu PhD
Karabuk University

Introduction

Assignments and activities of language are various studies conducted to improve the linguistic skills of student. These are used effectively for language learning processes such as language acquisition, comprehension, production and interaction with others. Learning and understanding of language consist of some activities such as; listening activity, oral and silent

reading, watching media. These are important for situation of learning for example: understanding of coursebook's contents, applying various books and document. Language production activities have important functions in academic and professional area; oral- written presentation, examining and writing report(CECR, 2000). End of the 1960's the functional and communicative language gained importance in language teaching and there have been changes in the language teaching tradition. In addition to that communicative approach came to exist (Yaylı & Bayyurt, 2014, p.16).

The communicative approach arose, when different approaches to language studies and foreign language teaching emerged in a period of great changes in the US, Britain and Europe (Ju, 2013, p.1579). From this period onwards, (1965, p.14) Chomsky called as language acquisition device and language ability, speaker and listener's knowledge of that language which caused significant changes. (1972) Hymes has defined communicative competence as a border concept of the ability to include grammar rules.

According to Keyton(2011), communication is transmission of information from one to another. According to Turkish Language Institution, communication is transfer of knowledge to person in front of us , if it is single sided takes name of the communication ' bildirişim' (www.tdk.gov.tr). In Latin, communication is derived from people , community and expresses exchange of information and thoughts (Türkoğlu, 2010, p.21).As it is understood from this definition communication's a must is corporation. In other saying, communication is a sharing with more than one person. Zıllıoğlu (2014, p.22-23) has made many different definition about

concept of communication.

Language Learning Requirement and Communicative Approach

The existence of ever increasing requirement for good English communication created a great demand for teaching English all over the globe. Today, lots of people are in need of improving their English, and want to their children have satisfactory English dominance. English learning strategies are presented various ways, like formal education, travelling, overseas education, media and internet. The need for English formed an great demand for qualified foreign language teaching, and related materials. Students determine ambitious goals to them. They want to improve their language abilities. Moreover employers are insistent about their personnels have proficient English Level. In today's world, having fluent English has been a precondition for success and promotion in many business areas. Therefore demand for an appropriate teaching methodology is stronger than ever. Real transactional speech differs from classroom discourse in many ways. Except teacher nobody is fluent speaker (in the classroom).

At the same time it is common expectations that foreign language classes offer opportunities for learning and practice. However teacher should not allow themselves to be limited to language of the textbooks. Students have to learn how to deal with expressions of language use that they have never met before. Knowledge of language is an important point in itself, while the use of language in real life contexts is another important point. Knowledge of a language does not lead to the spontaneous formation of other environments in which students feel the need to use language. Also, students should be provided

with opportunities for communication. Richards (2006, p.2) says that; today, most of foreign language teachers say that their preferred methodology is ‘communicative’ when they are asked to define which methodology they use in their classroom. Therefore, first of all the students should be aroused by the desire to understand and say something.

When this is the student’s attention is not much on the elements of language, the desire to communicate has a focus on the task or problem at hand. Therefore attention is collected on meaning. There is no prior concern for language forms. The main focus is communication. Inevitably, student begins to use language. Day by day, they develop their performance and so learn the structure of language in time.

Factors Effecting the Communication

As stated before, communication is a two- sided process however this process, there are several factors that influence the understanding and interpretation of the message. Problems can occur at various stages of the communication process. These problems are related to source , message, tool, receiver or feedback. Therefore knowing the factor affecting communication is important for the message to be conveyed to the opposite side with the least misunderstanding. Ludlow (1992, p.19) describes these factors as follow:

a: Statute/Role: The source and goal within the communication process can be at the same level or different level with a hierarchy.

b: Differences of culture: Cultural differences between two person in communication may cause non arrival to each other for example: in interpersonal communication, origin of source

and receiver come from different cultural backgrounds that may cause misunderstanding between said and implied. Moreover nonverbal messages may have unique meanings in different cultures. However, globalization which has accelerated especially in the second half of the 21st century, gradually eliminates cultural differences.

c: *Communication channel selection* : Before choosing the communication channel, it should be decided which channel is the best way to send message, because different ways can be more functional in transmitting for different message.

d: *Communication length*: Length of the message can affects communication process. Therefore ensure that the source of message serves the purpose and is appropriate to the recipient.

e: *Language usage*: Incorrect word selection or unmanly sentence prevent communication. The same issue is valid for punctuation. Wrong punctuation can changes all meaning of sentence.

Active Use of The Language: Problem

(2001, p.17-18) According to Brown: looking at what happened in the last century in the field of language teaching, the diversity of efforts and interpretations aimed at making language teaching processes more effective is quite broad. In this content, it has becomes a language teaching method that has gained a reputation in the fields of psychology, education and linguistics and lost its fame after a while. The methods which are applied in the teaching environment are the practical applications of the inventions in the theoretical field. Marckwardt (1972, p.5) highlights that in the twentieth century every new method forms a cycle by reshaping the positive aspects of the previous one.

Syllabus and course book materials work on a very long time

'using process' grammar and the ability of the student to form correct sentences. It is time to focus on usage, unlike the way it is use. Usage endures grammar and a sentence is an artificial construction. When any formula (ex: subject+verb+object)is given to the person, an equivalent sentence can be establish. This is useless exercise for the actual communication action. In real life, we do not use sentence as in the coursebook's content, we say words with purely communicative value. Take the following example:

'What time did you come to the university yesterday?'

A= ' at 10 a.m.'

B= 'I came to the university at 10 a.m.'

In the real life, the second answer will be mannered and unacceptable. The main goal of language teaching should be the use. In other words, students should use the language in real life conditions and learn them randomly, internalize the structure of the language.

Classroom Work

It has been found out that classroom techniques based on the principle of 'imitation-memorization' are unproductive. Drilling or emphasis of excessive repetition sentence do not benefit. Effective learning is based on the intensity of the need for communication that the student feels, rather than imitation, correct form and repeating sentence structure.

In communication action, language form is random assimilated. Thereby, language teachers need assignments list and details of actual class activities that increase the communication request such as legendry, game and some problems.

In big classes, creating an environment in which every student

feels the desire to communicate is not an easy thing. Moreover some cases, it can be quite difficult. Especially in mixed ability students have got different ability, generally teacher is forced to reach each student. In the circumstances, teaching personalize becomes remote possibility. Group method techniques , are designed aim for accomplishment big disadvantages' main objectives of these techniques is to provide a discussion environment in class conditions. So each student encourages participation in actively became a potential player in communication game and in the manner dominates the language.

Techniques of Group Methods

Techniques of group method is developed by American psychiatrist Curran with used similar approaches in therapy sessions (Demirel, 2012, p.61).

Many classes of applied class techniques combined under the Group Methods Techniques classification allow for the guided but unrestricted practice of language in real situation and atmosphere. These techniques can be considered for the following aims such as;

- a) encourage and facilitate the active participation of students throughout the school year
- b) enrich the syllabus
- c) provide relevant communicative activities with the students of different ability and interest.
- d) struggle with language inhibition and come through it
- e) and the most important, assisting the students how to learn English, or any other language

Peer & Group Interdependence

Language is a vital communication tool and carries out various

social function. Group method techniques develop opportunities for meaningful social engagement. Students work on the problems and tasks find interesting, relevant and useful. They help each other in their group and if they need, take assistance from other group, thus they contribute to mutual aid within the classroom. It is accepted that learners achieve the language not only from teacher but also from classmates.

Group method techniques provide opportunities for efficient collaboration and accompany both peer teaching and learning activities which lead to a series of peer solidarity. Even if there is a competitive element between two or more groups, the spirit of cooperation among the group is dominant. The sense of isolation of student feeling is disappeared when student become a member in a group. Language learning is not a competitive situation where only someones are successful. It becomes a situation based on cooperation and collaboration. Peer contribution helps correct mistake in speech, and creates conditions for continuous learning in the outside of the classes. Communicative activities form an awareness to the language in target they make learning activities pleasurable and satisfying.

Communicational Activity and Group Method Techniques

Because of the willingness to communicate, each group member feels to need contribute to the group with something that does not occur from others. Each student's contribution is accepted and valued. Even the silent member of groups learn, when they are listening to others or overhearing conversation. Their feelings of being different or status are lost and become single and work in unity. No doubt, communicational teaching and Group method techniques are an effective helper for learners who remain silent as they are afraid of making mistakes. The

whole situation in the class changes and turns out to be a deterrent and enjoyable. Thereby, groups and each student becomes confident and responsible.

Creating the Groups

Grouping must be flexible and some points are important such as:

- a)talent, language proficiency
- b)areas of interest, personality
- c)students' communication with each other and
- d)individual learning needs are considered.

Ability group is attractive against bored and feeling of lost. Nevertheless, past experiences show that even randomly formed group clincher in time. In classes of thirty or forty students, the teacher may create group which includes four or five students, while doing it teacher can consider classroom outside for example table's order. This will reduce the displacement of tables or benches thus saves the time. It can be useful for students to move from one group to another. However, a certain minimum time frame is needed to ensure that they are interconnected groups and work effectively for example a term or a year, they should stay in the same group. Nevertheless, each such arrangement possibility interaction such as;

- a)students
- b)groups
- c)students and teacher
- d)groups and teacher

Reorganization of groups should only be done to allow communication between groups and should not be too frequent, because present state groups may be uneasy. Age and gender based grouping should be avoided.

Maybe group leader is unnecessary in many activities. When a

group leader is needed a ingenuous leader tents to appear.

Procedures for the Groups

When groups are created, teacher explains how to groups work and make a full description of assignment that needs to be done at that moment. All commands must be clear, before the teacher gives the sign to start the group, teacher should ensure the task must be sure that everyone understands it. It is possible to say that those who complete the tasks before the others should work in sub-groups of two or three.

It is desirable that groups work simultaneously on various kind of assignments both in and outside the classes. If the basic problem is divided into different activities, the groups can complement each other. Group work should be the immutable nature of foreign language classes, it can be applied at various stages during the course for example; after presentation of new language material, application of new material in realistic communicative situations etc. The teacher may apply to the group work when the teacher realizes that the students are missing or wanting to do group activity. Besides, teacher can use Group method techniques before exams or other important activities as an exercise and at the end of the course to provide the idea on the subject to consolidate and repeat.

Normally classes may take approximately 10-25minutes for group activities, longer time for that may cause monotony or reluctance, less time is not enough for effective communication. The choice of tasks should be the same as the level of preparedness of the students, however the problem that is expected to be solved should be of interest and effort. Tasks can provide a variety of activities with specific objectives. These

are;

- a) create infrastructure work through preliminary preparation
- b) create lesson material in the mind of students
- c) provide learning materials
- d) provide solutions to given problems
- e) make students more efficient and adequate

The entire significance is on communicative efficiencies and the language use. Firstly, all the processes are created verbally but written work may be required depending on the activity.

Like real life communicative situations must be designed to require 'use' and 'usage'.

Underlying assumptions of communicative activity:

- a) in the beginning, there is an information gap between speaker and listener
- b) it is necessary to understand that some tasks require effort and working
- c) what is said and is the task undertaken that the students are new the words or situations used in real life

Group Methods Techniques and Teacher

When students work together, teacher like a tool, should behave as a person when s/he is faced with any difficulties. The teacher should not do what the students can do themselves, but must assume that the role of a consultant or other who encourages and helps to students. As the group work is progress, they must understand and accept each student's personality, interest; individual capacity and language ability. These are not situations that encourage learning to interfere or cause difficulties in classroom management, really well know qualities to be used as the basis of the positive are accepted as strengths or potentials. Thereby, the attitude of the teacher should be

reassuring, accepting, sincere, intimate, enthusiastic and encouraging. Also it should not be finding defects. During group works the following items should be considered;

- a) differences of groups' speed
- b) incomplete sentence
- c) misunderstanding
- d) interpolating, and
- e) they must be tolerant of non-verbal responses, such as body movements and head shaking.

It is evidence that learning is taking place but that the communication needs are beyond linguistic resources of the students. Solve the problem or complete the task and pay attention to language are very important. However, speech and discussion on the problem or task should not be replaced during group activity, only by language discussion. In this way teacher will be successful in establishing student's confidence in their ability to cope with many different problems.

What should teachers do ?

- a) prepare needs analysis
- b) carefully select group tasks using their knowledge of the class
- c) design appropriate materials and adopt it
- d) coordinate activities of group and if need created the groups again
- e) more positive and virtuous attitude should be improved
- f) observe the group activities and works actively and control
- g) sensitivity is developed towards each student's needs and interests
- h) the activity should lead to an identifiable result

Some Possible Problems

Noise: Each group activity is based on oral work at least in the

initial stages, therefore noise is inevitable. Noise sensitive teacher should be more tolerant, because noise for a purpose is less disturbing than anything.

Materials: Materials prepared for commercial purposes may not be readily available, in which case the teacher may apply homemade materials. Probably made for some other things at the beginning of the year or the term, Group method techniques source bank can be created and during the year new materials can be added and past ones can be edited.

Time: In some cases, it may be short for group work. Careful planning, the time spent by teachers for explanation, presentation and so on will decrease, in this way sufficient time for Group method techniques can be found.

Basic Problems: To think about, there are three basic problems. These are ;

- a) learn the language completely
- b) definition of achievement levels in short periods
- c) assessment and evaluation
- d) feedback

Native language acquisition and second language learning processes are similar in many ways. In both cases, there is a time interval between detection and production. The individual who learns the language needs a certain time to internalize the new language structure in both cases. This period is called as 'incubation period'. Language teaching does not degrade or should not degrade a mechanical phenomenon, which should be forced back at the beginning of the lesson.

During the lesson, the student can only learn a few parts of the language, but encounters various elements and notices them. Generally, language learning stages are;

- a)comprehension and acknowledgement
- b)assimilate some of understanding issue and notices the others
- c) production word
- d)production of non-complex expressions
- e) production of modified expression

Different language elements are learned at different degrees of collectivity. Some of them are fully learned, some are assimilated in the process of understanding and some are considered at a level that can be expressed as borderline. This environmental learning has a potential value such as being notices by the teacher and then returning to the topic. Group assignments should be arranged in respect to difficulty levels, linguistic difficulty and projected on a group's ability to perform a task.

Conclusion

The existence of an ever increasing need for good English communication skills has resulted in an enormous demand for teaching English in the world. Today, people want to have a proficient English level or to ensure that their children have a good command of English.

In this context as presented in the study, communicative language teaching approaches and Group method techniques are examined. In a second language environment, the student creates a system that believes to be a second language. That system will be closer or more distant to the norms of second language depending on qualities of language used in the second language environment and also time spent by the students in there. Therefore the system, designed by the student, subjects to revision. Hence the teacher should not pay much attention to

students' mistake and should indigenize understanding attitude towards them. In spite of everything these are proof that learning has occurred and student have made an effort. Examinations can be designed for survey both process and usage's gains. In examination, the assignments are required be performed from students, should be similar to in the classroom and success should be measured in students' answers.

References

Brown, H. D.(2001). *Teaching by Principle: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. Longman/ Person Education, White Plains: New York

CECR (2000). *Cadre europeen commun de reference pour les langues*. Apprendre, enseigner, evaluer, Division Des Langues Vivantes, Strasbourg, Conseil de l' Europe, Didier.

Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory Syntax*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Demirel, Ö. (2012). *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu, Dil Biyografisi, Dil Dosyası*. Pegem Akademi, Ankara

Hymes, D. (1972). On Communicative Competence. In, J. B. Pride and Holmes, J. (Eds.), *Socio-linguistic: Selected Readings*. Harmondsworth: Penguin.

Ju, F. (2013). Communicative Language Teaching (CLT): A Critical and Comparatives perspective. *Theory and Practise in Language Studies*,3, 9, 1579,1583.

Keyton, J. (2011). *Communication and organizational culture: A key to understanding work experience*. Thousand Oaks, CA:Sage.

Ludlow, R. , & Panton, F. (1992). *The Essence Of Effective Communication*. Prentice Hall, New York.

Marckwardt, A. D. (1972). Changing winds and shifting sands. *MST English Quarterly*,21,3-11.

Richards, J. C. (2006). *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge University Press.

Türkoğlu, N. (2010). *İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Toplumsal İletişim Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar*. Urban,İstanbul.

Yaylı, D., & Bayyurt,Y. (2014). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Politika ve Yöntemler*.Ankara: Anı Yayıncılık

Zıllıoğlu,M. (2014). *İletişim Nedir?* Cem Yayınevi. İstanbul

Abstract

Assignment and activities of language are various studies conducted to improve the linguistic skills of student. These are used effectively for language learning processes such as language acquisition, comprehension, production and interaction with others. Language proficiency is an important topic itself, on the other hand the use of language in real life context is another important matter. Language proficiency does not caused to happened by itself of environments in which students fell the need to use language. Also students should be provided with the

opportunities for communication. Thus first of all it is necessary to focus on the means of understanding and wanting to say something to the students. In the second language environment, the student creates a system that believes to be a second language. That system will be closer or more distant to the norms of second language depending on qualities of the language used in the second language environment and also time spent by the students in there. Therefore the system, designed by the student, subjects to revision. Hence the teacher should not pay much attention to students' mistake and should indigenize understanding attitude towards them. In spite of everything these are proof that learning has occurred and student have made an effort. Examinations can be designed for survey both process and usage's gains. In examination, the assignments are required be performed from students, should be similar to in the classroom and success should be measured in students' answers.

Keyword: English language, communication, group work technique, teacher

PREPARING UNIVERSITY STUDENTS FOR GLOBAL CITIZENSHIP

Nataliya Fedicheva, PhD
Irfan Tosuncuogly, PhD

The topic of global citizenship is pervasive in the field of education in the 21st century. Globalization takes place at all levels: economic, environmental, political, social and most of all at interpersonal levels. UNESCO has developed the idea of

Global Citizenship Education (GCED) which aims to empower learners to assume active roles to face and resolve global challenges and to become proactive contributors to a more peaceful, tolerant, and secure world. The ideas of GCED is nurturing respect for all, building a sense of belonging to a common humanity and helping learners to become active global citizens. Education for global citizenship is very important in our fast-changing and interdependent world. Learning about global citizenship can help students to perform better in the workplace and to contribute thoughtful possible solutions to the most harrowing issues facing humanity.

Education for global citizenship can be promoted in the university classroom through the existing curriculum or through new initiatives and activities. Nearly every discipline of academic study can include and benefit from a global component and help students become more global citizens. In the article we look at the potential of a discipline “English as a foreign language” in teaching for globalization. Teachers in many countries express their aspiration to bear responsibility for promoting active concern for the world problems and realize that it is necessary to rethink the role of language study in order to fully use all potentials of this subject matter. One way is to incorporate global perspective in the content of teaching foreign languages and stimulate students to engage in discussing global issues. The rationales for using global issues in the EFL classroom are the following. They motivate young people to be interested in current events in their own country and in the world; they can help students shake off their helplessness and encourage them to believe that they can make a difference in their own life, in the life of their country, and in the lives of other people; they provide a meaningful content for language classes which can be used for reading, writing, speaking, project

topics and course assignments.

The issues of teaching for global citizenship were considered by such educators as John Dewey, Evi Shapiero, Patricia Montiel-Overall Grudzinski-Hall Brown Brinton 1989, Mohan 1986 CHANTELE WARNER and many others. Evi Shapiero calls to approach solving global issues with an open mind, in pursuit of creating a more peaceful world. He notes, “We must teach young people to be “border crossers”—comfortable with human difference and capable of seeing the world from the experience and perspective of others.” In the context of education for global citizenship, Patricia Montiel-Overall, has presented the most comprehensive analysis of how to prepare students to be global citizens in the book “Students as Global Citizens: Educating a New Generation”, first published in 1972. She states that the world is changing and schools should prepare students to critically think about global issues using an inquiry-based curriculum. Montiel-Overall focuses on how becoming a global citizen will benefit the individual as well as the global community. Brown claims that language teachers are supposed to be agents for change in a world which needs changes from competition to cooperation, from powerlessness to empowerment, from conflict to resolution, from prejudice to understanding.

The purpose of the article is: to highlight the importance of global citizenship and the necessity to prepare university students to be global citizens, provide the rationales for using global issues in the English language classroom and to give examples of global issues to be discussed in the classroom and outside it.

To investigate students’ understanding of global citizenship, we carried out a survey among students of two universities – Luhansk Taras Shevchenko National University

(LNU), Ukraine and Karabuk University, Turkey. All students were in the BA programme, and they all plan to become foreign languages experts (teachers, instructors, interpreters, translators). The participation was voluntary. Most of the respondents belong to the age group of 19 to 24. Respondents comprised of 21% male students and 79% female students. A sample of 63 students – 30 Ukrainians and 33 Turks - from two universities was taken.

The questions we asked them were the following. (1). what is a global citizen? (2). do you see yourself as a global citizen? (3). mention one or several global issues or world problems that you personally worry about. (4). what topics does your course book deal with? (5). what TV talk shows do you watch, do you like them and do think that they can serve as a model for how to discuss and manage global issues? (6). would you like to discuss global problems in the classroom? (7). can you personally do something to change your community, society, nation, and the world? (8). do your language teachers stimulate and inspire you to become an active “world citizen?”

Main findings of the study

1. The differences in Ukrainian and Turkish students’ answers were not great and we decided to use uniform indicators without making reference to the students’ nationality.

2. There is no actual consensus on the definition of global citizenship. More than half of the students associate global citizenship with what is happening in the world, with travelling abroad, participating in international programs and interacting with people from different countries.

3. About 46% of students don’t consider themselves to be global citizens. However, 33 % of students stated that they are in the process of becoming global citizens. A small percentage – 21 %

- thinks that ‘there is still much to be done to be considered as a global citizen’.

4. Among the problems that students personally worry about, were mentioned the following: world war III, a nuclear war, a hybrid war ,terrorism; arms race, gender inequalities; famine and natural disasters. It is interesting to note here that when we asked other students the same question five years ago, their answers were different - they did not mention wars, neither had they mentioned arms race and the spread of nuclear weapons.

5. Answering the question about topics their course book deals with, students mentioned travelling, shopping, entertainments, environment, student life, customs, traditions, holidays, literature, holidays, British and American culture.

6. Students note that television talk shows are full with discourse of “hot topics” designed to get attention, startle, excite, etc. About 28% of respondents said they watch TV talk shows that deal with issues related to politics and travelling. We did not expect to hear students’ voice about their rejection of hate speech on TV and their worry about the risks it has for fueling the conflicts. Young people say they want to be equipped with tools to combat hate speech. 87 % of students do not think that TV talk show can be a model of how people should discuss important world issues.

7. Most students – 89% - answered affirmatively when asked whether they would like to discuss global and world problems in the classroom.

8. 51% of students said they personally can do something to change their community and society. 49 % of students acknowledged being defeatists by saying that they do not have a sense of its own active place in the world and they feel there is nothing they can do to change their community or society. Only 27% of the surveyed youth participate in their community.

Most students (87%) noted that they want to make valuable contributions to their communities, and society at home and abroad.

9. 64 % of students noted that English language teachers prepare students to become active world citizens by teaching communication skills and understanding of other cultures. 43% of students think that English language classrooms do not prepare them to successfully engage in the globalized world in which they already live.

Presenting Main Material : Global Issues and Teaching Methods

Global issues have been referred to as “issues of global significance” (Anderson 1996), or as “problems in the world” (Mark 1993). According to Pike and Shelby (1988) a global issue is “a contemporary phenomenon affecting the lives of people and/or the health of the planet in a harmful or potentially harmful way”. In the literature, there is no common agreement as to what issues can be considered global.

We suggest the following five categories of global issues.

1. War and peace.
2. Social and economic problems.
3. Human rights.
4. Environmental problems
5. Health and medicine

Below we briefly provide an overview of discussions and debates formats, which we believe can be used in the teaching of global issues. While advocating activities related to global issues we take into account that students do not develop global competence *after* they have gained fundamental knowledge of the issue, but rather *in the process* of gaining knowledge and developing skills.

Discussions are used by teachers to achieve various important

instructional objectives. They provide meaningful listening and speaking practice, are highly effective for developing argumentation skills for persuasive speech and enable students to invent, create, imagine, take risks, and dig for deeper meanings. We have experimented with the content-specific moderated discussions of such global issues as hybrid war, tolerance and non-discrimination, “child-free” movement, ethnocentrism, refugees’ and internally displaced people’s needs. Students were told in advance of the need to prepare for a discussion. During debriefing, most students noted a positive relationship between their own participation and the value of other students’ comments.

As for debate formats, we think that two can be particularly effective in the language classroom. The first is formal, *Oxford-style debate*, which includes opening speeches by students with opposing positions, interrogation and defense of each side’s argument, and rebuttal speeches. A second form of debate is *advocate decision making* in which students debate a single position on a public issue. Other approaches which we think teachers can try out include: a teacher’s story, a case study, project work, essay contest, poster contest, a student’s oral presentation, a round table discussion, simulations, role-plays, guest speakers, speaking guest lecturer, video exchanges, e-mail discussion groups and speech contests on global themes. Merely discussing global issues is not sufficient to promote global understanding. Much depends on how the teacher sees the objective of the activity and on the classroom atmosphere in which the discourse occurs. The objectives of activities can be the following: to analyze the problem, discriminate between facts and opinions, draw sound conclusions, respect the opinion of others, accept the principles of majority and the rights of minorities, etc. The teacher’s attitude is also important: he/she

should treat the issue in an impartial and unprejudiced manner and refrain from promoting his/her own point of view.

Conclusions

1. The incorporation of a global perspective into English language education is an important field to research.

2 In the article we provided the rationale for using global issues in the foreign language classroom. Teachers can integrate global issues into their teaching in a variety of ways that involve language teaching content, methods, and materials.

3. We have suggested five categories of global issues which can provide meaningful content for language classes.

4. We explored ways of using global issues in the language classroom. Both discussion and debate as particular teaching procedures or strategies can effectively integrate a global perspective into classroom instruction through a focus on global issues.

5. Potential implementation of the results of our study can be used in any educational institution, preparing students for communication in the globally developing world. It is hoped that our findings, considerations and ideas will be found insightful and useful for language teachers and for teacher trainees. In the classroom where global issues are used as content for reading, writing, speaking, and course assignments, students learn to question what is around them and try to find solutions to problems. While discussing global issues and sharing ideas on controversial topics students develop language and social skills as well as gain social awareness and democratic attitudes.

References:

1. Ersoy, A.F. (2014). Active and Democratic Citizenship Education and its Challenges in Social Studies. *Eurasian Journal of Educational Research*. Retrieved October 15, 2017. Available at <http://www.ejer.com.tr/0DOWNLOAD/pdfler/eng/afersoy55.pdf> Classrooms
2. Global Education Guidelines: A Handbook for Educators to Understand and Implement Global Education /ed. Miguel Carvalho da Silva. — The North-South Centre of the Council of Europe: Lisbon, 2008. — P. 20.
3. Green, Madeleine. “Global Citizenship: What Are We Talking About and Why Does It Matter?” NAFSA’s Trends & Insights for International Education Leaders. January, 2012. Web. 11 Mar. 2014.
4. Kramsch, C. (2004). The language teacher as go-between. *Utbildning & Demokrat*. Retrieved October 13, 2017. Available at: <https://www.oru.se/>, Retrieved March 15, 2018.
5. Liu, Eric. “Why there’s No Such Thing as Global Citizenship.” *The Atlantic*. 14 Aug. 2012. Web. 11 Mar. 2014.
6. Montiel-Overall, Patricia. “Students as Global Citizens: Educating a New Generation.” *Library Media Connection*. Nov. 2012. Web. 12 Mar. 2014.
7. Pike and Shelby (1988)
8. Shapiro, Svi. “Education for Citizenship.” *Tikkun*. Jan/Feb 2009, Vol. 24 Issue 1. Web. 17 Mar. 2014.
9. Starkey, H. (2002). *Democratic Citizenship, Languages, Diversity and Human Rights*. Language Policy Division Directorate of School, Out-of-School and Higher Education DGIV Council of Europe, Strasbourg. Retrieved January 23,

2018. Available at:
<https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/StarkeyEN.pdf>.
10. Subba, D. (2014). Democratic Values and Democratic Approach in Teaching: A Perspective. American Journal of Educational Research. Retrieved March 18, 2018. Available at: <http://pubs.sciepub.com/education/2/12A/6/>.

Abstract

The article is devoted to the clarification of the the role of the discipline “English as a foreign language” in preparing students of higher educational institutions for global citizenship. The purpose of the article is: to highlight the importance of preparing university students for global citizenship, provide the rationales for using global issues in the English language classroom and to give examples of global issues to be discussed in the classroom and outside it. The methods used for this study was the thorough examination of publications and websites as well as the survey method. To investigate students’ understanding of global citizenship, a questionnaire of 63 young people had been carried out. Students of two state universities, one in Ukraine and one in Turkey, were asked questions related to globalization.

Keywords: globalization, global citizenship, global issues, survey, English as a foreign language, meaningful content for language classes.

Підготовка студентів університетів до глобального громадянства

Наталія Федічева , Ірфан Тосунджуоглу

Анотація

Стаття присвячена з'ясуванню ролі дисципліни «англійська мова як іноземна» у підготовці студентів вищих навчальних

закладів до глобального громадянства. Мета статті : підкреслити важливість підготовки студентів університетів до глобального громадянства, обґрунтувати використання глобальних проблем та надати приклади глобальних питань, які будуть обговорюватися на занятті. Методами, які використовувалися для цього дослідження, було ретельне вивчення публікацій та веб-сайтів, а також метод дослідження. Для дослідження розуміння студентами глобального громадянства було проведено анкетування 63 молодих людей. Студентам двох державних університетів, одного в Україні та одного в Туреччині, були поставлені питання, пов'язані з глобалізацією.

Ключові слова: глобалізація, глобальне громадянство, глобальні проблеми, опитування, англійська мова як іноземна.

Підготовка студентів вузів к глобальному гражданству
Наталья Федичева, Ирфан Тосунджоглу

Аннотация

Статья посвящена роли дисциплины «Английский как иностранный» в подготовке студентов высших учебных заведений к глобальному гражданству. Целью статьи является: подчеркнуть важность подготовки студентов университетов к глобальному гражданству, дать обоснование использования глобальных проблем и привести примеры глобальных проблем, которые будут обсуждаться на занятиях. Методы, использованные для этого исследования, были анализ публикаций и веб-сайтов, а также метод опроса. Чтобы выяснить, как студенты понимают глобальное гражданство, был проведен опрос 63 молодых людей. Студентам двух государственных университетов, одному в Украине и одному в Турции, были заданы вопросы, связанные с глобализацией.

Ключевые слова: глобализация, глобальное гражданство, глобальные проблемы, опрос, английский как иностранный язык, контент.

TEACHING RESILIENCE IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM

Nataliya Fedicheva, PhD

A purpose of the presentation is to present the possibility and, most probably, the necessity of teaching resilience through English as a foreign language. The issue is very important for those teachers of English who work in front-zone areas or in countries which have been affected by war, like the *eastern and southern part of Ukraine*. Luhansk Taras Shevchenko National University (LNU) had been relocated to a Ukrainian town of Starobilsk because of hostilities. It was extremely difficult for both teachers and students who remained loyal to Ukraine and became internally displaced people to adjust to a new community and cope with anxiety, panic attacks, and depression. That is when I started thinking of how to incorporate teaching resilience into English language classroom. I strongly believe that the English language classroom can be a perfect place to teach resiliency and peace building skills.

A commonly used definition of resilience is the following: the ability of individuals, households, communities, and societies to withstand shocks and stresses, recover from such stresses, and work with national and local government institutions to achieve transformational change for sustainability.

My presentation will include research findings, and

description of various activities and learning strategies for building resilience and compassion that I have used in EFL classroom at LNU. Activities are interactive, appropriate visuals are used, and some teaching tips are provided. Activities are meant to teach students to overcome traumatic events and stress, to return to the previous state and, most importantly, to encourage them to move forward to new stages of life and to search for new opportunities. The target audience is teachers in countries where actual war and hybrid *warfare* is being waged and who are, because of war, rethinking the content of their teaching materials and looking at the content from a different angle. Teachers should create non-threatening, safe, stable, and compassionate learning environments where students could explore the ideas of peace, community, and personal emotions through English in their classrooms.

Nataliya Fedicheva

Teaching Resilience in the English Language Classroom

A purpose of the article is to present the necessity of teaching resilience through English as a foreign language (EFL).The issue is very important for those teachers of English who work in front-zone areas or in countries which have been affected by war. The article will include research findings, and description of various activities and learning strategies for building resilience and compassion. Activities are interactive, appropriate visuals are used, and some teaching tips are provided. Activities are meant to teach students to overcome traumatic events and stress, to return to the previous state and, most importantly, to encourage them to move forward to new stages of life and to search for new opportunities.

Key words: resilience, peace building skills, research findings, activities

Наталія Федічева

Навчання резильєнтності (життєстійкості) на заняттях з англійської мови

Метою статті є представлення необхідності викладання стійкості через англійську мову як іноземну. Проблема дуже важлива для тих вчителів англійської мови, які працюють у фронтових зонах або в країнах, які постраждали від війни. Стаття включатиме результати досліджень та опис різних заходів та стратегій навчання для побудови стійкості та співчуття. Діяльності інтерактивні, використовуються відповідні візуальні ефекти, а також надаються деякі поради з навчання. Діяльність спрямована на те, щоб навчити студентів подолати травматичні події і стрес, повернутися до попереднього стану і, головне, заохотити їх щодо переходу на нові етапи життя і пошуку нових можливостей.

Ключові слова: стійкість, навички побудови миру, результати досліджень, діяльність.

Наталья Федичева

Обучение резильентности на занятиях по английскому языку

Целью статьи является представление необходимости преподавания устойчивости через английский язык как иностранный. Проблема очень важна для тех учителей английского языка, работающих во фронтовых зонах или в странах, пострадавших от войны. Статья включает результаты исследований и описание различных стратегий обучения для построения устойчивости. Стратегии обучения интерактивные, используются соответствующие визуальные эффекты, а также предоставляются некоторые

советы по обучению. Деятельность направлена на то, чтобы научить студентов преодолеть травматические события и стресс, вернуться в прежнее состояние и, главное, поощрить их к переходу на новые этапы жизни и поиску новых возможностей.

Ключевые слова: устойчивость, навыки построения мира, результаты исследований, деятельность.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

УДК 811-58

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Прилепская А. А., студентка

ГУ «Луганский национальный университет имени Тараса
Шевченко»

Наук. керівник – Федичева Н.В..

завідувач кафедри східних мов

Луганського національного університету

Ім. Тараса Шевченка

С развитием международных отношений, государства стали оказывать большое влияние не только на культуры друг друга, но и на особенности языка. Одним из результатов подобного влияния являются языковые заимствования. Запозичені лексеми мають розглядатися не як ізольоване явище, а як органічна складова частина мовної системи і мовного образу світу.

Серед китайських фахівців-лінгвістів, які розглядали мовні запозичення слід виділити роботи Ван Лі, Го Фуля, О.Маньшена, Лі Сяндун, Мая Юнцзянь, Федеріко Масин, Пань Венгуо, Сю Венкан, Чень Юаня, Чжао Юаньжєня, Цао Сюєлінь, Ші Ювєя, Янь Венвєнь.

У цих роботах піднімаються актуальні проблеми процесу і способів запозичення, історичних закономірностей процесу запозичення, розкриваються причини запозичень тощо.

Об'єктом роботи є запозичені слова китайської мови.

Предмет дослідження становлять лексичні проблеми перекладу запозичених слів китайської мови.

Мета роботи – дослідити лексичні проблеми перекладу запозичених слів китайської мови.

Поставлена мета передбачає розв'язання наступних завдань:

- Розглянути переклад як комунікативний процес;
- Дослідити поняття «запозичення» як лінгвістичну проблему;
- Уточнити трактування запозичень в роботах китайських лінгвістів;
- Визначити розмаїття запозичених слів в китайській мові;

Сучасні дослідження з лексикології показують, що проблема запозичення ще не є остаточно вивченою. Аналіз літератури, присвяченої чужомовній лексиці, свідчить про неузгодженість окремих лінгвістичних понять і термінів, тобто недостатньо розробленою є і метамова теорії запозичень.

Особливо це стосується молодіжного сленгу, який є самим рухливим шаром лексики.

Отже, **актуальність дослідження** зумовлена

відсутністю в мовознавстві цілісного дослідження лексичних проблем перекладу запозичених слів китайської мови.

Переклад – це мовленнєва діяльність; комунікативний процес. Мова не може випередити культуру, або існувати незалежно від неї, а культура передається через переклад. Культура, в свою чергу, через переклад проникає на всі рівні мови. Щодо зв'язку мови, культури та перекладу існує яскрава метафора: культура – організм, мова – серце, перекладач – хірург. Під час операції на серце, потрібно врахувати всі особливості організму, по тій же причині нероздільними вважається мова та культура, перекладач конвертуючи одну мову в іншу повинен відповідно враховувати культурні відмінності. Переклад – це не тільки трансформації на рівні мови, а й на рівні культури [1, с.10].

Культури народів світу завжди розвивались і розвиваються в тісному взаємодіючому контакті. Жодна з них не може продемонструвати свою абсолютну окремішність, яка б характеризувалася відсутністю впливу взаємовідносин з іншою культурою на різних рівнях розвитку: економічному, політичному, а особливо – мовному. У процесі розвитку народи завжди обмінювались своїми матеріальними надбаннями, культурними та духовними цінностями, а також інтелектуальним досвідом. На змішаному характері мов наголошував ще Іван Бодуен де Куртене, говорячи, що немає і не може бути жодного чистого, не змішаного мовного цілого [2, с.363].

Серед вагомих чинників міжмовної інтерференції мовознавець виділяв кочове життя, воєнні походи та військову службу взагалі, викрадення жінок і рабів у ворожих племен, торгівлю, науковий обмін і таке інше [2, с.364].

Ізоляція національної мови, наприклад, з метою її пурифікації не видається можливою, оскільки потребуватиме повного розриву відносин між народами на всіх рівнях життя. Результати такої взаємодії насамперед помітні на тлі розвитку мови, яка поповнює та розширює свій склад за рахунок запозичень. О. Потебня так писав про основну мету запозичень у мові: «Запозичувати – означає брати для того, щоб можна було внести в скарбницю людської культури більше, ніж отримуєш» [5, 68].

Найочевиднішою проблемою вивчення входження та адаптації запозичень є визначення самого поняття запозичення та синонімічних термінів на позначення цього явища. Так, найперше треба звернути увагу на той факт, що в терміні запозичення відбувся збіг двох значень. По-перше, мова йде про процес потрапляння певного нового елемента до мови реципієнта. По-друге, запозиченням називаємо також результат цього процесу.

Досить ґрунтовно підійшов до визначення поняття «запозичення» Л. Крисін. Науковець вважає за доцільне називати так саме процес переміщення різноманітних елементів з однієї мови в іншу. Ці різноманітні елементи слід розуміти як одиниці різних структурних рівнів мови – фонологічного, морфологічного, синтаксичного та лексико-семантичного [3, с.19].

У зв'язку з цим автор наголошує на тому, що слід обмежувати термін «запозичення», коли мова йде про переміщення елементів одного й того ж рівня, наприклад, «лексичне запозичення».

О. Ткаченко подає таку дефініцію терміна «запозичення»: «Запозичення – звук, морфема, слово або його окреме значення, фразеологізм або синтаксична конструкція, перенесені з однієї мови в іншу, а також сам

процес перенесення» [6, с.179].

Отже, бачимо строкату картину елементів, які формують це явище. Окремо виділеним терміном поняття «іншомовні слова», яке охоплює власне іншомовні лексеми й запозичені.

Чи не найдетальнішу класифікацію запозиченої лексики пропонує М. Орешкіна [4, с. 74]. Вона розглядає запозичені слова за такими критеріями:

8. за генетичною належністю до мов-джерел чи до мовних сімей: індоєвропейські (германізми, слов'янізми; англіцизми, русицизми і т. д.), арабізми, тюркізми та інші;

9. за поширеністю у мовах світу: інтернаціоналізми, регіоналізми, локалізми, okazіоналізми;

10. за ступенем засвоєння мовою-реципієнтом: повністю засвоєні, частково засвоєні, незасвоєні;

11. за структурою запозиченого слова: чужа (іншомовна) форма, змішана форма (напівкалька), власна (рідна) форма (калька);

12. за графічним образом запозиченого слова: власна графічна форма (іншомовні слова), чужа графічна форма (іншомовні вкраплення)

13. за наявністю у семантиці запозиченого слова національно-культурного чи культурно-історичного компонента: екзотизми, варваризми, етнографізми, орієнталізми і т. д.;

14. за лексико-граматичними класами: іменники, прикметники, дієслова, вигуки. Запозичуються переважно іменники, які, в свою чергу, діляться на апелятиви і неапелятиви;

15. за тематичними групами: апелятивна запозичена лексика представлена традиційними групами, пов'язаними насамперед з позначенням специфічних для

іншої мови реалій і понять (суспільно-історичних, природних, культурно-побутових та ін.). Неапелятивна запозичена лексика представлена також традиційними для ономастики групами (антропоніми, топоніми, гідроніми, етноніми);

16. за стилістичним відтінком запозиченої лексики: номінативні та естетичні;

17. за сферою використання: загальноживані і професійно обмежені (запозичені терміни);

18. за часом запозичення: ранні (історичні, етимологічні, старі), пізні (сучасні, нові).

Звичайно, цей перелік критеріїв можна було б продовжувати і деталізувати, тому що відмінності між групами запозичень не завжди є чіткими.

Окресливши основні чинники впливу на появу запозичень у мові, можна зауважити, що серед позамовних чинників виділяються дві підгрупи, а саме соціальні, які тісно пов'язані з динамічними процесами, що відбуваються у певну добу в соціумі, та психолінгвістичні, які є відображенням сучасної моди на слова та відіграють значно вагомішу роль у процесі засвоєння нових елементів мовою, аніж чинники інтралінгвальні.

Зазвичай наукове вивчення проблеми запозичень відбувається в рамках певного дискурсу, де розкриваються функціональні та прагматичні властивості запозичених елементів.

Отже, огляд наукової літератури з цієї теми показує, з одного боку, відсутність єдності у підході до побудови класифікації запозичень за типами, видами, класами і розрядами, а з іншого боку, недосконалість самих класифікацій, бо вони часто ґрунтуються на різних критеріях і принципах.

Для повноцінного засвоєння слів мовою- реципієнтом, їх вивчення і нормалізації, а також для лексикографування необхідна не лише повна «інвентаризація» іншомовних одиниць у мові, але й їх детальна систематизація, тобто створення різнобічних класифікацій. Тут, очевидно, доцільно говорити не про одну узагальнюючу класифікацію, а про взаємозв'язану низку чи систему класифікацій, які змогли б відобразити такий складний і неоднорідний предмет з різних боків, у результаті чого склалася б його цілісна характеристика.

Огляд та аналіз наявної літератури з проблеми визначення запозичених та іншомовних слів, досвід вітчизняних і зарубіжних мовознавців з вирішення зазначеної проблеми та аналіз сучасних видань дозволяють зробити висновки про походження, структуру та роль запозичених та іншомовних слів у будь-якій мові.

Література

12. Баженов Г. А. О некоторых изменениях в современной лексике в КНР, Сянгане и на Тайване // Мир китайского языка. – 1998. – № 1. – С. 10
13. Бодуэн де Куртене И. А. Избранные труды по общему языкознанию / И. А. Бодуэн де Куртене. – Т. 1. – М.: Изд-во АН СССР, 1967. – 384 с.
14. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском языке / Л. П. Крысин. – М.: Наука, 1968. – 208 с.
15. Орешкина М.В. К вопросу классификации заимствованной лексики // Функциональная лингвистика. Материалы конференции. Часть I. – Симферополь, 1994. – С. 73-75.

16. Потебня А. А. Из записок о русской грамматике. – М.: Просвещение, 1968. – 68 с.
17. Українська мова: енциклопедія. – К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2000. – 754 с.

Анотація

Мета даної статті полягає у розгляді такого лінгвістичного феномену, як проблема перекладу запозичень у китайській мові. У ході роботи досліджено поняття «запозичення» як лінгвістична проблема; трактування запозичення в роботах китайських лінгвістів. Було визначено різноманіття запозичених слів у китайській мові, уточнено трактування запозичень в роботах китайських лінгвістів.

Ключові слова: китайська мова, запозичення, переклад, лінгвістика.

Аннотация

Цель данной статьи заключается в рассмотрении такого лингвистического феномена, как проблема перевода заимствований в китайском языке. В ходе работы исследовано понятие «заимствование» как лингвистическая проблема; трактование заимствования в работах китайских лингвистов. Было определено многообразие заимствованных слов в китайском языке, уточнено трактование заимствований в работах китайских лингвистов.

Ключевые слова: китайский язык, заимствования, перевод, лингвистика.

Summary

The purpose of this article is to consider such a linguistic

phenomenon as the problems of translation of the loanwords in the Chinese language. In the course of the work the concept of loanwords is a linguistic problem, the interpretation of borrowing in the works of Chinese linguists. The variety of borrowed words in the Chinese language was determined, the interpretation of borrowings in the works of Chinese linguists was clarified.

Keywords: Chinese, loanwords, translation, linguistic.

УДК 811.581

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЧЕН'ЮЙ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Боровська В. А.

Науковий керівник – Плотнікова-Лісайчук А. А., к. філол.
наук

ДЗ «Луганський національний університет ім. Т.
Шевченка», м. Полтава

Чен'юй, або 成语 [chengyu] – важлива частина мовлення китайського сьогодення. Ці фразеологічні звороти, як і в українській мові, наповнюють мовлення експресією та надають йому національного колориту.

У даній роботі ми ставимо за мету виявити особливості перекладу китайських фразеологізмів на українську мову.

Актуальність цієї роботи полягає у тому, що переклад чен'юїв залишається важким питанням перекладацької діяльності.

В теорії перекладу та лексикології китайської мови проблемі вивчення способів перекладу фразеологізмів присвячені дослідження В.Ф. Щичко, А.Л. Семенас та ін.

[1,2].

Фразеологізми (або фразеологічний зворот) – це особливі одиниці мови, що складаються з декількох компонентів і мають цілісне значення, здатні відтворюватися в мові і володіють стійкістю складу і синтаксичної конструкції [2, С. 101 – 102].

Згідно В.Ф. Щичко, 成语 [chengyu] можна розділити на ті, що мають непаралельні та паралельні конструкції. Компоненти другої групи пов'язані попарно у смислового та граматичного відношенні. Семантична парність будується на антитезі, тотожності та аналогії. Антитеза досягається за допомогою антонімів, тотожність – за допомогою синонімів, а аналогія – аналогами [2, С. 103 - 106].

Задля адекватної передачі змісту на українську мову перекладачеві необхідно не тільки вміти виділяти фразеологічні звороти в тексті, але і розбиратися у їх внутрішній структурі. Згідно В.Ф. Щичкою [2], існують такі види 成语:

1. Збіг образної основи і переносного значення

如鱼得水 [ru yu de shui] – укр. «Як риба у воді» (кит. «Як риба у воді», де 如 – як, 鱼 – риба, 得 – могли щось зробити, 水 – вода). В даному прикладі ми бачимо, що значення ієрогліфів повністю відповідає значенню українських слів, тобто збігається не тільки образна основа, а й переносне значення. Таким чином, семантична парність в цьому прикладі будувалася на аналогії понять.

2. Збереження переносного значення при зміні образної основи (функціональний аналог)

对牛弹琴 [dui niu tan qin] – укр. «Метати бісер перед свиньми» (кит. «Грати на цитрі для корови», де 对 –

прийменник до, для, 牛 – корова, бик, 彈 – грати на якомусь музичному інструменті, 琴 – цитра, стародавній китайський струнний музичний інструмент). Даний 成语 означає, що людина займається марною справою, або, коли говорить, переоцінює аудиторію, перед якою виступає. Зауважимо, що використання цього вислову більше ображає аудиторію, ніж автора. Аналізуючи структуру фразеологізму, ми бачимо, що образна основа українського і китайського варіантів різна (Свиня і корова, бісер і цитра), однак, переносне значення даного обороту ідентично в обох мовах. Таким чином, семантична парність у цьому прикладі будується на тотожності понять і їх значень.

3. Переклад 成语 без подібної основи фразеологізмів з образною основою в українській мові

小题大做 [xiao ti da zuo] – укр. «Робити з мухи слона» (кит. «Перетворити маленьке питання у велику справу», де 小 – маленький», 题 – питання, проблема, 大 – великий, 做 – робити). Як ми бачимо, у даному вислові образна основа відсутня, однак, в українському еквіваленті вона навпаки, присутня (пор. Маленька проблема і муха, велика справа і слон). Значення обох фразеологічних зворотів означає перебільшення людиною існуючої проблеми/питання. Говорячи про семантичну парність, відзначимо, що вона будується на антитезі понять і значень.

4. Описовий переклад при відсутності аналога чен'юй в українській мові

井底之蛙 [jing di zhi wa] – укр. «мати вузький кругозір чи обмежене коло спілкування» (кит. «жаба на дні колодязя», де 井 – колодязь, 底 – дно, 之 – службове слово книжкового китайської мови, 蛙 – жаба). Ця фраза вживається тоді, коли хтось бажає вказати комусь на

обмеженість сфери знань людини, на її психологічну замкнутість. Аналізуючи приклад, ми бачимо, що китайський варіант відрізняється від українського відсутністю перекладу-аналога. Семантична парність будується на основі аналога значень лексичних одиниць.

Отже, ми можемо зробити висновок, що переклад чен'юїв на українську мову має свої особливості: перекладачеві необхідно вміти виділяти дані обороти у письмовій та усній мові, розуміти їх значення та адекватно переводити їх з однієї мови на іншу. Семантичні відношення лексичних одиниць будуються на антитезі, тотожності чи аналогії. В ході дослідження нами було виявлено наступні види перекладу цих фразеологічних одиниць: збіг образної основи і переносного значення; збереження переносного значення при зміні образної основи (функціональний аналог); переклад 成语 без подібної основи фразеологізмів з образною основою в українській мові; описовий переклад при відсутності аналога чен'юй в українській мові. Для правильного сприйняття та передачі 成语 перекладач повинен знати особливості семантичної парності лексичних одиниць, що беруть участь у створенні того чи іншого фразеологічного звороту. Таким чином, не знаючи класифікацію видів 成语 перекладач не зможе еквівалентно передати значення китайського фразеологізму на українську мову.

Література:

1. Семенов АЛ Лексика китайского языка - М: Восток-Запад, 2005 - 288 с.
2. Щичко В Ф Теория и практика перевода - М : Восток-Запад, 2004. - 224 с.

Боровська В. А. Особливості перекладу чен'юй на українську мову. Мета тез – виявити особливості перекладу китайських фразеологізмів на українську мову. Об'єктом є чен'юй, або 成语 [chengyu]. Дослідження було проведене методом контекстуального аналізу та суцільної вибірки. В ході роботи було виявлено наступні види перекладу чен'юїв: збіг образної основи і переносного значення; збереження переносного значення при зміні образної основи (функціональний аналог); переклад 成语 без подібної основи фразеологізмів з образною основою в українській мові; описовий переклад при відсутності аналога чен'юй в українській мові.

Ключові слова: чен'юй, переклад, 成语, фразеологічний зворот, аналог.

Боровская В. А. Особенности перевода чэньюй на украинский язык. Цель тезисов - выявить особенности перевода китайских фразеологизмов на украинский язык. Объектом является чэньюй, или 成语 [chengyu]. Исследование было проведено методом контекстуального анализа и сплошной выборки. В ходе работы было выявлено следующие виды перевода чэньюй: совпадение образной основы и переносного значения; сохранение переносного значения при изменении образной основы (функциональный аналог) перевод 成语 без подобной основы фразеологизмов с образной основой в украинском языке; описательный перевод при отсутствии аналога чэньюй в украинском языке.

Ключевые слова: чэньюй, перевод, 成语, фразеологический оборот, аналог.

Borovskaya VA The peculiarities of the translation of the Chinese phraseology to the Ukrainian language. The purpose of the thesis is to identify the peculiarities of the translation of Chinese phraseology into the Ukrainian language. The object is Chenius, or 成语 [chengyu]. The study was conducted by contextual analysis and continuous sampling. During the course of work, the following types of translations of Chenius were found: the coincidence of the figurative basis and the portable value; preservation of portable value when changing the figurative basis (functional analogue); translation of 成语 without a similar basis of phraseologisms with a figurative basis in the Ukrainian language; descriptive translation in the absence of an analogue of chenius in the Ukrainian language.

Key words: chenui, translation, 成语, phraseology, analogue.

УДК 811.581

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКИХ АНТРОПОНІМІВ НА МАТЕРІАЛІ КИТАЙСЬКОГО КІНО

Боровська В. А.

Науковий керівник – Плотнікова-Лісайчук А. А., к. філол.
наук

ДЗ «Луганський національний університет ім.
Т. Шевченка», м. Полтава

У зв'язку з розвитком соціально-економічних відносин між Китаєм і країнами Європи та Середньої Азії, китайські культурні прояви, зокрема кіно, набувають все

більшої популярності. Це тягне за собою необхідність адаптації китайських фільмів для україномовної аудиторії.

Актуальність роботи полягає у тому, що питання перекладу китайських антропонімів на українську вивчено недостатньо та має свої особливості.

Мета роботи: виявити особливості перекладу китайських антропонімів на українську мову.

В ході нашого дослідження нами були виявлені наступні труднощі перекладу антропонімів у китайському кіно:

1. Посередництво англійської мови при перекладі

Суть даної проблеми полягає у тому, що китайський кінотекст спочатку перекладається на англійську мову, а після на українську. Розвитку цієї практики сприяє більш низька трудомісткість при перекладі і, як результат, висока продуктивність при перекладі фільму з англійської, відсутність індустрії з перекладу китайського кіно. У зв'язку з цим виникають як помилки, допущені ще при перекладі з китайської на англійську, так і нові, що впливають з невідповідностей реалій китайської, американської та української мов та культури.

Як приклад помилок на цьому ґрунті можна привести переклад імені одного з персонажів фільму Чжана Імоу «Герой», дівчини на ім'я 如月 [rúyuè] (подібна місяцю). На англійську мову ім'я було переведено Moon, в українській мові її стали називати Мун, повністю втративши семантичне значення антропонімів.

2. Відсутність єдиного підходу до транскрибування антропонімів при перекладі

Через неможливість виробити універсальну транскрипцію китайських ієрогліфів, було розроблено кілька транскрипцій. В україномовній сфері

використовується транскрипція Палладія. Однак, оскільки переклад здійснюється не з мови оригіналу, то ми можемо спостерігати накладення декількох транскрипцій, що призводять до спотворення перекладу.

Так, у фільмі «Конфуцій» («孔子»), одне з імен Конфуція 孔丘 (в Палладії – Кун Цю) було перекладено англійською, як KongQiu за допомогою пінїнь, а потім на українську як КонКью.

3. Недостатня вивченість перекладачем історичного та культурного контексту кінофільму

У фільмі «Імператор та вбивця» («荆轲刺秦王» [jīngkēcìqínwáng]) ім'я головного героя перекладається як Цинь Шихуан-ді, що є титулом, присвоєним йому в 221 році до н.е., в той час як кінострічка описує події до цього року.

4. Проблема необхідності локалізації антропонімів, зокрема прецедентних імен

Прикладом можуть служити переклади знаменитої комедії абсурду гонконгського режисера Стівена Чоу «Розборки в стилі кунг-фу» («功夫» [gōngfu]), яка є пародією на фільми у жанрі уся– кіно про мандрівних майстрів кунг-фу і їх незвичайних, що межують з фантастичними, здібностях. В одній зі сцен фільму персонажі називають себе як 杨过 [yángguō] і 小龙女 [xiǎolóngnǚ], які є легендарною парою міфологічних персонажів жанру уся, мандрівними подружжям, великими майстрами кунг-фу. Комізм ситуації у тому, що вигляд персонажів фільму абсолютно не збігається з традиційними уявленнями китайців (це старіюча парочка з околиці міста). У зв'язку з тим, що це реалія, яка не має аналогів у інших мовах, американські перекладачі вирішили питання за допомогою звернення до більш знайомої західному глядачеві міфології та переклали імена як Paris and Helen of Troy, створивши такий же

комічний ефект. В українському перекладі є кілька варіантів: «Паріс та Олена Троянські» (як в англійському варіанті) і «Стерв'ятник і Діва-Дракон» (ближчі до оригіналу), проте ні той, ні інший не передають комізму ситуації, заданого оригіналом.

Ще один приклад подібної невідповідності у цьому ж фільмі. Ім'я одного з негативних персонажів 火云邪神 [huǒyúnxíeshén] (досл. «Вогненна хмара злих духів»), в одному з варіантів було переведено «Неперевершений». Цей переклад не тільки позбавляє ім'я негативної конотації, але і не передає поезію імені оригінального персонажа.

В ході дослідження ми виявили наступні проблеми перекладу фільмів з китайської на українську мову: посередництво англійської мови при перекладі, відсутність єдиного підходу до транскрибування антропонімів при перекладі, недостатня вивченість перекладачем історичного, культурного та іншого контексту кінофільму, проблема необхідності локалізації антропонімів, зокрема прецедентних імен. Ці питання було розглянуто на основі фільмів «Герой», «Конфуцій», «Імператор та вбивця» та «Розборки в стилі кунг-фу».

Література:

1. Горшкова, В. Є. Переклад в кіно/В. Є. Горшкова. – Іркутськ:ГОЛКУ, 2006. – 276 с.
2. Готліб, О. М. Китай. Лінгвокраїнознавство: навч. посібник/О. М. Готліб. – М.: Схід-Захід, 2012. -192 с.

Боровська В. А. Особливості перекладу китайських антропонімів на матеріалі китайського кіно. Мета тез – виявити особливості перекладу китайських антропонімів на українську мову. Об'єктом дослідження є антропоніми. Дане дослідження було проведено методом контекстуального аналізу та суцільної вибірки. В ході

дослідження було виявлено наступні проблеми перекладу фільмів з китайської на українську мову: посередництво англійської мови при перекладі, відсутність єдиного підходу до транскрибування антропонімів при перекладі, недостатня вивченість перекладачем історичного, та культурного контексту кінофільму, проблема необхідності локалізації антропонімів, зокрема прецедентних імен.

Ключові слова: антропоніми, переклад, китайське кіно, власна назва, історичний контекст, транскрибування, локалізація імен

Боровская В. А. Особенности перевода китайских антропонимов на материале китайского кино. Цель тезисов - выявить особенности перевода китайских антропонимов на украинский язык. Объектом исследования являются антропонимы. Данное исследование было проведено методом контекстуального анализа и сплошной выборки. В ходе исследования было выявлено следующие проблемы перевода фильмов с китайского на украинский язык: посредничество английского языка при переводе, отсутствие единого подхода к транскрибированию антропонимов при переводе, недостаточная изученность переводчиком исторического и культурного контекста фильма, проблема необходимости локализации антропонимов, в частности прецедентных имен.

Ключевые слова: антропонимы, перевод, китайское кино, собственные названия, исторический контекст, транскрибирование, локализация имен

Borovskaya V.A. Features of the translation of Chinese anthroponyms on the material of Chinese movies. The purpose of the theses is to identify the peculiarities of the

translation of Chinese anthroponyms into the Ukrainian language. The object of the study are anthroponyms. This study was conducted by the method of contextual analysis and continuous sampling. The study revealed the following problems of translating films from Chinese into Ukrainian: the mediation of English in translation, the lack of a unified approach to transcribing anthroponyms in translation, the translator's lack of knowledge of the historical and cultural context of the film, the problem of the need to localize anthroponyms, in particular case names.

Key words: anthroponym, translation, Chinese cinema, own names, historical context, transcription, localization of names

УДК: 81'25.4:82-1

ПЕРЕКЛАДНІСТЬ ПОЕЗІЇ: АРГУМЕНТАЦІЯ, РІШЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Шекера Я.В.

Київський національний університет імені Тараса
Шевченка

Поетичний текст, як ніякий інший (ідеться насамперед про художні тексти), – це багаторівнева система образів, символів та підспудних смислів і звуків, оформлена звукописом, і цю систему перекладач повинен не лише адекватно інтерпретувати, а й відповідним чином представити читачеві, маючи на меті викликати в нього таку ж реакцію / асоціації на віршовий текст, яку продукують реципієнти вихідної культури. А це, безсумнівно, –

неможливо. Адже знакові для певної культури образи та символи викликають конкретні асоціації і почуття у представників вихідної нації (скажімо, калина для українців), що буде геть інакшим для реципієнтів віддаленої культури-сприймача. Намагаючись, усе ж, якомога адекватніше передати думки і почуття автора, настроєвість (ауру) твору, перекладач покликаний *забути себе*, знівелювати власну творчу особистість, пропустити крізь розум і серце чужий твір, аби зробити його продуктом рідної культури. За висловом В. Бенджаміна, «завдання поета-перекладача – в оприявненні внутрішньої гармонії двох мов» [1, с. 307], і через виявлення цієї гармонії налагоджуються потужні культурні контакти між двома культурами, будуються мости між віддаленими націями і навіть цивілізаціями.

Результатом вияву в майстерному перекладі «внутрішньої гармонії» двох мов (очевидно, що її тим важче оприявнити, чим віддаленіші мови) можуть бути новотвори / авторські неологізми – вторинним автором тут постає перекладач. Так, поетична мова – це «найбільш креативна сфера всякої національної мови» [1, с. 303], адже саме в поезії можливі (і зазвичай трапляються) образи, символи, та й просто лексеми, які не мають прямих відповідників у мові-реципієнті. Провідною ознакою поетичного тексту є невичерпність значень слів – по сугі, багатокодовість художнього тексту (Є. Еткінд говорив про те, що образність поетичного слова є «властивістю не самого слова, а слова, що стоїть у вірші» [5]). Слова як компоненти тексту несуть додаткову інформацію, що безпосередньо не виражена в мовних одиницях, але

напевне породжується ними. Таким чином поетичний текст безкінечно творить нові прочитання, у поезії живе зміст, який перебуває поза межами мовних знаків, – це, по суті, той трансцендентний смисл, який твориться «з нічого», звичайним поєднанням лексем із фіксованим словниковим значенням. Тому, на відміну від природної мови, поетична мова – це система, в якій знак має властивість сам моделювати своє значення. У поетичній мові зникає однозначний (зафіксований у словнику) зв'язок між знаком і предметом, унаслідок чого виникають утворення, що не мають жодного стосунку до дійсності або ж можуть здатись ірраціональними. У цьому аспекті влучні слова Є. Еткінда: «У поезії діють інші виміри, інша логіка. Передусім вона спирається на цілісне розуміння і сприйняття світу, в якому тотожні одне одному місячне сяйво і любов Дездемони, вітер і орел» [5, с. 18]. Ідеться про використання специфічного художнього засобу – *метафоричного концепту* (метафора, що є поєднанням протилежностей) [4]. Як зазначає поет і перекладач Г. Кружков, до концепту поети вдаються не лише для прикраси – цей художній засіб виконує також функцію своєрідного «нагадування, розширення контексту висловлювання» [2, с. 82]. Таким чином, за допомогою цього тропу ставало можливим ув'язування між собою різнорідних явищ дійсності, що мало на меті передати незримий зв'язок *усього з усім*, відчутий і усвідомлений автором (ідея холічності).

Слово у поетичному тексті набуває образної функції, елементи ж, які в повсякденній мові

вважаються формальними, набувають особливих семантичних властивостей, отримують додаткові значення. В. Бенджамін висловлює тезу про «визрівання зерна чистої мови у перекладі»: перекладач покликаний здійснити герменевтичний рух крізь значеннєво-сміслову оболонку слів першотвору до їх образно-асоціативного ядра [1, с. 304]. Перекладач має повернутися до того моменту, коли слово для автора мало незліченну множинність сенсів, а не було прив'язаним до одного – словникового – значення. Основна функція перекладача полягає в досягненні «чистої», вільної від випадкових і тимчасових сенсів мови автора. Перекладач має пробитися крізь сміслову поверхню слова, сягнути мовного задзеркалля і створити *вільний переклад* – у плані звільнення від конкретного і фіксованого передаваного сміслу, проте водночас – і адекватний переклад, оскільки він позбавляє перекладний твір сміслоцентризму, що міг би бути спричиненим використанням винятково зафіксованих у словнику значень лексем.

За П. Рікером, «взаємне нерозуміння між людьми є нормою», тому «переклад теоретично неможливий», а «особи, що говорять кількома мовами – не хто інші, як шизофреніки» (із лекції, прочитаної на факультеті протестантської теології в Парижі у жовтні 1998 року [3]). Заради адекватності перекладу і чуттєвого проникнення у світ автора перекладач має на якийсь час стати ніби іншою людиною – мов актор на сцені; відтак відбувається немовби роздвоєння особистості, що і є ознакою шизофренії. Розвиваючи думку П. Рікера, можемо ствердити: наслідками хвороби є не

лише всі переклади, а й самі авторські твори, адже митців (насамперед поетів) також можна вважати шизофреніками через їх небуденність, відірваність від реалій життя, натхненність та креативність. Зрозуміло, що митець творить, перебуваючи в іншому, своєму світі, – отже, стає іншим, по суті, новою особистістю.

Тезу про неперекладність поезії можна розглянути ще й у такому аспекті. Поезія – продукт найсокровенніших порухів душі, внутрішнього світу поета, психоемоційного стану, в якому перебуває автор у конкретний момент творення (класична буддійська формула *тут і тепер*). Отже, досягнути до кінця смисл того чи іншого вірша неможливо так само, як неможливо зрозуміти особистість поета і його внутрішній світ, а надто – стан у мить творення. Навіть самі поети часто не можуть пояснити смисл, логіку, а чи конкретний художній образ власного витвору, адже вони вже давно вийшли зі зміненого стану свідомості під час творення. Тому яким би майстерним не був переклад поезії – він завше буде певним нашаруванням смислів, які не будуть тотожними до замислених автором.

Таким чином, питання перекладності поетичного тексту залишається відкритим. За великим рахунком, перекласти можна *все* (часто говорять, що ми живемо в епоху тотальної перекладності), проте чи буде переклад до кінця адекватним – і в якому сенсі адекватним? – велике питання. Пошуки рішень розглядуваної проблеми передбачають входження перекладача в особливий змінений стан свідомості (порівняно із буденним станом свідомості), в якому можливо віднайти – чи хоча б максимально

наблизитися – до неповторного стану творення поетом свого вірша. Осягнення «чистої мови автора», коли «ще слів нема – поезія вже є» (Ліна Костенко) – ось надзавдання перекладача поезії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломієць Л. В. Поетичний переклад як герменевтичний рух до першобуття слова / Л. В. Коломієць // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2004. – Вип. 10. – С. 300–308.
2. Кружков Г. М. Сложная речь (еще о метафизике) / Г. М. Кружков // Арион. – 2001. – № 2. – С. 17–24.
3. Рикер П. Парадигма перевода / П. Рикер. Режим доступа: http://old.russ.ru/ist_sovr/sumerki/20001102.html#begin
4. Рязанцева Т. М. Змалювати думку (Концептизм як напрям метафізичної поезії доби Бароко) / Т. М. Рязанцева. – К.: Академія наук України, Інститут літератури ім. Т. Шевченка НАН України, 1999. – 144 с.
5. Эткинд Е. Г. Проза о стихах / Е. Г. Эткинд. – М.: Детская литература, 1970. – 239 с. Режим доступа: http://modernlib.net/books/etkind_e/proza_o_stihah/read_11/

АНОТАЦІЯ

Шекера Я. В. Перекладність поезії: аргументація, рішення, перспективи.

Розвідка присвячена питанню перекладності поетичного тексту – зважаючи на багаторівневу систему образів, звукопис, неповторну ауру (настрійовість) твору, що виникає у процесі його написання. Основне завдання –

довести тезу про неперекладність поезії; об'єктом дослідження є поетичний текст у цілому (як явище культури), предметом – можливість художнього перекладу та процес творення. Використані описовий метод, метод спостереження, а також порівняльний аналіз перекладу. Доведено, що адекватний переклад поетичного тексту неможливий, адже перекладач не може ввійти у стан творення поета (*тут і тепер*), аби сягнути «чистої», вільної від випадкових і тимчасових сенсів мови автора.

Ключові слова: «внутрішня гармонія» двох мов, метафоричний концепт, поетична мова, холічність, «чиста» мова автора, змінений стан свідомості.

АННОТАЦІЯ

Шекера Я. В. Переводимость поэзии: аргументация, решение, перспективы.

Статья посвящена вопросу переводимости поэтического текста – с учетом многоуровневой системы образов, звукопись, неповторимую ауру произведения, возникающую в процессе его написания. Основная задача – доказать тезис о непереводемости поэзии; объектом исследования является поэтический текст в целом (как явление культуры), предметом – возможность художественного перевода и процесс созидания. Используются описательный метод, метод наблюдения, а также сравнительный анализ перевода. Доказано, что адекватный перевод поэтического текста невозможен, ведь переводчик не может войти в состояние созидания поэта (*здесь и сейчас*) с целью достичь «чистого», свободного от случайных и временных смыслов языка автора.

Ключевые слова: «внутренняя гармония» двух языков, метафорический концепт, поэтический язык,

ХОЛИЧНОСТЬ, «ЧИСТАЯ» РЕЧЬ АВТОРА, ИЗМЕНЕННОЕ СОСТОЯНИЕ СОЗНАНИЯ.

ANNOTATION

Shekera Ya. V. Translability of Poetry: Argumentation, Decision, Perspectives.

The article is devoted to the question of translatability of poetic text, taking into consideration the multilevel system of images, sound writing, the unique aura of the work arising in the process of writing. The main task is to prove the thesis about the untranslatability of poetry; the object of the research is the poetic text as a whole (as a cultural phenomenon), the subject is the possibility of literary translation and the process of creation. The descriptive method, the method of observation, as well as the comparative analysis of the translation have been used. It was proved that an adequate translation of the poetic text is impossible, because the translator cannot enter the state of the poet's creating (*here and now*) in order to achieve the "pure" author's language, free from the random and temporary meanings.

Key words: "inner harmony" of two languages, metaphorical concept, poetic language, holiness, "pure" language of the author, altered state of consciousness.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІДІОМИ ТА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ.

Козуб О.О., студентка 4-курсу
ДЗ Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка

Предмет. Способи перекладу фразеологічних виразів та особливості розвитку.

Об'єкт. Фразеологічна одиниця.

Мета. Нашою метою являється провести дослідження між фразеологізмами української мови та японської.

Завдання. Знайти визначення основним нашим термінам, які ми будемо вживати впродовж всього дослідження; Виявити якими способами можливо перекласти фразеологічні одиниці; Провести практичне дослідження з перекладу українських ідіом на японську; Знайти історію походження кожного виразу в прикладах; Виявити найлегший та найефективніший спосіб перекладу ідіоми; зробити висновок.

Актуальність. Тема актуальна з тим фактором, що мало хто з науковців береться за дослідження ідіоматичних і фразеологічних виразів, оскільки це є кропітлива праця. Крім того, треба бути знайомим з культурою та мовою країни, де була народжена ідіома, а також її значенням. Також актуальність полягає в тому, що ми цією статтею можемо зацікавити інших наукових діячів звернути увагу на нашу тему, яка досі не була порушена, доречі: порушити питання-фразеологічний вираз. Ми використовуємо в нашому повсякденному і навіть у науковому житті стільки фразеологічних одиниць і навіть можемо не помічати цього. Ми настільки вже звикли до них, що навіть не звертаємо уваги на них, тож мабуть настав час нам з вами зануритись в цю тему і дослідити її.

Наукова новизна. При дослідженні теми про відповідники українським ідіомам в японській мові, ми помітили, що більшість досліджень було проведено тільки з романо-германськими мовами, а особливо англійською. Тож наша

тема про фразеологічні відповідники в японській мові являється однією з перших досліджень у цьому напрямі.

Чи можна перекласти українські ідіоми на японську мову і навпаки? Цікаве запитання, але для початку нам потрібно з'ясувати визначення, що саме є ідіома та фразеологічна одиниця.

Отож, за більшістю енциклопедій та словників (Даля, Шанського, Ожегова...) Слова в ідіомах настільки міцно поєднані одним **ідіома** (від грец. ἴδιος — власний, властивий; ἰδιόμα — особливість, своєрідність) – це стійкий неподільний зворот мови, що передає єдине поняття, зміст якого не визначається змістом його складових елементів,[№ 1] наприклад: *варити воду (вередувати), з'їсти собаку (бути досвідченим), сісти на сливи (потрапити в неприємне становище)*; поняттям, що їх можна вважати зрощеними, злитими. Ідіоми не можна перекладати дослівно, адже можуть виникнути складнощі з поняттям усього контексту в цілому. Взагалі, вони дуже оманливі. Якщо ви захочете перекласти якусь ідіому з однієї мови на іншу, то навіть не намагайтесь перекладати по лексичній одиниці, у вас це не вийде. Ідіома функціонує лише як цілий організм. І вже якщо ви вирішили перекласти ідіому з однієї мови на іншу, тож спочатку дізнайтеся що вона означає і далі ваше завдання складатиметься з того, щоб знайти відповідник ідіоми за її змістом мовою, на яку перекладаєте. Адже кожна ідіома несе в собі колорит тієї країни, мовою котрої вона існує.

Сучасний словник, говорить, що ідіома – теж саме, що і фразеологізм, але здебільше забарвлений національним колоритом тієї країни, мовою якою він існує. Отже, **фразеологізм або фразеологічна одиниця** – це фразеологічні словосполучення, у яких складові частини

слабше пов'язані і можуть замінятись іншими словами: *поставити питання, порушити питання, підняти питання; мати на увазі, брати до уваги, звертати увагу;* О Шахматов називав фразеологізми «нерозкладними сполуками, які складаються з двох або кількох слів, становлять собою граматичне ціле, але виступають у такій формі, що виключає можливість визнати їх взаємну залежність і не дає можливість визнати яке-небудь із них самостійним членом речення»[№ 2, с.106]

Оскільки фразеологія в мові, як в цілому формувалася впродовж багатьох століть, то більша частина сталих словосполук утворилася з вільних поєднань слів, які внаслідок поступової метафоризації та перенесення на інші сфери людської діяльності втратили своє первісне значення і в єдності набули нового.

Джерелами фразеологічних виразів є:

- 1) побутова мова (байдики бити, як корова язиком злизала, кров з молоком);
- 2) крилаті вислови видатних людей (пропаща сила, лебедина пісня, усе своє ношу із собою);
- 3) виробничо-професійна діяльність (розмотати клубок, коронний номер, на мисливця і звір біжить);
- 4) Біблія (випити гірку чашу, закопати талант у землю, блудний син);
- 5) антична міфологія і література (сізіфова праця, танталові муки, ахіллесова п'ята);
- 6) українська міфологія (виносити сміття з хати, горобина ніч, до перших півнів);
- 7) переклади іншомовних висловів (дивитись крізь пальці, шукайте жінку, пам'ятати про смерть);
- 8) каламбури, анекдоти, жарти (ростуть на вербі груші; на городі бузина, а в Києві дядько);

9) народна творчість (що посієш, те й пожнеш; гірко заробиш — солодко з'їси; ні слуху ні духу);

10) звороти науково-термінологічного характеру (броунівський рух, нейтральна реакція, поставити діагноз).
[№ 3]

Засоби і прийоми перекладу ідіоматичних виразів:

1. Оптимальним перекладацьким рішенням є пошук ідентичної фразеологічної одиниці (еквівалента). Однак слід визнати, що число подібних відповідностей особливо в східних мовах майже не можливо знайти. Виключення, яке ми знайшли є переклад Біблії (таке виключення ми можемо спостерігати нижче у прикладі №2)

2. При відсутності безпосередніх відповідників, фразеологізм, спожитий в мові оригіналу можна перекласти за допомогою аналогічної фразеологічної одиниці (аналога), хоча він і буде побудований на іншій словесно образній основі. Слід також враховувати, що стилістична або емоційне забарвлення не завжди збігаються. В цьому випадку взаємозаміна неможлива.

(猫がニャアニャア鳴きながら出てきた/ неко-га няняня накі-нагара дете кіта/ «мяумяу» - з'явилась кішка)

3. Калькування, або послівний переклад, іноді допустимі, хоча цей метод не завжди є ефективним. Цікаво, що часом перекладачам вдається впровадити в мову перекладу. Найчастіше цей шлях застосуємо до фразеологізмів, які мають біблійні, античні або міфологічні джерела. Приклад: (治に居て乱を忘れず/ちにいってらんをわすれず/ chi ni ite ran wo wasurezu) - “живучи у мирі, не забувай про війну”. [№ 5, с.3] Біблійний приклад калькування можемо прослідкувати у прикладі перекладу фразеологічної одиниці № 2-другий варіант перекладу.

4. Описовий переклад. використовується в тих випадках,

коли неможливо передати значення ономатопоетичної одиниці однією лексемою за відсутності в українській мові еквівалентів або за відмінностей в сполучуваності існуючих лексем. Іноді для описання ОС (ономатопоетичних слів) можна звернутися до фразеологізмів, які як найкраще допоможуть передати образний компонент та зміст ономатопоетичної одиниці (給料日までひいひいだぐ кю:рьо:бі-маде пі:пі: да/ До дня зарплати буду сидіти на бобах). [№ 4, с. 28]

5. Контекстуальні заміни. Полягають в тому, що перекладач намагається знайти таку українську фразеологічну одиницю, яка хоча і не відповідає по значенню японському фразеологізму, але з достатньою точністю передає його зміст у даному конкретному контексті.[№ 6]

Приклад:

(雨がざあざあと降っています/あめがざあざあとふっています/аме-га дзаадзаа-то футте імасу) - лле як з відра. [№ 4, с. 27]

Фразеологізми рідко піддаються дослівному перекладу. Здебільшого перекладачі намагаються робити те, що ми з вами зараз спробуємо зараз зробити, знайти близькі за значенням аналоги країни мови, на яку перекладаємо. У нашому випадку це японська мова.

1 – «Що посієш, те й пожнеш» (Людина сама буде своїми діями своє майбутнє. Як людина поведе себе, такими і будуть наслідки її дій.)

自業自得 (じごうじとく / jigoujitoku / дзіго:дзітоку)-переклад: «дія результат», японський аналог «Що посієш, то й пожнеш». Вона походить від буддійського вчення, що ти сам відповідаєш за те , що з тобою відбувається. І як говорить Будда:

"Якщо ви хочете знати, що робили в минулому житті, - подивіться на свій теперішній стан. Якщо ви хочете

дізнатися про своє майбутнє, подивіться на свої сьогоднішні дії. "- Сіддхартха Гаутама (Будда) [№ 7].

2 – «Не розсипайте перел своїх перед свиньми» (Біблія, Євангеліє від Матвія 7:6),-означає не давати дарунок тому, хто не в змозі оцінити його.

В Японії дуже цінується кішка. Існують навіть храми котові. Раніше тримати кішку в домі мали змогу тільки аристократи, а крадіжка кішки взагалі вважалася великим злочином.

В Японії більшість кошачих фігурок ілюструють японські прислів'я і приказки. Одна з них, це:

猫に小判 (ねこにこばん/neko ni koban/неко ні кобан) - кидати золоті монети кішці. (являється абсолютним аналогом «не розсипайте перел перед свиньми» або ж ще такому прислів'ю як: «котові під хвіст».(1 варіант перекладу-контекстуальна заміна)

Доречі, в самій Біблії, яка перекладалась на японську мову цілих 55 років, цей вираз перекладений дослівно (метод перекладу калькування).

マタイによる福音書 7

6. 聖なるものを犬にやるな。また真珠を豚に投げてやるな。 - Не кидайте перли свиням .

власний, переклад.)恐らく彼らはそれらを足で踏みつけ、向きなおってあなたがたにかみついてくるであろう。

(Seinaru mono o inu ni yaru na. **Mata shinju o buta ni nagete yaru na.** Osoraku karera wa sorera o ashi de fumitsuke,-muki nao tte anata gata ni kamitsuite kurudearou)[№ 8]

Від Матвія, розділ 7

6. Не давайте святого псам, **і не розсипайте перел своїх перед свиньми**, щоб вони не потоптали їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматували й вас...[№ 9]

З – «Хто не ризикує, той не п'є шампанського!»/ «Вовків боятись, в ліс не ходити.»(шампанське - напій, частіш всього п'ється при перемозі, виграші.)Говориться у вигляді моральної підтримки, коли необхідно прийняти ризиковане рішення.

Вираз походить від гонок формула І. Як Ви знаєте, у гонщиків формули І є традиція - переможців купають в бризках шампанського. Сама традиція з шампанським з'явилася в 1950 році, коли чемпіонат світу Формули 1 Гран-Прі Франції проходив на північному сході Франції, в місті Реймсі - столиці провінції Шампань. Французький етап королівської категорії гонок спонсорував виробниками шампанського - Полем Шандон Моєтом і його двоюрідним братом - графом Фредеріком Шандон де Брайен. Переможцю гонки Хуану Мануелю Фанхіо спонсори вручили трилітрову пляшку шампанського марки «Моєт і Шандон». Організатори перегонів вирішили зберегти цю традицію і стали дарувати шампанське переможцям щороку. [№ 10, №11]

虎穴に入らずんば虎子を得ず。(こけつにいらずんばこじをえず/Koketsuniirazun**bakojiwoezu/кецу ні ірадзунба кодзі о едзу)** – Якщо ви не увійдете у печеру тигра, ви не піймаєте його дитинча.

Значення японської ідіоми: ви не зможете досягти успіху, якщо не будете приймати ризикованих рішень. [№ 12]

Походження виразу: бере свій початок від маловідомого факту, описаного в "Nancho Den" в китайській книзі історії "Gokanjo".

Історичний факт: він був солдатом династії Хань, і вирушив до країни Шань як посланник, де він був прийнятий. Однак, коли я поступово схопився і з підозрою подумав про велику армію ворожої країни Кіудо, яка також перебувала в країні

Шань як посланник.

І король країни Шань, до тих пір все дивувався, до якої країни він належав, Хань або Хуйхе, але він також зрозумів, що його серце, здається, схиляється до Хуйхе, яка привела велику армію. У цій ситуації він сказав підлеглим, які були налякані, таким чином:

Не увійшовши в печеру тигра, не спіймаєш дитинча. Єдиний спосіб зробити це – напасти на форт з вогнем цієї ночі. Якщо ви не дасте ворогові знати збройні сили нашої армії, ви напевно зможете потрясти ворога і повалити його в дно страху і знищити його. І якщо посланник цієї людини буде знищений, добро здається зі страхом, і ми будемо винагородженні.

Як свідчить легенда, країна Шань напала і влаштувала пожежу в нічному армійському таборі, в якому було менше половини людей, що нараховує більше ста чоловік, і знищили збройні сили, які бігли і бігли. На наступний день король держави Чжао Чжень вирішив підкоритися ханові в страху перед страхом, коли правитель королівства Шань віддав голову племінника царя Чжао Чжень. [№ 13]

4 – «Сидіти на хлібі з водою», значення: несуть в собі уявлення про те, що хліб і вода – це найбільш необхідні їжа.

Дійсно, хліб в різних світових культурах вважається основним продуктом харчування, вода - недорогим і найдоступнішим напоєм, саме тому вони є в свідомості народів, символом абсолютної бідності і голоду. [№14]

Японський аналог:

(給料日までぴいぴいだ/ кю:рьо:бі-маде пі:пі: да/ До дня зарплати буду сидіти на бобах). В Японії цей вираз означає, що в будинку не залишилося жодної іншої їжі, крім бобів. Боби вважалися найпростішою, поширеною і дешевою їжею, в засушеному вигляді могли зберігатися довго і не

псуватися. І якщо в будинку з їжі не залишилося нічого, крім бобів, то справи дійсно кепські. Залишитися на бобах значить залишитися майже без усього. За такою ж схемою працює вираз «залишитися без штанів». [№ 15]

Висновок. Ми з вами дали визначення термінам, які були присутні у дослідженні; виявили можливі способи перекладу японських фразеологічних одиниць; провели практичне дослідження, в якому ми можемо зробити висновок, що найефективніший метод перекладу японського ідіоматичного виразу являється – контекстуальна заміна, оскільки ; знайшли історію походження кожного виразу в дослідженні;

Використана література:

1. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. Ідіома:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/Ідіом>
2. Шахматов А.А. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке,-М.,1967. - 368 с.
3. Історія походження фразеологізмів /Довідник цікавих фактів та корисних знань © dovidka.biz.ua
<https://dovidka.biz.ua/istoriya-pohodzhennya-frazeologizmiv/>
4. Теорія та практика перекладу (з китайської, японської, турецької мов). Навчальний посібник до вивчення дисципліни «Теорія та практика перекладу» [Текст]: посібник/ – Д.: РВВ ДНУ, 2015. – 55 с.
http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/b2cc8e9c238fe2bb5aca9fcfe3e42365Teoriya-i-praktika-perkladu_UK-UYA_3-kurs.pdf
5. Стаття Володимира Пирогова «Джерела формування японських паремій: типолого-культурологічний аналіз»:
http://old.philology.lnu.edu.ua/visnyk/54_2011/54_2011_pirogo v.pdf
6. Основні шляхи перекладу фразеологічних одиниць:

<http://nashe-chtivo.ru/fo4.html>

7. Цитати Будда: інтернет джерело:
<https://ru.citaty.net/avtory/siddkhartkha-gautama-budda/>

8. Біблія японською:
<https://www.bible.com/ru/bible/81/MAT.7.JA1955>

9. Біблія українською:
<https://www.bibleonline.ru/bible/ukr/40/07/#6>

10. Кто не рискует, тот не пьет шампанского:

<http://dslov.blogspot.com/2010/12/blog-post.html>

11. Історія походження прислів'я: Кто не рискует, той не п'є шампанського:
<http://dslov.blogspot.com/2010/12/blog-post.html>

12. 出典 『Wiktionary』 (2012/03/01 14:42 UTC 版):

<https://www.weblio.jp/content/虎穴に入らずんば虎子を得ず>

13. 虎穴に入らずんば虎子を得ず」とは?意味や使い方をご紹介.

<https://word-dictionary.jp/posts/844>

14. Стаття Д. Д. Хайруллина «Фразеологические единицы с компонентом «вода» в английском, русском и татарском языках»:

<https://cyberleninka.ru/article/v/frazeologicheskie-edinitsy-s-komponentom-voda-v-angliyskom-russkom-i-tatarskom-yazykah>

15. Остаться на бобах - что означает это выражение:

<http://esperanto-plus.ru/fraz/ostatsa-na-bobah.htm>

Анотація: В статті розглядається питання перекладу українських фразеологічних одиниць на японську мову. Також проводиться дослідження щодо походження кожної ідіоми, яку ми беремо за приклад. Окрім цього, ми розглядаємо можливі засоби і прийоми перекладу фразеологічних виразів.

Ключові слова: фразеологізм, ідіома

Аннотация: В статье рассматривается вопрос перевода

українських фразеологічних одиниць на японський язык. Також проводиться дослідження о походженні кожної ідиому, которую мы берем в пример. Кроме этого, мы рассматриваем возможные средства и приемы перевода фразеологических выражений.

Ключевые слова: фразеологізм, ідиома

Abstract: The article deals with the issue of the translation of ukrainian phraseological units into Japanese. Also, we investigate the origin of each idiom, which we take for our example. In addition, we consider possible means and techniques for translating phraseological expressions.

Keywords: phraseology, idiom

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ З ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Кувічінська О.О., студентка 4 курсу
ДЗ «Луганський національний університет імені
Тараса Шевченка»

Мова – це дуже швидкоплинне явище, тому вона завжди була і буде цікавою темою для обговорень та наукових досліджень. Цікавість дослідників до різних видів ненормативної лексики, особливо до такої специфічної, як сленг, існуватиме завжди. Це можна пояснити тим, що сленг привертає увагу дослідників своєю метафоричністю, виразністю та його здатністю передачі функціонального навантаження за допомогою використання стилістично знижених лексичних одиниць.

Головним питанням для дослідження у нашій роботі є поняття сленгових одиниць та особливості утворення україномовних перекладацьких відповідників.

Актуальність теми даного дослідження визначається тим, що «молодіжна мова» є однією з найменш вивчених сфер мови в цілому як у вітчизняному японознавстві, так і в японському мовознавстві. Вивчення молодіжної мови виявляється надзвичайно важливим на тлі активного процесу фіксації стилістично маркованих "молодіжних" лексичних одиниць в теле- і радіопередачах, в кінематографі, в деяких друкованих виданнях, на сайтах в Інтернеті, тощо.

Об'єктом дослідження є сленгові одиниці японської мови.

Предмет дослідження – способи перекладу та трансформації, використані при перекладі сленгових одиниць українською.

Мета дослідження полягає в описі мови японської молоді як системи, виявленні специфічних явищ, характерних для різних рівнів цієї системи та перекладі сленгових лексичних одиниць.

Для досягнення поставленої мети необхідне виконання наступних **завдань**:

1) визначити теоретичні основи дослідження молодіжного жаргону в

Японії;

2) проаналізувати основні чинники виникнення і комунікативні функції молодіжного жаргону в Японії;

3) проаналізувати основні способи словотворення, граматичних, комунікативних та графічних особливостей мови молоді в Японії;

4) проаналізувати перекладацькі трансформації.

Задля виконання цього дослідження були використані наступні **методи**: метод порівняння тексту оригіналу та тексту перекладу; метод суцільної вибірки,

використаний задля добору стилістично знижених лексичних одиниць з тексту оригіналу та їх відповідників з тексту перекладу.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості їх подальшого використання перекладачами–практиками, які працюють над перекладами творів, які містять сленг. Окремі аспекти вивчення особливостей перекладу сленгу можуть стати корисними для більш детальних розглядів та власних досліджень інших науковців.

Методологічною основою нашої роботи являються роботи класиків мовознавства, таких як Алпатова В.М., Лапової Є.Б., Благовіщенської О.В., Іноуе Фумію, Йонекава Акіхіко, Іде Сьоко та ін. Вони розробили фундаментальні, теоретико-методологічні засади у перекладознавстві та мовознавстві в цілому. Спочатку давайте визначимось із терміном сленга. Так, Благовіщенська О.В. дає таке визначення «молодіжній мові» (若者語 *вакамоно-го* або 若者言葉 *вакамоно-котоба*): «сукупність фонетичних, лексичних та граматичних особливостей мови неформального спілкування молоді, що належить до певної вікової категорії» [1, с. 38]. У вузькому сенсі цього терміну вона має на увазі тільки ту лексику, що використовується молоддю в умовах невимушеного спілкування. На думку багатьох інших вчених, сленг являє собою сукупність специфічних лексичних засобів, в той час як фонетика і граматики у нього не відрізняються від стандартної розмовної мови [2, с. 19].

Молодіжний жаргон характеризується рухливістю і нестійкістю лексичного складу. В окремих випадках кожна нова одиниця молодіжної мови через кілька місяців після

своєї появи починає сприйматися молоддю як застаріла і перестає нею активно вживатися. Але деякі лексичні одиниці настільки міцно закріпилися в сучасній мові, що кожне нове покоління не може уникнути їх вживання, але також використовує новітні слова і створює нові засоби вираження [1, с. 14].

Іноуе Фуміо розробив детальну класифікацію молодіжної лексики по вживаності. Дана класифікація ґрунтується на двох критеріях: вживаність/невживаність творцями нових слів цих лексичних одиниць після переходу в іншу вікову категорію і вживаність/невживаність цих одиниць наступними поколіннями молоді [3, с. 24].

Іноуе Фуміо зазначає, що в строгому сенсі під терміном вакамоно-го (молодіжну мову) слід розуміти як вакамоно-седайго (слова певної вікової групи молоді) [3, с. 21].

Існують певні психологічні фактори, що впливають на створення нових сленгових слів. Тож психологічні і фізіологічні зміни підлітків тісно пов'язані між собою. У період дорослішання молоді люди прагнуть свободи і самовираження, тому висловлюють свій протест обмеженням, що накладається на них батьками, вчителями і суспільством в цілому, за допомогою зміни мовних норм [1, с. 24].

Також варто зазначити й той факт, що японська мова (і це стосується не тільки молодіжної мови) відрізняється за статевою диференціацією. На основі результатів своїх досліджень про використання мовних варіантів і ввічливості по відношенню до співрозмовника, Іде Сьоко робить висновок про те, що в Японії жінки використовують ввічливі форми частіше, ніж чоловіки не через те, що вони займають різні місця в суспільній піраміді, а через різницю

в ролях, які вони виконують. Вона зробила висновок, що в даному випадку неможливо перенести європейську модель на японську мову [4, с. 5].

Чоловіки використовують більш вульгарні, грубі слова, наприклад: *てめえ* *темее*, утворене від *手前* *темае*, що означає «ти» з негативною конотацією. В той час як жінки частіше використовують більше офіційні форми та так звані *美化語* *бікаго* «прикраси слів», наприклад: *お野菜* *оясай* «овочі», *お友達* *отомодаті* «друзі» тощо, тоді як стандартний варіант - *野菜* *ясай* і *友達* *томодаті* відповідно.

Найбільш яскраво відмінність між чоловічим і жіночим мовленням виявляється в кінці речення за рахунок використання фінальних частинок (終助詞 *сю*: *дзёсі*). Для чоловіків такими частинками є 「だ」 *да*, 「だな」 *дана*, 「だぜ」 *дадзе*, 「ぞ」 *дзо*, 「さ」 *са*, а для жінок - 「わ」 *ва*, 「わよ」 *вайо*, 「わね」 *ване*, 「の」 *но*, 「のよ」 *нойо*, 「ことよ」 *котойо*. Вигуки теж диференціюються за гендерною приналежністю, так, наприклад, вигук 「ほう」 *хо*: вважається чоловічим, а 「あら」 *ара*, 「まあ」 *маа* - жіночими.

Наприклад, в реченні 「あら、雨が降っているわね。」 *Ара, аме-га футтеіру ва не* «Ого, йде дощ!» можна легко зрозуміти, що це висловлювання належить жінці, а не чоловікові, коли як «Wow, it's raining », що несе в собі той же сенс, не дає читачеві уявлення про те, якої статі мовець, це можливо зрозуміти, тільки почувши голос [5, с. 1-2].

Вважається, що одним з найбільш впливових джерел для створення і поширення сучасних молодіжних слів є інтернет. Особливо сильний вплив має найбільш

масштабний і відвідуваний молодими японцями сайт 5ちゃんねる *готяннеру*, кількість користувачів якого налічує понад 9 000 000 мільйонів.

Більшість слів, раніше характерних виключно для користувачів сайту 5ちゃんねる *готяннеру*, підхопилися і стали вживатися японською молоддю по всій країні. Наведемо кілька найбільш яскравих прикладів японського сленгу:

1. 乙 *Оцу* - скорочений варіант від お疲れ様 *оцукаресам* «спасибі за хорошу роботу». Напр.: 渋谷 乙 ありがとうございます! - Дякую за гарну роботу в Шібуя [9].

2. 外ウ — *тату*: - ієрогліф 外 *ото* «зовні» нагадує поєднання знаків タ *та* і ト *то*, тому слово タトウ — *тату*: «тату» часто записується саме цим ієрогліфом. 外ウ — もそれを入れる人間も鑑賞価値が無ければダメ。 - Якщо ні тату, ні людина, що її наносить не мають цінності, то це погано [10].

3. おまい *Омаі* - це змінений варіант займенника お前 *Омае* «ти» (грубо). おまい何言ってるの? - Про що це ви кажете [11]?

4. オワタ *овата* - це змінений і записаний катаної варіант дієслова 終わった *оватта* «закінчив». 人生オワタ。 - Життя скінчилося [12].

5. マスゴミ *масугомі* - це перероблений варіант マスコミ *масукомі* (скор. Англ. Mass communication «сучасні засоби інформації та пропаганди»), де друга частина замінена на ゴミ *гомі* «сміття». マスゴミの特垂っぷりがひどい。 - Жахливі новини з масового смітника подій [13].

6. 火狐 *хікіцуне* - це змінена на японський манер

назва браузера Mozilla Firefox, де 火 *xi* - це «вогонь» (англ. Fire), а 狐 *kiyune* - «лисиця» (англ. Fox). 火狐の履歴機能は、ちょっと前に見たページをまたすぐに開けるのがいい。В журналі історії Файерфокс є функція, яка дозволяє відкрити сторінку, яку ви нещодавно відкривали [14].

7. 餅つけ *motiцукеру*. Замість звичайного дієслова 落ち着ける *otiцукеру* «заспокоюватися» в інтернеті найчастіше використовують змінений його варіант, де замість першої частини 落ち *oti* використовують співзвучну їй 餅 «*moti*» (рисовий коржик), в результаті виходить 餅つけ *motiцукеру*. おまいらもちつけ! – А-ну заспокоїлись, ви всі [15].

8. メアド *меадо*, популярний варіант メールアドレス *ме:ру адоресу* «поштова адреса». 何もメアドに執着する必要はないと思いますけど - Я думаю, що немає необхідності в тому, щоб бути наполегливим та писати щось на мило [16].

9. ポテチ *потети*, скорочене від ポテトチップス *потето тінпусу* «картопляні чіпси». どうしてもポテチ食べたい! - Я дуже хочу поїсти картопляних чіпсів [17].

10. ガンバシヨ *гамбасьо*, скорочений варіант 頑張りますよ *гамбарімасє*: «давайте зробимо все можливе». 明日から、ガンバシヨ!! - Давайте зробимо все можливе з завтрашнього дня [18].

Після наведених вище прикладів варто зробити висновок про те, що молодіжна мова відрізняється активним використанням резервів мовної економії, таких як скорочення (усічення), аббревіація та універбація, так як ці способи цілком відповідають вимозі молоді надати мові експресивності.

Переклад з однієї мови на іншу сам по собі є складним завданням, але при перекладі сленгу слід враховувати часовий чинник, оскільки сленг зазнає змін, будучи мовною прикметою поколінь; звідси, невдало підібрана відповідність загрожує іноді обернутися анахронізмом [16, с. 235].

Багатозначність, відносна рухливість лексичного складу, колоквіальність значення сленгових одиниць, їх приналежність фіксованим спільнотам, таким як фразеологічні одиниці, експресивність, різне сприйняття стилістичного коду в мовах оригіналу та перекладу - це лише частина факторів, які ускладнюють роботу перекладача.

При перекладі сленгу величезну роль грає контекст, який зазвичай і підказує перекладачеві, якому синоніму з ряду можливих слід віддати перевагу у відповідному випадку [17, с. 39].

Переклад на іноземну мову - це мистецтво неможливого [18, с. 71]. До цього додамо і переклад на українську мову з японської, що ставить перед перекладачем складні завдання, які вимагають свого адекватного вирішення, великої концентрації уваги перекладача, любові до рідного слова, що дозволить виконати якісний переклад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Благовещенская О.В. Язык молодежи в Японии. АКД. М.: ИСАА при МГУ, 2007.
2. Подюков И.П., Маненкова Н.Ю. Жаргонизированная лексика и фразеология в обиходно-

разговорной речи молодежи // Лингвистическое краеведение. - Пермь, 1991

3. Inoue Fumio. 1994. Hoogen-gaku no shin chihei [New Horizons in Dialectology]. Tokyo: Meiji Shoin.

4. Идэ, Сёко. Оннарасиса-но гэнгогаку. – (井出祥子。女らしさの言語学。— 筑摩書房)

Лингвистическое исследование женственности. – Тикума Сёбо, 1983.

5. Сихаяси, Микки. Нихон-го кё:ику-ни окэру сэйса-но ацукай. – (椎林美樹。日本語教育における性差の扱い)。Обращение к гендерным различиям в японском образовании, 2006.

6. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. [Учебное пособие]. Издание 5. – М.: Р. Валент, 2012. – 406 с.

7. Крупнов В.Н. Лексикографические аспекты перевода. – М.: Высш. школа, 1987. – 208 с.

8. Мирам Г.Э. Переводные картинки. Профессия: переводчик. – Киев: Ника-центр, 2001. – 336с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

9. Соціальна мережа Twitter [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу: <https://twitter.com/sympathy0415/status/777522670812303360>

10. Веб-форум 5ch [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. Режим доступу: <https://daily.5ch.net/test/read.cgi/newsplus/1410139203/>

11. Веб-форум z-z [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. Режим доступу: <http://o.z-z.jp/thbbs.cgi/kKkk/3178/>
12. Відеохостинг Youtube [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jXtRvgRkYxU>
13. Веб-форум exblog [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу: <http://ttensan.exblog.jp/23747808/>
14. Веб-форум 5ch [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. Режим доступу: <https://namidame.5ch.net/test/read.cgi/news/1222741900/150>
15. Веб-форум Net You Go [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. Режим доступу: <https://netyougo.com/2ch/3176.html>
16. Сервіс питань та відповідей Yahoo [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. Режим доступу: http://detail.chiebukuro.yahoo.co.jp/qa/question_detail/q1434708239
17. Онлайн-журнал Glitty [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. Режим доступу: <http://www.glitty.jp/2016/07/055887potatochips.html>
18. Соціальна мережа Twitter [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. Електронні дані. Режим доступу: <https://twitter.com/fumi3c/status/821976948649771008>

АНОТАЦІЯ

У даній роботі розглядається проблема перекладу молодіжної мови Японії як однієї з форм сучасної японської мови. Також в статті розглядають причини, що

ускладнюють роботу перекладу японського сленгу. У статті описані способи словотворення молодіжної мови і наведено приклади з перекладом на українську мову.

Ключові слова: мова молоді; сленг; японська мова; лексика; скорочення.

АННОТАЦІЯ

В данной работе рассматривается проблема перевода молодежной речи Японии как одной из форм современного японского языка. Также в статье рассматривают причины, осложняющие работу перевода японского сленга. В статье описаны способы словообразования в молодежной речи и даны примеры с переводом на украинский язык.

Ключевые слова: язык молодежи; сленг; японский язык; лексика; сокращения.

ABSTRACT

This work considers the problem of translation of the youth speech of Japan as one of the forms of the modern Japanese language. The article also considers the reasons that complicate the work of Japanese slang translation. The article describes the ways of word formation in youth speech and gives examples with translation into Ukrainian.

Key words: youth speech; slang; Japanese language; vocabulary; abbreviations.

Наукове видання

Збірник матеріалів

IX Міжнародної науково-практичної конференції «Україна-Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції сходознавства»

Редакційна колегія:

Савченко С.В., д-р пед. наук, професор, ректор (голова);
Федічева Н.В., канд.пед.наук, доцент, завідувач кафедри схіних мов (відпов. редактор);
Березан К.В., викладач (відпов. секретар);
Стрельцова В.Ю., канд. пед. наук, доцент;
Горошкін І.О., канд. пед. наук, викладач;
Подмарьов О.О., викладач
Малахова Ю.В., канд.філол.наук, доцент
Горбуньова С.О., викладач

За заг. ред. канд.пед.наук, доцента, завідувача кафедри східних мов Н.В. Федічевої
Коректор – К.В. Березан
Комп'ютерне макетування – К.В. Березан

Відповідальні за випуск:

Федічева Н.В., канд.пед.наук, доцент, завідувач кафедри схіних мов (відпов. редактор);
Березан К.В., викладач (відпов. секретар).

Видавець і виготовлювач

Видавництво Державного закладу

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703. Тел./факс: (06461) 2-16-02.

e-mail: mail@luguniv.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК ґ 3459 від 09.04.2009 р.

